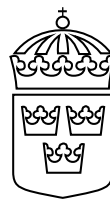

Regeringens skrivelse

2016/17:115

Verksamheten i Europeiska unionen under 2016 Skr.
2016/17:115

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 9 mars 2017

Margot Wallström

Ann Linde
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2016 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Innehållsförteckning

1	Inledning	12
1.1	Information till och överläggning och samråd med riksdagen	14
2	Europeiska rådet.....	15
3	Europa 2020-strategin och den europeiska terminen	19
3.1	Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020	19
3.2	Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning	19
3.3	Sveriges nationella reformprogram 2016	20
3.3.1	Sveriges rekommendation 2016	20
4	Översynen av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020	21
5	Utvidningsprocessen	22
5.1	Kommissionens utvidgningsstrategi.....	22
5.2	Samarbets- och verifikationsmekanismen	22
5.3	Turkiet	22
5.4	Makedonien (FYROM)	23
5.5	Montenegro	23
5.6	Albanien	23
5.7	Serbien.....	24
5.8	Bosnien och Hercegovina.....	24
5.9	Kosovo	24
5.10	EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet	24
6	EU:s strategi för Östersjöregionen.....	25
7	Rättsstatens principer	26
8	Medborgarinitiativet	26
9	Delaktighet i EU-arbetet	27
10	Unionsrättsakten om val till Europaparlamentet	27
11	Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning.....	27
12	Delegerade akter och genomförandeakter (kommittéförfarande).....	28
13	Utrikes- och säkerhetspolitik	29
13.1	EU:s utrikestjänst	29
13.2	En global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.....	29
13.3	Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.....	30
13.4	EU som aktör i FN	35
13.5	OSSE och Europarådet.....	36
13.6	Internationella brottmålsdomstolen	36

13.7	Respekten för mänskliga rättigheter i världen	37	Skr. 2016/17:115
13.8	Nedrustning och icke-spridning.....	38	
13.9	Strategisk exportkontroll	39	
13.10	Sanktioner.....	40	
13.11	Terrorism.....	40	
13.12	Cybersäkerhet.....	41	
13.13	Konsulär beredskap	42	
13.14	Civilskyddsmekanismen.....	42	
14	Den gemensamma handelspolitiken.....	42	
14.1	Regionala och bilaterala frihandelsavtal.....	43	
14.2	EU:s arbete med ansvarsfullt företagande	43	
14.3	Ny beräkningsmetod för antidumpning och ny metod vid antisubventionsundersökningar	43	
14.4	EU:s handelspolitiska skyddsinstrument	44	
14.5	Konfliktmineraler	44	
15	EU som global utvecklingspolitisk aktör	45	
15.1	Samstämmig utvecklingspolitik	45	
15.2	EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020.....	45	
15.3	EU:s utvecklingspolitik	45	
15.4	EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati	46	
15.5	EU:s humanitära bistånd och EU:s roll som humanitär aktör.....	47	
15.6	Säkerhetssektorreform	47	
15.7	Agenda 2030-samarbetet i EU.....	47	
15.8	Den externa investeringsplanen.....	48	
15.9	Hälsa och rättigheter	48	
16	EU:s bilaterala och regionala förbindelser	49	
16.1	Samarbete mellan EU och EFTA-länderna	49	
16.2	Östliga partnerskapet	49	
16.3	Östeuropa och Centralasien	50	
16.3.1	Ryssland	51	
16.3.2	Ukraina	51	
16.3.3	Moldavien.....	52	
16.3.4	Georgien	52	
16.3.5	Vitryssland.....	53	
16.3.6	Armenien och Azerbajdzjan	53	
16.3.7	Centralasien	53	
16.4	Arktis	54	
16.5	Mellanöstern	54	
16.5.1	Syrien	54	
16.5.2	Fredsprocessen i Mellanöstern	54	
16.5.3	Iran	54	
16.5.4	Irak	55	
16.5.5	Jordanien	55	
16.5.6	Libanon.....	55	
16.5.7	Tunisien.....	55	
16.5.8	Libyen.....	56	
16.6	Nordamerika	56	
16.6.1	USA	56	

	16.6.2	Kanada.....	56
16.7		EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien	56
	16.7.1	Regionala associerings- och frihandelsavtal	57
	16.7.2	EU:s samarbete med några latinamerikanska länder.....	57
16.8		Afrika	58
	16.8.1	EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen	58
	16.8.2	De ekonomiska partnerskapsavtalen	58
	16.8.3	Afrikas horn.....	58
	16.8.4	Väst- och Centralafrika.....	60
	16.8.5	Östafrika	61
	16.8.6	Stora sjöregionen.....	61
	16.8.7	Södra Afrika	61
16.9		Asien	62
	16.9.1	Sydasien	62
	16.9.2	Östasien	63
	16.9.3	Sydöstasien.....	64
	16.9.4	Regionala frågor	64
17		Ekonomi och finans	66
	17.1	Finansiellt stabilitetsstöd	66
		17.1.1 Medlemsstater som mottagit stabilitetsstöd via stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer	66
		17.1.2 Betalningsbalansstöd till medlemsstater med nationell valuta	68
		17.1.3 Makrofinansiellt stöd till länder utanför EU	68
	17.2	Ekonomisk styrning och samordning	68
		17.2.1 Stabilitets- och tillväxtpakten.....	68
		17.2.2 Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen	69
	17.3	Reformering av den ekonomiska och monetära unionen.....	69
	17.4	Initiativ för att främja investeringar i EU	70
	17.5	Europeiska investeringsbanken	71
	17.6	EU i G20	72
18		Finansmarknaden	73
	18.1	Bankmarknaden.....	73
		18.1.1 Revidering av fjärde penningtvättsdirektivet	73
		18.1.2 Bankunionen.....	74
		18.1.3 Revidering av kapitaltäckningsregelverket och krishanteringsdirektivet	74
	18.2	Värdepappersmarknaden	75
		18.2.1 Kapitalmarknadsunionen	75
		18.2.2 Revidering av prospektdirektivet.....	75
		18.2.3 Penningmarknadsfonder	75

18.2.4	Återhämtning och resolution för centrala motparter	76
18.2.5	Ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande	76
18.2.6	Unionsprogram för stärkt delaktighet för konsumenter i finansmarknadslagstiftningen	76
18.3	Försäkringsmarknaden	77
18.3.1	Ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut	77
19	Skatter	77
19.1	Mervärdesskatt	77
19.1.1	Mervärdesskatt vid transaktioner med vouchrar	77
19.1.2	Handlingsplanen för mervärdesskatt	77
19.1.3	Mervärdesskatt vid e-handel	78
19.1.4	Skatt på finansiella transaktioner	78
19.2	Företagsbeskattning	78
19.2.1	Direktivet mot skatteundandraganden	78
19.2.2	Ändring i direktivet mot skatteundandraganden (hybrida mismatchningar med tredjeländer)	79
19.2.3	Gemensam konsoliderad bolagsskattebas och handlingsplan på företagskatteområdet	80
19.2.4	Tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning inom EU	80
19.2.5	Uppförandekoden för företagsbeskattning	80
19.3	Administrativt samarbete	81
19.3.1	Land-för-land-rapportering	81
19.3.2	Skattemyndigheternas tillgång till anti-penningsvätsinformation	82
20	EU:s budget	82
20.1	Förhandling om EU:s årsbudget 2017	82
20.2	Sveriges EU-avgift och återflöde	83
21	Skydd av EU:s finansiella intressen	83
21.1	Genomförandet av 2014 års budget	83
21.2	Genomförandet av 2015 års budget	84
22	Statistik	84
23	Civilrättsligt samarbete	85
23.1	Makars och partners förmögenhetsförhållanden	85
23.2	Tillhandahållande av digitalt innehåll och försäljning av varor på nätet eller på distans	85
23.3	Ny Bryssel II-förordning	85
23.4	Förebyggande regler om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare	86
23.5	Fri rörlighet för officiella handlingar	86

Skr. 2016/17:115	24	Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete.....	86
	24.1	Samarbete mot brottslighet inklusive terrorism.....	87
	24.1.1	Genomförandet av strategin för inre säkerhet i EU	87
	24.1.2	It-relaterad brottslighet	87
	24.1.3	Andra åtgärder mot grov brottslighet	88
	24.1.4	Fonden för inre säkerhet	88
	24.1.5	Terrorism.....	88
	24.1.6	Utbyte av kriminalregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare	89
	24.1.7	Schengenfrågor inklusive gränskontroll	89
	24.2	Straffrättsligt samarbete	91
	24.2.1	Europeisk åklagarmyndighet	91
	24.2.2	Eurojust	91
	24.2.3	Ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande.....	91
	24.2.4	Materiell straffrätt.....	92
	24.2.5	Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade	92
	25	Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer	93
	25.1	Reform av det gemensamma europeiska asylsystemet	93
	25.2	Asyl-, migrations- och integrationsfonden	94
	25.3	Laglig migration	95
	25.4	Viseringspolitik	95
	25.4.1	Viseringsinformationssystemet	95
	25.4.2	Viseringsförenklingsavtal.....	95
	25.4.3	Viseringsfrihet.....	95
	25.4.4	Viseringskodexen	96
	25.5	Återvändande och migrationsströmmar.....	96
	25.5.1	Återvändande.....	96
	25.5.2	Återtagandeavtal.....	96
	25.6	Den externa dimensionen av Migrationsagendan.....	97
	25.6.1	FN-toppmöte om flyktingar och migranter.....	97
	25.6.2	Migration och utveckling	97
	26	Grundläggande rättigheter och medborgarskap	98
	26.1	Reformen av EU:s dataskyddsreglering	98
	26.1.1	Allmän dataskyddsförordning	98
	26.1.2	Direktivet för det brottsbekämpande området.....	98
	26.1.3	Ingående av ett dataskyddsavtal med USA	98
	26.2	EU:s stadga om grundläggande rättigheter.....	98
	26.3	Ramprogram för EU:s byrå för grundläggande rättigheter	99
	26.4	Åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism.....	99
	27	Sysselsättningspolitik.....	100

27.1	Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden	100
27.1.1	Gemensam sysselsättningsrapport	100
27.1.2	Sysselsättningsriktlinjerna	100
27.1.3	Landsspecifika rekommendationer på det sysselsättnings- och socialpolitiska området	101
27.1.4	Rapporter om situationen och utvecklingen på det socialpolitiska området och på sysselsättningsområdet	101
28	Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor	101
28.1	Europeisk pelare för sociala rättigheter	102
28.2	Ändring av utstationeringsdirektivet	102
28.3	Europeiskt forum om odeklarerat arbete	103
28.4	Ändringar i Carcinogen- och mutagendirektivet	103
28.5	Åtgärder för att underlätta fri rörlighet	103
28.5.1	Översyn av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen	103
28.5.2	Kampen mot fattigdom och social utestängning	103
28.6	Reviderade förordningar för EU-myndigheterna Eurofound, EU-OSHA och Cedefop	104
29	Jämställdhet och arbetet mot diskriminering	104
29.1	Strategiskt åtagande för jämställdhet för perioden 2016–2019	104
29.1.1	Uppföljning av Pekingplattformen	104
29.1.2	Förslag om Europeiska unionens undertecknande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet	105
29.1.3	Tillgänglighetsdirektivet	105
29.2	Arbetet mot diskriminering	105
29.2.1	Antidiskrimineringsdirektivet	105
29.2.2	Arbetet avseende romsk inkludering	105
29.2.3	Lika möjligheter för hbti-personer	106
30	Hälsofrågor	106
30.1	Folkhälsa	106
30.1.1	Förslag till ändring av förordning om nya psykoaktiva ämnen	106
30.2	Hälso- och sjukvård	107
30.2.1	Medicinteknik	107
30.2.2	Antimikrobiell resistens	107
30.2.3	Tillgång till läkemedel	107
31	Den inre marknadens utveckling	108
31.1	Inre marknadsstrategin för varor och tjänster	108
31.2	Digital inre marknad	108

Skr. 2016/17:115	31.3	Geoblockering	108
	31.4	Onlineplattformar	109
	31.5	Delningsekomin	109
	31.6	Standardisering	110
	31.7	Associationsrätt	110
	31.7.1	Privata enmansbolag med begränsat ansvar (SUP-bolag)	110
	31.7.2	Skyddet för företagshemligheter	110
	31.7.3	Aktieägares rättigheter.....	111
	31.7.4	Jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser	111
	31.8	Redovisnings- och revisionsfrågor	111
	31.8.1	EU:s program för finansiell information och revision 2014–2020	111
	31.8.2	Offentlig land-för-land-rapportering om skatt	111
	32	Fri rörlighet för varor	112
	32.1	Direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner ...	112
	32.2	Protokollet för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror	112
	33	Immaterialrätt.....	113
	33.1	Det enhetliga patentsystemet	113
	33.2	Förordning om gränsöverskridande portabilitet	113
	33.3	Förordning om vissa onlinesändningar av tv- och radio-program.....	114
	33.4	Direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden	114
	33.5	Förordning och direktiv om genomförande av Marrakechfördraget i EU-rätten	115
	34	Näringspolitik	115
	34.1	Avstämning av konkurrenskraft	115
	34.2	Tillståndet för den europeiska stålindustrin.....	115
	34.3	Bättre lagstiftning inom EU	116
	34.4	Konkurrens och statsstöd.....	116
	35	Konsumentpolitik.....	116
	35.1	Förordning om konsumentskyddssamarbete	116
	35.2	Förordning om personlig skyddsutrustning	117
	36	Forskning och innovation	117
	36.1	Horisont 2020.....	117
	36.2	Europeiska forskningsområdet	117
	36.3	Öppen och dataintensiv forskning	118
	36.4	Partnerskapsprogram	118
	36.5	Europeiska institutet för innovation och teknik.....	118
	36.6	Ordförandeskap i EUREKA	118
	36.7	Europeiska innovationsrådet	119
	37	Den europeiska rymdpolitiken	119
	37.1	En europeisk rymdstrategi.....	119

38	Sammanhållningspolitiken.....	119	Skr. 2016/17:115
39	Transport.....	121	
39.1	Frågor som rör flera transportslag	121	
39.1.1	Transeuropeiska tranportnät	121	
39.2	Landtransporter	121	
39.2.1	Fjärde järnvägspaketet.....	121	
39.2.2	Tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart	122	
39.2.3	Yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten.....	122	
39.2.4	Typgodkännande av och marknadskontroll över motorfordon.....	122	
39.3	Sjöfart.....	122	
39.3.1	Hamntjänster och finansiell insyn	122	
39.3.2	Passagerarfartygssäkerhet.....	122	
39.3.3	Europeiska sjösäkerhetsbyrån.....	123	
39.4	Luftfart	123	
39.4.1	EASA-förordningen.....	123	
40	Politiken för informationssamhället	124	
40.1	Tillgänglighet till myndigheters webbplatser	124	
40.2	Beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz.....	124	
40.3	EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020	124	
40.4	Gränsöverskridande paketleveranstjänster	125	
40.5	Bestämmelser om grossistledet på roaming- marknaden	125	
40.6	Europeisk kommunikationslag	125	
40.7	Organet för regleringsmyndigheter – Berec	126	
40.8	Förordning om finansiering av offentlig wifi	126	
40.9	NIS-direktivet och cybersäkerhet	126	
40.10	Motståndskraft i nätverk och informationssystem.....	127	
41	Energi.....	127	
41.1	Nytt ramverk för EU:s energimärkning	127	
41.2	Gasförsörjningsförordningen	127	
41.3	Mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeland inom energiområdet	128	
41.4	Fortsatt genomförande av energiunionen	128	
42	Den gemensamma jordbrukspolitiken.....	129	
42.1	Ekologisk produktion	129	
42.2	Åtgärder med anledning av situationen på jordbruksmarknaderna	129	
42.3	Förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken.....	129	
42.4	Gödselprodukter	130	
43	Den gemensamma fiskeripolitiken.....	130	
43.1	Bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder	130	

43.2	Upprättande av en flerårig plan för demersala bestånd i Nordsjön och de fisken som nyttjar dessa bestånd.....	130
43.3	Flerårig förvaltningsplan för torsk, sill och skarpsill i Östersjön	131
43.4	Fiskemöjligheter i Östersjön för 2017	131
43.5	Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2017	131
44	Livsmedel, djur och växter.....	132
44.1	Friskare djur, sundare växter och säkrare livsmedel	132
44.2	Skyddsåtgärder mot växtskadegörare.....	133
44.3	Förslag till ny djurhälsoförordning.....	133
44.4	Förslag till ny förordning om offentlig kontroll	133
44.5	Zooteknisk förordning.....	133
44.6	Djurläkemedel	133
44.7	Foderläkemedel	133
44.8	Djurskydd.....	134
44.8.1	Samarbete på djurskyddsområdet.....	134
44.9	Livsmedel.....	134
44.9.1	Matsvinn.....	134
44.9.2	Bra matvanor	134
45	Skogsbruk	135
45.1	Skogsfrågor och EU:s skogsstrategi	135
46	Horisontella frågor.....	136
46.1	Cirkulär ekonomi, inklusive avfallspaket.....	136
47	Klimat och luft.....	136
47.1	Genomförande av Parisavtalet.....	136
47.2	EU:s system för handel med utsläppsätter	137
47.3	Ansvarsfördelning samt utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning och skogsbruk	138
47.4	Takdirektivet	138
47.5	Utsläppskrav på fordon	139
47.6	Strängare miljökrav för arbetsmaskiner	139
48	Kemikalier och avfall.....	139
48.1	Hormonstörande ämnen	139
48.2	Minamatakonventionen om kvicksilver	139
48.3	Rådsslutsatser om kemikalier	140
48.4	Stämningansökan om blykromater	140
49	Utbildning	141
49.1	Utbildningens bidrag till den europeiska terminen.....	141
49.2	Medie- och informationskunnighet genom utbildning	141
49.3	En ny kompetensagenda för Europa.....	141
49.4	Förebygga radikaliserings som leder till våldsbejakande extremism	142
49.5	Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning.....	142
49.6	Europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande	142

49.7	Tillhandahålla bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass)	143
50	Ungdom.....	143
50.1	Förebygga och bekämpa radikaliserings bland ungdomar.....	143
50.2	Främja nya tillvägagångssätt inom ungdomsarbete.....	143
50.3	Europeiska solidaritetskåren.....	143
51	Kultur, medier och idrott.....	144
51.1	Kultur	144
51.2	Audiovisuella frågor.....	144
51.3	Kreativa Europa 2014–2020.....	145
52	Institutionernas verksamhet	146
52.1	Kommissionen.....	146
52.1.1	Kommissionens arbetsprogram	146
52.1.2	Genomförande av direktiv	146
52.1.3	Överträdelseärenden och EU-pilotärenden ...	147
52.2	Europaparlamentet.....	148
52.3	Europeiska unionens domstol.....	148
52.4	Öppenhet och insyn	149
52.5	EU-rekrytering.....	150
52.6	Språk.....	150
52.7	Regionkommittén	150
Bilaga 1	Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2016.....	152
Bilaga 2	Under 2016 avslutade och pågående överträdelseärenden	176
Bilaga 3	Beslut i rådet under 2016 som Sverige inte stött	195
Sakregister.....		197
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 mars 2017		201

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

1 Inledning

Även 2016 var ett år som ställde EU:s sammanhållning och krishanteringsförmåga på prov. Migrationsfrågan är ständigt aktuell och framsteg har gjorts men mycket återstår att göra. Terrorattacker har återigen aktualiserat frågan om hur säkerheten ska tryggas. Storbritanniens folkomröstning om att lämna EU blir en historisk utmaning att hantera för EU, för enskilda medlemsländer och inte minst för Storbritannien självt. Betydande arbete har även ägnats åt frågor relaterade till situationen i Syrien respektive sanktionerna mot Ryssland. Samtidigt har framsteg gjorts på flera plan. EU ser nu en tydlig ekonomisk återhämtning, med en försiktigt stigande tillväxt och sjunkande arbetslöshet i många länder. Sociala frågor och utmaningar kopplade till migration och till klimat och energi har också stått i fokus under året.

Den 28 juni beklagade EU27:s stats- och regeringschefer britternas beslut att lämna EU men uttryckte samtidigt respekt för den brittiska folkviljan. För EU blir det viktigt att utträdet – brexit – sker på ett sätt som minimerar osäkerheten kring frågor som rör ekonomi och den fria rörligheten för EU-medborgare. I september i Bratislava träffades stats- och regeringscheferna som EU27 och enades om en deklaration som erkände det svåra läget samtidigt som det betonades att EU fortsätter vara det bästa verktyget för att tackla gemensamma utmaningar.

Frågorna om hur utträdet ska gå till i praktiken är många. Exempel på frågeställningar är i vilken utsträckning Storbritannien ska fortsätta att ha tillgång till den inre marknaden, och under vilka villkor. Med ett brittiskt utträde mister Sverige en samarbetspartner som ofta varit likasinnad när det kommer till målsättningarna för EU-samarbetet. Regeringen har framfört att överläggningarna kring Storbritanniens utträde måste ske under former som respekterar de grundläggande principerna för EU-samarbetet och med ömsesidig respekt.

Ett ökat fokus på sociala frågor syftar till att möta de utmaningar som EU ställts inför efter dess djupaste ekonomiska kris på decennier. Vi ser stora klyftor mellan länder och mellan människor med risk för sociala spänningar och urholkad legitimitet för det europeiska samarbetet som följd. Sverige har framgångsrikt verkat för att rättvisa arbetsvillkor och ett mer socialt Europa ska få en större roll i EU-samarbetet. Kommissionen har under året exempelvis aviserat en europeisk pelare för sociala rättigheter och föreslagit en revidering av utstationeringsdirektivet för att skapa mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare i Europa. Statsministern aviserade även att han, tillsammans med Europeiska kommissionens ordförande, kommer att stå värd för ett toppmöte under hösten 2017 där fokus kommer att ligga på att främja rättvisa jobb och tillväxt.

För närvarande sker det en tydlig återhämtning i EU och eurozonen efter flera år av svag tillväxt och hög arbetslöshet. Bland hushåll och företag finns nu tecken på en ökad tilltro till den ekonomiska politiken, och arbetslösheten har på många håll sjunkit även om variationerna inom EU är stora. Samtidigt finns det stora risker som kan leda till att denna återhämtning kommer av sig, som oro och osäkerhet kring brexit, banksektorer med låg lönsamhet och en stor andel dåliga lån, svaga offentliga finanser i flera medlemsstater och geopolitiska spänningar. Att EU, inklusive euroområdet, fungerar väl och är stabilt är centralt för Sverige. Regeringens målsättning är att bidra till att EU:s medlemsstater på nationell nivå vidtar åtgärder för att öka tillväxt och sysselsättning samt säkrar långsiktigt hållbara offentliga finanser.

Arbetet med att underlätta för handel med varor och tjänster på den inre marknaden och med tredjeland har också fortsatt under året. Frihandelsavtalet med Kanada (CETA) kunde slutligen, efter tillbakadragande av ett veto av Valloniens delstatsparlament, skrivas under av EU och Kanada. Förhandlingarna mellan EU och USA om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) kunde dock inte avslutas under året.

Även behovet av att inom EU och medlemsstaterna öka delaktigheten bland medborgarna och förbättra tillgången på information om EU och mervärdet av ett medlemskap, har varit viktigt. Regeringen har under året inlett arbetet för att främja ökad delaktighet genom det s.k. EU-handslaget med bland annat arbetsmarknadens parter.

EU är en central aktör i internationella klimatförhandlingar. Parisavtalet som antogs under COP21 den 12 december 2015, innebär att parterna ska minska sina koldioxidutsläpp så snart som möjligt och arbeta för att den globala uppvärmningen ska hållas under 2 grader. Avtalet godkändes av EU den 4 oktober och kunde träda i kraft den 4 november. Detta innebar att ett första partsmöte för avtalet kunde hållas redan under COP22 i Marrakech i november.

Energiunionen syftar till att minska klimatpåverkan och beroendet av energiimport från länder utanför EU. Under året presenterade kommissionen flera olika initiativ som ingår i Energiunionen. Det handlar bland annat om rättsakter om minskning av utsläpp för de sektorer som ligger utanför EU:s utsläppshandelssystem, till exempel jordbruks- och transportsektorn. Rådet fortsatte under året också förhandlingarna om frågor som handlar om energimärkning, gasförsörjning och mellanstatliga energiavtal.

Konflikten i Syrien är inne på sitt sjätte år och situationen för civilbefolkningen är fortsatt mycket svår. I dagsläget bedöms 13,5 miljoner människor vara i behov av humanitär hjälp. EU:s institutioner och medlemsstater har under året gjort utfästelser om att bistå med 3 miljarder euro för att hjälpa på plats i Syrien och i de grannländer som tagit emot många flyktingar.

Gemensamma insatser, utifrån ett uttalande som EU och Turkiet gjorde den 18 mars, ledde till en minskning av överfarter som under föregående år skördat många liv på medelhavsrutten till Grekland. Kommissionen lade den 7 juni dessutom fram ett meddelande om ett partnerskap med flera länder i Afrika som syftar till att angripa grundorsakerna till stora och okontrollerade migrationsflöden.

Under året inledde medlemsländerna också förhandlingar om ett nytt europeiskt asylsystem i syfte att förbättra och förenkla det nuvarande regelverket. Cirka 8 000 asylsökande har under året omfördelats från Grekland och Italien till andra medlemsstater. Även vidarebosättningen från tredjeländ till EU har ökat under året. Den europeiska gräns- och kustbevakningen, som föreslogs av kommissionen i december 2015, upprättades efter förhandlingar redan den 6 oktober. Tillsammans med Europeiska gränsbevakningsbyrån (Frontex) är systemet en del av samarbetet kring stärkandet av EU:s yttre gränser med starkare mandat och med större personalreserver som kan placeras ut med kort varsel.

Sanktionerna mot Ryssland har under året förnyats i samband med Europeiska rådet i juni och i december, då Ryssland ännu inte levt upp till sin del av Minsk-avtalet. EU har fortsatt talat med en enad och tydlig röst i frågan.

Terrorattacker i Bryssel, Nice och Berlin under det gångna året i kombination med det osäkra läget i Syrien har föranlett flera reaktioner och förslag från EU. Ett exempel är att EU-budgeten för år 2017 avsätter 6 miljarder euro till migration och bekämpningen av terror – en ökning med mer än 11 procent från föregående års budget.

I november utvärderade rådet de årligen återkommande rättsstatsdialogerna. Regeringen ser dialogerna som viktiga i arbetet med att stärka den gemensamma förståelsen för efterlevnad av rättsstatens principer och övriga grundläggande värden som EU-samarbetet vilar på.

1.1 Information till och överläggning och samråd med riksdagen

Enligt riksdagsordningen ska regeringen redovisa sitt agerande i EU för riksdagen och varje år lämna denna skrivelse om verksamheten i EU till riksdagen. Regeringen har uppmärksammat att utrikesutskottet i sitt betänkande 2015/16:UU10 uppmanar regeringen att se över skrivelsens omfattning och inriktning.

Regeringen ska informera riksdagen om sin syn på de dokument som EU:s institutioner överlämnat till riksdagen och som regeringen bedömer som betydelsefulla. Under året överlämnades därför 149 faktapromemorior (65 under 2015).

Regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor om EU-arbetet som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor har ägt rum vid 66 tillfällen under året (63 under 2015).

Under 2016 har regeringen tagit del av de 13 motiverade yttranden som riksdagen antagit om att ett lagstiftningsförslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Regeringen har också tagit del av de 11 utlåtanden om granskningar av EU-dokument, exempelvis grönböcker och meddelanden, som riksdagen har behandlat.

Enligt regeringsformen ska regeringen löpande samråda med organ som utses av riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna samrådsskyldighet fullgörs enligt riksdagsordningen med EU-nämnden. Under året ägde samråd rum inför samtliga möten i rådet och i

2 Europeiska rådet

Europeiska rådets möte den 18–19 februari

Frågan om Storbritanniens förhållande till EU stod i fokus för mötet. Stats- och regeringscheferna enades om ett beslut som presenterades tillsammans med toppmötes slutsatserna och som skulle vara ett stöd för den brittiska regeringen inför den brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet. Beslutet fokuserade framför allt på frågorna om välfärd och fri rörlighet, ekonomisk styrning och suveränitet. För Sverige var det särskilt viktigt att den ”nödbroms” för invandring av EU-medborgare som Storbritannien föreslagit blev så begränsad som möjligt i tid och omfattning. Toppmötets andra huvudfråga var migration där slutsatser antogs. Regeringen drev på för att genomförandet av de åtgärder som EU beslutat på migrationsområdet måste bli bättre och att engagemanget från medlemsstaterna måste öka. Vidare diskuterades Schengensamarbetet, EU:s yttre gräns och samarbetet mellan EU och Turkiet. Europeiska rådet antog slutsatser om Syrien och Libyen. Slutligen ställde sig Europeiska rådet bakom en samlad rekommendation till euroområdet inom den europeiska terminen för 2016.

Informellt möte i Europeiska rådet den 7 mars

Det informella mötet fokuserade på migration och möjligheten till ett samarbete mellan EU och Turkiet för att få kontroll på migrationsströmmarna från Turkiet till EU. Ett möte hölls också mellan EU och Turkiets premiärminister. Mötet resulterade i ett gemensamt uttalande från stats- och regeringscheferna. I uttalandet konstaterades bland annat att Turkiet är en nyckelaktör för en hållbar lösning på flyktingproblematiken. Vikten av att få stopp på människosmugglingen var ett huvudbudskap, vilket regeringen stödde. En rad förslag på migrationsområdet lyftes fram, bland annat om återvändande av flyktingar från Grekland till Turkiet och vidarebosättning av syrier till EU, att verka för viseringsfrihet för turkiska medborgare från slutet av juni, att ge ytterligare ekonomiskt stöd till Turkiet samt öppnande av nya kapitel i anslutningsförhandlingarna. Uttalandet inkluderade även skrivningar om att respektera EU och internationell rätt samt vikten av att Turkiet respekterar yttrande- och tryckfrihet, vilket Sverige fick gehör för.

Utöver Turkiet handlade mötet och uttalandet om den s.k. västra Balkanrutten och vikten av att ge stöd åt Grekland för att hantera den akuta humanitära situationen, till exempel genom fördelning av asylsökande till olika länder inom EU.

Europeiska rådet möttes den 17–18 mars för att åter diskutera migrationsfrågorna. Mötet var i praktiken en fortsättning på det informella toppmötet den 7 mars. Stats- och regeringscheferna träffade vid sidan av mötet också Turkiets premiärminister för att fortsätta diskussionen från det informella Europeiska rådet den 7 mars. EU och Turkiet antog ett gemensamt uttalande om det fortsatta samarbetet kring bland annat återvändande av migranter från Grekland till Turkiet.

Vidare diskuterades de rättsliga aspekterna av samarbetet och den s.k. mekanismen ”en-till-en” där migranter utan behov av internationellt skydd sänds tillbaka från Grekland till Turkiet och motsvarande antal asylsökande syrier vidarebosätts från Turkiet till EU. Därutöver ägnades frågan om viseringsfrihet och dess konditionalitet stor kraft liksom EU-finansieringen av projekt i Turkiet riktade till syriska flyktingar. Sverige hörde till en av de medlemsstater som tryckte hårdast på vikten av att följa EU-rätten och folkrätten i uppgörelsen och skrivningarna i uttalandet om asylsökandes rätt till individuell prövning inkluderades på svenskt initiativ.

Europeiska rådet antog också slutsatser om migration, jobb, tillväxt och konkurrenskraft samt klimat och energi.

Europeiska rådets möte den 28–29 juni

Junimötet hölls strax efter den brittiska folkomröstningen om det fortsatta medlemskapet i EU där beslutet blev att lämna unionen. Den brittiska premiärministern David Cameron deltog endast den första dagen av mötet.

Dag två deltog stats- och regeringscheferna från EU:s övriga 27 medlemsstater i ett informellt möte för att diskutera den fortsatta processen efter den brittiska folkomröstningen. De gjorde ett uttalande där briterernas beslut beklagades och där det konstaterades att EU:s lagstiftning när det gäller rättigheter och skyldigheter fortsätter att gälla för Storbritannien. I uttalandet konstaterades även att situationen i EU förändrats, men att man var fast besluten om att bibehålla enighet och att samarbeta för att hantera gemensamma utmaningar. I uttalandet noterades att det finns ett missnöje i EU med dagens situation och att medborgarna förväntade sig att de 27 medlemsstaterna gör mer för att säkerställa säkerhet, sysselsättning, tillväxt och framtidshopp, inte minst för de unga. Vidare poängterades att utträdesprocessen ska vara ordnad och att Storbritannien notifierar om utträde så snart det är redo.

Vid mötet antogs även slutsatser om migration som fokuserade på frågans externa dimension, inklusive behovet av att etablera nya partnerskap med ursprungs- och transitländer. Slutsatserna noterade att stora utmaningar återstår men reflekterade även framsteg i genomförandet av uttalandet med Turkiet från den 18 mars och i arbetet med att förstärka EU:s yttre gränser.

Europeiska rådet såg fram emot ett beslut om upprättande av en gemensam europeisk gräns- och kustbevakning. Slutsatserna innehöll också mål för arbetet med sysselsättning, tillväxt och investeringar.

Fördjupning och förbättring av den inre marknaden, handelssamarbetet, den europeiska fonden för strategiska investeringar,

den ekonomiska och monetära unionen, samarbete för att förhindra skattefusk och skattebedrägeri samt jordbrukssektorn framhölls också i slutsatserna. När det gäller de externa relationerna antogs slutsatser om Libyen, EU:s globala strategi för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och samarbetet mellan EU och Nato. Slutsatser antogs även om utfallet av den nederländska folkomröstningen om Ukraina och den brittiska folkomröstningen.

Informellt EU27-möte den 16 september

Mot bakgrund av utfallet av den brittiska folkomröstningen sammanträdde stats- och regeringscheferna, utan den brittiska premiärministern, i ett informellt format i Bratislava i Slovakien den 16 september. En diskussion fördes om de centrala prioriteringarna för det fortsatta EU-samarbetet.

Sverige framförde vikten av att de 27 medlemsstaterna står enade och betonade sina prioriteringar om en solidarisk flykting- och migrationspolitik och en säker omvärld, ett socialt Europa för jobb och tillväxt samt en ambitiös klimat-, energi- och miljöpolitik. I ett gemensamt uttalande, den s.k. ”Bratislavadeklarationen”, konstaterades att EU står inför utmaningar, inte minst när ett medlemsland valt att lämna unionen, men att EU kvarstår som oumbärligt för de resterande medlemsstaterna. Stöd gavs för att jobba vidare tillsammans och att EU är det bästa verktyget för att hantera de nya utmaningar som medlemsstaterna står inför bland annat för att garantera fred och demokrati och medborgarnas säkerhet. Kommunikation om EU:s mervärde bedömdes vara en viktig del i det fortsatta arbetet för att tydliggöra beslut och för att möta medborgarnas förväntningar.

Europeiska rådets möte den 20–21 oktober

Vid oktobermötet stod flera viktiga frågor på dagordningen: migration, handel och externa relationer (Ryssland och Syrien). Storbritanniens nyttillträdde premiärminister Theresa May underströk att Storbritannien skulle vara en engagerad medlemsstat med rättigheter och skyldigheter fram till att utträdet var ett faktum.

Fokus under migrationsdiskussionen låg på de framsteg som gjorts när det gäller den externa dimensionen av migration och skyddet av EU:s yttre gräns. Sverige och några andra medlemsstater ansåg att medlemsländerna måste ta ett större ansvar för att genomföra de beslut som fattats. De drev framgångsrikt att det i slutsatserna skulle inkluderas en referens till att Europeiska rådet i december skulle återkomma till det gemensamma asylsystemet. Handelsfrågorna kom att stå i fokus för toppmötet då förhandlingarna med Valloniens parlament om handelsavtalet med Kanada pågick parallellt med Europeiska rådets möte. En längre diskussion fördes också om handelspolitiska skyddsinstrument där vissa medlemsstater ville se en mer protektionistisk inriktning på EU:s handelspolitik. Sverige var ett av de länder som förordade balans i handelspolitiken och som tryckte på betydelsen av handel för jobb och tillväxt.

Utrikesdiskussionen ägnades till stor del åt det ryska agerandet till stöd för den syriska regimen och möjligheterna att från EU:s sida använda

sanktioner också i detta sammanhang. Slutsatserna i denna del fokuserade på situationen i Syrien och det öppnades upp för att överväga ytterligare åtgärder gentemot den syriska regimen och Ryssland. Sverige, tillsammans med några andra medlemsstater, förespråkade utökade sanktioner gentemot Ryssland och även Syrien. Ett antal medlemsstater var dock skeptiska till detta och inget beslut fattades. Dock kunde konstateras att EU:s medlemsstater fortsatt står eniga bakom den nuvarande politiken i förhållande till Ryssland. Den tyska förbundskanslern Angela Merkel och Frankrikes president François Hollande rapporterade därutöver kort från mötet med den ryska presidenten Vladimir Putin och den ukrainska presidenten Petro Porosjenko föregående dag. Den nederländske premiärministern Mark Rutte redogjorde för läget i den nationella hanteringen av resultatet av folkomröstningen om Ukrainas associerings- och handelsavtal.

Europeiska rådets möte den 15–16 december

Vid årets sista toppmöte vittnade migrationsdiskussionen om fortsatta meningsskiljaktigheter mellan medlemsstaterna i frågan om solidaritet och delat ansvar för utformningen av det gemensamma asylsystemet. Sverige och Tyskland drev gemensamt igenom att medlemsstaterna inom ett halvår ska ha nått enighet om hur ett gemensamt asylsystem ska se ut.

Slutsatser antogs om säkerhet och försvar liksom ekonomiska och sociala frågor inklusive ungdomar. Europeiska rådet ska återkomma till dessa frågor under nästkommande år.

Mötet kom att domineras av situationen i Aleppo. Ordföranden för östra Aleppo talade till stats- och regeringscheferna i början av mötet och vädjade om stöd. Det antogs slutsatser om Syrien under utrikes frågor. Det antogs även slutsatser och ett uttalande om Ukrainas associeringsavtal i ljuset av den nederländska folkomröstningen och om Cypern-förhandlingarna.

Efter mötet diskuterade stats- och regeringscheferna i EU27 (utan Storbritanniens premiärminister) hur rådet ska organisera sig i de kommande brexit-förhandlingarna. Ett gemensamt uttalande antogs av stats- och regeringscheferna, Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande där institutionernas roller under de kommande förhandlingarna med Storbritannien tydliggjordes.

DEL 2 FRÅGOR UNDER RÅDET FÖR ALLMÄNNA FRÅGOR

3 Europa 2020-strategin och den europeiska terminen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. Den innehåller övergripande mål inom fem områden. Strategin följs upp bland annat inom ramen för Europeiska terminen som är ramverket för ekonomisk-politisk samordning inom EU.

3.1 Strategin för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020

Europa 2020-strategin antogs av EU:s stats- och regeringschefer i juni 2010 och är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsstaterna ska bidra till strategins målsättningar i enlighet med strategins riktlinjer (se avsnitt 27.1).

3.2 Europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning

Den sjätte europeiska terminen inleddes med att kommissionen i november 2015 presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året (se faktapromemoria 2015/16:FPM26).

I februari 2016 publicerade kommissionen landrapporter med fördjupade analyser över medlemsstaternas ekonomier. Landrapporterna är en del i uppföljningen inom ramen för den europeiska terminen och är en analytisk grund för de landsspecifika rekommendationerna. Regeringen kunde i stort ställa sig bakom kommissionens analys av den svenska ekonomin.

I april överlämnade Sverige sina nationella reform- och konvergensprogram till kommissionen. Efter att alla medlemsstater bidragit med sina nationella reformprogram och stabilitets- eller konvergensprogram analyserade kommissionen dessa med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och nationella förutsättningar.

Kommissionen presenterade resultatet av sin analys den 18 maj i form av ett meddelande och förslag till landsspecifika rekommendationer till medlemsstaterna. Rekommendationerna identifierar de huvudsakliga utmaningar som kommissionen anser att medlemsstaterna borde prioritera de kommande 12–18 månaderna för att leva upp till

målsättningarna i Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer behandlades i maj och juni i rådsstrukturen.

Vid Europeiska rådet den 28–29 juni avslutade stats- och regeringscheferna den europeiska terminen genom att ställa sig bakom rådets förslag till rekommendationer som därefter antogs formellt av rådet i juli.

Samråd med EU-nämnden ägde rum ett flertal gånger mellan december och februari inför rådets behandling av tillväxtöversikten och i juni respektive juli inför antagandet av de landsspecifika rekommendationerna. Även samråd med arbetsmarknadens parter, det civila samhällets organisationer samt den lokala och regionala nivån har ägt rum vid ett flertal tillfällen under 2016.

3.3 Sveriges nationella reformprogram 2016

Inom ramen för den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år överlämna nationella reformprogram till kommissionen där de redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. Finansutskottet informerades om Sveriges nationella reformprogram innan det formellt överlämnades till kommissionen.

3.3.1 Sveriges rekommendation 2016

Inom ramen för den sjätte europeiska terminen antog rådet i juli en landsspecifik rekommendation till Sverige med följande lydelse:

- Ta itu med hushållens ökande skuldsättning genom att korrigera skatteincitamenten, särskilt genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor för bostadslån eller genom att höja fastighetsskatten.
- Se till att makrotillsynsmyndigheten har mandat att i god tid genomföra åtgärder för att garantera den finansiella stabiliteten.
- Främja bostadsinvesteringar och effektivisera bostadsmarknaden, bland annat genom att införa större flexibilitet i hyressättningen och genom att se över utformningen av beskattningen av kapitalvinster för att underlätta bostadstransaktioner.

De landsspecifika rekommendationerna inom terminen är inte bindande och regeringen ser dessa som ett instrument för att uppmuntra till en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppfylla de mål som sätts upp inom EU.

Det är viktigt att medlemsstaterna genomför nödvändiga reformer för att komma tillrätta med EU-ländernas minskande konkurrenskraft och svaga tillväxt.

4 Översynen av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020

Skr. 2016/17:115

Under hösten 2016 påbörjades en översyn av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 med utgångspunkt i ett meddelande och lagstiftningsförslag från kommissionen som innebär utökad budgetflexibilitet och initiativ till ökade utgifter. Ett medlemsland har reserverat sig mot en uppgörelse och rådet har därmed inte kunnat nå en överenskommelse.

Den 14 september presenterade kommissionen en översyn av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Översynen innehåller förslag till ändringar av flera rättsakter som framför allt syftar till att hantera utmaningar kopplade till migration, säkerhet samt tillväxt och sysselsättning. Förslagen innebär en kraftigt utökad budgetflexibilitet genom utökade och nya flexibilitetsarrangemang. Översynen redogör också för initiativ och förslag till utgifter för att hantera utmaningar på områdena sysselsättning, tillväxt, migration och säkerhet (se faktagromemoria 2016:FPM8).

Kommissionens initiativ förhandlades intensivt på olika nivåer i rådet under hösten 2016. Rådet för allmänna frågor nådde en principöverenskommelse den 15 november som innebär en utökad budgetflexibilitet jämfört med gällande regelverk och begränsade utgiftsökningar på vissa utgiftsområden. Italien reserverade sig mot överenskommelsen och Storbritannien avstod från att delta i omröstningen. Italiens reservation har inneburit att överenskommelsen inte har kunnat överlämnas till Europaparlamentet för godkännande enligt gällande beslutsregler. Det är i dagsläget oklart hur frågan kommer att tas vidare.

Sverige var tillsammans med flera utgiftsrestriktiva medlemsländer starkt kritiska till kommissionens förslag. Detta samarbete var framgångsrikt och drev förhandlingen i en för Sverige gynnsam riktning. Sverige har i förhandlingarna drivit en tydlig utgiftsrestriktiv linje som bygger på att fastställda utgiftstak ska respekteras, vilket värnar den svenska avgiften, omprioriteringar av utgifter med ett fokus på de mest akuta utmaningarna som EU står inför samt att flexibilitet i EU-budgeten uppnås genom omprioriteringar och skapandet av tillräckliga marginaler.

Regeringen har samrått löpande med EU-nämnden i frågan inför diskussionerna i rådet för allmänna frågor och har informerat finansutskottet vid ett tillfälle.

5 Utvidgningsprocessen

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar och förblir ett av unionens mest kraftfulla verktyg för fred, stabilitet och utveckling i närområdet. Sverige värnar utvidgningens principer och att unionens åtagande fullföljs. Med tanke på att utvidgningen saktats ner och allt oftare ifrågasätts är det än viktigare att värna om processens trovärdighet.

5.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

I november presenterade kommissionen sitt årliga utvidgningspaket. Det bestod av ett övergripande meddelande från kommissionen och översynsrapporter för kandidatländerna Albanien, Makedonien (FYROM), Montenegro, Serbien, Turkiet och de potentiella kandidatländerna Bosnien och Hercegovina samt Kosovo. Det innehöll kommissionens rekommendationer och bedömningar avseende samtliga utvidgningsländers EU-närmanden det senaste året. Fokus var på rättsstatens principer, mänskliga rättigheter, ekonomisk utveckling och konkurrenskraft, fungerande demokratiska institutioner samt förvaltningsreform.

5.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen

Samarbets- och verifikationsmekanismen (CVM) som det beslutades om i samband med Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning granskar dessa länders utestående anpassningsarbete när det gäller rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Årets rapport visar att Bulgarien fortsätter att uppvisa betydande brister främst inom rättssystemet och när det gäller korruption och organiserad brottslighet. Även i Rumänien återstår problem men ytterligare förbättringar kan noteras.

5.3 Turkiet

Andra halvan av 2016 präglades av kuppöversöket i Turkiet den 15 juli. Detta fördömdes av EU, bland annat vid rådet för utrikes frågor den 18 juli. Vid samma möte betonades vikten av att responsen från turkiska myndigheter på kuppöversöket följde internationella konventioner och internationell rätt. Utvecklingen i Turkiet diskuterades även av rådet för utrikes frågor den 11 november. En högnivådialog mellan EU och Turkiet ägde rum den 9 september. Ett nytt förhandlingskapitel öppnades den 30 juni, kapitel 33 Finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser.

Kommissionens årliga översynsrapport från den 9 november riktade skarp kritik mot Turkiets inrikespolitiska utveckling, bland annat när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. EU

uppmnade också Turkiet att inleda en trovärdig och inkluderande fredsprocess med kurderna. Skr. 2016/17:115

Den 18 mars hölls ett möte mellan EU och Turkiet för att fördjupa samarbetet samt adressera migrationskrisen. Ett gemensamt uttalande gjordes som låg till grund för samarbetet under året. I syfte att förhindra människosmuggling från Turkiet till EU och för att skapa lagliga och säkra vägar in i EU för skyddsbehövande, kom man överens om att stoppa den illegala migrationen från Turkiet till EU. Tre miljarder euro i stöd till framför allt syriska flyktingar som befinner sig i Turkiet avsattes också. Genomförandet diskuterades vid Europeiska rådets samtliga formella möten under året. Finansieringen går bland annat till humanitära insatser samt utbildning och hälsovård. Sverige har bidragit till faciliteten med 570 miljoner kr för perioden 2016–2017.

5.4 Makedonien (FYROM)

Landet har under året präglats av fortsatt djup politisk kris. De fyra största politiska partierna enades dock i augusti om genomförandet av den politiska överenskommelsen från 2015 som innebar att de nyval som skjutits upp två gånger under året hölls den 11 december. Kommissionen upprepade i sin översynsrapport, för åttonde året i rad, sin rekommendation om att inleda anslutningsförhandlingar. Liksom förra året är rekommendationen villkorad med att framsteg görs i genomförandet av den politiska överenskommelsen, framför allt fria och rättvisa val samt prioriterade reformer. Den olösta namnfrågan mellan Grekland och Makedonien, som har medfört att beslut om förhandlingsöppning har blockerats tidigare år, kvarstår.

5.5 Montenegro

Montenegro inledde medlemskapsförhandlingar 2012 och är det land som har kommit längst i förhandlingarna. Fyra nya kapitel öppnades under 2016 och sammanlagt har 26 kapitel av 35 nu öppnats för förhandlingar, varav två är preliminärt stängda. Trots framsteg i förhandlingarna dras reformtakten ner på grund av institutionernas svaga kapacitet. Landet behöver uppvisa mer konkreta resultat, särskilt när det gäller kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

5.6 Albanien

Betydande framsteg har skett i Albanien, och kommissionen har rekommenderat att öppna medlemskapsförhandlingar förbehållet att trovärdiga och konkreta framsteg görs i genomförande av rättsreformen. Rådet kan komma att besluta om att inleda medlemskapsförhandlingar under 2017 under förutsättning att nyckelreformer fortsätter att genomföras.

5.7 Serbien

Serbiens medlemskapsförhandlingar inleddes år 2014. Under året öppnades de viktiga rättsstatskapitlen, 23 och 24. Sammanlagt har sex kapitel av 35 öppnats för förhandlingar, varav ett är preliminärt stängt. Genomförande av den viktiga telekomöverenskommelsen mellan Serbien och Kosovo inom ramen för normaliseringsdialogen (kapitel 35, övrigt) möjliggjorde öppnandet av kapitel 5 och 25 i december.

5.8 Bosnien och Hercegovina

Efter en längre period av stillastående inom EU-närmandet gjordes betydelsefulla framsteg i Bosnien och Hercegovina under 2016. I februari lämnade landet in sin ansökan om EU-medlemskap. Det banade väg för att rådet för allmänna frågor den 20 september gav i uppdrag åt kommissionen att ta fram ett utlåtande om Bosniens och Hercegovinas medlemskapsansökan.

Kommissionens översynsrapport reflekterade de framsteg som har gjorts under året men pekade även på de ökande spänningarna mellan landets tre konstituerande folkgrupper, särskilt i anslutning till höstens lokalval och folkomröstning i den bosnienserbiska entiteten. Utmaningar kvarstår även inom rättsstatsområdet, den socioekonomiska situationen samt när det gäller respekten för yttrande- och mediefrihet.

5.9 Kosovo

Den 1 april trädde stabiliserings- och associeringsavtalet (SA-avtal) mellan EU och Kosovo i kraft. SA-avtalet är ett viktigt steg i Kosovos EU-närmande då det innebär en anpassning till EU:s regelverk på en rad viktiga områden och är en kontraktuell förbindelse med EU, samtidigt som det stärker dialogen mellan EU och Kosovo.

Den 4 maj föreslog kommissionen att viseringskravet för Kosovo skulle lyftas, förutsatt att två utestående kriterier åtgärdades. Inrikespolitiska motsättningar blockerade dock genomförandet av dessa.

Normaliseringsdialogen med Serbien har kantats av svårigheter under året men i november lyckades parterna träffa ett mycket betydelsefullt telekomavtal som bland annat innebar att Kosovo kommer att få en egen landskod. För att möta Kosovos betydande socioekonomiska utmaningar presenterade kommissionen tillsammans med Kosovos regering den s.k. europeiska reformagendan den 17 maj.

5.10 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet

Instrumentet för EU:s förmedlemskapsstöd (IPA II) har till syfte att stödja utvidgningsländernas EU-närmandeprocesser genom riktade insatser inom bland annat rättsstatsområdet och för kapacitetsbyggande

inom offentlig förvaltning. Under året har en halvtidsöversyn av instrumentet inletts för att undersöka om stödet är relevant och effektivt samt för att identifiera behov av förändringar av finansieringsinstrumentet. Finansiellt stöd ges även inom ramen för EU:s regionala förvaltningsfond med anledning av krisen i Syrien (Madadfonden) i syfte att hjälpa Syriens grannländer och västra Balkan att omhänderta och förbättra situationen för flyktingar. Dessutom har en finansieringsfacilitet inrättats till stöd för främst syriska flyktingar i Turkiet.

6 EU:s strategi för Östersjöregionen

EU:s strategi för Östersjöregionen erbjuder ett strategiskt ramverk för samarbete i regionen utifrån målen om att rädda havsmiljön i Östersjön, länka samman regionen och öka tillväxten.

Regeringsbeslut och styrning

Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen kräver ett tydligt nationellt ansvar. Sedan 2011 har ett flertal svenska myndigheter haft i uppdrag att rapportera om och aktivt medverka i genomförandet. I januari förnyades uppdragen för sammanlagt 23 myndigheter och samtliga länsstyrelser. Tillväxtverket fick ett förnyat kunskapsuppbyggande uppdrag och är sammankallande för det nationella Östersjönätverket som de aktuella myndigheterna ingår i. Även en rad regionförbund bidrar aktivt i detta arbete på frivillig basis.

Ordförandeskap i gruppen av nationella samordnare

Sedan 2014 har medlemsstaterna tagit ett större ägarskap i genomförandet av strategin genom ett roterande ordförandeskap bland de nationella samordnarna för EU:s strategi för Östersjöregionen. Från 1 juli tog Sverige över ordförandeskapet som sträcker sig till 31 juni 2017. Under Sveriges ordförandeskap behandlas kommissionens genomföranderapport för EU:s makroregionala strategier, samverkan i användningen av EU:s struktur- och investeringsfonder, förslag till flaggskeppsprojekt och andra styrningsfrågor.

Årligt strategiforum i Stockholm

Det sjunde strategiforumet för EU:s strategi för Östersjöregionen ägde rum i Stockholm den 8–9 november. Sveriges regering stod värd för det tillsammans med Nordiska ministerrådet och i nära samarbete med kommissionen. Statsministern öppnade forumet och det övergripande temat var en framtidsdiskussion för Östersjöregionen utifrån ett 2030-perspektiv.

Forumet innehöll ett 40-tal politiska seminarier om bland annat digitalt och socialt entreprenörskap, samarbete mellan EU och Ryssland, cirkulär biobaserad ekonomi och ett hållbart hav. Över 1 300 personer deltog från 42 länder och fyra kontinenter.

7 Rättsstatens principer

Syftet med EU:s rättsstatsarbete är att stärka och säkerställa den interna respekten för rättsstatens principer och unionens grundläggande värden.

Kommissionen inledde i januari en s.k. strukturerad dialog med den polska regeringen inom ramverket för att förebygga hot mot rättsstaten i EU, i syfte att bidra till en lösning på konflikten om Konstitutionsdomstolens självständighet och möjligheter att bedriva ett effektivt arbete. Efter en inledande bedömning avgav kommissionen ett yttrande i juni som följdes upp av en rekommendation i juli, då dialogen inte gett önskvärt resultat. I sitt svar i oktober avvisade den polska regeringen rekommendationen och fortsätter samtidigt att ifrågasätta mekanismens förenlighet med EU-fördragen.

Inom rådets arbete för att främja och upprätthålla rättsstaten i unionen hölls den andra årliga dialogen den 24 maj under det nederländska ordförandeskapet på temat ”Utmaningar för rättsstaten och skyddet av grundläggande rättigheter vid migration och integration”.

I enlighet med rådsslutsatserna från december 2014 utvärderades dialogerna i slutet av 2016 vid rådets möte den 15 november. Det slovakiska ordförandeskapet sammanfattade att det fanns stöd för att göra dialogerna mer strukturerade och resultatnriktade genom bättre förberedelser, samarbete med andra aktörer och tematiska diskussioner.

Regeringen ser dialogerna som viktiga i arbetet med att stärka den gemensamma förståelsen för efterlevnad av rättsstatens principer och övriga grundläggande värden som EU-samarbetet vilar på. Om den negativa utvecklingen fortsätter är regeringen redo att överväga om ytterligare åtgärder behöver vidtas på EU-nivå.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i maj och november.

8 Medborgarinitiativet

Det europeiska medborgarinitiativet ger EU-medborgarna en formell möjlighet att direkt påverka arbetet på EU-nivå. Sedan april 2012 har EU-medborgare möjligheten att genom att lämna in ett medborgarinitiativ uppmana kommissionen att lägga fram ett lagförslag. Ett initiativ ska stödjas av minst en miljon unionsmedborgare från minst en fjärdedel av medlemsstaterna för att kommissionen ska ta ställning till det. Under året har insamlingen av stödförklaringar för två medborgarinitiativ startat och för tre andra avslutats.

Den 1 februari 2016 överlämnades betänkandet EU på hemmaplan (SOU 2016:10) till regeringen. Utredningens uppdrag var att utreda möjligheterna att främja insyn, delaktighet och inflytande för individer och aktörer i Sverige när det gäller frågor som beslutas inom EU. Utredningen föreslog flera åtgärder för att höja kunskapen, främja insyn och delaktighet samt förbättra informationstillgången i EU-relaterade frågor. Utredningen föreslog bland annat att regeringen ska tidigarelägga delar av det arbete som i dag görs genom utredningsväsendet och remissförfarandet. Regeringen anser att det finns ett behov av stärkt delaktighet, kunskapshöjande insatser och förbättrad dialog om EU-politiken. Medborgare och civilsamhälle ska på ett bättre sätt kunna förstå och påverka de beslut som fattas på EU-nivå. Detta arbete inleddes under året med ett EU-handslag mellan EU-ministern och arbetsmarknadens parter samt med Europaparlamentets och kommissionens kontor i Sverige.

10 Unionsrättsakten om val till Europaparlamentet

Europaparlamentets förslag till reform av Europeiska unionens valrättsakt (se faktapromemoria 2015/16:FPM28) har behandlats på rådsarbetsgruppsnivå vid ett flertal tillfällen under året. Det huvudsakliga syftet med Europaparlamentets förslag är att öka den demokratiska dimensionen i valen till Europaparlamentet och den demokratiska legitimiteten för unionens beslutsprocess.

En grundläggande och helt avgörande förutsättning i förhandlingsarbetet har varit att tillförsäkra att ändringar i valrättsakten inte kommer i konflikt med Sveriges grundlagar. En annan viktig fråga har varit att ändringarna inte ska rubba den nuvarande institutionella balansen och maktfördelningen mellan EU:s institutioner och medlemsstater.

Information lämnades till konstitutionsutskottet i januari och överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i mars och oktober.

11 Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning

Det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning (IIA) trädde i kraft den 13 april (se faktapromemoria 2014/15:FPM39).

IIA behandlar bl.a. frågor som rör institutionernas samarbete i lagstiftningsprocessen, metoder för bättre lagstiftningskvalitet, delegerade akter och genomförandeakter samt bättre genomförande av

lagstiftning. Regeringen har i förhandlingen verkat för ett öppet och effektivt beslutsfattande som främjar demokratisk legitimitet. Det slutliga avtalet kan sägas motsvara rådets och regeringens prioriteringar och ståndpunkter.

Frågan har tagits upp vid rådet för allmänna frågor vid ett flertal tillfällen under året. Dessa möten har föregåtts av samråd med EU-nämnden.

Institutionerna kommer att arbeta vidare i syfte att genomföra vissa delar av avtalet, detta gäller bl.a. informationsutbyte i samband med förhandlingar om internationella avtal, en gemensam databas med information om lagstiftningsärenden samt ett gemensamt register över delegerade akter.

12 Delegerade akter och genomförandeakter (kommittéförfarande)

Den horisontella diskussionen om delegerade akter och genomförandeakter har framför allt handlat om att hitta en tillfredsställande lösning för en förstärkt roll för konsultation av medlemsstaternas experter i samband med antagandet av delegerade akter. Frågan diskuterades inom ramen för ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning (IIA) som trädde i kraft den 13 april (se avsnitt 11). Regeringen verkade för att antagandet av en delegerad akt blir mer öppet och konsekvent.

Regeringen värnade i detta sammanhang bl.a. om ökad insyn i kommissionens förslag till delegerade akter och sammankallande av samråd med medlemsstaternas experter, notering av experters åsikter och återkoppling av kommissionens slutsatser av samrådet samt införandet av ett särskilt register med förslag till delegerade akter. Sammantaget kan överenskommelsen sägas motsvara regeringens ståndpunkter.

Institutionerna har åtagit sig att, senast vid utgången av 2017, upprätta ett gemensamt funktionellt register över delegerade akter.

Regeringen verkade också för att vägledande kriterier för tillämpningen av delegerade akter och genomförandeakter ska tas fram. Institutionerna har åtagit sig att inleda förhandlingar om denna fråga efter att IIA trätt i kraft. Frågan om IIA har tagits upp vid rådet för allmänna frågor vid ett flertal tillfällen under året, främst som informationspunkt. Dessa möten har föregåtts av samråd med EU-nämnden. Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i oktober 2015.

I enlighet med IIA avser också kommissionen i början av 2017 föreslå en anpassning av alla rättsakter som fortfarande hänvisar till det kommittéförfarande som kallas föreskrivande förfarandet med kontroll, det s.k. PRAC-förfarandet.

DEL 3 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN

13 Utrikes- och säkerhetspolitik

Målet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är att värna unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete.

13.1 EU:s utrikestjänst

EU:s utrikestjänsts (EEAS) sjätte verksamhetsår har präglats av utvecklingen i EU:s närområde och dess konsekvenser, inte minst flyktingkrisen. I EU:s ansträngningar att möta dessa utmaningar framgår tydligt behovet av att i nära samarbete mellan EEAS, medlemsstaterna och kommissionen ta ett samlat grepp om de olika instrument och politikområden som står till unionens förfogande. Arbetet under året med den globala strategin för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik och dess genomförande är ett viktigt led i detta arbete.

När det gäller EEAS personal visar statistik från EEAS (per den 31 december 2015) att målet om att diplomater från medlemsstaternas utrikesförvaltningar ska representera minst en tredjedel av EEAS-personal på chefs- och handläggarnivå i stort sett uppfylls. Andelen är 32,9 procent. När det gäller fördelningen kvinnor–män är 32 procent kvinnor av den samlade EEAS-personalen (i Bryssel och på EU-delegationerna) på chefs- och handläggarnivå. På chefsnivå är andelen kvinnor 19,5 procent. Under året har en dialog förts mellan EEAS-företrädare och representanter för medlemsstaterna om bland annat behovet av ansträngningar för att uppnå en jämnare könsfördelning och förstärka jämställdhetsarbetet i vidare bemärkelse.

13.2 En global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

I juni välkomnade Europeiska rådet den höga representantens presentation av en ny och bred global strategi för EU:s utrikes- och säkerhetspolitik, och gav henne samtidigt i uppdrag att i nära samarbete med medlemsstaterna inleda dess genomförande. Strategin bygger till stora delar på ett initiativ från Sverige tillsammans med Polen, Spanien och Italien, och bör ses i ljuset av de mycket stora förändringar såväl utom som inom EU sedan den s.k. säkerhetsstrategin antogs 2003. Den globala strategin tar som sin utgångspunkt att världen mer än någonsin tidigare behöver ett starkt EU, som i en värld fylld av utmaningar tänker strategiskt, delar samma vision och agerar samfällt. Rådet för utrikes frågor antog rådsslutsatser under hösten som slår fast färdriktning och

prioriteringar inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken och försvarsfrågor som en del av uppföljningen av den globala strategin. Även Europeiska rådet antog i december slutsatser om säkerhet och försvar.

Den höga representanten aviserade en avrapportering till Europeiska rådet i juni 2017 om hur uppföljningen av den globala strategin fram till dess omhändertagits i olika tematiska delar. Detta noterades i rådsslutsatser den 14 november.

13.3 Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

I uppföljningen av den globala strategin konstaterade rådet för utrikes frågor den 17 oktober att strategin ska tjäna som vägledning för EU:s yttre åtgärder under de kommande åren, och underströk samtidigt medlemsstaternas ägarskap och medverkan i genomförandet. Vidare slogs det fast att strategin representerar EU:s samlade vision och ramverk för ett enat och ansvarsfullt yttre åtagande i partnerskap med andra. Rådet lyfte också fram fem särskilt prioriterade områden i genomförandet av strategin: stärkande av säkerhets- och försvarssektor; staters och samhällets motståndskraft i Europas östra och södra grannskap; utarbetande av en integrerad strategi för konflikter och kriser; främjande av samarbetsgrundande regionala ordningar; och stärka ett globalt ansvarstagande som bygger på folkrätten. Sverige bidrog aktivt till att rådsslutsatserna också inkluderade bland annat förväntningar på höjd ambitionsnivå och förmågeutveckling inom EU:s civila och militära krishantering. Rådet underströk att den europeiska försvarsindustrin, inklusive små och medelstora företag, måste stärkas och betonade vikten av framtida program inom försvarsindustriell forskning och utveckling.

Rådet betonade också det akuta behovet av att fokusera på migration samt terrorismbekämpning och hybridhot, och behovet av att stödja medlemsstaterna på dessa områden. Målet för hållbar utveckling skulle utgöra en övergripande aspekt i detta arbete, och mänskliga rättigheter liksom kvinnor, fred och säkerhet, jämställdhet mellan könen och kvinnors egenmakt skulle även i fortsättningen integreras i alla politikområden.

Vid rådet för utrikes frågor den 14 november var frågor om EU:s säkerhet och försvar särskilt i fokus. Rådet slog fast att EU måste kunna främja fred och garantera sina medlemsstaters och medborgares säkerhet. Detta kräver en samfäll och samarbetsinriktad insats från EU och dess medlemsstater för att ta itu med nya hot och utmaningar, med fullt utnyttjande av fördragen. I detta avseende ansågs den globala strategin tillhandahålla en gemensam vision och bjuda till gemensam handling.

Rådet sade sig vara fast beslutet att öka unionens kapacitet att verka som en säkerhetsgarant och att stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) som en väsentlig del av unionens yttre åtgärder. Rådsslutsatserna behandlar en lång rad förslag om åtgärder inom säkerhet och försvar. Rådet slog fast att det regelbundet ska diskutera den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP) och påminde

likaså om Europeiska rådets åtagande att regelbundet ha säkerhets- och försvarsfrågor på sin dagordning. Skr. 2016/17:115

Europeiska rådet diskuterade säkerhet och försvar vid sitt möte i december och antog rådsslutsatser.

Sverige tog under hösten tillsammans med Finland initiativ till en förmågeökning inom den civila krishantering som en del av uppföljningsarbetet inom säkerhet och försvar.

Solidaritetsåtgärder enligt EU-fördragets artikel 42.7

Frankrike begärde, efter terroristattacker i november 2015, stöd i enlighet med EU-fördragets artikel 42.7. Under 2016 bistod Sverige Frankrike med flera åtgärder inom ramen för det substantiella stödpaket som presenterades i december 2015. Som en ny del av stödet till Frankrike beslutade regeringen under året om ett svenskt bidrag till EU:s militära utbildningsinsats i Centralafrikanska republiken.

Insatser i kontinuerlig förändring

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för GSFP är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet. Sverige bidrar till utvecklingen av denna förmåga och har engagerat sig i samtliga insatser. Sammanlagt 16 insatser ägde rum under året i Europa, Afrika, Mellanöstern och Asien varav sex militära och tio civila.

Insatser i Afrika

I juni övertogs EU:s militära rådgivningsinsats i Centralafrikanska republiken (EUMAM RCA) av en militär utbildningsinsats (EUTM RCA). Insatsen är ett stöd till den FN-ledda säkerhetssektorreformen. Som en del av EU:s övergripande Sahelstrategi fortsatte EU:s civila förmågehöjande insats i Mali (EUCAP SAHEL Mali) sin verksamhet under året. Med uppdrag att bidra till reformeringen av landets interna säkerhetsstyrkor är den ett civilt komplement till EU:s militära utbildningsinsats i landet (EUTM Mali). Tillsammans med EU:s civila förmågehöjande insats i Niger (EUCAP SAHEL Niger), som har ett liknande uppdrag, ska regional samverkan inom säkerhetsområdet främjas.

På grund av det svåra säkerhetsläget i Libyen verkade EU:s utbildnings- och rådgivningsinsats (EUBAM Libyen) även 2016 från Tunisien med reducerad bemanning och kapacitet. Det pågående engagemanget på Afrikas horn fortgick under året med tre GSFP-insatser som ömsesidigt förstärker varandra. EU:s militära utbildningsinsats för somaliska säkerhetsstyrkor (EUTM Somalia) har arbetat i nära samarbete med främst Afrikanska unionen. Den civila insatsen (EUCAP Nestor), som tidigare haft regionen som arbetsfält har under året fokuserats till Somalia. EUCAP Nestor bidrar till att utveckla kustbevakningsförmåga och att motverka sjöröveri. De båda insatserna förlängdes under året med två år, till den 31 december 2018. Detta gjordes i enlighet med rekommendationerna i den strategiska översynen som genomfördes hösten 2015.

EU:s marina insats utanför Somalias kust (EU NAVFOR Atalanta) har under året skyddat hjälpleveranser från FN:s livsmedelsprogram till Somalia, och tillsammans med andra internationella aktörer framgångsrikt motverkat sjöröveri och bidragit till att hålla sjövägar öppna för handelstrafik. Insatsen förlängdes under året till den 31 december 2018. Insatsen för säkerhetssektorreform i Demokratiska republiken Kongo (EUSEC DR Kongo) avvecklades i och med att mandatet löpte ut den 30 juni.

Insatser i Europa och Medelhavet

EU:s marina operation för bekämpning av människosmuggling i Medelhavet (EUNAVFOR MED, Operation Sophia) har fortsatt under året. Den 20 juni beslutade rådet om en förlängning av insatsens mandat t.o.m. den 27 juli 2017. Samtidigt beslutades att utvidga mandatet med två nya tilläggsuppgifter. De nya uppgifterna innefattar kapacitetsbyggande och träning av den libyska kustbevakningen och marinen samt upprätthållande av FN:s vapenembargo på fritt hav på basis av säkerhetsrådsresolution 2292 (2016).

EU:s rådgivande civila insats i Ukraina (EUAM Ukraina) har arbetat med att stödja en reform av civila säkerhetssektorn, inklusive polisen och rättsväsendet. Under året upprättades fältnärvaro i Lviv och Charkiv. Insatsen gav även mer praktiskt stöd som utbildning av ukrainsk polis. Sverige bidrog under året med nio personer i insatsen.

EU:s krishanteringsinsats i Kosovo (EULEX Kosovo) har genom åren varit EU:s största civila insats och den enda med ett exekutivt mandat. Insatsen har på en bred front, i form av bland annat åklagare, domare och poliser, bidragit till stärkandet av de rättsliga instanserna i Kosovo. Insatsens mandat förlängdes till sommaren 2018, som innebär en gradvis nedtrappning av insatsens utsträckning. Insatsen har även stöttat den EU-ledda normaliseringsdialogen mellan Serbien och Kosovo. Förberedelserna för inrättandet av specialdomstolen i Haag fortsatte.

EU:s militära insats i Bosnien och Hercegovina (EUFOR Althea) bidrog till att stödja reformeringen av den bosniska säkerhetssektorn. Styrkan bestod av ca 600 personer. Under hösten 2016 avslutades det svenska bidraget till EUFOR Althea.

I Georgien bidrog EU:s civila observatörsinsats (EUMM Georgien) till stabilisering i landet genom sitt uppdrag att övervaka avtalet om eldupphör mellan Ryssland och Georgien från konflikten år 2008. Insatsens mandat förlängdes den 29 november med två år till december 2018.

Insatser i Mellanöstern och Asien

Polisinsatsen i Palestina (EUPOL COPPS) fortsatte att fokusera på att bygga upp den palestinska civilpolisen till stöd för en tvåstatslösning. EU utfäste sin beredskap för att återaktivera insatsen i Rafah (EUBAM Rafah) när de politiska förutsättningarna finns och att ta ytterligare ansvar för att bidra till att häva Gazas isolering. De två insatserna förlängdes under året till den 30 juni 2017. Enligt tidigare beslut fattat av rådet avslutades polisinsatsen i Afghanistan (EUPOL Afghanistan) den

31 december 2016 som fungerat som stöd till afghanska regeringen i dess reformarbete med att bygga ett civilt polisväsende. Skr. 2016/17:115

Europeiska försvarsbyrån och kommissionens försvarshandlingsplan

Verksamheten inom ramen för den mellanstatliga europeiska försvarsbyrån (EDA) syftar till att stärka det europeiska försvarssamarbetet inom bland annat förmågeutveckling, forskning, materielutveckling och den försvarsindustriella basen. EDA:s arbete har under året präglats av anpassning till arbetet med EU:s globala strategi, dess genomförande och framtagandet av kommissionens försvarshandlingsplan (EDAP). EDAP vilar på tre pelare som omfattar:

- Finansiering av förmågor (t.ex. materiel och teknologi men inte insatser) och forskning, bl.a. förslag om kommande forskningsprogram samt inrättandet av en europeisk fond för förmågesamarbete. Forskningsprogram prövas redan nu genom lanseringen av en s.k. förberedande åtgärd (ett treårigt program 2017–2019 som syftar till att pröva om det går att bedriva EU-finansierad forskning på försvarsområdet).
- Främjande av investeringar i leveranskedjor (bl.a. förslag om att Europeiska investeringsbanken (EIB) bör få låna ut till försvarssektorn samt att EU:s verktyg i högre utsträckning ska bli tillgängliga för försvarssektorn, t.ex. kompetensförsörjning samt stöd till små- och medelstora företag).
- Stärkandet av den inre försvarsmarknaden (t.ex. försörjningstrygghet, standardisering och genomförande av direktiven).

Kommissionen presenterade meddelandet om EDAP den 30 november (se faktapromemoria 2016/17:FPM46). Europeiska rådet antog slutsatser i december som välkomnade EDAP som kommissionens bidrag till utvecklingen av den europeiska försvars- och säkerhetspolitiken.

Inom ramen för EDA har bland annat beslut fattats om att påbörja revideringsprocessen av dess förmågeutvecklingsplan, något som sker ca vart fjärde år.

Samarbete med andra aktörer

EU:s samarbete med internationella och regionala organisationer är av stor betydelse. Samarbetet mellan EU och FN, framför allt på krishanteringsområdet, blir allt viktigare inte minst då organisationerna ofta verkar i samma insatsmiljöer. Under året fortgick genomförandet av det ramavtal om samarbete inom krishantering mellan EU och FN som antogs 2014.

Under året har också samarbetet mellan EU och Nato fortsatt att utvecklas, bland annat genom en gemensam deklARATION. Europeiska rådet antog också rådsslutsatser i december om uppföljningen av deklARATIONEN. Sverige verkar för att samarbetet mellan EU och Nato ska utvecklas, inte minst i fråga om att kunna stå emot hybridkrigföring. Samarbetet mellan EU och länderna inom Östliga partnerskapet har under året utvecklats inom frågor som rör den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Samarbetet med den Afrikanska unionen (AU) samt med ett antal subregionala samarbetsorganisationer har under året spelat en stor roll i EU:s arbete för att stärka fred och säkerhet i Afrika.

Konfliktförebyggande och medling

I den globala strategin föreslås att EU ska tillämpa en s.k. integrerad ansats till kris och konflikt, dvs. en samordnad tillämpning av de verktyg EU har för att agera längs hela konfliktfasen från tidig varning och konfliktförebyggande till medling, krishantering och återuppbyggnad efter konflikt. För att samordna detta arbete har Europeiska utrikestjänsten EEAS upprättat en ny sektion som ansvarar för tidig varning, medling, policysamordning av EU:s krishantering och för koordineringen mellan dessa verksamheter. EU har under året bidragit till konkreta medlingsansträngningar i flera länder, bland annat Colombia och Moçambique.

Europeiska fredsinstitutet (EIP), som bildades på initiativ av bland annat Sverige 2014, ska bidra till och komplettera EU:s globala fredsarbete, framför allt genom medlingsinsatser och dialogarbete. Organisationen har under året bedrivit viktiga medlings- och dialoginsatser i bland annat Mellanöstern, Nordafrika samt i internationella insatser som ska motverka extremism.

Kvinnor, fred och säkerhet

EU arbetar för att stärka genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) och de efterföljande resolutionerna om kvinnor, fred och säkerhet. EU strävar efter att bidra till ett stärkt aktörskap för kvinnor i alla faser av fredsarbetet och till att det internationella samfundet förebygger de särskilda utmaningar som möter kvinnor och flickor i krig och konflikt. Sverige presenterade tillsammans med andra medlemsstater förslag för att stärka jämställdhetsperspektivet i EU:s krishanteringsinsatser. Sverige har varit den främsta pådrivaren för att öka andelen kvinnor i EU:s civila krishanteringsinsatser. Under hösten ledde hälften av EU:s civila insatser av kvinnor.

Utveckling och säkerhet

Under året har EU:s arbete med utveckling och säkerhet bland annat handlat om finansieringsmekanismer för stabiliseringsinsatser och anpassning till Agenda 2030. EU har internt och i internationella sammanhang även arbetat med bland annat tidig varning och konfliktförebyggande, konflikthantering och fredsbyggande. EU är även en aktiv medlem i Internationella dialogen för fredsbyggande och statsbyggande där Sverige innehar ordförandeskapet tillsammans med Sierra Leone. Detta arbete har bland annat bidragit till en överenskommelse (New Deal) om ett bättre fredsbyggande och statsbyggande i sviktande och konfliktdrabbade stater och som bland annat använts på ett positivt sätt i Somalia.

Därtill har EU arbetat för att skapa effektivare instrument i syfte att stödja partnerländers förmåga att upprätthålla säkerhet och stabilitet, och därmed säkerställa förutsättningarna för hållbar utveckling. Sverige välkomnar att det inom European Consensus on Development ingår ett

relativt starkt fokus på freds- och statsbyggnad och stöd till sviktande stater. Sverige har dock betonat att stöd till militära aktörer måste följa överenskomna ODA-riktlinjer.

Kommissionen framställde i juli ett förslag till justering av stabilitetsinstrumentets (IcSP) förordning så att det skulle inkludera möjligheten till nya kapacitetsbyggande åtgärder, inklusive utrustning och träning av militära aktörer (CBSD), (se faktrapromemoria 2015/16:FPM123). Sverige har i förhandlingarna betonat behovet av en effektiv CBSD som komplement till EU:s övriga krishanteringsförmågor, samtidigt som OECD/DAC:s kriterier om utvecklingsamarbete måste respekteras. Vikten att finna en snabb lösning för genomförandet av CBSD underströks i rådsslutssatser den 14 november. Informationstillfälle ägde rum i utrikesutskottet i oktober.

Rådets ståndpunkt om kommissionens CBSD-förslag fastställdes i december. Sverige gjorde då en åsiktsförklaring som beklagade att rådets ståndpunkt går långt utöver ODA-kriterierna när det gäller bistånd till militära aktörer. Den slutliga förordningen väntas beslutas under 2017 efter förhandlingar med Europaparlamentet.

13.4 EU som aktör i FN

EU har med aktiv svensk medverkan spelat en viktig roll i FN:s arbete under året och varit drivande i flera förhandlingsprocesser, resolutioner och initiativ. Årets gemensamma prioriteringar för EU:s arbete i FN inkluderar bland andra Agenda 2030, Addis Abeba Action Agenda och Parisavtalet om klimatfrågor.

EU har talat i flera debatter i generalförsamlingen och hållit anföranden i öppna tematiska och geografiska debatter i FN:s säkerhetsråd, bland annat de årliga debatterna om resolution 1325, barn i väpnad konflikt och skydd av civila. EU har varit en viktig aktör i FN:s arbete med att genomföra resolution 1325 och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet (1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 och 2242). EU har också stöttat FN:s generalsekreterares särskilda representant för frågor om sexuellt våld i konflikt.

FN är EU:s viktigaste partner i fält bland annat i Mali, Centralafrikanska republiken, Kosovo och Somalia. Samarbete sker även mellan FN-sekretariatet och EU:s utrikestjänst. Möten har ägt rum mellan säkerhetsrådets medlemmar och EU:s kommitté för utrikes- och säkerhetspolitik. Inom ramen för partnerskapet EU–FN sker även samarbete med Afrikanska unionen.

EU fortsatte under året att vara en ledande aktör i FN:s olika forum för mänskliga rättigheter. EU har lagt fram resolutioner som tar upp såväl geografiska som tematiska situationer och har arbetat aktivt för att FN:s råd för mänskliga rättigheter – som det huvudsakliga forumet – ska bli verksamt och effektivt i ansträngningarna för att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna globalt. EU har bidragit till fortsatt modernisering av FN:s styrning och förvaltning.

En dialogprocess i ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC) om den långsiktiga rollen för FN:s utvecklingssystem kulminerade i juni efter 18

Skr. 2016/17:115 månaders överläggningar. Slutrapporten låg till grund för förhandlingar i generalförsamlingen under hösten om en fyraårig översyn och vägledning av FN:s utvecklingsfrämjande verksamhet. EU har förespråkade tydlig styrning av ett mer integrerat FN-system som kan ge olika typer av stöd till skilda kategorier av länder. Sverige har haft ett särskilt ansvar inom EU för reformer av FN:s finansiering. Medan EU:s medlemsstater är överens om vikten av att reformera säkerhetsrådet finns i nuläget ingen gemensam EU-ståndpunkt för hur en sådan reform bör se ut.

13.5 OSSE och Europarådet

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

OSSE:s verksamhet har fortsatt varit dominerad av den ryska aggressionen mot Ukraina. Detta har genomsyrat även EU:s arbete i organisationen och EU har bland annat drivit frågan om genomförandet av Minsköverenskommelserna. Andra prioriterade frågor har varit mänskliga rättigheter, grundläggande fri- och rättigheter, inklusive mediefrihet och rättsstatlighet i länderna i OSSE-regionen. EU har varit tydligt i sitt stöd för att bevara såväl OSSE:s oberoende institutioners mandat, som det nuvarande formatet för den årliga översynskonferensen om den mänskliga dimensionen (HDIM) – detta som ett svar på försök från vissa deltagande stater i OSSE att göra inskränkningar i dessa. EU har också verkat för att förstärka OSSE:s kapacitet på områdena rustningskontroll och militär transparens, konfliktförebyggande och krishantering.

Europarådet

Normativt samarbete, samarbetsprojekt och politisk dialog på alla nivåer utgör pelarna i samarbetet mellan EU och Europarådet. EU har ett betydande inflytande på Europarådets projektverksamhet genom sitt stöd till program i flera av organisationens medlemsstater. En viktig prioritering i samarbetet mellan EU och Europarådet är främjandet av demokratisk utveckling och fred på västra Balkan och i södra Kaukasien. Syftet är att ge stöd till länderna i dessa regioner att delta i EU:s stabiliserings- och associeringsavtal och därigenom främja ett närmande till, och integration med, EU.

Ett avtal undertecknades om ett tematiskt samarbetsprogram för Turkiet och länderna i västra Balkan 2016–2018, med stöd till rättsliga reformer och bekämpning av korruption och penningtvätt. EU:s anslutning till Europakonventionen har lyfts fram som särskilt angelägen och politiskt prioriterad.

13.6 Internationella brottmålsdomstolen

Det finns ett starkt stöd från EU och dess medlemsstater för Internationella brottmålsdomstolens (ICC) arbete för att förebygga

folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser och förhindra att förövarna av dessa brott får strafffrihet. Skr. 2016/17:115

Under året har tre statsparter – Burundi, Sydafrika och Gambia – påbörjat processer för att frånträda Romstadgan för ICC. EU och dess medlemsstater har samordnat sitt agerande för att förmå dessa stater att bli kvar i ICC-samarbetet och förebygga att fler statsparter tar initiativ för att frånträda stadgan. EU uppmanade tillsammans med samtliga statsparter vid det årliga statspartsmötet i november Burundi, Sydafrika och Gambia att ompröva sina beslut.

Den höga representanten gjorde flera uttalanden till stöd för ICC, bland annat vid fall av icke-samarbete med domstolen. EU verkade även för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning. Stöd har också getts till enskilda organisationer som på olika sätt främjar universell anslutning till domstolens stadga och ICC:s arbete.

13.7 Respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU har ett starkt engagemang för de mänskliga rättigheterna (MR) och är en global aktör på området. EU:s arbete baseras på det strategiska ramverket för mänskliga rättigheter och demokrati som antogs 2012 samt en handlingsplan för genomförande av ramverket för perioden 2015–2019. Genomförandet av handlingsplanen följs upp i EU:s årliga rapport för mänskliga rättigheter. Utöver det strategiska ramverket har sedan 2012 drygt 150 landstrategier utarbetats med prioriteringar inom området mänskliga rättigheter för varje land. Arbetet med att genomföra dessa pågår.

EU:s arbete för mänskliga rättigheter inbegriper kampen mot dödsstraff och tortyr, liksom skyddet av religions- och övertygelsefrihet. Det inbegriper också arbetet mot diskriminering av hbtq-personer och våld mot kvinnor, liksom skyddet av människorättsförsvarare. Det handlar även om barnets rättigheter och barn i väpnade konflikter liksom respekten för den internationella humanitära rätten. EU har även lyft fram flera individuella fall där människorättsförsvarares mänskliga rättigheter kränkts bl.a. genom uttalanden om Iran, Kina, Egypten och Honduras. EU har också systematiskt uppmärksammat den globala trenden med ökade hinder för civilsamhällets möjligheter att verka.

EU prioriterar att stärka arbetet för mänskliga rättigheter inom ramen för FN. Rådet antog i februari en strategi för EU:s agerande i FN:s forum för mänskliga rättigheter – generalförsamlingens tredje utskott och FN:s råd för mänskliga rättigheter. EU har lagt fram ett antal resolutioner i dessa forum, bland annat om religions- och övertygelsefrihet och arbetat för antagande av resolutioner om exempelvis barnets rättigheter. Enskilda EU-medlemsstater har också lagt fram nationella initiativ som fått brett stöd från EU, exempelvis den svenska resolutionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter som i mars förlängde mandatet för specialrapportören för Iran med ett år. EU har även stöttat antagandet i FN:s råd för mänskliga rättigheter av en resolution om skydd mot våld

och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet (SOGI) samt tillsättandet av en oberoende expert inom området.

EU:s särskilda representant (EUSR) för mänskliga rättigheter har under året deltagit i MR-relaterade aktiviteter och lett MR-dialoger. Sverige har stöttat EUSR:s arbete genom att ställa en rådgivare till förfogande till EUSR:s stab. EU för regelbundet dialoger om mänskliga rättigheter med över 40 organisationer och stater. Under året hölls MR-dialoger med bland annat Colombia, Indonesien, Mexiko och Sydafrika. EUSR initierade även att EU under året särskilt skulle fokusera på att sprida information om sitt MR-arbete. Sverige bidrog genom att anordna ett seminarium om yttrandefrihet.

13.8 Nedrustning och icke-spridning

Massförstörelsevapen

EU har under året följt upp den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog 2003. Inom ramen för denna strategi antas regelbundet rådsbeslut till stöd för de olika internationella konventionerna på området. Uppföljning sker även genom en icke-spridningsklausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. Vidare fortsatte genomförandet av den handlingsplan om icke-spridning som EU antog 2008. EU deltog vid den årliga sessionen i FN:s generalförsamlings första utskott. Fem gemensamma anföranden hölls, dock inget tematiskt anförande om kärnvapen. Det senare återspeglar den interna motsättningen inom unionen i synen på kärnvapenedrustning.

EU har fördömt Nordkoreas fortsatta utveckling av kärn- och missilteknik i strid med FN:s säkerhetsrådsresolutioner, och medlemsstaterna har gemensamt genomfört de av FN beslutade sanktionerna mot Nordkorea. EU har vid ett flertal tillfällen uttryckt oro för den fortsatta användningen av kemiska vapen i Syrien. Den syriska regimen har uppmanats att samarbeta till fullo med Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) i dess arbete med att verifiera Syriens rapporter och utreda påstådd användning av kemiska vapen. EU har även uttryckt starkt stöd för FN:s säkerhetsrådsresolution 2235 (2015) om upprättandet av en gemensam FN/OPCW-undersökningsmekanism för att utreda skuldfrågan när det gäller attacker med kemiska vapen i Syrien. EU stödde beslutet i OPCW:s exekutivråd i november 2016 om att fördöma syriska krigsmaktens och Isil/Daeshs användning av kemiska vapen och bad OPCW att genomföra inspektioner på platser som utpekats i undersökningsmekanismens rapporter.

Den åttonde översynskonferensen för konventionen mot biologiska vapen genomfördes, där medlemsstaternas arbete vägledades av en gemensam standpunkt. Därutöver genomförde EEAS ett antal regionala konferenser om B-vapenkonventionen som bidrog till ett ökat antal statsparter.

EU har varit engagerat i att stärka skyddskapacitet för kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot och risker för närområdet. EU deltog i G7:s icke-spridningsarbete under japansk ledning och det globala

partnerskapet mot spridning av material och teknologi för massförstörelsevapen till terrorister. EU var även representerat vid ett högnivåmöte i Rotterdam inom initiativet för en global hälsosäkerhetsagenda (GHSA), som syftar till att minska hot från utbrott av smittsamma sjukdomar.

Konventionella vapen

Genomförandet av EU:s strategi och handlingsplan för bekämpning av illegal spridning av små och lätta vapen (SALW) som antogs av Europeiska rådet 2005 fortsatte under 2016. EU gav även stöd till genomförandet av det sjätte biannuella mötet för stater inom ramen för FN:s handlingsprogram för små och lätta vapen. Sverige fortsatte att verka aktivt för att EU:s samarbetsavtal med tredjeland ska inkludera ansträngningar för motverkande av olaglig spridning av små och lätta vapen samt i lämpliga fall även stöd till FN:s vapenhandelsfördrag. Inför årets översynskonferens inom 1980 års vapenkonvention om särskilt inhumana vapen, som var den femte i ordningen, antogs för första gången rådsslutsatser som vägledning.

Rymden

Kommissionen publicerade i oktober sitt meddelande om en europeisk rymdstrategi (se faktapromemoria 2016/17:FPM31). Strategin syftar till att ange en strategisk riktning och mål för EU på rymdområdet. Strategin tar bland annat upp problematiken med rymdskrot och de ibland dubbla användningsområdena för civil och militär rymdverksamhet.

13.9 Strategisk exportkontroll

Krigsmateriel

Under EEAS ledning har medlemsstater under året fortsatt att utbyta information om tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten om export av militär teknik och krigsmateriel (2008/944/GUSP) och synen på enskilda mottagarländer. I mars antog rådet en uppdaterad förteckning av EU:s gemensamma militära lista som återspeglar ändringar som överenskommits inom Wassenaar-arrangemanget. Dialogmöten har hållits med Europaparlamentet, tredjeländer samt enskilda organisationer. Ett nytt program har antagits för att stärka exportkontrollen i EU:s grannländer.

EU och dess medlemsstater har aktivt stött FN:s vapenhandelsfördrag som trädde i kraft 2014, inklusive med stöd till genomförandet i tredjeland. Ett nytt flerårigt program förbereds för beslut tidigt under 2017. EU bidrog också till vapenhandelsfördragets andra statspartskonferens i Genève i augusti.

Produkter med dubbla användningsområden (PDA)

Medlemsstaterna fortsatte under året att stärka regelverk och samarbetsformer för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolutioner om icke-spridning och åtaganden i de internationella

exportkontrollregimerna Australiengruppen, Nuclear Suppliers Group, Zangger-kommittén, Missilteknologikontrollregimen och Wassenaar-arrangemanget. Dessa regimer reglerar produkter med dubbla användningsområden inom de nukleära, biologiska, kemiska och konventionella områdena. I september presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i förordningen om produkter med dubbla användningsområden (se faktagromemoria 2016/17:FPM22). Förhandlingarna inleddes under hösten. Kommissionen antog även i slutet av året en uppdaterad förteckning över produkter och teknik som omfattas av exportkontroll, baserad på de ändringar som beslutats i exportkontrollregimerna.

13.10 Sanktioner

EU använder sanktioner, s.k. restriktiva åtgärder, som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i vissa länder. Under året har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt, suspenderat eller på annat sätt ändrat befintliga sanktioner när det gäller ett stort antal ländersituationer. EU har upphävt sanktionsregimerna mot Elfenbenskusten samt Liberia efter att så beslutats i FN.

Därtill har EU även fattat beslut om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt land eller en bestämd region. Detta gäller dels personer och enheter som har samröre med al-Qaida-nätverket, dels sanktioner mot andra som är inblandade i terroristhandlingar, exempelvis Daesh. Sverige har fortsatt att vara drivande i frågan om rättssäkerhet och trovärdighet i EU:s sanktioner.

13.11 Terrorism

EU arbetar mot terrorism, internt inom unionen och externt, med utgångspunkt i EU:s övergripande strategi mot terrorism och EU:s handlingsplan mot terrorism. EU:s interna arbete mot terrorism redogörs det för i skrivelsens del 5 Rättsliga och inrikes frågor. Radikaliseringsfrågor tas framför allt upp i del 11 Utbildning, kultur, ungdom och idrott.

De europeiska stats- och regeringscheferna antog 2015 rådsslutsatser för att stärka antiterroristsamarbetet med tredjeland och insatserna kring utländska stridande. Rådsslutsatserna har bland annat följts upp från ett människorättsperspektiv och den halvårsvisa uppföljningen av rådsslutsatserna visar på framgång i genomförandet av EU:s externa säkerhetsarbete. Att allt antiterroristarbete måste bedrivas med full respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen har betonats.

Under året har EU:s samarbete mot terrorism intensifierats. Samarbetet med länder i Mellanöstern och Nordafrika (MENA-regionen) prioriteras särskilt och arbete pågår med att ta fram ett ramverk för informationsbyte, ömsesidig rättshjälp och utlämningsavtal med länderna

i regionen. Enligt den nya europeiska grannskapspolitiken ges stabilitets- och säkerhetsaspekter ökad tyngd i dialogen med länderna där också tekniskt bistånd och kapacitetshöjande åtgärder tas upp. EU:s delegationer i regionen har förstärkts med sekonderade säkerhetsexperter och hittills har 13 sådana utsetts i MENA och Sahel-regionen.

Utvecklingen i Syrien och Irak har särskilt uppmärksammats liksom antalet återvändare. Arbetet med att genomföra EU:s och Turkiets gemensamma handlingsplan för bekämpning av terrorism pågår. Vid uppdateringen av EU:s Sahelstrategi lades särskild vikt på antiterrorismfrågorna, bland annat de sekonderade säkerhetsexperterna i Nigeria och Tchad. I Asien har Bangladesh och Pakistan uppmärksammats med särskilda insatser. Västra Balkan är även ett prioriterat område för EU.

EU har under året alltmer betonat vikten av förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Kommissionens spetsprogram för detta är det s.k. Radicalisation Awareness Network som samlar tusentals aktörer i medlemsstaterna inom flera discipliner för att utbyta erfarenheter om det förebyggande arbetet mot radikaliserings och extremism. Svenska aktörer har tagit aktiv del i detta nätverk.

På finansieringssidan presenterade kommissionen i februari en handlingsplan för att bekämpa finansiering av terrorism, och i juli presenterades ett förslag till ändringar i det fjärde penningtvättsdirektivet som är den administrativa lagstiftningen på området (se faktapromemoria 2017/16:FPM 53 och 2015/16:FPM117).

13.12 Cybersäkerhet

Under året fortsatte uppföljningsarbetet med EU:s cybersäkerhetsstrategi från 2013.

Flera viktiga EU-processer pågår, bland annat genomförandet av direktivet för nät- och informationssäkerhet, säkerhetssamarbete för att bland annat stärka EU-institutionernas nät- och informationssäkerhet och samarbete för att bekämpa it-brottslighet och terrorism. En vägledning har tagits fram baserad på Budapestkonventionen om cyberkriminalitet för att möjliggöra för rättsväsendet att få kundinformation från molntjänsteleverantörer.

Rådsslutsatser har antagits som handlar om att stärka Europas system för cyberresiliens och att främja en konkurrenskraftig och innovativ cybersäkerhetsindustri.

EU har inom ramen för sitt strategidokument för europeisk cyberdiplomati planerat för och genomfört strategiska cyberdialoger med USA, Japan, Indien, Kina, Brasilien och Sydkorea. Fokus för dialogerna har bland annat varit internets styrning, utvecklandet av förtroendeskapande åtgärder och samarbete när det gäller cyberkriminalitet.

Under året har ett ramverk för cyberförsvarspolicy förhandlats med syfte att förstärka cyberförsvarsaspekterna inom GSFP. Vidare undertecknade EU och Nato i juli en gemensam deklaration som fastslår

Skr. 2016/17:115 att de ska öka koordineringen när det gäller cybersäkerhet i missioner samt i övnings- och utbildningsverksamhet.

13.13 Konsulär beredskap

EU:s medlemsstater arbetar med att stärka informations- och erfarenhetsutbytet för att utarbeta god praxis och smidiga samarbetsformer i det dagliga konsulära arbetet.

Löpande informationsutbyte har under året ägt rum om reseråd samt om strandsatta EU-medborgare och befintliga transportmöjligheter ut ur länder som drabbats av kriser, bl.a. i samband med det försämrade säkerhetsläget i Sydsudan. Medlemsstaterna har inlett arbetet med att anpassa nationell lagstiftning enligt direktivet om konsulärt skydd för EU-medborgare utomlands (se faktapromemoria 2011/12:FPM86). Syftet med direktivet är att förtydliga formerna för hur rätten till konsulärt stöd för orepresenterade EU-medborgare i tredjeland ska tillgodoses. Medlemsstaterna ska till den 1 maj 2018 införliva direktivet i nationell lagstiftning.

13.14 Civilskyddsmekanismen

Svenskt stöd via civilskyddsmekanismen inom EU

Regeringen har under året beviljat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) sju miljoner kr för insatser i Grekland efter att landet har begärt hjälp via EU:s civilskyddsmekanism. Via MSB har Sverige bidragit med bl.a. 150 tält och 12 prefabricerade hus samt expertstöd. Husen har under våren monterats i ett flyktingläger för ca 3 000 personer i Skaramagas, Aten. MSB har även skickat experter för FN:s flyktingorgan (UNHCR) som har bidragit i arbetet att ta fram standardiserade riktlinjer för hur flyktingläger ska skötas.

14 Den gemensamma handelspolitiken

EU:s handelspolitik fokuserar på EU:s gemensamma agerande i skapandet av globala och regionala regler för import och export i Världshandelsorganisationen (WTO) och i bilaterala och regionala frihandelsavtal. Sverige är en stark förespråkare för fri och rättvis handel, ökad öppenhet och mot protektionism. Miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa ska värnas i handelspolitiken. EU:s externa handel bidrar till EU:s tillväxt och sysselsättning och är en central del av EU:s roll som global aktör.

EU förhandlar en rad bilaterala och regionala frihandelsavtal med länder och regioner som komplement till de multilaterala förhandlingarna i WTO. Förhandlingarna om ett transatlantiskt frihandels- och investeringsavtal (TTIP) mellan EU och USA har under året varit intensiva och substansorienterade. Bytet av administration i USA har gett upphov till en naturlig paus i förhandlingarna.

Frihandelsavtalet CETA mellan EU, dess medlemsstater och Kanada undertecknades vid toppmötet mellan EU och Kanada den 30 oktober i Bryssel. Avtalet kommer att tillämpas provisoriskt i avvaktan på att samtliga medlemsstater ratificerar CETA.

EU och Japan förhandlar sedan mars 2013 ett frihandelsavtal. Framsteg har gjorts under året med möjligt avslut i början av 2017. Under 2016 har EU påbörjat förhandlingar med Indonesien och Filippinerna.

Förhandlingarna om ett associeringsavtal EU–Mercosur inleddes redan 1999 men har i omgångar lagts på is. En omstart i dessa förhandlingar ägde rum i Bryssel i oktober 2016.

EU har sedan år 2000 ett frihandelsavtal med Mexiko. I juni 2016 hölls den första förhandlingsrundan mellan EU och Mexiko i syfte att fördjupa det nuvarande avtalet.

Den 11 november 2016 undertecknade EU, dess medlemsstater samt Ecuador, Colombia och Peru det avtal som ansluter Ecuador till det befintliga frihandelsavtalet mellan EU, Columbia och Peru.

Diskussioner pågår för att förbättra existerande handelsrelationer mellan EU och grannländerna inom Östliga partnerskapet och Södra grannskapet. Förhandlingar om djupgående frihandelsavtal (DCFTA), som en del av breda associeringsavtal, inleds när respektive land är redo. FTA-förhandlingar med Tunisien inleddes i oktober 2015. Första fullständiga förhandlingsrundan ägde rum i april 2016. Förhandlingarna med Ukraina avslutades i december 2011. Avtalet undertecknades i juni 2014 och tillämpas provisoriskt sedan den 1 januari 2016.

14.2 EU:s arbete med ansvarsfullt företagande

Rådet för utrikesfrågor antog den 12 maj rådsslutsatser om hållbarhet i de globala värdekedjorna. I slutsatserna finns en tydlig uppmaning till alla medlemsstater att utarbeta nationella handlingsplaner för företagande och mänskliga rättigheter samt ett uppdrag till kommissionen att utarbeta en ny handlingsplan för ett ansvarsfullt företagande, två frågor som båda är prioriterade för Sverige.

14.3 Ny beräkningsmetod för antidumpning och ny metod vid antisubventionsundersökningar

I november presenterade kommissionen sitt förslag till förordning om införande av en ny beräkningsmetod för antidumpning och en ny metod vid antisubventionsundersökningar (se faktapromemoria

Skr. 2016/17:115 2016/17:FPM32). Förslaget tar bort Kina från listan av ”icke-marknadsekonomier” och förordningen blir därmed landsneutral. Samtidigt föreslår kommissionen att en ny beräkningsmetod införs som i princip tillåter att andra priser och kostnader än inhemska kan användas för att räkna ut dumpningsmarginalen i vissa fall. EU behöver anpassa sin lagstiftning med anledning av sina åtaganden i Världshandelsorganisationen.

14.4 EU:s handelspolitiska skyddsinstrument

Vid Europeiska rådet i oktober diskuterades modernisering av EU:s handelspolitiska skyddsinstrument. Rådet har trots utdragna diskussioner sedan 2013 inte kunnat komma överens om en gemensam ståndpunkt, eftersom Sverige och ett antal länder varken kan acceptera möjligheten att införa extra höga skyddstullar eller skrivningar om vikten av balans mellan olika europeiska näringslivsintressen. I samband med stålkrisen och kommissionens meddelande i mars 2016 aktualiserades frågan. Europeiska rådet uppmanade till en snabb och balanserad överenskommelse före årets slut, och som resultat av detta enades rådet i december om en gemensam ståndpunkt för förhandlingar med Europaparlamentet om förslaget. Kommissionen lade under hösten även fram ett förslag om att ändra metoden för att räkna ut antidumpningstullar, till följd av att vissa bestämmelser i Kinas anslutningsprotokoll till WTO löpte ut i december.

14.5 Konfliktmineraler

Under året förhandlades kommissionens förslag från 2014 till förordning om krav på importörer av konfliktmineraler att vidta tillbörlig aktsamhet när det gäller leverantörskedjan för konfliktmineraler. En överenskommelse nåddes i november och förordningen väntas bli antagen i början av 2017. Detta är ett viktigt framsteg som kan bidra till att minska möjligheterna för väpnade grupper som begår övergrepp på sina befolkningar att få finansiering genom försäljning av guld, tenn, tantal och volfram. Under processen förespråkade Sverige att stärkta krav för importörer skulle reflekteras i förordningen, och bidrog därmed till att förordningen har obligatoriska krav på alla importörer inom EU, som importerar mineraler över ett visst tröskelvärde, att vidta tillbörlig aktsamhet.

EU är en av världens största bidragsgivare och aktör i de globala ansträngningarna för att bekämpa fattigdom och bidra till genomförandet av Agenda 2030. EU:s globala räckvidd är större än någon enskild medlemsstat.

15.1 Samstämmig utvecklingspolitik

EU har ett fördragsbundet åtagande till samstämmighet för utveckling. Det innebär hänsyn till utvecklingsmålen vid beslut inom olika politikområden med påverkan på utvecklingsländer.

Sverige har under året bland annat verkat för att EU-institutionernas organisation och verksamhet ska anpassas i syfte att uppnå ett effektivt genomförande av Agenda 2030.

15.2 EU:s handlingsplan för jämställdhet 2016–2020

En ny handlingsplan för jämställdhet i EU:s externa relationer 2016–2020 antogs vid rådet för utrikes frågor (utveckling) i oktober 2015. Denna plan utgör ett viktigt verktyg för att bidra till att stärka jämställdhet i alla EU:s externa relationer. Sverige har verkat för att handlingsplanen har diskuterats i de olika geografiska och tematiska rådsarbetsgrupperna. På så sätt har Sverige betonat att jämställdhet ska vara en integrerad del av allt externt EU-agerande. Jämställdhet har överlag fått bra genomslag i olika policydokument inom EU. Svårigheterna består i att omsätta policydokumenten i praktiken. Sverige har under året aktivt arbetat med att jämställdhetsperspektivet tydligare ska finnas med i dialog, beslut, aktiviteter och uppföljning, bland annat genom bättre jämställdhetsanalyser och användande av köns- och åldersuppdelad statistik. En nationell jämställdhetsexpert har ställts till förfogande för EEAS och EU:s högste rådgivare för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet.

15.3 EU:s utvecklingspolitik

Målet med EU:s utvecklingspolitik är att minska och på sikt utrota fattigdomen. Sverige har under året arbetat för att den strategiska inriktningen för EU:s utvecklingssamarbete – den s.k. Agenda för förändring – ska få genomslag i programmeringen och genomförandet av EU:s bistånd.

Under året publicerade kommissionen en första resultatrapport baserad på det resultatramverk för utvecklingssamarbete som tagits fram. Resultat presenteras nu på aggregerad nivå utifrån ett antal kvantitativa indikatorer som speglar i) utveckling i samarbetsländer inom utvalda områden, ii) resultat som EU-biståndet kan anses ha bidragit till genom

insatser som avslutats 2013 och 2014 och iii) interna processer och effektivitet. Detta kompletteras med ett urval av resultat i enskilda länder. Rapporten bidrar till att ge en övergripande bild av EU-samarbetets resultat och kommer framöver att integreras i EU:s årsrapportering.

En revidering av EU:s utvecklingspolitik pågår med syftet att tydligt slå fast utvecklingssamarbetets roll i arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Kommissionen presenterade sitt meddelande om en revidering av EU:s policy för utvecklingssamarbete i november (se faktapromemoria 2016/17:FPM35). Förhandlingar har inletts och regeringen har särskilt betonat frågor som jämställdhet, miljö och klimat, freds- och statsbyggande, en rättighetsbaserad ansats samt den centrala roll som samstämmighet spelar för genomförandet av Agenda 2030. Sverige har också betonat principerna om utvecklingseffektivitet, vikten av att respektera OECD/DAC:s ODA-definition samt medlemsstaternas åtagande om att allokera 0,7 procent av BNI till ODA samt att resurser fokuseras till de minst utvecklade länderna och till sårbara och konfliktdrabbade stater.

15.4 EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati

EU:s arbete för mänskliga rättigheter och demokrati styrs av en handlingsplan för 2015–2019 som baseras på det strategiska ramverk som antogs av EU:s utrikesministrar 2012.

Som en uppföljning av presentationen av demokratiprofiler för andra generationens pilotländer har EU under året kommit överens om att landstrategierna för mänskliga rättigheter ska kallas strategier för mänskliga rättigheter och demokrati, och inkludera en fokuserad demokratianalys. Separata demokratiprofiler kommer att tas fram för länder där demokratifrågorna står högt på EU:s bilaterala agenda och ska sedan följas upp med särskilda handlingsplaner för demokrati. Sådana handlingsplaner tas inledningsvis fram för pilotländerna, och arbetet leds av EU-delegationerna i samarbete med EU-ländernas ambassader. Under 2016 har handlingsplaner färdigställts för Tanzania, Marocko, Paraguay, Moçambique och Moldavien.

Det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) är bland annat ett viktigt instrument för skyndsamt stöd till MR-försvare. Den demokratistödande stiftelsen Europeiskt initiativ för demokrati (EED) har slutfört en första treårsperiod av sin verksamhet och etablerat sig som ett flexibelt och innovativt instrument. Instrumentet är avsett att komplettera EU:s löpande program för stöd till demokrati och mänskliga rättigheter och ha fokus på de södra och östra grannskapen.

15.5 EU:s humanitära bistånd och EU:s roll som humanitär aktör

Skr. 2016/17:115

EU:s 28 medlemsstater ger omfattande bilateralt humanitärt bistånd. Utöver detta ger kommissionen humanitärt bistånd som finansieras av EU:s budget och därigenom av medlemsstaterna genom EU-avgiften. Genom att ge humanitärt bistånd försöker EU rädda liv och lindra mänskligt lidande till följd av krig, konflikter, naturkatastrofer och andra kriser. EU är en världsledande givare. År 2015 bidrog EU med 1,5 miljarder euro i humanitärt bistånd och civilskyddsbiståndet till över 134 miljoner människor i över 80 länder.

EU arbetar för att det humanitära biståndet ska vara behovsanpassat och ges i enlighet med internationell humanitär rätt och de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende. EU arbetar även med att bättre koppla samman humanitärt bistånd med långsiktig återuppbyggnad och utvecklingsinsatser. I maj genomfördes det humanitära världstoppmötet i Istanbul som förbereddes inom EU bl.a. genom antagande av rådsslutsatser. Arbetet med att följa upp toppmötet har inletts. Sverige har verkat för ett stärkt samarbete mellan EU:s humanitära bistånd och FN, respekt för de humanitära principerna och jämställdhetsintegrering i humanitära insatser.

15.6 Säkerhetssektorreform

En ny strategi för stöd till säkerhetssektorreform (SSR) presenterades gemensamt av EEAS och kommissionen i juli. Det nya SSR-ramverket ska bidra till en sammanhållen ansats i stärkandet av fred, säkerhet och stabilitet. En annan avsikt är att EU ska agera mer samstämmigt i frågor som rör SSR. Det nya ramverket ska ersätta två tidigare SSR-koncept från 2005 respektive 2006. Vid rådet för utrikes frågor den 14 november antogs rådsslutsatser.

15.7 Agenda 2030-samarbetet i EU

EU-samarbetet var ett viktigt forum under förhandlingarna inför Agenda 2030 och kommer även vara viktigt i genomförandearbetet. Sverige driver att EU ska verka för ett ambitiöst och samstämmigt genomförande av Agenda 2030, inklusive Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering och för en hög grad av involvering av olika aktörer i samhället.

I november presenterade kommissionen initiativ som behandlar såväl EU-internt genomförande som genomförande av Agenda 2030 i en global kontext. En första rapport av EU:s och medlemsstaternas uppfyllande av agendan har sammanställts av Eurostat.

15.8 Den externa investeringsplanen

Rådsslutsatserna från Europeiska rådet den 28–29 juni uppmanade kommissionen att presentera en extern investeringsplan (EIP) för att stödja investeringar och sysselsättning i EU:s samarbetsländer i Afrika och EU:s grannskapsområde. Förslaget till extern investeringsplan presenterades den 14 september. En central del i EIP är en europeisk fond för hållbar utveckling (EFSD), (se faktapromemoria 2016/17:FPM18).

EIP utgör en sammanhängande ansats för att främja inkluderande och hållbar tillväxt och för att ta itu med de underliggande orsakerna till ofrivillig migration. Ambitionen är att mobilisera finansiering från EU, medlemsstater, internationella finansiella institutioner (multilaterala, regionala och bilaterala) och näringslivet för detta ändamål. Fokus är i en första fas på Afrika och EU:s grannskapsområde. EIP bedöms bidra till att uppnå de globala målen i Agenda 2030 och mobilisera additionella resurser i enlighet med Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering.

EIP består av tre delar där tyngdpunkten i förslaget ligger på EFSD. Fonden kommer att omfatta två regionala investeringsplattformar (en för Afrika och en för EU:s grannskap) som kommer att fungera som en samlad ingång för förslag från internationella finansiella institutioner och andra offentliga och privata investerare. Plattformarna kommer att kombinera existerande instrument för bistånd i kombination med privat kapital med ett nytt garantiinstrument. Garantierna syftar till att minska riskerna för privata investeringar och på så vis mobilisera ytterligare finansiering. De andra delarna i EIP är tekniskt bistånd till samarbetsländer för att hjälpa till att utveckla investeringsprojekt och åtgärder för att förbättra näringslivsklimatet i länderna.

Förhandlingar om en förordning för EFSD inleddes i september. En partiell allmän inriktning om EFSD-förordningen inför trepartssamtal med Europaparlamentet under 2017 antogs på rådet för allmänna frågor den 13 december. Sverige har bl.a. drivit att utvecklingsprinciper som hållbarhet, mervärde och biståndseffektivitet (inkl. obundenhet) tydligt ska framgå i förordningen. Sverige har dock ställt sig mycket tveksamt till att garantiinstrumentet delvis finansieras med 250 miljoner euro från marginalen för oförutsedda utgifter. Sverige har också krävt att biståndsfinansierade insatser måste uppfylla kraven på ODA-fähighet i enlighet med DAC:s regelverk.

15.9 Hälsa och rättigheter

EU agerade sammanhållet under FN:s befolkningskommission i mars, då en förhållandevis stark slutdeklaration kunde antas. EU hade på liknande sätt en konstruktiv roll vid FN:s högnivåmöte om hiv/aids i juni. EU deltog också aktivt vid ett toppmöte om antimikrobiell resistens (AMR) som anordnades av generalförsamlingen i september och som Sverige varit starkt pådrivande för att få till stånd.

EU:s handlingsplan för jämställdhet och kvinnors egenmakt 2016–2020 har varit utgångspunkten i EU:s arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).

Kommissionen påbörjade under året arbetet med att ta fram en ny utvecklingspolicy för EU (European Consensus) där SRHR inbegrips. Motståndet mot SRHR har från vissa länder stärkts under 2016. Den samsyn som tycktes finnas kring SRHR vid antagandet av rådsslutsatserna om jämställdhet i utvecklingssamarbetet 2015 har ifrågasatts allt mer under året. Särskilt kontroversiella frågor är allas tillgång till sexualundervisning, preventivmedel, abort samt rätten att fritt, utan tvång, våld eller diskriminering utöva sin egen sexualitet.

Sverige är pådrivande inom EU för ett helhetsperspektiv på global hälsa med en förebyggande ansats fokuserad främst på barn- och mödrhälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt hälsosystemstärkande.

16 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

16.1 Samarbete mellan EU och EFTA-länderna

Två möten hölls under året med EES-rådet som är Europeiska ekonomiska samarbetsområdets högsta organ (EU, Island, Liechtenstein och Norge). Den 3 maj undertecknades avtalen om finansiell mekanism för perioden 2014–2021 för EES respektive Norge. Provisorisk tillämpning av avtalen inleddes den 1 juli respektive den 1 augusti. Den 27 juli underrättade det schweiziska förbundsrådet EU om att Schweiz ansökan om EU-medlemskap från 1992 ska betraktas som återkallad. Rådsslutsatser om EU:s relationer med EFTA-länderna, undantaget Schweiz, antogs den 13 december.

16.2 Östliga partnerskapet

Östliga partnerskapet omfattar EU:s bilaterala relationer med länderna i Östeuropa (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Vitryssland) samt en multilateral dimension med samarbete mellan EU och alla partnerländer. Arbetet under året har bland annat varit inriktat på uppföljning av toppmötet med Östliga partnerskapet i maj 2015, då särskilt stärkande av institutioner, god samhällsstyrning, mobilitet och mellanfolkliga kontakter, utveckling av handelsrelationer samt sammanlänkning av infrastruktur (energi, transport) lades fast som viktiga prioriteringar. Även Agenda 2030 och de globala utvecklingsmålen samt Parisavtalet om klimatförändringar är sedan avtalens ikraftträdande viktiga element i samarbetet kring partnerländernas reformer för EU-närmande.

Under året har bland annat ett utrikesministermöte ägt rum samt det första ministermötet inom Östliga partnerskapet om miljö- och klimatfrågor då även en ministerdeklaration antogs. Rådet för utrikes frågor diskuterade Östliga partnerskapet i april och i november då även rådsslutsatser antogs.

Framsteg har gjorts när det gäller Östliga partnerskapets mål om fördjupad politisk associering och ekonomisk integration med EU. Under året har genomförandet av associeringsavtalen inklusive fördjupade frihandelsområden fortsatt i Georgien, Moldavien och Ukraina. Avtalen med Georgien och Moldavien trädde formellt i kraft under året, och avtalet med Ukraina tillämpas provisoriskt sedan 1 januari i avvaktan på slutförd ratificering av samtliga medlemsstater (där endast Nederländernas ratificering återstår).

Både Ukraina och Georgien har uppfyllt kraven som kommissionen har ställt för viseringsfrihet, och rådet har i november på kommissionens rekommendation fattat beslut om att inleda förhandlingar om att införa viseringsfrihet med Ukraina och Georgien. Viseringsfriheten kommer att införas efter det att vissa ändringar har genomförts i viseringsförordningen.

Den politiska dialogen med Vitryssland har intensifierats. Förhandlingar har fortsatt med Armenien om ett nytt samarbetsavtal med EU. Ett förhandlingsmandat har under året tagits fram i EU-kretsen för att inleda förhandlingar om ett avtal med Azerbajdzjan.

Partnerskapets multilaterala dimension har under året utvecklats ytterligare inom områden som harmonisering av digitala marknader, statistik, stöd till små och medelstora företag, energi och när det gäller frågor som rör den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP). Arbetet med jämställdhet behöver generellt stärkas. Förståelsen för denna frågas vikt är svag hos partnerländerna, även om steg tas i rätt riktning. Samarbetet med det civila samhället fortsätter att vara centralt och kan stärkas.

Stödet för det Östliga partnerskapet är fortsatt starkt, även om EU:s externa och interna utmaningar påverkar engagemanget från delar av medlemsstatskretsen. Reformstöd och bistånd ges av EU genom det europeiska grannskapsinstrumentet (ENI). En översyn av ENI har inletts och resultaten ska presenteras av kommissionen i slutet av 2017.

Utvecklingen i regionen, och Rysslands agerande, har satt sin prägel på genomförandet av politiken. Som svar på ökande statligt kontrollerad propaganda och desinformation från Ryssland, inrättade EU:s utrikestjänst under 2015 en grupp för strategisk kommunikation med fokus på Östeuropa (EastStratCom) vars arbete har rönt stor uppskattning. Möjligheter att stärka och vidareutveckla detta arbete diskuterades.

16.3 Östeuropa och Centralasien

Under året har Rysslands aggression mot Ukraina fortsatt, inklusive den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol. EU har förlängt och i vissa fall kompletterat de olika former av sanktioner som infördes under

2014. Två strategiska diskussioner om Ryssland har hållits (rådet för utrikes frågor i mars och Europeiska rådet i oktober), där EU har konstaterat och bekräftat politisk enighet om principerna för relationen. Skr. 2016/17:115

16.3.1 Ryssland

Inga toppmöten mellan EU och Ryssland eller andra högnivåbesök har genomförts. Sådana besök har dock genomförts mellan enskilda medlemsstater och Ryssland. De suspenderade förhandlingarna med Ryssland, bland annat om frihandel och viseringsfrihet, har inte återupptagits. EU:s sektoriella sanktioner mot Ryssland infördes den 31 juli 2014. Sanktionerna berör sektorerna finans, olja, handel med krigsmaterial och med produkter med dubbla användningsområden. Sanktionerna förlängdes i juli 2016 med sex månader till den 31 januari 2017 och i december till den 31 juli 2017.

EU:s sanktioner mot Rysslands agerande i Ukraina har förlängts. Sanktionerna är inriktade dels på personer, dels på sektorer i den ryska ekonomin. EU:s relation med Ryssland diskuterades brett på Europeiska rådet i oktober med konsensus bland medlemsstaterna om principerna för EU:s Rysslandspolitik. EU:s medlemsstater och institutioner är överens om att en återgång till unionens tidigare relation med Ryssland är omöjlig så länge som Ryssland fortsätter sin politik och sitt agerande i och gentemot Ukraina.

Under året har Rysslands militära insats i Syrien hamnat i fokus. Den syriska regimens och Rysslands bombningar, bland annat i Aleppo, är urskillningslösa och kan utgöra brott mot den internationella humanitära rätten. EU:s medlemsstater har fördömt Rysslands agerande. Sverige har betonat att demokrati och mänskliga rättigheter bör ha en framskjuten plats i EU:s relationer med Ryssland, inte minst mot bakgrund av den repressiva politik som förs i Ryssland och ryska myndigheters agerande mot den inhemska oppositionen och det civila samhället i Ryssland.

16.3.2 Ukraina

EU har sedan krisen fört en politik som har inneburit starkt och tydligt stöd till Ukraina, såväl i uttalanden för Ukrainas territoriella integritet och oberoende som fördömande av Rysslands olagliga annektering av Krim och destabilisering av östra Ukraina. Ukraina var under 2014 en stående dagordningspunkt på rådet för utrikes frågor och Europeiska rådet, med flera extra möten mellan EU och Ukraina sedan 2015 hamnat delvis i skuggan av främst Syrienkrisen i EU:s utrikespolitik.

Två stora frågor har under 2016 framstått som särskilt viktiga för Ukraina i landets relationer med EU. Det handlade dels om den slutliga ratificeringen av associeringsavtalet med EU, som försenats genom den holländska folkomröstningen i april, dels om frågan om viseringsfrihet för ukrainska medborgare. Associeringsavtalet tillämpas provisoriskt sedan den 1 januari 2016.

Avtalets handelsdel medför att EU till stor del har öppnat sin marknad för ukrainsk export. Den bilaterala handeln med EU har ökat med ca 5 procent under året och EU har passerat Ryssland som Ukrainas främsta

handelspartner. Avskaffande av viseringar för ukrainska medborgares inresa i Schengenländerna är en högprioriterad fråga i Kiev. Genomförandet är avhängigt ett EU-beslut om införande av en förstärkt suspenderingsmekanism i viseringsförordningen som ska tillämpas i händelse av mer omfattande missbruk av viseringsfriheten.

Den 17 november gav rådet ordförandeskapet mandat att inleda förhandlingar med Europaparlamentet om ukrainsk viseringsfrihet, med förbehållet att dessa förhandlingar kan inledas först när en överenskommelse med Europaparlamentet om suspenderingsmekanismen är nådd. Samtidigt enades rådet om att EU:s övervakning av ukrainska åtgärder för att bekämpa korruption och organiserad brottslighet ska fortsätta även efter att viseringskrav avskaffats. Inom ramen för det Östliga partnerskapet är och förblir Ukraina ett mycket viktigt land. Reformframsteg i Ukraina är centralt för utvecklingen och stabiliteten i hela det östliga grannskapet. Toppmöte mellan EU och Ukraina hölls den 24 november.

16.3.3 Moldavien

Associeringsavtalet mellan EU och Moldavien trädde i kraft i juli. Handelsdelen i avtalet innebär att ett långtgående frihandelsområde har upprättats mellan Moldavien och EU.

Reformtaktan till stöd för landets EU-anpassning har återhämtat sig något efter att ha stått stilla sedan början av 2015. En färdplan för prioriterade reformer antogs av den moldaviska regeringen i mars 2016 som svar på rådsslutsatser från rådet för utrikes frågor. EU:s budgetstöd till Moldavien är suspenderat efter omfattande oegentligheter inom bankväsendet 2014. För att återuppta stödet kräver EU att banksektorn reformeras och att ett IMF-program upprättas. Ett stödpaket på ca 179 miljoner USD godkändes av IMF:s styrelse i november 2016. Som en följd av detta kan även det suspenderade budgetstödet från EU komma att betalas ut.

De formella förhandlingarna om Transnistrienkonflikten, där EU deltar som observatör, har fortsatt under året men utan konkreta resultat. I oktober beslöt EU att formellt förlänga den sanktionsregim med reserestriktioner som tidigare omfattat personer med ansvar för en kampanj mot skolor i Transnistrien som använder latinskt alfabet. EU beslutade dock att personlistan ska förbli tom.

16.3.4 Georgien

Associeringsavtalet mellan EU och Georgien trädde i kraft i juli. Avtalet innebär bland annat att ett långtgående frihandelsområde har upprättats mellan Georgien och EU.

Reformtaktan i Georgien är ambitiös och har bland annat omfattat åtgärder som förutses i handlingsplanen för viseringsliberalisering. Rådet beslutade i oktober att följa kommissionens förslag att införa viseringsfrihet för georgiska medborgare som reser till EU. Beslutet kommer träda i kraft samtidigt med ikraftträdandet av en förstärkt suspenderingsmekanism i viseringsförordningen. De internationella

16.3.5 Vitryssland

EU:s politik gentemot Vitryssland har sin grund i ett tydligt ställningstagande för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatlighet. I rådsslutsatser från rådet för utrikes frågor den 15 februari uppmärksammades ett flertal steg som tagits av Vitryssland under de senaste två åren för att förbättra relationerna till EU, bland annat frigivningen av de politiska fångarna. Merparten av sanktionerna hävdades som ett incitament till Vitryssland att fortsätta den positiva utvecklingen. Sanktionslätnaderna kopplades till konkreta krav som, om de möts, ger Vitryssland ytterligare möjligheter att utveckla relationen med EU. Samtidigt kan EU återinföra sanktioner om utvecklingen så kräver.

I jämförelse med andra partnerländer är EU:s bilaterala relation till Vitryssland mindre utvecklad, till följd av att landet hittills inte levt upp till EU:s förväntningar när det gäller respekt för demokrati och mänskliga rättigheter.

16.3.6 Armenien och Azerbajdzjan

Under året har förhandlingar om ett nytt ramavtal mellan EU och Armenien fortsatt. I november antog rådet ett mandat för kommissionen och EEAS att på EU:s och dess medlemsstaters vägnar, förhandla om ett nytt ramavtal även med Azerbajdzjan. De nya avtalen är tänkta att ersätta partnerskaps- och samarbetsavtalen från 1999. Med anledning av striderna i Nagorno-Karabach i april uttryckte EU oro över det ökade våldet längs med kontaktlinjen och uppmanade till omedelbart eldupphör. EU har under året även gjort uttalande med anledning av en rad gripanden av människorättsaktivister och journalister i Azerbajdzjan, liksom i samband med demonstrationer i Armeniens huvudstad Jerevan i juli.

16.3.7 Centralasien

Ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och republiken Kazakstan undertecknades av EU och Kazakstan i maj.

För EU:s vidkommande utgjorde avtalet ett viktigt steg mot ett ökat politiskt och ekonomiskt engagemang i Centralasien. EU:s relationer med de centralasiatiska länderna styrs av den strategi för regionen som sågs över under 2015. Strategin innefattar områdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat, utbildning, ekonomi, handel och investeringar, energi och transport, miljö- och vattenfrågor samt gemensamma hot och utmaningar. En högnivåkonferens om säkerhet ägde rum i Bryssel i maj. Dialoger om mänskliga rättigheter och samarbetsråd har ägt rum med samtliga länder.

16.4 Arktis

I april presenterade kommissionen och den höga representanten ett gemensamt meddelande om en integrerad EU-politik för Arktis (se faktapromemoria 2015/16:FPM89). Meddelandet ligger väl i linje med svensk Arktispolitik, med ett tydligt fokus på miljö och klimat, hållbar ekonomisk utveckling, stöd till Arktisforskning samt respekt för urfolkens rättigheter. Överläggning med utrikesutskottet ägde rum i oktober.

16.5 Mellanöstern

16.5.1 Syrien

EU är den största givaren av humanitärt stöd i Syrienkonflikten. Kommissionen och EU:s medlemsstater har sedan 2011 tillsammans bidragit med 67 miljarder kr, varav Sverige bidragit med över 3,6 miljarder kr i humanitärt bistånd och utvecklingsinsatser. EU har vid upprepade tillfällen uttryckt oro över situationen i Syrien och dess grannländer och fördömt attackerna på civilbefolkning och humanitär- och sjukvårdspersonal. Vidare har EU uppmärksammat övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Sverige har varit pådrivande för och bidragit till ett intensifierat EU-engagemang för Syrien med fokus på humanitärt tillträde, vapenvila samt på en politisk lösning och övergång i linje med FN:s säkerhetsrådsresolution 2254.

16.5.2 Fredsprocessen i Mellanöstern

EU har under året förlängt mandatet för den särskilde representanten för fredsprocessen i Mellanöstern. Den s.k. Kvartetten (FN, EU, USA, Ryssland) presenterade i juli en rapport med ett antal rekommendationer som EU välkomnade. Rådet för utrikes frågor har diskuterat fredsprocessen och antagit rådsslutsatser i januari och juni. Sverige har verkat för att EU ska behålla och genomföra sin politik till stöd för meningsfulla förhandlingar och verka för en tvåstatslösning där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet.

16.5.3 Iran

EU:s engagemang med Iran har fokuserat på genomförandet av överenskommelsen om Irans kärntekniska program som antogs 2015. Överenskommelsen trädde i kraft den 16 januari, då en stor del av de kärntekniskt motiverade sanktionerna mot Iran upphävdes. I ett gemensamt uttalande av EU:s höga representant och Irans utrikesminister i april fastställdes att politiska konsultationer och en dialog om mänskliga rättigheter ska inledas, liksom samarbete om bl. a. migration, ekonomi, handel och energi.

EU antog i november rådsslutsatser som välkomnade utvidgandet av EU:s relationer med Iran. Samtidigt uttrycktes en fortsatt oro över

situationen för mänskliga rättigheter i Iran, i synnerhet den frekventa användningen av dödsstraff. Sverige har under året verkat för en samlad EU-politik, där mänskliga rättigheter och regionala frågor är i fokus.

Skr. 2016/17:115

16.5.4 Irak

EU:s relationer med Irak har under året till stor del präglats av den svåra situationen som råder i landet. Rådsslutsatser antogs i maj om översyn av den regionala strategin för att hantera kriserna i Syrien och Irak och för att motverka hotet från Daesh. Dessa tog fasta på behoven av försoning, rättsstatlighet, säkerhetssektorreform samt långsiktigt stabiliseringsstöd i Irak. Det ökade EU-engagemanget inkluderar också ökat humanitärt, finansiellt och civilt stabiliseringsstöd. Sverige verkar för upprättandet av en grupp med uppgift att undersöka möjligheten till ökat EU-engagemang för civilt stabiliseringsstöd i Irak. Sedan föregående år har EU:s humanitära bidrag till Irak ökat betydligt; kommissionen har bidragit med 1,3 miljarder kr till humanitär hjälp i Irak.

16.5.5 Jordanien

EU och Jordanien har under året arbetat fram s.k. partnerskaps-prioriteringar som är ett övergripande dokument som styr samarbetet 2016–2020. Prioriteringarna definierar åtaganden inom bland annat stabilisering och säkerhet, jämställdhet och dialog med civilsamhället.

Partnerskapsprioriteringarna innehåller även ett antal av de åtaganden som gjordes vid den s.k. London-konferensen i februari om Syrienkrisen, exempelvis att stärka Jordaniens motståndskraft genom jobbskapande insatser för syriska flyktingar, ökad tillgång till utbildning och ett hållbart användande av Jordaniens naturresurser.

16.5.6 Libanon

EU har under året arbetat fram partnerskapsprioriteringar också med Libanon. Prioriteringarna fokuserar på att stärka samarbetet inom regional säkerhet och stabilitet, inklusive anti-terrorism; att främja ekonomisk stabilitet och hållbar tillväxt, öka tillgången till kvalitativ utbildning och skapa fler arbetstillfällen; och att stärka det demokratiska styrelseskicket, inklusive en ökad respekt för rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.

16.5.7 Tunisien

EU har under året intensifierat sina insatser till stöd för Tunisien. Associeringsråd mellan Tunisien och EU ägde rum den 18 april. I rådsslutser från oktober bekräftade EU:s utrikesministrar EEAS och kommissionens stödåtgärder för konsolideringen av demokrati i Tunisien.

16.5.8 Libyen

Libyen behandlades i rådet i april, då rådsslutsatser om Presidentrådet ankomst till Tripoli och stöd för den politiska processen antogs. Vid samma rådsmöte fattades ett principiellt beslut om utvidningen av mandatet för EU:s marina operation EUNAVFOR MED. Insatsens mandat förlängdes också med ett år. Sverige verkade för tydliga formuleringar om att insatsen ska genomföras i linje med folkrätten. Den civila GSF-insatsen för att utbilda libysk gränspersonal, som omlokaliseras temporärt till Tunisien 2014, förlängdes. Under året började EU genomföra ett stödpaket på 100 miljoner euro till Libyen.

16.6 Nordamerika

16.6.1 USA

EU:s nära samarbete med den strategiska partnern USA utgör ett viktigt instrument för att hantera globala utmaningar på ett effektivt sätt. Under året stod områden som migration, ekonomiska frågor, anti-terrorism, cybersäkerhet, energisamarbete, och rättsliga och inrikes frågor högt på den transatlantiska dagordningen. Politiska högnivåmöten och konsultationer sker kontinuerligt, exempelvis inom ramen för Transatlantic Regulators Dialogue, EU-US Migration Platform, Cyber Dialogue och EU-US Energy Council.

Förhandlingarna mellan EU och USA om ett transatlantiskt frihandels- och investeringsavtal (TTIP) intensifierades och blev mer substansorienterade. Bytet av administration i USA har gett upphov till en naturlig paus i förhandlingarna. Ett exempel på en konkret fråga som Sverige har drivit är stärkt samarbete för minskad antibiotikaanvändning i djurproduktion i syfte att bekämpa antibiotikaresistens.

16.6.2 Kanada

Det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan EU, dess medlemsstater och Kanada (CETA) samt Strategiska partnerskapsavtalet (SPA) undertecknades vid toppmötet mellan EU och Kanada den 30 oktober i Bryssel. CETA är det mest ambitiösa och progressiva frihandelsavtal EU förhandlat. SPA kommer att ersätta det tidigare 1976 års ramverksavtal mellan EU och Kanada och innehåller förbättrade samarbetsformer på områden som hälsa, miljö och hållbar utveckling samt bekämpning av organiserad brottslighet och terrorism. Samtliga medlemsstater ska ratificera CETA och SPA.

16.7 EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien

Latinamerikas och Karibiens motsvarighet till EU är CELAC. Toppmöten mellan EU och CELAC äger rum vartannat år och

utrikesministermöten hålls åren mellan toppmötena. Det senaste utrikesministermötet mellan EU och CELAC – det första i ordningen – hölls i oktober i Santo Domingo, Dominikanska republiken. Nästa toppmöte mellan EU och Latinamerika/Karibien hålls i El Salvador 2017.

16.7.1 Regionala associerings- och frihandelsavtal

EU har sedan 2000 ett frihandelsavtal med Mexiko, som 2008 kompletterades med ett strategiskt partnerskapsavtal, och sedan år 2002 ett associeringsavtal med Chile. Parterna har kommit överens om att en uppdatering av de båda avtalen ska göras. Förhandlingarna om ett moderniserat frihandelsavtal och strategiskt partnerskapsavtal mellan EU och Mexiko inleddes i juni.

EU och den s.k. sydliga gemensamma marknaden (Mercosur) har sedan 1995 ett ramavtal för samarbete. Förhandlingarna om ett associeringsavtal mellan EU och Mercosur återupptogs 2010 efter att ha legat i träda sedan 2004. Nio förhandlingsrundor hölls fram till oktober 2012. Efter en ny period av stiltje kunde den tionde förhandlingsrundan hållas den 10–14 oktober 2016 i Bryssel. Ecuador har under året anslutit sig till frihandelsavtalet mellan EU och Colombia och Peru.

16.7.2 EU:s samarbete med några latinamerikanska länder

Brasilien

Brasilien och EU inrättade 2007 en fördjupad relation i form av ett strategiskt partnerskap. Partnerskapet omfattar bland annat politiska och ekonomiska frågor, handelsfrågor, klimatfrågor och hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, utbildning och vetenskap samt kulturella frågor. Under året har flera dialoger mellan EU och Brasilien hållits, bland annat om mänskliga rättigheter, nedrustnings- och icke-spridningsfrågor och om narkotika.

Colombia

EU:s övergripande målsättning är att stödja Colombias ansträngningar att uppnå fred i den interna väpnade konflikten. EU:s politiska stöd till den pågående fredsprocessen är starkt. I december inrättade EU en förvaltningsfond med syfte att bidra till fredsansträngningarna. Sveriges bidrag till fonden uppgår till tre miljoner euro.

Kuba

I februari 2014 gav rådet kommissionen mandat att påbörja förhandlingar om ett avtal om politisk dialog och samarbete mellan EU och dess medlemsstater och Kuba. Avtalet paraferades av den höga representanten den 11 mars 2016 och undertecknades den 12 december. I samband med undertecknandet upphävdes den gemensamma ståndpunkt som styrte EU:s relationer med Kuba sedan 1996.

Förhandlingarna om ett moderniserat frihandels- och strategiskt partnerskapsavtal mellan EU och Mexiko (tillsammans kallat Global Agreement) inleddes i juni. En andra förhandlingsrunda genomfördes i november. Det strategiska partnerskapsavtalet från 2008 med Mexiko har möjliggjort en breddad dialog och fördjupat samarbete.

16.8 Afrika

EU och Afrika har ett nära partnerskap som på flera områden fördjupas och utvecklas. Genom samarbete med Afrikanska unionen (AU) bidrar EU bland annat till att förebygga och hantera kriser och konflikter på kontinenten. EU främjar även mellanstatliga samarbeten i Afrika, bland annat genom stöd till olika regionala sammanslutningar.

16.8.1 EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen

EU har tillsammans med Afrika fortsatt genomförandet av den s.k. vägkartan för perioden 2014–2017 inför ett kommande toppmöte mellan Afrika och EU i november 2017. Stöd till AU:s insatser för fred och säkerhet samt institutions- och kapacitetsstärkande åtgärder har prioriterats i samarbetet med AU.

16.8.2 De ekonomiska partnerskapsavtalen

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och AVS-länderna (78 utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stillahavsasien) har under senare år gjort flera framsteg. EU undertecknade under året EPA-avtal med två regionala grupper, SADC (södra Afrika) och EAC (Östafrika). Under året har även interimsavtal slutits med Elfenbenskusten och Ghana.

16.8.3 Afrikas horn

Under året har EU fortsatt att genomföra det strategiska ramverket för Afrikas horn från 2011 liksom den regionala handlingsplanen för perioden 2015–2020.

Etiopien

EU har särskilt följt frågor om ekonomiska relationer, migration, den humanitära situationen, relationen till Eritrea, demokrati och mänskliga rättigheter samt de protester som intensifierades under året. I juni undertecknades en överenskommelse om strategiskt engagemang mellan EU och Etiopien. Etiopien valdes också som ett av fem afrikanska länder att ingå i EU:s partnerskapsram för migrationsfrågor.

I samband med det undantagstillstånd som infördes den 8 oktober framförde EU vikten av avståndstagande från våld, respekt för mänskliga rättigheter och att i reformer ta hänsyn till de budskap som framförts av

allmänheten. EU har fortsatt att påtala vikten av att uppmärksamma gränstvisten mellan Etiopien och Eritrea och vikten av att gränskommissionens beslut ska genomföras.

Eritrea

EU har följt den ekonomiska och politiska utvecklingen nära och fört en dialog med eritreanska regeringen om behovet av att hantera grundorsakerna till att människor väljer att lämna landet. EU har också arbetat med genomförandet av det fleråriga nationella utvecklingssamarbetsprogram som antogs 2015. EU följde undersökningskommissionen om efterlevnaden av mänskliga rättigheter i Eritrea och tog del av dess slutrapport.

Somalia

EU:s stöd till Somalia har fokuserat på de president- och parlamentsval som efter flera förseningar genomfördes under slutet av året. EU är en central aktör i Somalia och stöder regeringens arbete med att främja en inkluderande politik, utveckling och säkerhet. EU är även en av de tre största finansörerna av AMISOM, vars trupper är en förutsättning för stabiliteten i stora delar av landet. EU:s marina insats EU NAVFOR Atalanta arbetar med att skydda matsändningar från FN:s livsmedelsprogram, EU:s civila insats EUCAP Nestor med att förstärka Somalias kustbevakningsförmåga, och EU:s militära insats EUTM med att utbilda den nationella armén. Sverige bidrar med personal till samtliga.

Sudan

EU har verkat för fred och försoning i Sudan och för att utestående frågor i fredsavtalet med Sydsudan ska lösas. EU har varit tydliga när det gäller Sudans skyldighet att samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och att följa de häktningsbeslut som utfärdats av domstolen. EU har fortsatt ett vapenembargo mot Sudan och reserestriktioner samt frysning av tillgångar för personer som motverkar fredsprocessen. Sudan har fortsatt att avstå från att ratificera det reviderade Cotonou-avtalet från 2005, delvis på grund av dess skrivningar om straffrihet och stöd till ICC.

Sydsudan

EU har stöttat genomförandet av fredsavtalet mellan parterna till konflikten i Sydsudan. Rådet antog slutsatser om Sydsudan i maj och juli, som bland annat uppmanade till genomförande av fredsavtalet samt uttryckte oro över de förnyade stridigheterna i början av juli. EU har fortsatt ett vapenembargo mot Sydsudan och reserestriktioner samt frysning av tillgångar för personer som motverkar fredsprocessen. EU är den största biståndsgivaren till Sydsudan. Sydsudan har valt att i nuläget inte ansluta sig till Cotonou-avtalet. På grund av den förvärrade humanitära situationen har EU successivt ökat det humanitära biståndet.

16.8.4 Väst- och Centralafrika

Nigeria

EU har välkomnat framstegen i kampen mot den väpnade gruppen Boko Haram och uttryckt stöd i kampen mot terrorism och kriminalitet samt ökat det humanitära stödet till landets nordöstra delar. Nigeria valdes även som ett av fem afrikanska länder att ingå i EU:s partnerskapsram för migrationsfrågor. Rådet antog i september förhandlingsmandat till ett återtagandeavtal.

Mali/Sahel

Säkerhetsläget har försämrats i landets norra och centrala delar samtidigt som fredsavtalets genomförande gått långsamt. För att stabilisera landet och stödja den ekonomiska utvecklingen har EU därför utökat utvecklingssamarbetet inom ramen för Sahelstrategin. EU har tagit en aktiv roll i kampen mot terrorism, organiserad brottslighet och smuglingsnätverk samt hantering av migrationsflöden och klimatförändringar. EU:s två insatser i Mali, EUTM och EUCAP Sahel Mali, arbetar med att utbilda den maliska armén och att ge stöd till institutionella reformer. EU stöder FN:s fredsbevarande insats MINUSMA som Sverige bidrar med ca 250 personer till.

I juni uppdaterades och reviderades den handlingsplan (Regional Action Plan) som är kopplad till EU:s Sahelstrategi. Strategin, som är från 2011, identifierar fyra prioriterade områden för EU:s utvecklingssamarbete i regionen: förebygga och motverka radikaliserings, skapa gynnsamma levnadsförhållanden för unga, migration och mobilitet samt att förbättra gränskontroll och bekämpa smuggling och transnationell brottslighet.

Centralafrikanska republiken

EU har uppmärksammat situationen i Centralafrikanska republiken (CAR), inklusive våldet och den fortlöpande humanitära krisen. Under året har EU:s rådgivande militära insats, EUMAM RCA, avslutats och ersatts av en militär träningsinsats EUTM RCA. Rådet antog slutsatser om CAR i mars, som beskrev EU:s samlade ansats till krisen. EU sände en vaxexpertmission till landet inför president- och parlamentsvalen som genomfördes från december 2015 till mars 2016. EU har lämnat stöd genom den särskilt inrättade Békou-fonden. Tillsammans med den centralafrikanske presidenten stod den höga representanten i november värd för en givarkonferens för CAR.

Övriga länder

I juni beslutade EU att de restriktiva åtgärder som riktats mot Elfenbenskusten sedan 2004 skulle lyftas. Under den årliga översynen beslöt en förlängning av de restriktiva åtgärder som riktats mot Guinea sedan 2009 och Guinea-Bissau sedan 2012. För Guinea omfattar de vapenembargo samt reserestriktioner mot flera individer, för Guinea-Bissau omfattas reserestriktioner och frysning av tillgångar för vissa personer och entiteter som anses hota landets stabilitet. EU sände även en

valexpertmission och valobservatörer till Ghana inför president- och parlamentsvalen i december. Skr. 2016/17:115

16.8.5 Östafrika

Uganda

EU sände en större valövervakningsmission inför president- och parlamentsvalen i februari.

16.8.6 Stora sjöregionen

Demokratiska republiken Kongo

EU är en politisk aktör och ledande inom humanitärt stöd och utvecklingssamarbete i Demokratiska republiken Kongo (DRK). Under året har landets demokratiska utveckling och de försenade president- och parlamentsvalen legat i fokus. Rådet antog slutsatser om DRK i maj och oktober. EU har starkt fördömt våldet som bröt ut i september i samband med folkliga demonstrationer och betonat vikten av att presidentval hålls så snart som möjligt. Rådet beslutade i december att anta restriktiva åtgärder riktade mot sju individer inom säkerhetssektorn.

Burundi

EU har ett starkt politiskt engagemang i Burundi mot bakgrund av den negativa politiska utvecklingen. I mars avbröt EU allt finansiellt stöd till administrationen och i april avslutades den dialog som påbörjades i december 2015 i enlighet med artikel 96 i Cotonou-avtalet. Rådet beslutade i september att förlänga de restriktiva åtgärderna riktade mot ledande personer i landet som beslutades 2015.

16.8.7 Södra Afrika

Sydafrika

EU och Sydafrika genomförde den 26 februari, i närvaro av den höga representanten, det 13:e ministerdialogmötet inom ramen för det strategiska partnerskap som slöts 2007. Den 9 november ägde även det fjärde dialogmötet kring mänskliga rättigheter rum.

Zimbabwe

Under den årliga översynen beslöts en förlängning av de restriktiva åtgärderna som riktats mot Zimbabwe sedan 2002. De omfattar bl.a. ett vapenembargo och restriktiva åtgärder för ett vapenföretag samt reserestriktioner och frysning av tillgångar för presidentparet. I samband med översynen togs även ett flertal individer och enheter, där tillämpningen under en längre tid var suspenderad, bort från listan över dem som berörs av åtgärderna.

16.9.1 Sydasien*Afghanistan*

EU och Afghanistan stod i oktober gemensamt värd för en internationell givarkonferens om Afghanistan. Ett 70-tal stater och 26 internationella organisationer deltog. Deltagarna godkände den afghanska regeringens fortsatta reformplaner och gjorde utfästelser om 15,2 miljarder USD för perioden 2016–2020. Därmed uppnåddes EU:s mål att upprätthålla bistånds nivåerna. EU beslutade också om form för och provisorisk tillämpning av samarbetsavtalet om partnerskap och utveckling med Afghanistan som fastställer allmänna principer för samarbete och fördjupad dialog inom områden som landsbygdsutveckling, utbildning, främjande av mänskliga rättigheter och jämställdhet samt korruptionsbekämpning. Under året kom EU och Afghanistan överens om en gemensam deklaration om samarbete på migrationsområdet, särskilt om återtagande av afghanska medborgare som inte beviljats uppehållstillstånd.

Indien

I mars hölls det första toppmötet mellan EU och Indien sedan 2012. Det var ett viktigt steg i EU:s relationer med Indien och överläggningarna fokuserade på handel och investeringar, energi och klimat, vattenfrågor, migration och utrikes- och säkerhetspolitik. Ett gemensamt uttalande antogs som bekräftade EU:s och Indiens strategiska partnerskap. Toppmötet antog också en handlingsplan fram till 2020 för EU och Indien som specificerar samarbete inom områden som ren energi, mänskliga rättigheter och cyber och anti-terrorism. Toppmötet uppmanade också till framsteg i förhandlingarna mellan EU och Indien om ett frihandelsavtal som pågått sedan 2007. Inom ramen för det strategiska partnerskapet hölls också dialoger mellan EU och Indien om utrikes- och säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridningsfrågor samt antiterrorismfrågor.

Pakistan

Rådsslutsatser om Pakistan antogs i juli som bland annat innebar att den höga representanten och kommissionen fick i uppdrag att inleda konsultationer om ett ramverk bortom den femåriga engagemangsplanen från 2012. Som prioriterade frågor angavs mänskliga rättigheter, stärkt demokrati, rättsstatens principer och migrationsfrågor. I oktober hölls ett möte i EU:s och Pakistans strategiska dialog där man enades om att eftersträva att ha det nya ramverket färdigt i mitten av 2017. Vid mötet diskuterades bl. a. migrations- och flyktingfrågor. EU lyfte fram sitt stöd för demokratiska institutioner, valreform, rättsstatens principer, ekonomisk utveckling och minskad fattigdom. EU och Pakistan kom bland annat överens om att stärka samarbetet på områden som klimatförändring, forskning och högre utbildning.

Dialogen mellan EU och Sri Lanka har fortsatt med fokus på genomförandet av FN-resolutionen om fred, försoning och mänskliga rättigheter samt landets ansökan om att återigen kvalificera sig för EU:s generösare handelsvillkor under det s.k. GSP+ -systemet (tullförmåner för särskilt sårbara länder som genomför centrala internationella konventioner om mänskliga rättigheter och arbetsrätt). I mars besökte kommissionären för internationellt samarbete och utveckling Sri Lanka och i oktober besökte Sri Lankas premiärminister Bryssel.

16.9.2 Östasien

Nordkorea

EU för en kritisk engagemangspolitik gentemot Nordkorea för att stärka fred och säkerhet, förhindra utveckling och spridning av massförstörelsevapen samt arbetar för att stärka respekten för mänskliga rättigheter. EU kritiserade i starka ordalag landets två kärnvapenprovsprängningar och missiltester under året. EU har genomfört de sanktioner som antogs av FN:s säkerhetsråd under våren (resolution 2270) efter Nordkoreas kärnvapenprovsprängning i januari och har beslutat om särskilda EU-sanktioner. Därtill har EU under året påbörjat genomförande av de nya sanktionerna som antogs enhälligt genom resolution 2321 den 30 november i FN:s säkerhetsråd efter kärnvapenprovsprängningen i september. Likt tidigare år lade EU, tillsammans med Japan, fram en resolution i FN:s generalförsamling om den svåra situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea. EU har genom bl.a. rödakorsrörelsen bidragit med visst humanitärt stöd för förebyggande av översvämningar i Nordkorea.

Kina

EU antog en ny strategi för ett enat förhållningssätt gentemot Kina genom ett gemensamt meddelande från EEAS och kommissionen den 22 juni och genom rådsslutsatser från rådet för utrikes frågor i juli. Överläggning i utrikesutskottet och samråd i EU-nämnden om rådsslutsatserna ägde rum i juli. Sverige förde fram vikten av att EU samverkar med Kina i multilaterala forum för att hitta lösningar på globala utmaningar med utgångspunkt i internationell rätt och universella värden. Årets toppmöte mellan EU och Kina ägde rum den 12–13 juli där parterna kom överens om att upprätta en gemensam plattform för att få bukt med överkapacitet i stålindustrin. Fyra förhandlingsrundor för ett bilateralt investeringsavtal har genomförts. Sverige har verkat för att avtalet ska vara ambitiöst, ge ett fullgott investeringsskydd, gott marknadstillträde och god personrörlighet samt inkludera hållbarhetsaspekter. Se även avsnitt 14.3 om kommissionens förslag om att ta bort Kina från listan av ”icke-marknadsekonomier”.

16.9.3 Sydöstasien

Myanmar

EU välkomnade i rådsslutsatser i juni den demokratiska utvecklingen i Myanmar och betonade EU:s stöd till demokrati- och fredsprocessen, mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, hållbar utveckling samt ekonomiskt engagemang. Mot bakgrund av den demokratiska övergången fattade EU i september beslutet att inte fortsätta lägga fram landresolutionen om Myanmar i FN:s generalförsamlings tredje utskott.

EU:s tredje dialoggrunda om mänskliga rättigheter med Myanmar ägde rum i Naypyitaw i november. Dialogen uppmärksammade särskilt den oroväckande situationen i delstaten Rakhine och de allvarliga MR-övergrepp som skett mot den etniska minoritetsgruppen Rohingya. EU lägger också fram en resolution om Myanmar i FN:s råd för mänskliga rättigheter i mars varje år. Beslut fattades i oktober om att göra en översyn av EU:s vapenembargo och embargot mot utrustning som kan användas för intern repression innan nuvarande embargo löper ut den 30 april 2017.

Thailand

I anslutning till folkomröstningen i augusti om ny grundlag i Thailand uppmanade EU i ett uttalande de thailändska myndigheterna att skapa förhållanden som kan lägga grunden för genomförande av allmänna demokratiska val.

16.9.4 Regionala frågor

Sydkinesiska havet

Den spända situationen när det gäller gränsdragningar i Sydkinesiska havet har fortsatt. I mars uttalade EU bland annat sin oro för ökad militarisering i området och underströk vikten av en rättsordning för haven och oceanerna som bygger på internationell rätt och FN:s havsrättskonvention. Filippinerna hänsköt 2013 en tvist med Kina om rättigheter och skyldigheter i Sydkinesiska havet till en särskild skiljedomstol enligt havsrättskonventionen. Skiljedomen i juli slog fast bland annat att Kinas anspråk inte var förenliga med havsrättskonventionen. EU uttalade sitt stöd för skiljedomen och uppmuntrade parterna till fredlig tvistlösning samt uttryckte sin beredskap till stöd för förtroendeskapande mekanismer. EU påtalade även vikten av att upprätthålla de friheter, rättigheter och skyldigheter som fastställs i havsrättskonventionen, särskilt fri sjöfart och överflygning.

Frihandels- och investeringsavtal med Asien

Kommissionen genomförde en första förhandlingsrunda om frihandelsavtal med Filippinerna i maj respektive med Indonesien i september. Kommissionen har under året fortsatt sitt arbete med att förbereda förslag på förhandlingsmandat för att inleda förhandlingar om frihandels- och investeringsavtal med Australien respektive Nya Zeeland.

Tre förhandlingsrundor mellan EU och Japan om ett frihandelsavtal genomfördes under året. Den 20–21 oktober manade Europeiska rådet på kommissionen att fortsätta förhandlingarna med målet att nå en politisk överenskommelse före årets slut. Kommissionen begärde i mars 2015 ett yttrande från EU-domstolen om EU:s kompetens att underteckna och ratificera det sedan 2013 färdigförhandlade frihandelsavtalet med Singapore. Domstolen väntas yttra sig i frågan våren 2017 innan processen för ett godkännande och provisorisk tillämpning kan fortsätta.

Skr. 2016/17:115

*Samarbete inom Forum för Asien och Europa (ASEM) och
Organisationen för sydostasiatiska nationer (ASEAN)*

ASEM:s elfte toppmöte ägde rum i Ulan Bator i juli. Beslut fattades bland annat om samarbete kring ungdomsfrågor och att utreda förutsättningarna för ett ekonomiministermöte. Ett uttalande gjordes om att fortsätta fördjupa samarbetet mellan Asien och Europa på flera områden. Det 21:a EU–ASEAN utrikesministermötet ägde rum i Bangkok den 13–14 oktober. EU och ASEAN enades om att fortsätta arbetet mot ett strategiskt partnerskap och beslutade bland annat att etablera en dialog om hållbar utveckling och att stärka det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet.

DEL 4 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

17 Ekonomi och finans

Det ekonomisk-politiska samarbetet inom EU syftar bl.a. till att understödja ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning, hög konkurrenskraft och varaktig konvergens mellan medlemsstaternas ekonomiska utfall. En grundläggande princip för den ekonomiska politiken i EU är öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning.

17.1 Finansiellt stabilitetsstöd

17.1.1 Medlemsstater som mottagit stabilitetsstöd via stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer

Grekland

Den 12 juli år 2015 enades eurotoppmötet om ett tredje anpassningsprogram för Grekland genom Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), som omfattar 86 miljarder euro och löper till augusti 2018. Uppgörelsen om anpassningsprogrammet nåddes efter intensiva förhandlingar, under överhängande risk för att Grekland skulle behöva ställa in betalningar till långivare, vilket hade kunnat utvecklas till en allvarlig finansiell kris för landet. Anpassningsprogrammet syftar till att återställa Greklands finanspolitiska hållbarhet, trygga den finansiella stabiliteten, modernisera den offentliga sektorn samt till att genomföra reformer som främjar tillväxt och sysselsättning. Totalt har 31,7 miljarder euro hittills betalats ut inom det pågående anpassningsprogrammet, varav 10,3 miljarder euro under 2016.

Under Eurogruppens möte i maj godkändes en överenskommelse på tjänstemannanivå mellan den grekiska regeringen och långivarna om den första översynen av programmet. Den första översynen avslutades sedan formellt i oktober och den andra översynen påbörjades strax därefter.

I maj enades Eurogruppen om ett antal åtgärder för att säkerställa hållbarheten i Greklands statsskuld. Åtgärderna var uppdelade i kortsiktiga, medelfristiga och långsiktiga åtgärder. I december godkände Eurogruppen att genomföra ett antal kortsiktiga åtgärder för att lätta den grekiska skuldbördan. Detta skedde i linje med överenskommelsen från i maj, där genomförandet av kortsiktiga skuldåtgärder villkoras på att programmets första översyn avslutas.

Internationella valutafonden (IMF), som deltog i förhandlingarna om det tredje anpassningsprogrammet, har ännu inte meddelat om den kommer ge Grekland mer finansiellt stöd. Sverige bidrar inte med finansiering till Greklands tredje stödprogram. Sverige har tidigare bidragit med finansiering till Grekland via EFSM och sin andel av IMF:s resurser.

Irland

År 2010 beslutades om ett anpassningsprogram för Irland som omfattade 85 miljarder euro. Av detta utgjorde 67,5 miljarder externt stöd, lika fördelat mellan IMF, EFSM och EFSF (inklusive bilaterala långivare). De bilaterala långivarna är Sverige, Danmark och Storbritannien.

Sverige har bidragit till Irlands finansiella stöd dels genom sin andel i EFSM och IMF och dels genom ett bilateralt lån om 600 miljoner euro. Utbetalningen av det svenska lånet ägde rum i fyra lika stora utbetalningar på 150 miljoner euro var under 2012 och 2013. Det bilaterala lånet ska återbetalas 2019–2021.

Irland följde genomgående sitt anpassningsprogram väl. I december 2013 lämnade landet anpassningsprogrammet. Kommissionen har därefter övervakat Irlands återbetalningsförmåga genom att genomföra regelbunden analys av landets ekonomi.

Portugal

År 2011 beslutades om ett anpassningsprogram till Portugal som omfattade 78 miljarder euro, där IMF, EFSF och EFSM stod för 26 miljarder vardera. Anpassningsprogrammet syftade till att återställa förtroendet för den portugisiska ekonomin, möjliggöra en återgång till hållbar tillväxt och värna den finansiella stabiliteten. Portugal avstod från den sista utbetalningen inom stödprogrammet och lämnade programmet 2014. Sverige har bidragit med finansiering till Portugal via EFSM och Sveriges andel av IMF:s resurser.

Under den uppföljning av programmet som har gjorts under året har kommissionen uttryckt viss oro för att den portugisiska ekonomin är sårbar för negativa störningar och har uppmanat Portugal att vidta ytterligare reformåtgärder för att säkra den ekonomiska återhämtningen.

Spanien

År 2012 beslutades om ett anpassningsprogram till Spanien som omfattade upp till 100 miljarder euro i lån från ESM, i syfte att rekapitalisera den spanska banksektorn. Under 2012–2013 utbetalades totalt 41,3 miljarder euro. År 2014 lämnade Spanien anpassningsprogrammet och kommissionen har därefter övervakat Spaniens återbetalningsförmåga.

Cypern

År 2013 beslutades om ett anpassningsprogram till Cypern som omfattade 10 miljarder euro, varav 9 miljarder via ESM och 1 miljard euro via IMF. Anpassningsprogrammet syftade till att strukturera om banksektorn, korrigera landets budgetunderskott och att genomföra strukturreformer för att stärka konkurrenskraften och uppnå en hållbar och balanserad tillväxt. Cypern lämnade programmet under våren 2016. Kommissionen har i sin övervakning av Cyperns återbetalningsförmåga välkomnat landets positiva ekonomiska utveckling men också varnat för att reformtakten har minskat under året. Sverige har bidragit med finansiering till Cypern via sin andel av IMF:s resurser.

17.1.2 Betalningsbalansstöd till medlemsstater med nationell valuta

Medlemsstater med nationell valuta som har drabbats av, eller allvarligt hotas av, svårigheter när det gäller betalningsbalansen kan söka särskilt stöd som ges i form av medelfristiga lån. Under 2016 har inget land tagit emot betalningsbalansstöd. Rumäniens program inom ramen för betalningsbalansstödet löpte ut 2015 och övervakning efter avslutat program pågår.

17.1.3 Makrofinansiellt stöd till länder utanför EU

Under 2016 godkände rådet och Europaparlamentet två nya makrofinansiella stödprogram. Det handlar dels om ett nytt program för Tunisien om 500 miljoner euro, dels om ett program för Jordanien om 200 miljoner euro. Förutom Jordanien och det nya programmet för Tunisien finns sedan tidigare pågående makrofinansiella stödprogram i Ukraina, Georgien och Tunisien. Stödprogrammet till Ukraina uppgår totalt till 1,8 miljarder euro varav 600 miljoner euro betalades ut 2015. Följande två utbetalningar har skjutits fram, till följd av att alla villkor inte har uppfyllts. När det gäller programmet till Kirgizistan gjordes sista utbetalning under våren 2016 och övervakningen efter avslutat program har nu inletts.

17.2 Ekonomisk styrning och samordning

17.2.1 Stabilitets- och tillväxtpakten

Stabilitets- och tillväxtpakten är EU:s gemensamma regelverk för att säkra sunda offentliga finanser. Pakten består av en förebyggande och en korrigerande del, det s.k. underskottsförfarandet. Medlemsstater med alltför stora underskott eller alltför hög skuldkvot kan bli föremål för ett underskottsförfarande. I början av 2016 var 9 av EU:s medlemsstater i ett underskottsförfarande. Sverige var ett av de länder som inte var föremål för ett underskottsförfarande.

Ekofin-rådet beslutade i juni om att avsluta underskottsförfarandet för Cypern, Irland och Slovenien. Dessa länder ansågs då av rådet ha korrigerat sina alltför stora budgetunderskott. Information om detta gavs till EU-nämnden i juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni inför antagandet av rådsslutsatser om en rapport från Europeiska revisionsrätten om underskottsförfarandet.

I juli beslutade rådet att Spanien och Portugal inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder. Inför rådsmötet gavs information till EU-nämnden. Sverige deltog inte i denna omröstning då endast euroländerna hade rösträtt. Nya steg initierades i underskottsförfarandet med nya tidsfrister för de två ländernas agerande. I enlighet med förslag från kommissionen beslutade rådet i augusti att inte utdela böter till Spanien eller Portugal. Information lämnades till EU-nämnden i augusti. I oktober rapporterade Spanien och Portugal vilka åtgärder man vidtagit. Kommissionen

bedömde att underskottsförfarandet gällande länderna kunde vara vilande. Skr. 2016/17:115

I december fattade Ekofin-rådet beslut om förändringar gällande förutsägbarhet och insyn i stabilitets- och tillväxtpakten, inför detta ägde samråd med EU-nämnden rum.

17.2.2 Makroekonomiska obalanser: förvarningsmekanismen

För femte året i rad genomfördes förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser inom ramen för den europeiska terminen. Förfarandet inleddes i november 2015 genom att kommissionen publicerade 2016 års förvarningsrapport med en preliminär ekonomisk analys av medlemsstaterna, inklusive en resultattavla med elva makroekonomiska indikatorer och tre sysselsättningsindikatorer. Utifrån den preliminära analysen föreslogs vilka medlemsstater som skulle djupgranskas för att där påvisa eventuella makroekonomiska obalanser.

För Sveriges del överskred tre av indikatorerna angivna tröskelvärden (bytesbalansöverskott, minskande exportmarknadsandelar och hög privat skuldsättning) och kommissionen inledde en djupgranskning av Sverige likt tidigare år. I djupgranskningen konstaterades makroekonomiska obalanser som inte bedömdes vara allvarliga. Det framhölls att fortsatta åtgärder behövdes särskilt för hushållens skuldsättning och de snabbt ökande bostadspriserna för att minska risken för skadliga effekter på ekonomin.

Samtliga djupgranskningar publicerades som del av kommissionens landrapporter i februari. Dessa var sedan en del av underlagen för de landsspecifika rekommendationer som presenterades i maj.

Samråd om 2016 års förvarningsrapport, kommissionens landrapporter och de landspecifika rekommendationerna, ägde rum med EU-nämnden i december 2015, samt i januari, mars, maj och juni 2016. Finansutskottet informerades i april om landrapporterna inom ramen för det nationella reform- och konvergensprogrammet. I november publicerade kommissionen 2017 års förvarningsrapport och samråd om rapporten ägde rum med EU-nämnden i december. Regeringen välkomnar publiceringen av förvarningsrapporten och djupgranskningarna.

17.3 Reformering av den ekonomiska och monetära unionen

Under 2016 har arbetet fortsatt med att följa upp steg ett i den s.k. fem ordförandenas rapport Färdigställandet av Europas ekonomiska och monetära union. Steg ett består av åtgärder som bygger på befintliga mekanismer. En del av åtgärderna i rapporten behandlas på andra ställen i denna skrivelse. Det gäller bankunionen, förändringar i den europeiska terminen och den sociala pelaren.

Överläggning har ägt rum med finansutskottet i februari och information lämnades i september. Reformeringen av den ekonomiska

Skr. 2016/17:115 och monetära unionen (EMU) har tagits upp med EU-nämnden i juni och november.

I september antog rådet en rekommendation om nationella produktivetsnämnder riktad till medlemsstaterna som har euron som valuta. Övriga medlemsstater kan delta på frivillig bas. Den slutligt antagna rekommendationen skiljer sig på flera sätt från kommissionens förslag, bland annat genom att produktivitet har satts i förgrunden framför kostnadsmässig konkurrenskraft, att det tydligare markeras att nationella system för lönebildning ska respekteras och att kommissionens samordnande roll har tonats ned.

I oktober utsåg kommissionen ledamöterna i den rådgivande europeiska finanspolitiska nämnden, som därmed kunde starta sin verksamhet. Nämnden är knuten till kommissionen och ska övervaka tillämpningen av det finanspolitiska ramverket och ge råd om lämplig finanspolitisk hållning i euroområdet.

Steg två i de fem ordförandenas rapport innehåller mer långtgående förslag. Kommissionen har i september aviserat att förslag om EMU kommer att ingå i en vitbok om EU:s framtid som ska läggas fram i mars 2017.

Regeringen vill se ett väl fungerande EMU. Att så långt som möjligt värna EU:s sammanhållning är en central utgångspunkt för Sverige i processen med ett fördjupat EMU. För ytterligare ståndpunkter om reformeringen av EMU hänvisas till faktapromemoriorna 2014/15:FPM44 och 2015/16:FPM15.

17.4 Initiativ för att främja investeringar i EU

Under 2016 har arbetet fortsatt med att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade under 2014 (se faktapromemoria 2014/15:FPM13). Det gäller särskilt den första pelaren av investeringsplanen, Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) (se faktapromemoria 2014/15: FPM18). Vid utgången av 2016 hade drygt 400 Efsi-projekt om ca 30 miljarder euro godkänts, vilket enligt kommissionen bedöms bidra till att attrahera totalt 160 miljarder euro i totala investeringar.

Rådet enades den 6 december om en allmän inriktning kring ett förslag om att förlänga Efsi med 2,5 år fram till 2020. Förslaget från kommissionen om en förlängning presenterades i september (se faktapromemoria 2016/17:FPM9) och motiverades bland annat med att Efsi bedömdes ha genererat konkreta resultat. Kommissionen föreslog att målet för de totala investeringarna som Efsi avser mobilisera ska höjas från 315 miljarder euro till 500 miljarder euro. Förlängningen ska möjliggöras genom att Efsi-garantins storlek ökas från 16 till 26 miljarder euro. Dessutom innehöll förslaget ett antal förändringar av Efsi-förordningen, bland annat ökat fokus på mervärdet av Efsi-investeringarna och på klimatrelaterade investeringar. Vidare föreslogs vissa förändringar av den s.k. rådgivningshubben, den andra pelaren av investeringsplanen. Grunden i Efsi:s funktion ska dock vara oförändrad.

Ett antal utvärderingar av Efsi har presenterats under hösten. Utvärderingarna från kommissionen och EIB pekade båda på att Efsi möjliggjort för EIB och dess dotterbolag Europeiska investeringsfonden (EIF) att öka sin riskfyllda utlåning. Vidare lyftes ett antal förbättringsområden fram, bland annat kopplat till geografisk spridning av Efsi-projekt. En oberoende utvärdering genomförd av en extern konsult konstaterade att strukturen för Efsi förefaller lämplig men att det finns vissa problem i genomförandet, till exempel att risknivån ibland varit för låg i Efsi-projekten och att Efsi därmed inte bidragit med så mycket mervärde som var avsett. Europeiska revisionsrätten konstaterar i ett yttrande att det fortsatt finns gott om utrymme kvar under den befintliga Efsi-garantin och att det därför är för tidigt att föreslå en förlängning av Efsi.

Merparten av synpunkterna från utvärderingarna av Efsi har tagits omhand i den förhandling som har pågått under hösten om förlängningen av Efsi.

Målet för den tredje pelaren av investeringsplanen är att uppnå ett förbättrat investeringsklimat genom förenklade regleringar, ökad tillgång till långsiktig finansiering samt en stärkt inre marknad. Vid Ekofin-rådet i juli diskuterade finansministrarna frågan om investeringshinder i EU, i synnerhet tillgång till finansiering och reglering. Vissa landsspecifika utmaningar lyftes och genomförande av reformer betonades. Vid Ekofin-rådet i december antog finansministrarna rådsslutsatser om nätverksindustrier, energieffektivisering, investeringar i den digitala ekonomin, offentligprivata partnerskap och insolvensförfaranden.

Regeringen har välkomnat investeringsplanen, där Efsi ingår som en av tre pelare. Investeringsplanen syftar till att öka investeringarna i EU och därmed bidra till förutsättningar för fler jobb och högre tillväxtpotential. Den kan vara ett viktigt komplement till de åtgärder som genomförs på nationell nivå, inklusive strukturreformer, för att stärka konkurrenskraft och tillväxt samt bidra till en hållbar utveckling. En särskilt viktig del av investeringsplanen är åtgärder inom den tredje pelaren som syftar till att främja ett mer investeringsvänligt klimat i EU.

Regeringen har accepterat beslutet om en förlängning av Efsi fram till 2020. Ett viktigt skäl till detta är de förbättringar i Efsi-förordningen som det skulle innebära.

Samråd om Efsi och investeringsplanen ägde rum med EU-nämnden i juni och december. Information med finansutskottet om Efsi ägde rum i september och överläggningar med finansutskottet i november.

17.5 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken är ett fristående organ inom EU. Bankens huvudsyfte är att bidra till tillväxt och sysselsättning inom EU. Detta görs genom långsiktig finansiering av samhällsekonomiskt lönsamma projekt som främjar detta syfte. En del av verksamheten genomförs genom EIB:s dotterbolag EIF som investerar i riskkapital och garantier till små och medelstora företag. Under 2016 uppgick EIB-gruppens (EIB

och EIF) utlåning till närmare 84 miljarder euro i tecknade lån varav ca 17 miljarder euro garanterades av Efsi.

Genomförandet av Efsi har påverkat EIB:s verksamhet, inte minst genom att merparten av Efsi-projekten genomförs av EIB. Då Efsi-projekten som regel är mindre och mer riskfyllda än den verksamhet som EIB normalt bedriver har EIB tvingats utveckla sitt sätt att arbeta.

Huvudsakliga frågor som behandlades inom EIB under året utöver den ordinarie verksamheten var:

- Genomförande av Efsi, inklusive antagande av en ny strategi för EIB:s investeringar i aktiekapital samt diskussioner om vilka ytterligare resurser som krävs inom EIB för att genomföra Efsi. EIB:s styrelse har även fattat ett principbeslut om att EIB ska bidra med ytterligare 2,5 miljarder euro till ett förlängt Efsi.
- EIB:s arbete med anledning av flyktingströmmarna till EU. EIB presenterade i juni på uppdrag av Europeiska rådet ett initiativ för ökad tillväxt och sysselsättning på västra Balkan och i det södra grannskapet. Initiativet väntas innebära en ökning av bankens verksamhet i de regionerna fram till 2020.
- Antagande av en jämställdhetsstrategi som har till syfte att stärka jämställdhetsarbetet inom EIB:s utlåningsverksamhet.
- Diskussioner kring halvtidsöversynen av EIB:s externa lånemandat, som garanterar merparten av EIB:s utlåning utanför EU.

Eftersom en del av Efsi genomförs via EIF har Efsi även påverkat verksamheten i EIF under det senaste året.

17.6 EU i G20

Inför varje G20-möte tas EU-gemensamma ståndpunkter fram i form av ett mandat, s.k. Terms of Reference. Under året hölls ett stats- och regeringschefsmöte, fem vice finansminister- och centralbankschefsmöten samt fyra finansminister- och centralbankschefsmöten. Temat för det kinesiska ordförandeskapet 2016 har varit vägen mot en innovativ, vital, sammankopplad och inkluderande världsekonomi. Kinas ambition under ordförandeskapet har varit att främja kontinuiteten i G20:s arbete och sätta dagordningen för framtida möten. Det kinesiska ordförandeskapet har också lyft fram vikten av hållbar tillväxt, vilket bl.a. tagit sig i uttryck i etableringen av den s.k. studiegruppen för grön finansiering (GFSG). Studiegruppens syfte har varit att identifiera åtgärder för att öka mobiliseringen av privat kapital för gröna investeringar. Regeringen stödjer GFSG och har genom EU verkat för att arbetet med grön finansiering ska få en framträdande roll inom G20. Sverige har också bidragit till studiegruppens rapporter och deltagit på flera av dess möten under det kinesiska ordförandeskapet.

Vid toppmötet i Hangzhou den 4–5 september antog stats- och regeringscheferna en kommuniké där man bl.a. kom överens om att:

- Använda alla policyverktyg som står till förfogande – penningpolitik, finanspolitik, strukturreformer – för att skapa en stark, hållbar och inkluderande tillväxt. En G20-plan för innovativ tillväxt antogs.

- Säkerställa tillväxtvinster som kommer alla länder och människor till del.
- Stärka det globala finansiella skyddsnätet genom att säkra att IMF har tillräckliga resurser och mer effektiva verktyg.
- Skyndsamt genomföra överenskomna reformer för den finansiella sektorn samt på skatteområdet.
- Befästa sitt åtagande om att verka för en öppen global ekonomi fri från handelshinder och motverka protektionism i alla dess former.
- Välkomna de alternativ som presenteras i GFSG:s rapport. G20-ledarna åtog sig även att slutföra inhemska förfaranden för att ansluta sig till Parisavtalet.
- Bekräfta sitt åtagande att genomföra FN:s agenda för hållbar utveckling och förbättra politisk samstämmighet om hållbar utveckling.
- Upprepa uppmaningen om skärpta globala insatser för att möta migrations- och flyktingkrisens konsekvenser, grundorsaker och de skyddsbehov den har gett upphov till.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari och juli inför de tillfällen Ekofin-rådet diskuterade EU:s gemensamma ståndpunkter. Tyskland är sedan december nytt ordförandeland i G20.

18 Finansmarknaden

Arbetet inom finansmarknadsområdet syftar till att säkerställa ett stabilt finansiellt system samt en välfungerande och hållbar finansmarknad.
--

18.1 Bankmarknaden

18.1.1 Revidering av fjärde penningtvättsdirektivet

Förslaget om reviderat penningtvättsdirektiv presenterades i juli (se faktagromemoria 2015/16:FPM117).

Det fjärde penningtvättsdirektivet, som antogs i maj 2015, ska vara genomfört i medlemsstaterna i juni 2017. Emellertid ledde händelser som inträffade efter maj 2015 – terrorattacker i Europa samt avslöjandet om planerat skatteundandragande genom de s.k. Panamapappren – till att kommissionen i juli 2016 presenterade ett förslag på vissa förändringar av det redan antagna direktivet. Förändringarna rör i huvudsak virtuella valutor, förbetalda kort, finansunderrättelseenheter, informationsinhämtning, information om innehavare av bank- och betalkonton, kundkännedomsgärder om högriskländer, förbättrad genomlysning av verkliga huvudmän samt datum för genomförande. Rådet kom överens om ett förhandlingsmandat den 20 december, medan Europaparlamentet inte hann slutföra sina interna förhandlingar under året. Överläggning

Skr. 2016/17:115 med finansutskottet ägde rum i oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum vid flera tillfällen, senast i december.

18.1.2 Bankunionen

Kommissionen presenterade den 24 november 2015 ett förordningsförslag om en gemensam insättningsgarantiförsäkring (se faktapromemoria 2015/16:FPM27).

Sedan i januari pågår förhandlingar om förslaget som samtliga medlemsstater deltar i. Liksom under tidigare förhandlingar om bankunionen driver Sverige att skapandet av bankunionen inte får leda till att medlemsstater som inte deltar diskrimineras eller påverkas negativt. Hittills har fokus i förhandlingarna främst legat på de tekniska aspekterna av förslaget.

För att säkerställa att tillräckligt med medel finns att tillgå under uppbyggnadsfasen av den gemensamma resolutionsfonden i den gemensamma resolutionsmekanismen (se faktapromemoria 2012/13:FPM148) har de medlemsstater som är med i bankunionen enats om att upprätta bilaterala låneavtal med den gemensamma resolutionsnämnden. Överenskommelsen innebär att medlemsstaten bistår med bryggfinansiering för sin egen andel av fonden om fonden behöver utnyttjas innan allt kapital betalats in, dvs. fram till 2023. Ett fåtal av medlemsstaterna är ännu inte färdiga med sina avtal. I november inleddes förhandlingar om en gemensam säkerhetsmekanism (s.k. backstop) som ska vara fullt fungerande senast vid utgången av uppbyggnadsfasen.

Eftersom Sverige inte är med i bankunionen berörs Sverige i nuläget inte av den gemensamma insättningsgarantiförsäkringen eller bryggfinansieringen och den gemensamma säkerhetsmekanismen (backstoppen) i den gemensamma resolutionsmekanismen.

Tillsammans med förslaget om en gemensam insättningsgarantiförsäkring presenterade kommissionen den 24 november 2015 ett meddelande om slutförande av bankunionen. Utöver inrättandet av den gemensamma insättningsgarantiförsäkringen nämns även åtgärder för att minska risker i banksektorn, t.ex. genom kommande lagförslag. Kommissionen presenterade den 23 november 2016 sådana lagförslag. Dessa riktar sig till samtliga medlemsstater.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i juni.

18.1.3 Revidering av kapitaltäckningsregelverket och krishanteringsdirektivet

Den 23 november presenterade kommissionen förslag innehållande revideringar av kapitaltäckningsregelverket i tillsynsförordningen (CRR), kapitaltäckningsdirektivet (CRD IV) och revideringar av regelverket för krishantering i krishanteringsdirektivet (BRRD). Revideringarna inkluderas som en del av de riskreducerande åtgärder inom bankunionen som tillsammans kallas ”bankpaketet” (se faktapromemoria 2016/17:FPM39). Förslaget innebär dels ändringar av befintliga regler

dels att sedan tidigare överenskomna globala standarder införs i EU. Skr. 2016/17:115
Förhandlingen väntas starta tidigt 2017.

18.2 Värdepappersmarknaden

18.2.1 Kapitalmarknadsunionen

Kommissionen presenterade en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion i september 2015 (se faktapromemoria 2015/16:FPM10).

Kommissionen presenterade en statusrapport för kapitalmarknadsunionen i april, och ett meddelande om status och nya prioriteringar i september. Förslag som presenterats inom ramen för kapitalmarknadsunionen under året är bland annat ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder (EuVECA) respektive fonder för socialt företagande (EuSEF) och ett direktivförslag om företagsrekonstruktion, se avsnitt 18.2.5. Kommissionen har även tagit andra initiativ i form av t.ex. offentliga samråd och upprättandet av expertgrupper.

Överläggning med finansutskottet ägde rum vid flera tillfällen, senast i maj 2015. Samråd med EU-nämnden ägde rum vid flera tillfällen, senast i december 2016.

18.2.2 Revidering av prospektdirektivet

Kommissionen presenterade ett förslag till revidering av prospektdirektivet i form av en ny förordning i november 2015 (se faktapromemoria 2015/16:FPM:25). Revideringen ingår som ett av flera initiativ inom kapitalmarknadsunionen. Förslaget syftar till att minska företagets administration och regelbörda vid emittering av värdepapper till potentiella investerare.

Förhandlingarna i rådet påbörjades i januari och en allmän inriktning nåddes i juni. Under förhandlingarna betonade Sverige vikten av att säkerställa att balansen mellan administrativ börda och skydd för investerare upprätthålls. Trepårtssamtal pågår sedan oktober där en politisk överenskommelse nåddes den 7 december.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i februari. Därefter har finansutskottet även informerats i oktober.

18.2.3 Penningmarknadsfonder

Kommissionen presenterade 2014 ett förordningsförslag om penningmarknadsfonder (se faktapromemoria 2013/14: FPM6). Förslaget innebär att särskilda regler för penningmarknadsfonder införs utöver de generella regler som finns i direktiven om fondföretag och förvaltare av alternativa investeringsfonder de s.k. UCITS- och AIFM-direktivet. UCITS-direktivet reglerar både förvaltare av värdepappersfonder och värdepappersfonder. AIFM-direktivet reglerar förvaltare av alternativa investeringsfonder däribland hedgefonder, riskkapitalfonder och fastighetsfonder. Förhandlingar under året ledde fram till en kompromiss

Skr. 2016/17:115 med Europaparlamentet. Förslaget ska formellt antas på ett rådsmöte våren 2017.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i april. Därefter har finansutskottet även informerats i oktober.

18.2.4 Återhämtning och resolution för centrala motparter

Förslaget om återhämtning och resolution för centrala motparter presenterades i november (2016/17:FPM38). Förordningen syftar till att säkerställa att centrala motparter i första hand, och myndigheter i andra hand, har trovärdiga verktyg för att återhämta respektive avveckla centrala motparter i kris på ett sätt som minimerar spridningsrisker och samtidigt behåller tillgången till grundläggande finansiella tjänster. Vidare ska förordningen säkerställa att den finansiella sektorn bär kostnaderna för ett eventuellt omhändertagande av en central motpart i kris. Förhandlingar om förslaget inleddes under 2017.

18.2.5 Ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande

Kommissionen presenterade sitt förslag den 14 juli (se faktapromemoria 2015/16:FPM121). Förslaget syftar till att förbättra möjligheterna för investerare, fondförvaltare och företag att dra nytta av europeiska riskkapitalfonder och europeiska fonder för socialt företagande (s.k. EuVECA- och EuSEF-fonder). Under hösten fördes förhandlingarna i rådet. Europaparlamentet har utsett en rapportör. Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober.

18.2.6 Unionsprogram för stärkt delaktighet för konsumenter i finansmarknadslagstiftningen

Kommissionen presenterade förslaget den 15 juni (se faktapromemoria 2015/16:FPM115). Syftet med förslaget är att återupprätta medborgarnas förtroende för en sund finansiell sektor genom att stärka delaktigheten för, och informationsgivning till, konsumenter och andra slutanvändare av finansiella tjänster i utformningen av EU:s politik på området. Programmet avser stödja två ideella organisationer, Finance Watch och Better Finance, med högst 6 miljoner euro under åren 2017–2020. Organisationerna har fått driftsbidrag från kommissionen mellan åren 2012–2016 inom ramen för ett pilotprojekt och en förberedande åtgärd. Ett förhandlingsmandat uppnåddes i rådet i november.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober.

18.3.1 Ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut

Kommissionen presenterade i mars 2014 ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut (se faktapromemoria 2013/14:FPM76). En överenskommelse mellan Europaparlamentet, kommissionen och rådet nåddes i juni. Finansutskottet informerades i maj.

19 Skatter

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. Samarbetet inom EU på skatteområdet syftar bl.a. till att säkerställa den inre marknadens upprättande och funktion och att undvika snedvridning av konkurrensen.

19.1 Mervärdesskatt

19.1.1 Mervärdesskatt vid transaktioner med vouchrar

Den 27 juni antog Ekofin-rådet ett nytt direktiv om den mervärdesskattmässiga behandlingen av transaktioner med vouchrar (värdebevis) – rådets direktiv 2016/1065/EU. Presentkort, lunchkuponger och kontantkort för telefoni är exempel på instrument som kan anses som vouchrar. De nya reglerna syftar till ökad enhetlighet och tydlighet. Andra syften är att undvika snedvridning av konkurrens, dubbelbeskattning och utebliven beskattning samt att minska risken för skatteflykt. Till grund för det beslutade direktivet ligger kommissionens förslag från 2012 (se faktapromemoria 2011/12:FPM153). Bestämmelserna i direktivet ska vara införda i nationell lagstiftning och börja tillämpas fr.o.m. den 1 januari 2019.

19.1.2 Handlingsplanen för mervärdesskatt

I april presenterade kommissionen en handlingsplan för mervärdesskatt (se faktapromemoria 2015/16:FPM76). Handlingsplanen är en sammanfattande presentation av kommissionens inriktning på det framtida arbetet med mervärdesskattesystemet. En rad olika frågor tas upp. Frågorna rör främst förenklingar för små och medelstora e-handelsföretag, åtgärder för att motverka fusk samt hanteringen av skattesatser. Vidare beskrivs ett första och andra steg för att införa ett slutligt mervärdesskattesystem vid gränsöverskridande handel mellan företag. På Ekofin-rådet i maj och november beslutades rådsslutsatser som bygger på handlingsplanen. Information ägde rum i skatteutskottet i april och maj och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

19.1.3 Mervärdesskatt vid e-handel

I december presenterade kommissionen ett antal förslag om ändrade regler för mervärdesskatt vid e-handel (se faktapromemorior 2016/17:FPM 40 och 41). Förslagen syftar bl.a. till att förenkla för företagen, förbättra konkurrensen och minska skattebortfallet.

Förslagen avser till stor del det s.k. Mini One Stop Shop-systemet (MOSS). Det används idag för vissa tjänster som ska beskattas i det land där konsumenten finns (elektroniska tjänster, telekomtjänster och tjänster som avser radio- och tv-sändningar). MOSS-systemet gör att den som säljer sådana tjänster i flera länder kan redovisa mervärdesskatten via skattemyndigheten i ett EU-land i stället för i flera.

Kommissionen föreslår förenklingar av det nuvarande MOSS-systemet och att MOSS utvidgas till att omfatta andra tjänster och distansförsäljning av varor. Dessutom föreslås att befrielsen från mervärdesskatt vid import av lågvärdeförsändelser slopas och att en lägre skattesats kan tillämpas på e-publikationer.

19.1.4 Skatt på finansiella transaktioner

I januari 2013 bemyndigade Ekofin-rådet elva medlemsstater (Belgien, Estland, Frankrike, Grekland, Italien, Portugal, Slovenien, Slovakien, Spanien, Tyskland och Österrike) att inleda ett fördjupat samarbete om en skatt på finansiella transaktioner (FTT).

I februari 2013 presenterade kommissionen ett förslag till rådets direktiv om genomförande av det fördjupade samarbetet på området (se faktapromemoria 2012/13:FPM76). I mars 2016 lämnade Estland det fördjupade samarbetet. Under året har fortsatta förhandlingar om direktivförslaget pågått. De deltagande medlemsstaterna har dock ännu inte nått någon överenskommelse om skatten. Sverige har deltagit aktivt i diskussionerna, men har inte rösträtt. En lägesrapport presenterades vid rådets möten i juni och december. Samråd ägde rum med EU-nämnden i juni och december.

19.2 Företagsbeskattning

19.2.1 Direktivet mot skatteundandraganden

OECD publicerade i oktober 2015 ett s.k. BEPS-paket som handlar om arbetet för att motverka skattebaserosion och flyttning av vinster. Vid Ekofin-rådet den 8 december 2015 antogs rådsslutatsen om BEPS i EU. I dessa understryks bl.a. behovet av gemensamma lösningar på EU-nivå samt ett effektivt och snabbt koordinerat genomförande av anti-BEPS-åtgärderna av medlemsstaterna.

I januari presenterade kommissionen direktivet mot skatteundandraganden (se faktapromemoria 2015/16:FPM48). Direktivet ingick som en del i kommissionens paket mot skatteundandragande och avser motverka skatteundandraganden i företagssektorn på den inre marknaden. Direktivet innebär en minimistandard som betyder att medlemsstaterna kan införa striktare regler. Det handlar också om att det

ska finnas flexibilitet att beakta nationella förhållanden, som specifika omständigheter i Sveriges företagsskattesystem. Kommissionens förslag omfattar regler på sex olika områden: ränteavdragsbegränsning, utflytningsbeskattning, överflyttning av beskattning (s.k. switch-over), generellt om antimissbruk, löpande beskattning hos ägare av lågbeskattade utländska dotterföretags inkomst (CFC) och utnyttjandet av skillnader i den rättsliga klassificeringen av finansiella instrument och företag i olika länder (hybrider).

Direktivet antogs vid Ekofin-rådet den 12 juli. Antagandet avsåg fem av de sex frågorna som omfattades av kommissionens förslag, dvs. en ränteavdragsbegränsningsregel, utflytningsbeskattningsregel, en generell antimissbruksregel, CFC-regel och hybridregler. Dessutom antogs ett rådsuttalande som behandlar ett fortsatt arbete med hybridregler.

Att motverka skatteflykt och skatteundandragande är en hög politisk prioritering för regeringen. Nyttan av att ha harmoniserade regler mot skatteundandraganden måste dock vägas mot medlemsstaternas befogenheter och möjligheten att kunna införa och behålla egna nationella regler. Mot den bakgrunden är det välkommet att direktivet innebär en miniminivå. Det är viktigt med utrymme för flexibilitet och att hänsyn kan tas till omständigheter som är specifika för Sveriges företagsskattesystem. Det är viktigt att OECD:s BEPS-rekommendationer har beaktats.

Överläggning respektive information ägde rum i skatteutskottet i februari, maj och juni. Samråd ägde rum i EU-nämnden i maj och juni.

19.2.2 Ändring i direktivet mot skatteundandraganden (hybrida mismatchningar med tredjeländer)

I enlighet med rådsuttalandet från i juli presenterade kommissionen sitt förslag med ytterligare hybridregler som involverar tredjeländer och som är förenliga med och inte mindre effektiva än OECD:s BEPS-rekommendationer om hybridregler. Detta gjordes i form av ett förslag till ändringsdirektiv till direktivet mot skatteundandraganden (se faktapromemoria 2016/17:FPM28).

Kommissionen presenterade ändringsdirektivet vid Ekofin-rådet i november. Det slovakiska ordförandeskapet förde upp ändringsdirektivet som en beslutspunkt vid Ekofin-rådet i december men på grund av utestående frågor samt att några medlemsstater fortfarande hade parlamentarisk reservation mot direktivförslaget sköts beslut upp.

Regeringens ståndpunkt är att det är en politisk prioritering att motverka skatteflykt och regeringen är därför positiv till förslaget syfte. Nyttan av att ha harmoniserade regler mot skatteundandraganden måste dock vägas mot medlemsstaternas befogenheter och möjligheten att kunna införa och behålla egna nationella regler. Det är viktigt med väl genomarbetade och tydliga regler och att OECD:s BEPS-rekommendationer beaktas.

Skatteutskottet informerades i oktober. Information och överläggning i skatteutskottet ägde rum i december. Samråd ägde rum i EU-nämnden i november och december.

19.2.3 Gemensam konsoliderad bolagsskattebas och handlingsplan på företagskatteområdet

I oktober nylanserade kommissionen sitt förslag från 2011 om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) som två direktiv. Det ena direktivet avser att harmonisera bolagsskatte regler (CCTB). Det andra direktivet innehåller regler om konsolidering, dvs. att alla företag i en koncern behandlas som en enhet och att det gemensamma resultatet fördelas ut schablonmässigt till de inblandade bolagen, samt ett gemensamt administrativt ramverk (CCCTB). Avsikten är att direktivet om harmoniserade bolagsskatte regler ska beslutas i ett första steg och att direktivet om konsolidering därefter ska beslutas i ett andra steg. I samband med att de två nya direktiven presenterades drogs 2011 års direktivförslag tillbaka.

Förslaget på ett nytt system berör inte skattesatserna. Systemet ska vara obligatoriskt för företag i en koncern av viss storlek men frivilligt för övriga företag. De företag som väljer att inte tillämpa det nya systemet ska omfattas av de vanliga nationella företagskatte reglerna.

Kommissionens övergripande tankar med CCCTB är bl.a. att förenkla för företagen, förbättra den inre marknadens funktionssätt, minska de administrativa kostnaderna, slippa internprissättningsproblem och möjliggöra gränsöverskridande förlustutjämning. För regeringens preliminära ståndpunkter se faktapromemoria 2016/17:FPM26.

Rådsslutsatser om direktiven antogs vid Ekofin-rådet i december. Information ägde rum i skatteutskottet i oktober och december och samråd ägde rum i EU-nämnden i november.

19.2.4 Tvistelösningsmekanismer vid dubbelbeskattning inom EU

I oktober presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om tvistelösningsmekanismer vid fall av dubbelbeskattning inom EU. Förslaget bygger delvis på bestämmelserna i konventionen om undanröjande av dubbelbeskattning vid justering av inkomst mellan företag i intresse gemenskap. Förslaget har dock ett bredare tillämpningsområde och omfattar alla gränsöverskridande situationer inom EU med dubbelbeskattning för företag. För regeringens preliminära ståndpunkter se faktapromemoria 2016/17:FPM27.

Kommissionen presenterade direktivet vid Ekofin-rådet i november och rådsslutsatser antogs vid Ekofin-rådet i december. Slutsatserna avser kommissionens meddelande om ett rättvist, konkurrenskraftigt och stabilt företagsskatte system för EU, som är en del av företagskatte paketet.

Information lämnades till skatteutskottet i oktober och samråd ägde rum i EU-nämnden i november.

19.2.5 Uppförandekoden för företagsbeskattning

Enligt uppförandekoden ska skatteåtgärder som innebär en påtagligt lägre effektiv beskattningsnivå än den som normalt tillämpas i en medlemsstat granskas.

En särskild högnivågrupp, uppförandekodgruppen, har inrättats inom rådet för att genomföra uppförandekodens bestämmelser. Vissa andra frågor inom kodens ram ska därutöver behandlas enligt gruppens arbetspaket från 2015. Dessutom har gruppen påbörjat ett arbete med att ta fram en EU-förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner. Gruppen lämnar varje halvår en rapport som antas av rådet.

Uppförandekoden och uppförandekodgruppen är viktiga instrument i arbetet mot skadlig skattekonkurrens. Sverige anser att det är viktigt att gruppens arbete med avveckling och frysning av skadliga skatteåtgärder fortsätter utifrån kodens principer och att framsteg görs med de övriga frågor som behandlas av gruppen.

Rådsslutsatser om uppförandekodens framtid när det gäller styrning, arbetsmetoder och öppenhet antogs vid Ekofin-rådet i mars. Rådsslutsatser om en extern strategi och åtgärder mot missbruk av skatteavtal antogs vid Ekofin-rådet i maj. Rådsslutsatserna om strategin inkluderade mandat för gruppen att arbeta med frågan om en gemensam EU-förteckning över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner. Vid Ekofin-rådet i november antogs rådsslutsatser om kriterier för urval av jurisdiktioner som bör granskas närmare vid framtagandet av EU-förteckningen samt om allmänna riktlinjer för det fortsatta arbetet.

Samråd om uppförandekoden ägde senast rum med EU-nämnden i december 2015 och samråd om den gemensamma EU-förteckningen över icke-samarbetsvilliga jurisdiktioner ägde rum i november 2016.

19.3 Administrativt samarbete

19.3.1 Land-för-land-rapportering

I januari lade kommissionen fram ett förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning (se faktapromemoria 2015/16:FPM49). Förslaget avsåg införande av land-för-land-rapportering och automatiskt utbyte av sådana rapporter.

Vid Ekofin-rådet den 8 mars ingicks en överenskommelse om en allmän inriktning om ett reviderat förslag. Direktivet antogs vid Ekofin-rådet den 25 maj. Ändringsdirektivet innebär bl.a. att mycket stora multinationella koncerner ska lämna land-för-land-rapporter som ska innehålla vissa uppgifter för varje skattejurisdiktion som de utövar verksamhet i. Skattemyndigheterna ska sedan utbyta rapporterna genom automatiskt utbyte av upplysningar. Uppgifterna i land-för-land-rapporterna ska i huvudsak användas för övergripande riskanalys på internprissättningsområdet.

Att motverka skatteflykt och skatteundrandragande är en hög politisk prioritering för Sverige. Gemensamma bestämmelser för land-för-land-rapportering och automatiskt utbyte om dessa ökar möjligheterna för skattemyndigheterna att utföra övergripande riskvärdering inom internprissättningsområdet och motverkar därigenom skatteflykt och skatteundrandragande. Sverige är positivt till ändringsdirektivet eftersom det är i linje med det man kommit överens om inom OECD.

Överläggning med skatteutskottet ägde rum i februari och i mars. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari och i mars.

19.3.2 Skattemyndigheternas tillgång till anti-penningtvättsinformation

I juli lade kommissionen fram ett förslag till ändringar i direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning (se faktapromemoria 2015/16:FPM127). Förslaget avsåg att skattemyndigheterna ska ha tillgång till viss penningtvättsinformation.

Vid Ekofin-rådet den 8 november ingicks en överenskommelse om en allmän inriktning om ett reviderat förslag. Direktivet antogs vid Ekofin-rådet den 6 december. Det reviderade förslaget innebär att medlemsstaterna ska se till att deras skattemyndigheter har tillgång till mekanismer, procedurer, dokument och information enligt vissa bestämmelser i det fjärde penningtvättsdirektivet.

Att motverka skatteflykt och skatteundandragande är en hög politisk prioritering för Sverige. Sverige välkomnar arbete som syftar till att förhindra skatteflykt, skatteundandragande och skadlig skattekonkurrens. Skattemyndigheterna ska få tillgång till uppgifter vilka ska inhämtas och göras tillgängliga av företag enligt bestämmelserna i det fjärde penningtvättsdirektivet. Uppgifterna som tillhandahålls och registreras har betydelse också för kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna om informationsutbyte mellan skattemyndigheter i direktivet om administrativt samarbete. Sverige står bakom direktivändringen. Överläggning i skatteutskottet ägde rum i september. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

20 EU:s budget

EU:s budget omfattar Europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Under 2016 förhandlades budgeten för 2017. Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget.

20.1 Förhandling om EU:s årsbudget 2017

Kommissionen presenterade sitt förslag till årsbudget 2017 i juni. Åtagandanslagen föreslogs uppgå till 158 miljarder euro, vilket lämnade en marginal till taket för åtaganden på 0,8 miljarder euro. Betalningsanslagen föreslogs uppgå till 135 miljarder euro vilket lämnade en marginal till taket för betalningar på 8 miljarder euro.

Mot bakgrund av Sveriges allmänna budgetrestriktiva hållning har Sverige under rådsförhandlingarna ansett att kommissionens förslag legat för högt och saknat tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser under budgetåret. Rådets position antogs i september och innebar ökade marginaler för betalningar och åtaganden. Sverige och alla andra medlemsstater utom en röstade ja till rådets position.

Den 17 november nådde Europaparlamentet och rådet en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2017. Alla medlemsstater i rådet utom en kunde ställa sig bakom överenskommelsen. Överenskommelsen resulterade i en åtagandemarginal på 1,1 miljarder euro och en betalningsmarginal på 8,4 miljarder euro.

Samråd med EU-nämnden genomfördes i juli och november och överläggning med finansutskottet genomfördes i juni och i november.

20.2 Sveriges EU-avgift och återflöde

Sveriges EU-avgift bestäms av betalningsanslagen på EU:s årsbudget och baseras på de faktiska utgifterna på EU-budgeten. För 2016 beräknas Sveriges avgift till EU uppgå till ca 30,4 miljarder kr. Det är lägre än prognosen i budgetpropositionen för 2017. Då beräknades den svenska avgiften för 2016 uppgå till 32,2 miljarder kr. Den lägre avgiften förklaras till stor del av att EU:s ändringsbudget för 2016 där senast godkända BNI- och moms- och tullavgiftsprognoser justeras inte hinner få effekt på EU-avgiften förrän 2017.

Enligt kommissionens redovisning i finansiella rapporten för 2015 uppgick Sveriges hela återflöde det året till ca 1,5 miljarder euro. Enligt årsredovisning för staten 2015 uppgick den del av Sveriges totala återflöde som går via statliga myndigheter till ca 11,4 miljarder kr, varav den del som går via inkomstitlar i statsbudgeten uppgick till ca 9,7 miljarder kr. Återflödet till statsbudgeten 2015 kom huvudsakligen från garantifonden för jordbruket (6,6 miljarder kr), jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (1,6 miljarder kr), bidrag från EU:s regionalfond (0,5 miljarder kr) samt bidrag från EU:s socialfond (0,5 miljarder kr).

21 Skydd av EU:s finansiella intressen

Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna genomföra EU:s budget och säkerställa en sund ekonomisk förvaltning. Europeiska revisionsrätten granskar varje år kommissionens genomförande av budgeten. Denna granskning ligger till grund för bedömningen om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret.

21.1 Genomförandet av 2014 års budget

Ekofin-rådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2014. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari. Sverige, Nederländerna och Storbritannien röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofin-rådet. Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2014.

21.2 Genomförandet av 2015 års budget

I oktober publicerade revisionsrätten årsrapporten om budgetåret 2015. Rapporten presenterades för Ekofin-rådet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november. Revisionsrätten granskar EU:s inkomster och utgifter för att bedöma om de är i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar. För budgetåret 2015 lämnar Revisionsrätten, liksom tidigare år, en revisionsförklaring med avvikande mening när det gäller utgifterna, då de uppskattar att 3,8 procent av de underliggande transaktionerna inte har varit i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar. (Motsvarande felnivå för budgetåret 2014 uppskattades till 4,4 procent). Rådet kommer i februari 2017 att ta ställning till om Europaparlamentet ska rekommenderas att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för 2015.

22 Statistik

Syftet med samarbetet är att åstadkomma jämförbar statistik mellan medlemsstaterna. Jämförbar statistik är ett viktigt verktyg för att kunna utveckla, analysera, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik.

Europaparlamentet och rådet har under året beslutat om sex förordningar på statistikområdet. Det handlar om statistik över godstransporter på inre vattenvägar, statistik över varuhandeln med icke-medlemsstater, järnvägstransportstatistik, betalningsbalansstatistik, harmoniserade index för konsumentpriser samt naturgas- och elprisstatistik (se faktapromemorior 2012/13:FPM131, 2012/13:FPM158, 2013/14:FPM5, 2013/14:FPM100, 2014/15:FPM15, 2015/16:FPM22).

Utöver detta har det under året pågått förhandlingar om förslag till förordning om europeisk statistik om personer och hushåll, samt förslag till förordning om förlängning av programmet för europeisk statistik (se faktapromemorior 2016/17:FPM4, 2016/17:FPM7).

Europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade i november sin åttonde rapport om genomförandet av riktlinjerna för europeisk statistik. ESGAB uppmärksammar särskilt två utmaningar för det europeiska statistiksystemet. En utmaning handlar om möjligheter och risker med användning av flera olika datakällor, och då särskilt s.k. "big data". Det innebär möjligheter för statistikproduktionen i och med att stora mängder data om exempelvis finansiella transaktioner finns tillgängliga. Det innebär också risker för datakvaliteten och därmed förtroendet för statistiken. En annan utmaning handlar om samordningen på nationell nivå av de myndigheter som producerar europeisk statistik. Vissa medlemsstater har en tydlig institutionell struktur för denna samordning medan andra saknar en sådan.

Ekofin-rådet antog i november slutsatser om bedömningen av läget för den europeiska statistiken, om vikten av nära samarbete mellan Eurostat och ECB, och om ESGAB:s rapport. Samråd med EU-nämnden ägde rum i november

23 Civilrättsligt samarbete

I ett europeiskt område med verklig rättvisa ska medborgarna och företagen fritt kunna hävda sina rättigheter. Den främsta målsättningen med det civilrättsliga samarbetet är att förbättra samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter för att undanröja hinder som följer av de rättsliga och administrativa systemens olikheter. En hörnsten i det civilrättsliga samarbetet är ömsesidigt erkännande av domar.

23.1 Makars och partners förmögenhetsförhållanden

När förslagen till förordningar om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden lades fram för en politisk överenskommelse för rådet i december 2015 konstaterades att det inte var möjligt att uppnå nödvändig enhällighet. I mars lade kommissionen efter önskemål från bl.a. Sverige fram ett förslag om att i stället upprätta ett fördjupat samarbete på området (se faktagromemoria 2015/16:FPM63). Den 9 juni beslutade rådet att bemyndiga medlemsstaterna att upprätta ett sådant fördjupat samarbete och den 24 juni antogs de båda förordningar som samarbetet rör.

Civilutskottet informerades i maj och samråd ägde rum med EU-nämnden i maj och juni.

23.2 Tillhandahållande av digitalt innehåll och försäljning av varor på nätet eller på distans

Under året har förhandlingar pågått om kommissionens två förslag till direktiv om avtal om dels tillhandahållande av digitalt innehåll dels försäljning av varor på nätet eller på distans (se faktagromemior 2015/16:FPM36 och 2015/16:FPM37). Förslaget om digitalt innehåll har behandlats på rådsmötena för inrikes och rättsliga frågor vid tre tillfällen.

Överläggning i civilutskottet ägde rum i maj och information lämnades i februari och november.

23.3 Ny Bryssel II-förordning

Kommissionen lade i juni fram ett förslag till omarbetning av Bryssel II-förordningen (se faktagromemoria 2015/16:FPM116). Bryssel II-förordningen är hörnstenen i det rättsliga samarbetet på familjerättsens område i EU och innehåller regler om domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar i familjemål. Förslagets syfte är att underlätta handläggningen av tvister om barn och att förbättra den fria

Skr. 2016/17:115 rörligheten för avgöranden på detta område i EU. I förslaget avskaffas det s.k. exekvaturförfarandet som innebär att verkställighet av vissa avgöranden meddelade i en annan medlemsstat måste föregås av ett domstolsbeslut varigenom avgörandet förklaras verkställbart. Det föreslås också att det införs en allmän skyldighet att ge barn som kan bilda sina egna åsikter möjlighet att komma till tals.
Civilutskottet informerades i september.

23.4 Förebyggande regler om företagsrekonstruktion och om en andra chans för seriösa företagare

Kommissionen presenterade i november ett förslag till direktiv med regler bl.a. om företagsrekonstruktion och en andra chans för företagare (se faktapromemoria 2016/17:FPM 34). Förslaget är ett led i arbetet med kapitalmarknadsunionen. Förslaget fokuserar på tre områden. För det första innehåller det bestämmelser om rekonstruktion av företag som har råkat i ekonomiska svårigheter. För det andra innehåller förslaget regler som ger företagare en andra chans genom skuldavskrivning. För det tredje fokuserar direktivet på åtgärder för att medlemsstaterna ska kunna effektivisera sina insolvensförfaranden. Förhandlingarna kommer att inledas under nästa år.

23.5 Fri rörlighet för officiella handlingar

Europaparlamentet och rådet har beslutat om förordningen av främjande av medborgares fria rörlighet genom förenkling av kraven på framläggande av vissa officiella handlingar i EU (se faktapromemoria 2012/13:FPM107). Myndigheterna ska inom ramen för samarbetet kunna kontrollera om en utländsk officiell handling eller bestyrkt kopia är äkta.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars.

24 Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete

<p>Medlemsstaterna samarbetar för att förebygga och bekämpa brottslighet med gränsöverskridande inslag. EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska åtgärderna vara förenliga med grundläggande principer, exempelvis rättssäkerhet och respekt för den personliga integriteten.</p>

24.1.1 Genomförandet av strategin för inre säkerhet i EU

Arbetet för att genomföra den uppdaterade strategin för den inre säkerheten i EU 2015–2020 fortsätter. Ordförandeskapet lade särskild vikt vid att utveckla informationsutbytet på detta område. Rådet ställde sig i juni bakom en färdplan för förbättrat informationsutbyte på området för rättsliga och inrikes frågor.

Informationstillfälle med justitiekommittén och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

Efter kommissionens meddelande om smartare och starkare informationssystem för gränser och säkerhet (se faktagrupp 2015/16:FPM78) bildades i juni en högnivågrupp för informationssystem och interoperabilitet.

24.1.2 It-relaterad brottslighet

I rådsslutsatserna om förbättrad straffrätt i cyberrymden som antogs i juni behandlas ett flertal frågor om inhämtande av elektronisk bevisning. Kommissionen ges bl.a. i uppdrag att, i samråd med andra aktörer, utveckla ett ramverk för frivilligt samarbete med operatörer, effektivisera förfarandet för rättslig hjälp och undersöka möjligheterna att ta fram en gemensam ansats på EU-nivå angående exekutiv jurisdiktion (myndighets rätt att ingripa) i cyberrymden i situationer där existerande regelverk inte är tillräckligt. Vid rådsmötet den 8 december presenterade kommissionen en rapport om hur arbetet med slutsatserna fortskrider, bl.a. har en kartläggning genomförts om på vilka sätt medlemsstaterna hanterar dessa frågor. Medlemsstaterna är eniga om behovet av att fortsätta arbetet med slutsatserna.

Inom ramen för de s.k. utvärderingsrundorna utvärderar medlemsstaterna fortlöpande varandra för att se över hur samarbetet kan förbättras för att bekämpa olika former av organiserad brottslighet. Under året fortsatte den sjunde utvärderingsrundan som handlar om hur väl medlemsstaterna samarbetar för att bekämpa it-brottslighet, internt såväl som i samarbete med Europols it-brottscenter EC3. Sverige utvärderades i september och resultatet kommer att diskuteras under första halvåret 2017.

EU Internet Forum, som kommissionen tog initiativ till i slutet av 2015, syftar till att minska tillgängligheten på internet av terrorismrelaterat material genom att få it-företagen att ta ett större ansvar för vad som publiceras på deras plattformar. Kommissionen och it-företagen har under året också fortsatt arbetet med den s.k. uppförandekoden för att motverka hatpropaganda på it-företagens plattformar. I december hölls möten både på ministernivå (EU Internet Forum) och på tjänstemannanivå (Högnivågruppen för att bekämpa rasism, xenofobi och andra former av intolerans) för att följa upp arbetet.

24.1.3 Andra åtgärder mot grov brottslighet

Under året fortsatte arbetet i EU:s s.k. policycykel mot allvarlig och organiserad brottslighet som inriktar sig mot ett antal prioriterade brottsområden. Ett flertal EU-koordinerade operativa insatser genomfördes. Metodiken och samarbetet finslipades ytterligare. En övergripande utvärdering av det hittillsvarande arbetet i policycykeln har pågått under året.

En ny förordning om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) antogs i maj. På Europol genomfördes därutöver flera utvecklingsarbeten under året. Bland annat inrättades vid Europol ett centrum mot terrorism och ett mot människosmuggling.

Den nya förordningen som styr Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol) började tillämpas den 1 juli.

I april antogs direktivet om behandling av flygpasageraruppgifter inom EU. Det ska vara genomfört i alla medlemsstater senast den 25 maj 2018.

I november 2015 lade kommissionen fram ett förslag till revidering av EU:s vapendirektiv (se faktapromemoria 2015/16:FPM24). I juni i år antog rådet en gemensam ståndpunkt om texten. Information lämnades till justitieutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

24.1.4 Fonden för inre säkerhet

Fonden för inre säkerhet är en del av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Den är uppdelad i två instrument, ett för ekonomiskt stöd för yttre gränser och viseringar och ett för ekonomiskt stöd för polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering. Budgeten för fonden för inre säkerhet uppgår till 3 764 miljoner euro för perioden 2014–2020, varav 32 miljoner är öronmärkta till Sveriges nationella program. Polismyndigheten genomförde sin tre första utlysningar av medel under 2016.

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migration- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet.

24.1.5 Terrorism

Den övergripande EU-strategin mot terrorism som Europeiska rådet antog 2005 fortsätter att ligga till grund för EU:s arbete på området. Under året har rådet för rättsliga och inrikes frågor vid flera tillfällen diskuterat terrorism och problematiken med personer som reser till konfliktområden i terrorismsyfte.

Arbetet för att genomföra de åtgärder som rymdes i Europeiska rådets uttalande från februari 2015 om att stärka unionens arbete mot terrorism har också fortsatt. Efter terrorattentaten i Bryssel den 22 mars antogs vid ett extrainkallat möte i rådet ett uttalande om att bekämpa terrorism.

Information lämnades till justitieutskottet i mars, april, oktober, november och december. Samråd med EU-nämnden ägde rum i januari, mars, april, juni, oktober, november och december.

Direktivet om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism började förhandlas i januari. Treparsamtal inleddes i juli och resulterade under hösten i en politisk överenskommelse. Ett formellt antagande väntas våren 2017.

Information lämnades till konstitutionsutskottet i januari och överläggning med utskottet ägde rum i februari och november. Överläggning med justitieutskottet ägde rum i januari, mars och november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars.

24.1.6 Utbyte av kriminalregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare

I februari inleddes förhandlingar om kommissionens förslag till utökning av systemet för medlemsstaternas utbyte av kriminalregisterinformation (ECRIS) till att även omfatta uppgifter om tredjelandsmedborgare som döms inom EU (se faktapromemoria 2015/16:FPM47). Förhandlingarna vilar sedan början av juni i avvaktan på ett nytt förslag till rättsakt, anpassat till den tekniska lösning som medlemstaterna har förordat.

24.1.7 Schengenfrågor inklusive gränskontroll

Paket om smart gränsförvaltning

Kommissionen presenterade i april sitt reviderade förslag gällande Smarta gränser-paketet (se faktapromemoria 2012/13:FPM80 och 2015/16:FPM77). Paketet består av två delar, en förordning om ett elektroniskt in- och utresesystem för tredjelandsmedborgare (Entry Exit System, EES), kompletterat med ett förslag om ändringar i EU:s gränskodex till följd av in- och utresesystemet.

Diskussioner har förts om personkretsens omfattning, val av biometri, utfasning av äldre bilaterala avtal samt riktlinjer för informationshantering och användning av systemet. Systemet beräknas att driftsättas under 2020.

Information gavs i justitieutskottet i april och oktober. Överläggning med utskottet ägde rum i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i april och oktober.

Förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning

Förslaget om en europeisk gräns- och kustbevakning antogs av kommissionen i december 2015 (se faktapromemoria 2015/16:FPM45). Förordningen som antogs i september och trädde i kraft den 6 oktober 2016 ger Frontex (vars officiella namn genom förordningen ändrats till den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån) möjlighet att ge ett större stöd till medlemsstater som inte har kontroll över sin del av den yttre gränsen. Även på återvändandeområdet ges byrån utökat mandat. De delar av förordningen som rör inrättande av resurspooler träder i kraft den 6 december 2016 respektive den 6 januari 2017.

Polismyndigheten har under året bidragit med personal och utrustning till ett tiotal olika Frontex-operationer (sedan den 6 oktober i år officiellt europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån) med syfte att stärka kontrollen av EU:s yttre gräns. Tillsammans med svenska Kustbevakningen (KBV) har myndigheten också bidragit till Frontex två stora operationer i Medelhavet, operation Poseidon (Grekland) och operation Triton (Italien). Förutom gränskontrollverksamheten innehöll operationerna också betydande sjöräddningsinsatser. Myndigheternas bidrag bestod av personal, en polishelikopter, patrullbåtar (KBV) och ett sjöövervakningsflygplan (KBV) samt besättningar som under koordination av Frontex leddes av de lokala myndigheterna.

Förslag om ändring i kodex om Schengengränserna

I december 2015 presenterade kommissionen ett förslag om ändringar i EU:s gränskodex. Förslaget handlar om att möjliggöra systematiska in- och utresekontroller på personer som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten. Det handlar också om att vid tvivel om resehandlingens äkthet eller innehavarens identitet kunna genomföra en verifiering med hjälp av biometriska uppgifter (se faktapromemoria 2015/16:FPM44). I december i år enades rådet, kommissionen och Europaparlamentet om ändringarna av kodexen, som blir föremål för officiellt antagande under 2017.

Schengenutvärderingar

Vid en utvärdering av Grekland hösten 2015 ansågs bristerna i landets gränskontroll vara så omfattande att det fanns en risk för Schengenområdets funktionssätt. Det förfarande som enligt EU:s gränskodex möjliggör återinförande av tillfälliga gränskontroller vid inre gränser inleddes därför. Som en följd av detta antog rådet den 12 maj rekommendationer till fem medlemsstater om att återinföra tillfälliga inre gränskontroller. Dessa länder (Danmark, Norge, Sverige, Tyskland och Österrike) gjorde gällande att det fanns ett hot mot dessas allmänna ordning och inre säkerhet på grund av den höga inströmningen av migranter från tredjeländer genom Grekland. Rekommendationerna förlängdes av rådet den 11 november att gälla i ytterligare tre månader.

EU utvärderar återkommande hur medlemsländerna tillämpar Schengenregelverket. Granskningen av Sverige inleddes under hösten och kommer slutföras under våren 2017.

Schengens informationssystem

I december presenterade kommissionen tre förslag till nya förordningar rörande Schengens informationssystem (SIS). Förordningarna rör användning av SIS för gränskontrolländamål, brottsbekämpning och återvändande och syftar till att förbättra och effektivisera det existerande informationssystemet (KOM(2016) 881, 882, 883). Förhandlingar kommer att inledas under 2017.

Kommissionen presenterade den 16 november ett förslag om att inrätta ett europeiskt system för reseinformation och inresetillstånd (ETIAS) för att möjliggöra en obligatorisk förhandskontroll av alla viseringsfria tredjelandsmedborgare innan inresa i Schengenområdet. Kontrollen skulle syfta till att bedöma om den resande ur olika perspektiv skulle kunna utgöra en risk för Schengenområdet. Den information som den resande föreslås lämna elektroniskt vid ansökningstillfället ska bl.a. granskas genom att automatiska sökningar görs i olika EU-databaser (se faktagromemoria 2016/17:FPM33). Förhandlingar om förslaget inleddes i rådet i december 2016.

24.2 Straffrättsligt samarbete

24.2.1 Europeisk åklagarmyndighet

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet – Eppo (se faktagromemoria 2013/14:FPM10). Under året fördes intensiva förhandlingar och vid RIF-rådet i december var majoriteten av medlemsstaterna överens om huvuddelen av artiklarna i förordningsförslaget. Sverige förklarade vid rådsmötet att Sverige avser att stå utanför Eppo-samarbetet. Förhandlingarna i rådet kommer att fortsätta under 2017.

Information lämnades till justitieutskottet i februari, mars och oktober, och överläggning hölls med utskottet i november och december. Samråd ägde rum med EU-nämnden i mars, juni, oktober och december.

24.2.2 Eurojust

I juli 2013 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om EU:s organ för straffrättsligt samarbete – Eurojust (se faktagromemoria 2013/14:FPM1). Rådets förslag har överlämnats till Europaparlamentet men trepartsförhandlingar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen har ännu inte inletts. Dessa ska påbörjas under 2017.

Information lämnades till justitieutskottet och samråd ägde rum med EU-nämnden i februari 2015.

24.2.3 Ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande

Kommissionen presenterade den 21 december ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande. Förslaget är avsett att förenkla och effektivisera åtkomsten av brottsliga tillgångar över gränserna. För att åstadkomma detta föreslås bl.a. klara tidsfrister för samarbetet samt ömsesidigt erkännande av fler typer av förverkandebeslut än tidigare. Vidare föreslås att frysta och förverkade tillgångar i första hand ska användas till att kompensera brottsoffer.

Förhandlingar om förslaget förväntas inledas i januari 2017.

24.2.4 Materiell straffrätt

Skydd av EU:s finansiella intressen genom straffrättsliga bestämmelser

Hösten 2012 inleddes förhandlingar med anledning av kommissionens förslag till ett direktiv om skydd av EU:s finansiella intressen genom straffrättsliga bestämmelser (se faktapromemoria 2011/12:FPM181). Direktivet ska ersätta 1995 års bedrägerikonvention och dess tre protokoll.

Information lämnades till justitieutskottet i juni, oktober och december, och i december hölls även överläggning med utskottet. Information lämnades till skatteutskottet i september. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni, oktober och december.

Narkotikarambeslutet

Förslaget är tillsammans med ett förslag om ändringar i förordningen om att inrätta Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (se avsnitt 30.1.1) en del av ett lagstiftningspaket för att minska tillgången på nya psykoaktiva ämnen. Överenskommelse om en allmän inriktning fattades av rådet den 8–9 december.

Överläggning med justitieutskottet ägde rum i december.

24.2.5 Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade

Barnrättsdirektivet

Direktivet antogs vid rådsmötet den 11 maj 2016, (EU) 2016/800.

Direktivet fastställer vissa rättssäkerhetsgarantier för barn, dvs. personer under 18 år, som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Direktivet omfattar även barn som är eftersökta enligt en europeisk arresteringsorder. Direktivet innebär bl.a. rätt för barn att i vissa situationer biträdas av försvarare, att få vårdnadshavare eller annan lämplig vuxen informerad och att få en individuell bedömning av personliga omständigheter före åtal. Barn som är häktade ska som huvudregel hållas åtskilda från vuxna. Direktivet innehåller även regler som syftar till att skydda det anklagade barnets privatliv.

Samråd ägde rum med EU-nämnden inför antagandet i maj.

Direktivet om oskuldspresumtion

Direktivet antogs vid rådsmötet i mars, (EU) 2016/343. Direktivet syftar till att ytterligare stärka rättssäkerhetsgarantierna för enskilda i straffrättsliga förfaranden. Misstänkta och tilltalade ska betraktas som oskyldiga till dess att deras skuld har fastställts enligt lag och bevisbördan i brottmål ska åvila åklagaren. Direktivet behandlar även frågor om bl.a. offentliga uttalanden om skuld före fällande dom, rätt att inte vittna mot sig själv och rätt att tiga. Direktivet innehåller även regler om rätt att närvara vid sin egen domstolsförhandling.

Samråd ägde rum med EU-nämnden inför antagandet i mars.

Direktivet antogs vid rådsmötet i oktober, (EU) 2016/1919. Med rättshjälp avses finansiering och stöd från medlemsstaterna för att misstänkta eller tilltalade ska kunna utöva sin rätt till tillgång till försvarare. Det som i direktivet benämns rättshjälp motsvarar i svensk rätt offentlig försvarare. Direktivet är huvudsakligen tillämpligt på frihetsberövade misstänkta och tilltalade. Beslut om rättshjälp ska fattas utan dröjsmål och senast innan några polisförhör äger rum. Direktivet ger inte någon ovillkorlig rätt till rättshjälp utan en behovsprövning får alltid göras.

I direktivet ges också rätt till rättshjälp för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Rättshjälpen ska i sådana fall täcka kostnaden för en försvarare i den verkställande medlemsstaten, och vid behov, även en assisterande försvarare i den utfärdande medlemsstaten när det gäller arresteringsorder för lagföring. Det är den utfärdande staten som ska stå för kostnaden för den assisterande försvararen och som också beslutar om en sådan försvarare är nödvändig.

Överläggning med justitieutskottet ägde rum i juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum inför antagandet i oktober.

25 Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer

EU har som mål att skapa en gemensam politik för invandring vilket också stärker unionens konkurrenskraft. Stora flykting- och migrationsströmmar har satt press på asyl- och mottagningssystemen i ett flertal medlemsstater. Migrationsfrågorna har under året varit av stor vikt för Sverige som bl.a. drivit frågan om att fler medlemsstater måste ta sitt ansvar för en jämnare fördelning av asylsökande inom EU och att säkerställa ett effektivt, rättssäkert, långsiktigt hållbart, humant asylsystem som medger beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten.

25.1 Reform av det gemensamma europeiska asylsystemet

Mot bakgrund av att stora flykting- och migrationsströmmar satte press på asyl- och mottagningssystemen i ett flertal medlemsstater under 2015 har en av kommissionens mest prioriterade frågor under 2016 varit att reformera det gemensamma europeiska asylsystemet. Behovet av en reform har även lyfts fram av Europaparlamentet och Europeiska rådet. I april presenterade kommissionen sina idéer i meddelandet För en reform av det gemensamma asylsystemet och ökade möjligheter till laglig inresa till Europa (se faktapromemoria 2015/16:FPM79).

I syfte att få till stånd ett hållbart och rättvist asylsystem presenterade kommissionen i maj förslag till revidering av Dublin- och Eurodacförordningarna och en ny förordning för Europeiska unionens byrå för asylfrågor och i juli presenterades förslag till ny asylprocedurförordning, ny skyddsgrundsförordning, revidering av mottagandedirektivet och en förordning om ett EU-gemensamt system för vidarebosättning (se faktapromemoria 2015/16:FPM94, 2015/16:FPM95, 2015/16:FPM96, 2015/16:FPM122, 2015/16:FPM129, 2015/16:FPM130 och 2015/16:FPM131).

Förhandlingar har pågått under sommaren och hösten när det gäller de tre första lagstiftningsförslagen och när det gäller de fyra sista förslagen inleddes de under hösten. Längst har förhandlingarna om förslaget till reviderad Eurodacförordning och förordningen om EU:s asylbyrå kommit; där har EU-ordförandeskapet fått mandat att inleda trepartssamtal med Europaparlamentet. Reformen av det gemensamma asylsystemet har behandlats på såväl RIF-rådet som på Europeiska rådet under våren, sommaren och hösten.

Under förhandlingarna har Sverige välkomnat en ökad harmonisering av medlemsstaternas asylsystem och understrukit vikten av att alla medlemsstater delar solidariskt på ansvaret att ta emot människor i behov av skydd. De viktigaste övergripande frågorna för Sverige i hela asylpaketet är att det kommer till stånd en rättvis omfördelningsmekanism av asylsökande samt att systemet ska vara effektivt, rättssäkert, långsiktigt hållbart, humant och medge beslut av hög kvalitet som värnar asylrätten.

Informationstillfälle och överläggning med socialförsäkringsutskottet ägde rum i maj, september, november och december. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni, oktober och december.

Som en del i hanteringen av fortsatt stora migrationsströmmar till EU har ordförandeskapet valt att behålla krishanteringsverktyget IPCR fullt aktiverat. Detta innebär en kontinuerlig informationsinsamling som ligger till grund för gemensamma lägesbilder i syfte att effektivisera beslutsfattandet i rådet. IPCR bygger helt på politiska överenskommelser och är inte fördragsfäst.

25.2 Asyl-, migrations- och integrationsfonden

Asyl-, migrations- och integrationsfonden är en del av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Fondens syfte är att bidra till en effektivare hantering av migrationsströmmar inom EU i enlighet med EU:s gemensamma asyl- och migrationspolitik.

Budgeten för asyl-, migrations- och integrationsfonden uppgår till 3 137 miljoner euro för perioden 2014–2020, varav 194 miljoner var öronmärkta till Sveriges nationella program. I november 2015 beslöt regeringen att Migrationsverket ska ansöka om medel för bistånd i nödsituation från fonden med anledning av den stora inströmmingen av asylsökande. Kommissionen beslöt att tilldela Sverige 35 miljoner extra under 2015. Migrationsverket har återkommit under året med en förnyad ansökan om bistånd i nödsituation.

Genom den horisontella förordningens ikraftträdande inrättades kommittén för asyl-, migrations- och integrationsfonden och fonden för inre säkerhet. Kommittén har under året förhandlat förordningar som syftar till att fastställa mer precisa bestämmelser för förvaltningen av de båda fonderna på inrikesområdet. Därtill har kommittén antagit årliga arbetsprogram för den direkta förvaltningen, dvs. den del av fonden som administreras och förvaltas av kommissionen (t.ex. unionsåtgärder och bistånd i nödsituationer).

25.3 Laglig migration

Under året har ett direktiv antagits som rör villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i EU för forskning, studier, praktik, volontärarbete, elevutbyte och au pair-arbete (se direktiv 2016/801/EU). Direktivet antogs i maj.

I juni presenterade kommissionen ett förslag om ett nytt, omarbetat blåkortsdirektiv (se faktapromemoria 2015/16:FMP113). Blåkortsdirektivet handlar om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i EU för högkvalificerat arbete och syftet med översynen är att göra EU mer attraktivt för sådan arbetskraft.

Överläggning ägde rum i socialförsäkringsutskottet i september.

25.4 Viseringspolitik

25.4.1 Viseringsinformationssystemet

Utrullningen av viseringsinformationssystemet (VIS) slutfördes under året. Det togs i bruk första gången under 2011 och används av samtliga länder som är medlemmar i Schengensamarbetet. Under året genomförde kommissionen en större utvärdering av VIS-systemet som ska utmyнна i förslag till förbättringar av systemet.

25.4.2 Viseringsförenklingsavtal

Ett avtal om viseringsförenklning innebär fördelar i samband med utfärdande av korttidsviseringar. Förutom de förenklade rutinerna, bl.a. i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är ofta ansökningsavgiften lägre och vissa kategorier är avgiftsfria. Mandat för kommissionen att förhandla avtal om viseringsförenklningar med Vitryssland, Marocko, Tunisien och Jordanien har antagits och förhandlingar pågår med dessa länder.

Under hösten presenterade kommissionen ett förslag till förhandlingsmandat för ett viseringsförenklingsavtal med Kina.

25.4.3 Viseringsfrihet

I rådets förordning (EG) nr 539/2001 (viseringsförordningen) regleras vilka medborgare från tredjeland som är viseringsfria respektive inte

Skr. 2016/17:115 viseringsfria vid inresa i Schengenområdet. Förordningen revideras regelbundet. Under året har EU undertecknat avtal om viseringsfrihet med Mikronesien, Salomonöarna, Tuvalu, Marshallöarna, Kiribati och Peru.

Under året har förslag om viseringsfrihet presenterats och diskuterats avseende Georgien, Ukraina, Kosovo och Turkiet. I anslutning till dessa diskussioner har man även diskuterat ett förslag om en förstärkt suspenderingsmekanism som lades fram av kommissionen i maj. En överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet rörande viseringsfrihet för Georgien och Ukraina samt en förstärkt suspenderingsmekanism nåddes i december.

I januari 2014 infördes en reviderad ömsesidighetsmekanism i viseringsförordningen. Genomförandet av ömsesidighetsmekanismen har följts upp under året genom kommissionens regelbundna rapporter. Hittills har två situationer där bristande ömsesidighet har identifierats för EU-medborgare uppstått, en i Kanada och en i USA.

25.4.4 Viseringskodexen

EU:s viseringskodex (Europaparlamentets och rådets förordning [EG] nr 810/2009) har varit i kraft sedan 2009 och reglerar förfarandet vid utfärdandet av Schengenviseringar. I april 2014 presenterade kommissionen ett förslag till översyn av viseringskodexen (se faktapromemoria 2013/14:FPM77). Parallellt med förslaget om ändringar i viseringskodexen presenterade kommissionen ett förslag om införande av en ny typ av visering, kallad rundresevisering, som ska gälla för längre vistelser i Schengenområdet (se faktapromemoria 2013/14:FPM78). Förslagen har under året diskuterats och förslaget om en reviderad viseringskodex förhandlas för närvarande med Europaparlamentet.

25.5 Återvändande och migrationsströmmar

25.5.1 Återvändande

Under året har ett förslag om ett nytt europeiskt standardiserat resedokument för genomförande av återvändande förhandlats. Rådet antog förordningen den 13 oktober.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och oktober.

25.5.2 Återtagandeavtal

Under året ingick EU en rättsligt icke-bindande överenskommelse om återtagande med Afghanistan. Därutöver presenterade kommissionen ett förslag till mandat att förhandla ett återtagandeavtal med Nigeria (se faktapromemoria 2015/16:FPM88).

25.6 Den externa dimensionen av Migrationsagendan

Skr. 2016/17:115

Kommissionen presenterade i juni ett meddelande om ett nytt ramverk för EU:s partnerskap och förstärkta samarbete med tredjeländer inom Migrationsagendan (se faktagromemoria 2015/1:FPM112). Vid Europeiska rådet den 27–28 juni antogs slutsatser genom vilka den höga representanten gavs mandat att leda det praktiska genomförandearbetet. Meddelandet knyter bl.a. an till de högnivådialoger om migration som den höga representanten och kommissionen genomfört på uppmaning av Europeiska rådet vid dess möten i juni och oktober 2015. Urvalet av aktuella länder har baserats på en sammantagen bedömning av dessa länders betydelse för den irreguljära migrationen till EU, deras regionala situation och övriga faktorer som rör möjligheterna till ett effektivt samarbete.

25.6.1 FN-toppmöte om flyktingar och migranter

Vid FN:s högnivåmöte den 19 september i New York om hanteringen av stora flykting- och migrantströmmar antogs den s.k. New York-deklarationen för flyktingar och migranter. I deklarationen slås fast att två globala ramverk ska tas fram, dels ett om migration (Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration), dels ett om flyktingsituationer (Global Compact on Responsibility Sharing for Refugees). Utgångspunkten är att det finns ett behov av mer samarbete samt en tydligare ansvarsfördelning och struktur för att bättre hantera de ökade flykting- och migrantströmmarna vi ser idag. EU avser att fortsätta att bidra aktivt i framtagandet av ramverken, inte minst genom att dela med sig av de erfarenheter och den kunskap som erhållits genom det omfattande samarbetet med unionens partnerskapsländer.

25.6.2 Migration och utveckling

Ett viktigt inslag i det utrikespolitiska arbetet på migrationsområdet är integreringen av migrationspolitiken i den europeiska utvecklingspolitiken, där migrationens positiva effekter ges en central betydelse. Kopplingen mellan migration och utveckling kommer även fortsättningsvis vara en viktig del av både EU:s utvecklingspolitik och EU:s migrationspolitik och konkretiseras bl.a. inom ramen för genomförandet av den övergripande strategin för migration och rörlighet.

26 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

Ett av EU:s fundament är grundläggande rättigheter. EU har åtagit sig att garantera rättigheterna uttryckta i stadgan om de grundläggande rättigheterna och slå vakt om att stadgan följs i medlemsstaterna.

26.1 Reformen av EU:s dataskyddsreglering

26.1.1 Allmän dataskyddsförordning

Förordningen om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter trädde i kraft i maj (se faktagromemoria 2011/12:FPM117). Förordningen bidrar till att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet av personuppgifter för att förbättra den inre marknadens funktion och att öka enskildas kontroll över sina personuppgifter.

26.1.2 Direktivet för det brottsbekämpande området

Direktivet om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (se faktagromemoria 2011/12:FPM119) trädde i kraft i maj och ska vara genomfört i medlemsstaterna den 6 maj 2018. Direktivet garanterar en enhetlig och hög nivå på uppgiftsskyddet och underlättar utbytet av personuppgifter mellan behöriga myndigheter. Därigenom säkerställs ett effektivt straffrättsligt samarbete och polissamarbete.

26.1.3 Ingående av ett dataskyddsavtal med USA

Den gränsöverskridande brottsbekämpningen förutsätter ett gränsöverskridande informationsutbyte. För att informationsutbytet mellan EU och USA ska kunna utvecklas ingicks i december ett avtal om skydd av personuppgifter inom ramen för det brottsbekämpande informationsutbytet mellan parterna.

26.2 EU:s stadga om grundläggande rättigheter

Kommissionen lämnade sin årliga rapport om tillämpningen av EU:s stadga för grundläggande rättigheter i maj. Av rapporten framgår att kommissionen har för avsikt att tillförsäkra full respekt för och främjande av grundläggande rättigheter i EU och bevaka att all EU-lagstiftning är förenlig med stadgan. I juni antog rådet slutsatser om tillämpningen av stadgan. Rådet uttryckte oro över ökningen av antalet

rasistiska och främlingsfientliga uttalanden och handlingar inom EU. Skr. 2016/17:115
Rådet påpekade också att främjande av tolerans, integration och gemensamma värderingar tillsammans med en ökad medvetenhet om grundläggande rättigheter för alla är viktiga garantier för att bekämpa framväxande rasism, främlingsfientlighet och alla former av intolerans i olika samhällen.

26.3 Ramprogram för EU:s byrå för grundläggande rättigheter

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter ska genomföra sina uppgifter inom de temaområden som anges i ett flerårigt ramprogram. Kommissionen lämnade i juli förslag på nytt ramprogram för åren 2018–2022 (se faktagrupp 2016/17:FPM120). Beslut om att överlämna rådets förslag till ramprogram till Europaparlamentet för godkännande togs av rådet den 19 december.

Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i september.

26.4 Åtgärder mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsbejakande extremism

Sverige deltar sedan 2015 i ett särskilt EU-nätverk vars syfte är att kartlägga extremistisk propaganda i Europa och utveckla strategisk kommunikation med målet att motverka extremistiska budskap och propaganda. Nätverket bytte under 2016 namn från SSCAT (Syria Strategic Communication Advisory Team) till ESCN (European Strategic Communication Network). Sverige representerades fram till och med oktober 2016 av Statens medieråd.

DEL 6 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

27 Sysselsättningspolitik

Den europeiska sysselsättningsstrategin, där socialpolitiska aspekter ingår, är en central del i Europa 2020-strategin och ett viktigt instrument för att uppnå EU:s gemensamma målsättning om en smart och hållbar tillväxt för alla. Medlemsstaterna ges inom ramen för den europeiska planeringsterminen årliga landsspecifika rekommendationer för att fokusera på de viktigaste utmaningarna. Samarbetet på området sker annars främst genom den öppna samordningsmetoden med gemensamma målsättningar, erfarenhetsutbyte, uppföljning och utvärdering i syfte att öka den sociala sammanhållningen inom EU.

27.1 Samordning av sysselsättning och socialpolitik inom sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden

27.1.1 Gemensam sysselsättningsrapport

Enligt fördraget ska rådet och kommissionen årligen upprätta en gemensam rapport till Europeiska rådet om sysselsättningssituationen i unionen och om genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningen.

I november 2015 presenterade kommissionen ett utkast till rapport som en del av kommissionens årliga tillväxtrapport för 2016 (se faktapromemoria 2015/16:FPM26). Rapporten visar att sysselsättningen och den sociala situationen långsamt förbättras men tecken på avvikelser mellan och inom medlemsstaterna kvarstår. I linje med den gradvisa ekonomiska återhämtningen ökar sysselsättningsgraden och arbetslösheten faller i nästan alla medlemsstater. I rapporten presenteras även tredje upplagan av den resultattavla som syftar till att bättre synliggöra och följa upp den sociala utvecklingen i EU och eurozonen.

Resultattavlan pekar på att antalet och andelen människor i unionen som lever i risk för fattigdom och social utestängning har stabiliserats om än på en fortsatt hög nivå samtidigt som skillnaderna mellan länderna är fortsatt stora. Sverige ligger relativt bra till ur ett jämförande EU-perspektiv.

Den gemensamma sysselsättningsrapporten för 2016 antogs vid EPSCO-rådet den 7 mars.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i mars.

27.1.2 Sysselsättningsriktlinjerna

Kommissionen presenterade i februari förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, som också inkluderar riktlinjer

på det socialpolitiska området. De är tillsammans med riktlinjerna för medlemsstaternas ekonomiska politik, de integrerade riktlinjerna för Europa 2020-strategin och grunden för genomförandet av Europa 2020-strategin. Medlemsstaterna ska beakta sysselsättningsriktlinjerna i sin nationella politik och de ligger också till grund för de landsspecifika rekommendationerna på sysselsättningsområdet som rådet antar.

Kommissionen föreslog att riktlinjerna ska förbli oförändrade i förhållande till de som antogs i oktober 2015. Vid EPSCO-rådet den 13 oktober antogs sysselsättningsriktlinjerna.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och oktober.

27.1.3 Landsspecifika rekommendationer på det sysselsättnings- och socialpolitiska området

Rekommendationer på sysselsättningsstrategins område inom Europa 2020-strategin antogs av rådet i juli (se avsnitt 3). Sverige fick under året ingen rekommendation på det sysselsättnings- och socialpolitiska området.

27.1.4 Rapporter om situationen och utvecklingen på det socialpolitiska området och på sysselsättningsområdet

Inom ramen för den öppna samordningsmetoden har Kommittén för social trygghet under året genomfört olika typer av erfarenhetsutbyten mellan medlemsstaterna och tagit fram en rapport med nyckelbudskap som därefter förelagts EPSCO-rådet. I oktober förelades EPSCO kommitténs årliga rapport om den sociala situationen, reformer och utvecklingstrender på det socialpolitiska området. Även sysselsättningskommittén har tagit fram en rapport med nyckelbudskap. Nyckelbudskapen fungerar som socialpolitiskt och sysselsättningspolitiskt inspel till kommissionen inför att den presenterar sin årliga tillväxtöversyn.

Socialutskottet och socialförsäkringsutskottet informerades i september och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

28 Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor

Arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor ingår i området sysselsättnings- och socialpolitik, där en central målsättning är att förbättra arbetstagares levnads- och arbetsvillkor. Ett viktigt inslag på detta område är dialogen med arbetsmarknadens parter. I området socialpolitik ingår att åstadkomma ett fullgott socialt skydd och bekämpa social utslagning.

28.1 Europeisk pelare för sociala rättigheter

Den 8 mars lade kommissionen fram ett meddelande som beskriver hur EU kan gå tillväga för att utveckla en s.k. europeisk pelare för sociala rättigheter. Genom meddelandet inledde kommissionen ett brett offentligt samråd med tre huvudsyften: att göra en bedömning om EU:s nuvarande regelverk är relevant för att möta framtida utmaningar, att analysera nya utvecklingstendenser i arbetsmönster och i samhället av betydelse för arbetslivet och sociala förhållanden, samt att samla in synpunkter på förslaget till en europeisk pelare för sociala rättigheter. Kommissionen uppmanade alla intressenter att delta i samrådet och lämna kommentarer senast den 31 december. Kommissionen avser att lägga fram ett förslag om en europeisk pelare för sociala rättigheter under våren 2017.

Regeringen, som lämnade in sitt konsultationssvar den 20 december, framhöll i sitt svar att man såg positivt på kommissionens meddelande. Regeringen prioriterar ett starkt och socialt Europa som bygger på en samverkan mellan tillväxt, konkurrenskraft, sociala framsteg, jämlikhet och solidaritet. Regeringen överlade med arbetsmarknadsutskottet i augusti, information gavs till socialutskottet i september och till socialförsäkringsutskottet i september. Samråd ägde rum med EU-nämnden i december.

28.2 Ändring av utstationeringsdirektivet

Kommissionen presenterade i mars ett förslag till ändring av utstationeringsdirektivet (se faktagromemoria 2015/16:FPM67). Förslaget innehåller vissa ändringar i utstationeringsdirektivet, som reglerar vilka bestämmelser som ska gälla när arbetstagare utstationeras för arbete under en begränsad tid i ett annat land inom EU/EES.

Regeringen är positiv till förslaget till ändring av utstationeringsdirektivet och välkomnar kommissionens ansats att skapa mer likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare, med respekt för den fria rörligheten av tjänster. Målsättningen för regeringen är att utländska arbetstagare så långt som möjligt ska likabehandlas med inhemska arbetskraft, särskilt vad avser grundläggande arbets- och anställningsvillkor inom ramen för utstationeringsdirektivets område, med respekt för den fria rörligheten.

I och med att fler än en tredjedel av de nationella parlamenten avgav negativa yttranden i subsidiaritetsprövningen av förslaget fick det i maj ett s.k. gult kort. Kommissionen meddelade i juli att de avsåg vidhålla sitt förslag. Lägesrapporter presenterades vid EPSCO-rådet den 16 juni och den 8 december.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i april. Utskottet informerades även i maj, juni, september och december. Samråd med EU-nämnden ägde rum i maj, juni och december.

I mars antog rådet och Europaparlamentet ett beslut om inrättande av ett europeiskt forum för att förbättra samarbetet när det gäller att bekämpa odeklarerat arbete (se faktapromemoria 2013/14:FPM80). Under året har två möten hållits i forumet, där regeringen representeras av Arbetsmiljöverket.

28.4 Ändringar i Carcinogen- och mutagendirektivet

I maj presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i carcinogen- och mutagendirektivet (se faktapromemoria 2015/16:FPM97). Direktivet innehåller regleringar och gränsvärden mot exponering av cancerframkallade ämnen i arbetslivet. Förslaget går ut på att gränsvärden för exponering revideras eller införs för 13 kemiska ämnen.

En allmän inriktning antogs vid EPSCO-rådet den 13 oktober. Sverige ställde sig bakom den allmänna inriktningen, men markerade att Sverige hade önskat ett mer ambitiöst gränsvärde för Krom VI.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i juni. EU-nämnden informerades i juni och samråd i EU-nämnden ägde rum i oktober.

28.5 Åtgärder för att underlätta fri rörlighet

28.5.1 Översyn av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen

I översynen av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen ingår export av familjeförmåner, förmåner vid långvarigt vårdbehov, fel och missbruk, arbetslöshetsförmåner och samordningsbestämmelsernas förhållande till det s.k. rörlighetsdirektivet. Regeringen ser positivt på kommissionens ambition att förbättra samordningsbestämmelserna. Kommissionen presenterade i december förslag till revidering av förordningarna, se KOM(2016) 815.

Socialförsäkringsutskottet informerades i september.

28.5.2 Kampen mot fattigdom och social utestängning

EPSCO-rådet antog i juni rådsslutsatser om kampen mot fattigdom och social utestängning: en integrerad strategi. Rådsslutsatserna framhåller vikten av en integrerad ansats i fattigdomsbekämpningen och att medlemsstaterna måste intensivifiera sitt arbete. Sverige fick gehör för att inkludera ett jämställdhetsperspektiv i rådsslutsatserna.

Överläggning med socialutskottet ägde rum i mars. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

28.6 Reviderade förordningar för EU-myndigheterna Eurofound, EU-OSHA och Cedefop

I augusti presenterade kommissionen ett förslag till reviderade förordningar av de tre EU-myndigheterna Eurofound, EU-OSHA och Cedefop. Syftet med revideringen är att bestämmelserna i de befintliga förordningarna anpassas till den gemensamma ansatsen för EU:s decentraliserade organ. I revideringen uppdateras även myndigheternas mål och uppgifter så att de återspeglar den utveckling som har skett på myndigheternas respektive område. Den 8 december antog EPSCO-rådet en allmän inriktning.

Arbetsmarknadsutskottet informerades i september. Överläggning med utbildningsutskottet hölls i november. Samråd i EU-nämnden ägde rum i december.

29 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Jämställdhet mellan kvinnor och män och skydd mot diskriminering är grundläggande värden och mål i EU:s fördrag och ska genomsyra hela unionens verksamhet.

29.1 Strategiskt åtagande för jämställdhet för perioden 2016–2019

Kommissionen presenterade i december 2015 ett strategiskt åtagande på jämställdhetsområdet 2016–2019 med fem prioriterade områden: lika möjligheter till ekonomiskt oberoende för kvinnor och män, lika lön för lika arbete, jämställdhet i beslutsfattandet, ett slut på våld mot kvinnor samt jämställdhet i EU:s utrikespolitik.

Rådsslutsatser med titeln Svar på kommissionens strategiska engagemang för jämställdhet antogs av EPSCO-rådet i juni. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i februari och samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och juni.

29.1.1 Uppföljning av Pekingplattformen

Som ett led i EU:s strategiska arbete med att följa upp FN:s handlingsplan för jämställdhet (Pekingplattformen) antog EPSCO-rådet i december rådsslutsatser om kvinnor och fattigdom och om att EU bör göra mer för att förhindra och förebygga att kvinnor hamnar i fattigdom.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i oktober och samråd med EU-nämnden i december.

29.1.2 Förslag om Europeiska unionens undertecknande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet

Skr. 2016/17:115

Kommissionen har föreslagit att EU ska ratificera Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen), för att få till stånd ett mer enhetligt och strategiskt arbete såväl inom EU som i EU:s utvecklingssamarbete (se faktagromemoria 2015/16:FPM68). Konventionen har undertecknats av samtliga EU:s medlemsstater. Regeringen anser att ett mer strategiskt och enhetligt arbete mot könsbaserat våld mot kvinnor skulle göra EU mer säkert och jämställt och sända en tydlig signal om att EU tar det globala samhällsproblem som våld mot kvinnor utgör på allvar.

29.1.3 Tillgänglighetsdirektivet

I december 2015 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om åtgärder om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (se faktagromemoria 2015/16:FPM40). Syftet med direktivet är att uppnå tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning, regler och administrativa åtgärder så att hinder för den fria rörligheten för vissa produkter och tjänster undanröjs.

Förhandlingarna inleddes under januari. En lägesrapport presenterades vid EPSCO-rådet i juni.

Överläggning ägde rum i socialutskottet i januari och juni. Utskottet informerades därutöver i november. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och december.

29.2 Arbetet mot diskriminering

29.2.1 Antidiskrimineringsdirektivet

Kommissionen lämnade 2008 ett förslag till direktiv om skydd mot diskriminering på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (se faktagromemoria 2007/08:FPM127). Vid EPSCO-rådet den 16 juni och den 8 december presenterades en lägesrapport.

Arbetsmarknadsutskottet informerades i juni och i oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och i december.

29.2.2 Arbetet avseende romsk inkludering

I juni presenterade kommissionen sin årliga rapport om arbetet för romsk inkludering. Den innehöll för första gången en översikt över de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit efter rådets rekommendation från 2013 om verkningfulla åtgärder för integrering av romer. Kommissionen drar

slutsatsen att medlemsstaterna har gjort framsteg på flera områden, men att mycket återstår att göra.

Det slovakiska ordförandeskapet prioriterade att lyfta fram arbetet med romsk inkludering på EU:s agenda. Rådet antog den 13 oktober slutsatser om Europeiska revisionsrättens särskilda rapport om EU:s arbete med romsk inkludering. I oktober anordnade ordförandeskapet och kommissionen en konferens med fokus på romska ungdomars roll i samhället där Sveriges nationella kontaktpunkt för romska frågor deltog. Vikten av ett ungdomsperspektiv var också framträdande i rådets slutsatser som antogs vid EPSCO-rådet den 8 december.

Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i september och samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober respektive december.

29.2.3 Lika möjligheter för hbt-personer

Rådet antog den 16 juni slutsatser om lika möjligheter för hbt-personer, som ett svar på kommissionens åtgärdslista för främjande av hbt-personers lika möjligheter. Slutsatserna inbjuder bl.a. medlemsstaterna att vidta åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Sverige gjorde tillsammans med åtta andra medlemsstater ett uttalande där det välkomnades att rådet för första gången antagit rådsslutsatser om lika möjligheter för hbt-personer. Samtidigt markerade dessa medlemsstater att de hade önskat se en starkare skrivning och betonade vikten av fortsatt arbete för lika rättigheter för alla.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i februari och samråd med EU-nämnden ägde rum i mars och juni.

30 Hälsofrågor

Folkhälsa respektive hälso- och sjukvård är huvudsakligen nationell kompetens, men det finns ett mervärde i att arbeta tillsammans inom EU på till exempel läkemedelsområdet, alkohol-, narkotika och tobaksområdet samt när det gäller gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

30.1 Folkhälsa

30.1.1 Förslag till ändring av förordning om nya psykoaktiva ämnen

I augusti lade kommissionen fram förslag om ändring av förordning om Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (se faktapromemoria 2016/17:FPM2). Syftet är att stärka EU:s system för tidig varning och riskbedömning av nya psykoaktiva ämnen genom att effektivisera och påskynda datainsamling och förfaranden för

riskbedömning av substanser. RIF-rådet antog den 8 december en allmän inriktning för förordningen samt för förslaget till direktiv om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel.

Skr. 2016/17:115

Överläggning med socialutskottet ägde rum i oktober.

30.2 Hälsa- och sjukvård

30.2.1 Medicinteknik

En överenskommelse nåddes om kommissionens två förslag till förordningar om medicintekniska produkter respektive om medicintekniska produkter för in vitro diagnostik, som presenterades på EPSCO-rådet i juni (se faktagruppmemorior 2012/13: FPM17 och 2012/13: FPM18). Sverige verkade för att en grundlagsklausul om tryckfrihet och yttrandefrihet infogades i respektive förordning.

Information lämnades till socialutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

30.2.2 Antimikrobiell resistens

Antimikrobiell resistens (AMR), och särskilt antibiotikaresistens, är ett växande globalt hälsohot. Vid EPSCO-rådet i juni antogs rådsslutsatser på AMR-området. Rådsslutsatserna tar sin utgångspunkt i behovet av vidare åtgärder och ett multisektoriellt angreppssätt, där bl.a. människors och djurs hälsa samt miljö sammankopplas. De innehåller uppmaningar om att ta fram nationella handlingsplaner samt en ny handlingsplan för EU inom området. Regeringen prioriterar arbetet mot antibiotikaresistens högt och välkomnade initiativet till ambitiösa rådsslutsatser.

Överläggning och informationstillfälle ägde rum med socialutskottet i mars respektive juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

30.2.3 Tillgång till läkemedel

Vid EPSCO-rådet i juni antogs rådsslutsatser om att stärka balansen i läkemedelssystemet. Slutsatserna tar sin utgångspunkt i befintligt fördrag där kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna klargörs. På godkännandesidan är läkemedel och medicinteknik harmoniserade medan det på prissättningssidan är nationell kompetens som råder. Vidare uppmanas kommissionen att göra en översyn av regelverket kring läkemedel i Europa.

Överläggning genomfördes med socialutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni

DEL 7 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR

31 Den inre marknadens utveckling

Åtgärder som ökar den fria rörligheten på den inre marknaden stärker europeisk tillväxt och konkurrenskraft. En förutsättning för en stark tillväxt är att det är enkelt att handla över gränserna inom EU.

31.1 Inremarknadsstrategin för varor och tjänster

En nystart för den inre marknaden är en av kommissionens huvudprioriteringar och därför lanserades under 2015 meddelandet om en inremarknadsstrategi för varor och tjänster (se faktapromemoria 2015/16:FPM17). Strategin som har format arbetet på området under året bidrar med ett övergripande perspektiv genom att sammanlänka frågor inom flera områden som påverkar varu- och tjänstehandeln samt den digitala ekonomin. För svenskt vidkommande är åtgärder på tjänsteområdet och den digitala inre marknaden en högprioriterad fråga, särskilt i de sektorer som har högst potential för tillväxt och gränsöverskridande handel inom EU. Nedan nämnda förslag om geoblockering och standardisering är exempel på åtgärder som ingår i strategin och som har levererats under året.

Näringsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i november.

31.2 Digital inre marknad

Under 2015 presenterade kommissionen även ett meddelande om en strategi för en digital inre marknad (se faktapromemoria 2014/15:FPM35) som var fortsatt i fokus under året. Strategin baseras på bedömningen att det finns en outnyttjad potential att ta tillvara på den digitala inre marknaden samt fragmentering och hinder på marknaden som behöver åtgärdas för att skapa förutsättningar att göra Europa världsledande inom den digitala ekonomin.

En innovativ och digital inre marknad är en av regeringens övergripande prioriteringar för EU-arbetet och regeringen delar kommissionens bedömning att en inre marknad som till fullo drar nytta av digitaliseringens möjligheter har stor potential att bidra till Europas tillväxt och konkurrenskraft. Strategin innehåller bl.a. förslag på åtgärder för att stimulera den gränsöverskridande e-handeln i Europa och att belysa vikten av fria, gränsöverskridande dataflöden.

31.3 Geoblockering

I maj presenterade kommissionen förslaget om åtgärder mot omotiverad geoblockering som en del av Inremarknadsstrategin och Strategin för en

digital inre marknad (se faktapromemoria 2015/16:FPM98). Förslaget Skr. 2016/17:115 förväntas antas under 2017.

Förslaget syftar till att förhindra omotiverad geoblockering, dvs. diskriminering inom EU baserad på kundens bostadsort eller nationalitet vid köp av varor och tjänster. Detta kan t.ex. ske genom att näringsidkare blockerar webbsidor eller ändrar pris efter att kunden angett sin bostadsadress eller betalkortsnummer. Regeringen anser att förslaget är väl balanserat med hänsyn till företagets avtalsfrihet och skyddet för konsumenterna. Vid konkurrenskraftsrådet den 29 november enades rådet om en allmän inriktning i frågan.

Näringsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i oktober och november.

31.4 Onlineplattformar

Som en del av Strategin för en digital inre marknad presenterade kommissionen i maj ett meddelande om onlineplattformar (se faktapromemoria 2015/16:FPM103). Med onlineplattformar avses t.ex. marknadsplatser för e-handel, sökmotorer, sociala medier, appar och delningstjänster som säljer eller förmedlar varor och tjänster.

Syftet med meddelandet är att skapa och främja uppkomsten av nya onlineplattformar i Europa vilket enligt kommissionen är både ekonomiskt och strategiskt nödvändigt. Regeringen stöder kommissionen i att behovet av anpassning av gällande lagstiftning eller eventuellt ny lagstiftning ska analyseras innan en horisontell reglering tas fram för alla typer av plattformar.

31.5 Delningsekonomin

Kommissionen presenterade i juni ett meddelande om en europeisk agenda för delningsekonomin (se faktapromemoria 2015/16:FPM102) som är en vägledning för hur befintlig EU-lagstiftning kan tillämpas på delningsekonomin.

Syftet med meddelandet är att göra det möjligt att ta till vara fördelarna och lyfta fram eventuella farhågor när det gäller rättigheterna och skyldigheterna för alla som verkar inom delningsekonomin. Målet är en balanserad och hållbar utveckling av delningsekonomin. Centrala frågor gäller t.ex. krav för tillträde till marknaden för tjänster som tillhandahålls av professionella leverantörer och privatpersoner liksom för delningsplattformar. Andra centrala frågor gäller ansvar och skydd för användare, egenföretagare och arbetstagare samt skatter.

Den snabbt växande delningsekonomin bedöms bidra till en ökad tillväxt, en grön resurseffektiv ekonomi och mer flexibla tjänster till lägre priser. Regeringen har välkomnat kommissionens vägledning mot bakgrund av att det är viktigt att det finns en tydlighet om vilka regler som ska tillämpas inom delningsekonomin. Samtidigt är det viktigt att inte hasta fram regler som riskerar hämma utvecklingen och framväxten av nya innovativa affärsmodeller.

Skr. 2016/17:115 Näringsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i september.

31.6 Standardisering

Under året har kommissionen presenterat två meddelanden om standardisering. Dels ett om det så kallade Standardiseringspaketet (se faktapromemoria 2015/16:FPM106), dels ett om information- och kommunikationsteknisk standardisering (se faktapromemoria 2015/16:FPM86).

Inom ramen för det förstnämnda meddelandet har kommissionen lagt fram ett gemensamt initiativ för hur det europeiska standardiseringssystemet kan utvecklas. Målet är att främja ett europeiskt standardiseringsnav med globalt genomslag där standarder utarbetas i rätt tid och på ett öppet, transparent och inkluderande sätt för att stödja och främja innovation för alla och öka konkurrenskraften för europeiska företag i allt mer globala värdekedjor. Det gemensamma initiativet pekar också ut ett antal åtgärder som medlemsstater och standardiseringsorgan åtar sig att genomföra.

I det andra meddelandet anger kommissionen att it-standarder är en hörnsten för den digitala inre marknaden som garanterar att teknik är kompatibel och tillförlitlig och främjar forskning och innovation samt en öppen marknad. Kommissionen nämner fem områden som särskilt ska prioriteras: 5G-tjänster, molntjänster, sakernas internet, stor data och it-säkerhet.

Näringsutskottet informerades och samråd ägde rum med EU-nämnden i september.

31.7 Associationsrätt

31.7.1 Privata enmansbolag med begränsat ansvar (SUP-bolag)

I april 2014 lämnade kommissionen ett förslag till direktiv om privata enmansbolag med begränsat ansvar (se faktapromemoria 2013/14:FPM82). Sverige framhåller att det är av största vikt att risker för missbruk av bolagsformen så långt som möjligt förebyggs. Den svenska bolagsstyrningsmodellen och den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas, liksom skyddet för borgenärer och arbetstagare. Trepårtssamtal har ännu inte inletts. Förslaget behandlas i Europaparlamentets utskott för rättsliga frågor.

31.7.2 Skyddet för företagshemligheter

I april och maj antog Europaparlamentet respektive rådet ett direktiv om skyddet för företagshemligheter. I direktivet finns en civilrättslig reglering av skyddet mot att företagshemligheter anskaffas, röjs och

utnyttjas utan lov. Direktivet ska vara genomfört av medlemsstaterna senast den 9 juni 2018. Skr. 2016/17:115

31.7.3 Aktieägares rättigheter

I april 2014 presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i direktivet om aktieägares rättigheter (se faktagromemoria 2013/14:FPM84). En överenskommelse träffades vid trepartssamtal i slutet av året. Civilutskottet informerades i september.

31.7.4 Jämnare könsfördelning i börsnoterade bolagsstyrelser

Kommissionen lämnade i november 2012 ett förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland styrelseledamöter i börsnoterade bolag (se faktagromemoria 2012/13:FPM33). Ett andra försök att nå en allmän inriktning vid EPSCO-rådet i december 2015 misslyckades. Europaparlamentet har haft omröstning och antagit ett förslag som i huvudsak överensstämmer med kommissionens. Sverige anser, i enlighet med den ståndpunkt som riksdagens majoritet intagit, att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen.

31.8 Redovisnings- och revisionsfrågor

31.8.1 EU:s program för finansiell information och revision 2014–2020

I april lämnade kommissionen ett förslag om att förlänga finansieringen av European Financial Reporting Advisory Group (Efrag) inom ramen för EU:s program för finansiell information och revision 2014–2020. Förslaget är finansierat inom beslutad EU-budget och rådets ordförandeskap har mandat att föra trepartssamtal. Europaparlamentet begär inför samtalen ytterligare ändringar av unionsprogrammet, bl.a. utökade rapporteringkrav.

31.8.2 Offentlig land-för-land-rapportering om skatt

I april lämnade kommissionen ett förslag till offentlig land-för-land-rapportering om skatt med syfte att motverka aggressiv skatteplanering och skatteundandraganden (se faktagromemoria 2015/16:FPM81). Förslaget ställer krav på vissa multinationella företag verksamma inom EU att rapportera om sin världsomspännande verksamhet.

Civilutskottet informerades i september och skatteutskottet informerades i december.

32 Fri rörlighet för varor

EU är en tullunion med fri rörlighet för varor på den inre marknaden. Den fria rörligheten för varor är en av EU:s grundpelare. Ett gemensamt och väl utbyggt regelverk för varuhandeln är en förutsättning för detta.

32.1 Direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner

I december 2013 lade kommissionen fram sitt förslag till direktiv om tullrättsliga överträdelser och sanktioner (se faktapromemoria 2013/14:FPM50).

Den rättsliga grunden som kommissionen har angett för sitt förslag är artikel 33 i EUF-fördraget. Riksdagen avgav 2014 ett motiverat yttrande där det anges att den rättsliga grunden, artikel 33 EUF-fördraget, inte är korrekt samt att förslaget i vissa delar inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen vidhöll dock sin syn på såväl rättslig grund som subsidiaritet i sitt svar till riksdagen.

Överläggning med skatteutskottet hölls i maj 2014.

Sverige har tillsammans med 11 andra medlemsstater begärt att kommissionen ska dra tillbaka förslaget. Kommissionen har avvisat detta.

Omröstning om förslaget ägde rum i Europaparlamentet den 25 oktober. Förslaget återförvisades därefter till utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd (IMCO) varför den första läsningen i Europaparlamentet ännu inte har avslutats. Det är för närvarande oklart hur den fortsatta diskussionen kommer att se ut i rådet.

32.2 Protokollet för att eliminera olaglig handel med tobaksvaror

Världshälsoorganisationen antog 2003 ramkonventionen om tobakskontroll och 2012 ett tillhörande protokoll i syfte att eliminera olaglig handel med tobaksvaror, inklusive smuggling, olaglig framställning och förfälskning (smugglingsprotokollet). EU undertecknade smugglingsprotokollet 2013 och kommissionen presenterade 2015 två förslag till beslut inför EU:s tillträde till smugglingsprotokollet (se faktapromemoria 2014/15:FPM42). EU ratificerade protokollet den 24 juni 2016.

Immateriella rättigheter – bl.a. upphovsrätt, patent, varumärken och mönster – representerar betydande värden och har en nyckelfunktion i den globala ekonomin. Utvecklingen och förbättringen av systemen genom förhandlingar i EU – men även globalt – är av centralt intresse för en kunskapsintensiv ekonomi som den svenska. Arbetet på immaterialrättsområdet syftar till främjande av innovation och skapande och därmed till målet att främja tillväxt och sysselsättning.

33.1 Det enhetliga patentsystemet

Vintern 2012–2013 antogs EU:s patentförordningar inom ramen för ett fördjupat samarbete. Då undertecknade även flertalet EU-medlemsstater ett domstolsavtal. Rättsakterna lägger grunden för ett enhetligt patentskydd och en enhetlig patentdomstol i EU. Med det nya, enhetliga patentsystemet blir det enklare, billigare och rättssäkrare för innovativa företag som vill skydda sina investeringar i Europa och som i dag är hänvisade till olikartade nationella patentsystem.

Sedan domstolsavtalets undertecknande har patentskyddet förberetts i en medlemsstatskommitté och domstolen i en annan. Domstolskommittén har letts av en svensk ordförande. Förberedelsearbetet blev färdigt under året. För att systemet ska träda i kraft måste 13 medlemsstater ratificera domstolsavtalet, däribland Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Hittills har elva medlemsstater gjort det, bl.a. Frankrike och Sverige. Efter sommarens folkomröstning i Storbritannien var det oklart om landet avser att ratificera avtalet eller inte. Vid konkurrenskräftrådet i november lämnade Storbritannien dock besked om att man tänker ratificera avtalet så snart som möjligt. Så fort Tyskland dessutom har ett parlamentariskt godkännande av domstolsavtalet bör avtalet kunna träda i provisorisk tillämpning och sex månader senare, förhoppningsvis nästa år, kan systemet vara i gång.

För att säkerställa systemets ikraftträdande hade Sverige, Belgien, Luxemburg och Nederländerna inför rådsmötet lagt ett förslag som möjliggör reformens ikraftträdande oberoende av Storbritanniens ratificering för det fall en sådan skulle dröja. Förslaget håller öppet för senare brittisk ratificering och är neutralt i fråga om långsiktigt deltagande. Frågor om Storbritanniens deltagande i systemet efter ett EU-utträde är en sak för eventuella utträdesförhandlingar.

Informationstillfälle med näringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum inför konkurrenskräftrådet i november.

33.2 Förordning om gränsöverskridande portabilitet

I december 2015 lade kommissionen fram ett förslag till en förordning om säkerställande av gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online på den inre marknaden (se faktagromemoria 2015/16:FPM38).

Skr. 2016/17:115 Sveriges övergripande ståndpunkt är att det är rimligt ur ett inre marknadsperspektiv att konsumenter som köpt eller abonnerar på nättjänster för t.ex. sport, film och musik ska ha bättre möjlighet än i dag att använda tjänsterna även utanför sitt hemland. Konkurrenskraftsrådet antog en allmän inriktning om förslaget den 26 maj. Europaparlamentets betänkande kom i november och trepartssamtal inleddes i december.

Näringsutskottet informerades i februari, april och maj. I maj ägde även överläggning med näringsutskottet rum. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari och även inför konkurrenskraftsrådet i maj.

33.3 Förordning om vissa onlinesändningar av tv- och radio-program

Den 14 september lade kommissionen fram ett förslag till en förordning om fastställande av bestämmelser för utövandet av upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpliga på vissa av programföretagens onlinesändningar och vidaresändningar av tv- och radioprogram (se faktapromemoria 2016/17:FPM12).

Förslaget innehåller bestämmelser som syftar till att underlätta för radio- och tv-företag samt operatörer av vidaresändningstjänster att få de licenser som krävs för att kunna tillhandahålla vissa tjänster i en gränsöverskridande miljö. Målsättningen är bl.a. att skapa ökade möjligheter för konsumenter att få tillgång till radio- och tv-program från andra EU-länder.

I november informerades näringsutskottet och samråd hölls med EU-nämnden inför kommissionens presentation av förslaget på konkurrenskraftsrådet den 28 november.

33.4 Direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden

Den 14 september lade kommissionen fram ett förslag till ett direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (se faktapromemoria 2016/17:FPM11).

Syftet är att skapa rättslig förutsebarhet vid digital och gränsöverskridande användning av upphovsrättsligt skyddat material och att förbättra tillgången till innehåll. Direktivet syftar också till att åstadkomma en välfungerande marknad för upphovsrätt.

I november informerades näringsutskottet och samråd hölls med EU-nämnden inför kommissionens presentation av förslaget på konkurrenskraftsrådet den 28 november.

33.5 Förordning och direktiv om genomförande av Marrakechfördraget i EU-rätten

Skr. 2016/17:115

Den 14 september lade kommissionen fram förslag till en förordning och ett direktiv om genomförande av det s.k. Marrakechfördraget i EU-rätten (se faktapromemoria 2016/17:FPM13).

Marrakechfördraget är ett internationellt fördrag som syftar till att underlätta tillgången till publicerade verk för personer med syn- eller läsnedsättningar. EU har undertecknat fördraget men har ännu inte tillträtt det (se tidigare faktapromemorior 2013/14:FPM51 och 2014/15:FPM12).

I november informerades näringsutskottet och samråd hölls med EU-nämnden inför kommissionens presentation av förslagen på konkurrenskraftsrådet den 28 november.

34 Näringspolitik

EU:s näringspolitik syftar till att stärka den europeiska industrins konkurrenskraft, så att industrin kan fortsätta fungera som en drivkraft för hållbar tillväxt och sysselsättning i Europa.

34.1 Avstämning av konkurrenskraft

En avstämning av konkurrenskraftsläget i den reala ekonomin återkommer varje år på konkurrenskraftsrådet. Kommissionen redogör för konkurrenskraftsläget i stort för unionen utifrån aktuell statistik och rapportering och medlemsstaterna utbyter erfarenheter i frågan om integrering av näringspolitiken i andra politikområden. Under året diskuterade rådet integrering av näringspolitiken i politik för nystartade företag, tillgång till finansiering för företag samt kompetensagendan.

34.2 Tillståndet för den europeiska stålindustrin

Under året fördes fortsatta diskussioner om de allvarliga utmaningar som den europeiska stålindustrin står inför och de åtgärder som behövs för att förbättra dess konkurrenskraft.

Problemen i stålsektorn diskuterades vid konkurrenskraftsrådet i februari och september samt vid Europeiska rådet i oktober.

Förberedande arbete med att inrätta ett globalt forum för att finna lösningar till överskottskapaciteten i stålsektorn inleddes efter G20-mötet i Hangzhou (Kina) i september. Vidare beslutades att inrätta en bilateral arbetsgrupp om överkapacitet i stålindustrin vid toppmötet mellan EU och Kina i Beijing i somras.

I sitt tal till unionen i september framhöll kommissionens ordförande betydelsen av att få medlemsstaternas och Europaparlamentets stöd för handelspolitiska skyddsinstrument i syfte att skydda Europas stålindustri. Regeringen har allmänt i diskussionerna i de olika konstellationerna framhållit vikten av en frihandelspolitisk linje.

34.3 Bättre lagstiftning inom EU

Vid Konkurrenskraftsrådet den 26 maj antogs rådsslutsatser om bättre lagstiftning för att stärka konkurrenskraften. Sverige drev under förhandlingen att lagstiftning inom EU alltid ska ske med beaktande av en hög skyddsnivå för konsumenter, hälsa, miljö och arbetstagare.

Information lämnades till näringsutskottet i maj, och samråd med EU-nämnden ägde rum i samma månad.

34.4 Konkurrens och statsstöd

Arbetet med att genomföra moderniseringen av statsstödsregelverket har nu övertagits av medlemsstaterna från kommissionen. Kommissionen har skapat en högnivågrupp och en särskild arbetsgrupp med syfte att underlätta medlemsstaternas arbete med detta.

35 Konsumentpolitik

EU-samarbetet på konsumentområdet syftar till att stärka konsumenternas ställning på den inre marknaden och till att motverka en snedvriden konkurrens på marknaden.
--

35.1 Förordning om konsumentskyddssamarbete

Kommissionen presenterade i maj ett förslag till en ny förordning om konsumentskyddssamarbete som ska ersätta den nuvarande förordningen (se faktapromemoria 2015/16:FPM100). Förordningen reglerar villkoren för när och hur nationella tillsynsmyndigheter ska samarbeta med varandra vid gränsöverskridande överträdelse av konsumentskyddslagstiftningen. Syftet med förslaget är att åtgärda brister när det gäller effektiviteten i samarbetet och att stärka tillsynsmyndigheternas utrednings- och tillsynsbefogenheter.

Regeringen anser att utvecklingen på konsumentmarknaderna, framför allt den ökade digitaliseringen, föranleder åtgärder som både effektiviserar och stärker tillsynen av konsumentskyddslagstiftningen inom EU. Regeringen anser att det behövs skärpta utrednings- och tillsynsbefogenheter för myndigheterna, men att vissa av de föreslagna befogenheterna, t.ex. att blockera och stänga webbsidor, är för

långtgående och inte proportionerliga med hänsyn till syftet att säkerställa ett högt konsumentskydd. Skr. 2016/17:115

Information lämnades till civilutskottet i juni, överläggning ägde rum med civilutskottet och konstitutionsutskottet i oktober och samråd hölls med EU-nämnden i november.

35.2 Förordning om personlig skyddsutrustning

Vid Ekofin-rådet i februari antogs en ny förordning om personlig skyddsutrustning (se faktapromemoria 2013/14:FPM75). Förordningen ersätter ett tidigare direktiv.

36 Forskning och innovation

EU och medlemsstaterna har delad kompetens inom forskning och innovation. Syftet med politiken är att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri förlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik och att främja utvecklingen av unionens konkurrenskraft.

36.1 Horisont 2020

EU:s ramprogram för forskning och innovation för perioden 2014–2020, Horisont 2020, som även omfattar Euratom (kärnforskning) och Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT), är världens största forskningsprogram på nästan 80 miljarder euro år 2014–2020.

Under året har förberedelser för det sista arbetsprogrammet för 2018–2020 inletts.

Kommissionen publicerade ett meddelande i januari om efterhandsutvärderingen av föregående ramprogram FP7, KOM(2016) 5. I detta meddelande redogjordes för slutsatserna och rekommendationerna i utvärderingen. Rådsslutsatser utmynnade i att efterhandsutvärderingen av FP7 ger värdefulla lärdomar och rekommendationer för innevarande ramprogram Horisont 2020 och inför det framtida. Rådsslutsatserna antogs vid konkurrenskraftsrådet den 26–27 maj.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

36.2 Europeiska forskningsområdet

I syfte att skapa en inre marknad för kunskap, forskning och innovation, påbörjades år 2000 arbetet med Europeiska forskningsområdet (ERA). Medlemsstaterna tog tillsammans med kommissionen fram en färdplan för den fortsatta utvecklingen av ERA under våren 2015. Baserat på

36.3 Öppen och dataintensiv forskning

Kommissionen presenterade i april meddelandet Europeiskt initiativ för molnbaserade tjänster (se faktagromemoria 2015/16:FPM85). Det europeiska initiativet för molnbaserade tjänster är en del av ett åtgärds paket för att stärka EU:s ställning inom datadriven innovation, förbättra konkurrenskraften och främja skapandet av en digital inre marknad. Vid konkurrenskraftsrådet den 26–27 maj antogs rådsslutsatser om ett öppet vetenskapssystem.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

36.4 Partnerskapsprogram

EU-samarbetet innefattar ett antal partnerskapsprogram inom olika forsknings- och innovationsområden (faktagromemoria 2012/13:FPM153). Programmen innefattar totalt ca 22 miljarder euro, varav ca en tredjedel finansieras genom EU:s budget ur Horisont 2020 och resterande del från näringslivet och medlemsstaterna. I Sverige finns en nationell samordningsfunktion mellan forskningsfinansierande myndigheter, som prioriterar och delfinansierar Sveriges deltagande i de europeiska partnerskapsprogrammen.

36.5 Europeiska institutet för innovation och teknik

Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) består av ett antal kunskaps- och innovationsplattformar (KIC-ar) inom områden där det finns stor potential till innovationer. För närvarande har EIT initierat KIC-ar inom områdena informations- och kommunikationsteknik, klimat, energi, råvaror, hälsosamt aktivt liv och åldrande samt under året även inom livsmedel. Svenska universitet och högskolor är involverade i fem av dessa och deltagande ger stora möjligheter till ytterligare medel till forskning och utbildning i Sverige. Den KIC som beviljats inom livsmedel hade inget svenskt deltagande. EIT planerar att utlysa ytterligare en KIC 2018.

36.6 Ordförandeskap i EUREKA

Den 1 juli 2015 till den 30 juni 2016 var Sverige ordförande i EUREKA, ett internationellt nätverk vars syfte är att främja transnationella samarbetsprojekt inom marknadsnära forskning och utveckling. Sverige hade tre huvudprioriteringar under sitt ordförandeskap. Dessa var att utveckla nya verktyg för internationella FoU-samarbeten med parter som

inte är medlemmar i nätverket, att skapa en plattare och mer effektiv organisation samt att fördjupa EUREKA:s roll inom den europeiska innovationspolitiken.

Skr. 2016/17:115

36.7 Europeiska innovationsrådet

Kommissionen har föreslagit inrättandet av ett europeiskt innovationsråd (EIC), som ska bidra till ökat antal globalt ledande europeiska företag som baseras på upplösande och marknadsskapande innovationer. Inledande initiativ för detta planeras genom anpassande av instrument i ramprogrammet Horisont 2020 under slutåren 2018–2020.

37 Den europeiska rymdpolitiken

Rymdverksamheten spelar en viktig roll för möjligheten att framgångsrikt möta globala samhälleliga utmaningar samt skapa innovativa lösningar och ge kunskap inom områden med stor betydelse för samhällsutvecklingen.

37.1 En europeisk rymdstrategi

I oktober publicerade kommissionen ett meddelande om en europeisk rymdstrategi (se faktapromemoria 2016/17: FPM31). Strategin handlar om att ange en tydlig strategisk riktning och strategiska mål för EU på rymdområdet.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

38 Sammanhållningspolitiken

EU:s sammanhållningspolitik har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Den ska bidra till att minska regionala skillnader, främja social inkludering och medverka till tillväxt och utveckling. Sammanhållningspolitiken i Sverige består av socialfonden och regionalfonden.

Under året genomförde kommissionen en teknisk översyn av budgeten för sammanhållningspolitiken som resulterade i vissa omfördelningar av medel mellan medlemsstater. Resultatet för Sverige blev ett minskat återflöde med 20,5 miljoner euro.

Skr. 2016/17:115

Rådet för allmänna frågor behandlade i november samlat olika frågor i sammanhållningspolitiken, däribland resultat från 2007–2013 och de nya elementen i regelverket för perioden 2014–2020.

Överläggning med näringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

39 Transport

Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. En hel del arbete återstår fortfarande innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig. Tre nyckelåtgärder i den andra inre marknadsakten avser transportområdet, nämligen det fjärde järnvägspaketet, sjöfartsmarknaden och utvecklingen av det gemensamma luftrummet.

39.1 Frågor som rör flera transportslag

39.1.1 Transeuropeiska transportnät

Under året godkändes arbetsplanen för stamnätsskorridoren Skandinavien-Medelhavet (Scan-Med) som går mellan Norge (Oslo)/Finland (finskryska gränsen) via Sverige ner genom Europa och till Malta (Valetta) och arbetsplanerna för ERMTS respektive Sjömotorvägar. Av de totalt 543 identifierade projekten i arbetsplanen för Scan-Med berörs Sverige av 86.

I juli godkände medlemsstaterna projektlistan för medfinansiering under 2015 års transportutlysning i Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF). 39 projekt lämnades in med svenska partners varav 18 föreslogs för finansiering. Den svenska bidragsdelen uppskattas till ca 60 miljoner euro. Total budget för utlysningen var 7,56 miljarder euro varav 6,47 miljarder euro var viktiga till sammanhållningsländerna.

Under hösten har EU inom ramen för CEF öppnat två nya utlysningar, en traditionell CEF-ansökning och en särskilt kombinerad utlysning, CEF Synergi, som kombinerar energi med transport.

39.2 Landtransporter

39.2.1 Fjärde järnvägspaketet

Förhandlingarna om det fjärde järnvägspaketet avslutades under året. Kommissionen presenterade paketet 2013 (se faktapromemorior 2012/13:FPM66 och 2012/13:FPM67). En överenskommelse om den s.k. tekniska pelaren ingicks den 11 maj. De tre aktuella rättsakterna rör främst driftskompatibilitet och säkerhet. Den andra pelaren i paketet, om marknadsöppning och förutsättningar för upphandlad trafik, har färdigförhandlats mellan rådet och Europaparlamentet under första halvåret och slutlig överenskommelse nåddes i december.

39.2.2 Tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart

I EU:s lagstiftning behandlas transporter på inre vattenvägar som landtransporter. År 2013 lämnade kommissionen förslag till direktiv om tekniska föreskrifter för fartyg i inlandssjöfart och om upphävande av direktiv 2006/87. I mars nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet som bekräftades av ett rådsbeslut den 7 juni.

39.2.3 Yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten

I februari presenterade kommissionen ett förslag om erkännande av yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten (se faktapromemoria 2015/16:FPM58). Målet med kommissionens förslag är att fastställa ett gemensamt ramverk för erkännande av yrkeskvalifikationer inom inlandssjöfarten.

Trafikutskottet informerades i maj och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

39.2.4 Tygodkännande av och marknads kontroll över motorfordon

Kommissionen presenterade i januari ett förslag om att nuvarande ramdirektiv för godkännande av motorfordon ersätts av en ny ramförordning (se faktapromemoria 2015/16:FPM 50). Ett syfte med förslaget är att revidera regelverket för tygodkännande av motorfordon (bilar) utifrån de förändringar som beslutades om i regelverken för tygodkännande av två- och trehjuliga motorfordon respektive traktorer 2013.

Överläggning hölls med trafikutskottet i april.

39.3 Sjöfart

39.3.1 Hamntjänster och finansiell insyn

Kommissionens förslag till förordning om tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar omfattar TEN-hamnar inom det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) (se faktapromemoria 2012/13:FPM128). Det syftar till att förbättra hamnars effektivitet vid utförandet av olika transport- och logistiktjänster och att öka transparensen hur hamnar finansierar sin verksamhet. Det ska bl.a. redovisas hur offentliga medel fördelas mellan olika typer av hamnverksamhet. Under året ägde trepartssamtal rum och slutlig överenskommelse nåddes under hösten.

39.3.2 Passagerarfartygssäkerhet

I juni presenterade kommissionen tre förslag på direktiv som alla har bäring på passagerarfartygssäkerhet (se faktapromemoria 2015/16:FPM 107). Syftet är att uppnå en ändamålsenlig lagstiftning för denna

fartygskategori. Det föreslås ändringar i direktiven om säkerhetsbestämmelser för passagerarfartyg i inrikes trafik, registrering av personer ombord samt inspektionssystem för passagerarfartyg i reguljär trafik. Rådet för transport, telekommunikation och energi (TTE-rådet) antog den 1 december en allmän inriktning för direktiven om passagerarfartyg i inrikes trafik samt inspektionssystem för passagerarfartyg i reguljär trafik. Skr. 2016/17:115

I februari och oktober informerades trafikutskottet. Överläggning och samråd ägde rum med trafikutskottet respektive EU-nämnden i november.

39.3.3 Europeiska sjösäkerhetsbyrån

I december 2015 antog kommissionen ett samlat gränspaket i syfte att stärka skyddet av Europas yttre gränser. En del av detta paket innebär ett förslag om att inrätta en europeisk gräns- och kustbevakning (bl.a. ett nytt Frontex). Samtidigt presenterades ett förslag om ändring av Europeiska sjösäkerhetsbyråns (EMSA) förordning (se faktagromemoria 2015/16:FPM43) och ett förslag om ändring av Europeiska fiskerikontrollbyråns (EFCA) förordning. Kommissionens avsikt var att med delvis identiska texter i de tre förslagen förbättra samarbetet mellan de tre byråerna. För EMSA:s del handlar förslaget bl.a. om att dela information från informationssystem, utföra övervaknings- och kommunikationstjänster och erbjuda utbildning. EMSA:s nya förordning antogs den 14 september.

39.4 Luftfart

39.4.1 EASA-förordningen

I december 2015 presenterade kommissionen, inom ramen för den s.k. luftfartsstrategin, förslag till revidering av förordningen om den europeiska byrån för luftfartssäkerhet (EASA) (se faktagromemoria 2015/16:FPM35). Förslaget syftar till att höja flygsäkerheten, bl.a. genom införande av obligatoriskt säkerhetsledningssystem och reglering av obemannade luftfartyg. Rådet antog den 1 december en allmän inriktning.

Information lämnades till trafikutskottet och samråd hölls med EU-nämnden i juni och i november.

De åtgärder som vidtas inom politiken för informationssamhället syftar till att bidra till goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster.

40.1 Tillgänglighet till myndigheters webbplatser

Kommissionen presenterade 2012 ett förslag till direktiv om tillgängligheten till offentliga myndigheters webbplatser (se faktapromemoria 2012/13:FPM53). Syftet med förslaget är att harmonisera medlemsstaternas lagar och författningar om tillgänglighet till offentliga myndigheters webbplatser för att undanröja hinder på den inre marknaden för leverantörer med verksamhet över gränserna. Direktivet reglerar en miniminivå av tillgänglighetskriterier för offentliga webbplatser men också för mobila applikationer. Rådet beslutade om en politisk överenskommelse vid TTE-rådet den 26 maj. Direktivet ska vara införlivad i svensk rätt september 2018.

Trafikutskottet informerades i maj och samråd ägde rum med EU-nämnden i maj.

40.2 Beslut om användningen av frekvensbandet 470–790 MHz

Kommissionens förslag till beslut om användningen av frekvensbandet 470-790 MHz i EU presenterades i februari (se faktapromemoria 2015/16:FPM51). Syftet med förslaget är att harmonisera medlemsstaternas användning av det s.k. 700 MHz-bandet och att skapa trygghet för tillhandahållare av rundradiosändningar. Trepartssamtal om förslaget påbörjades i december.

Trafikutskottet informerades i februari och i maj och samma månader hölls samråd med EU-nämnden.

40.3 EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020

Inom ramen för kommissionens digitala inre marknadsstrategi presenterade kommissionen i april ett meddelande om en ny handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020 (se faktapromemoria 2015/16:FPM83). Kommissionen har tagit fram handlingsplaner för e-förvaltning i syfte att främja samordning och samverkan mellan medlemsstaterna och kommissionen. En digital omställning av förvaltningen är en av förutsättningarna för att EU:s inre marknad ska fungera.

40.4 Gränsöverskridande paketleveranstjänster

Skr. 2016/17:115

I maj presenterade kommissionen ett förslag till förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster inom ramen för det s.k. e-handelspaketet (se faktapromemoria 2015/16:FPM99). Förslaget syftar till att skapa ökad pristransparens på marknaden för gränsöverskridande paketleveranstjänster. Sverige stöder initiativ som främjar gränsöverskridande e-handel då e-handeln har stor potential att bidra till ökad tillväxt och fler jobb. På TTE-rådet den 2 december presenterade ordförandeskapet en lägesrapport.

Trafikutskottet informerades i november och samråd ägde rum med EU-nämnden samma månad.

40.5 Bestämmelser om grossistledet på roaming-marknaden

I förordning (EU) 2015/2120 beslutades att tilläggsavgifter för roaming i slutkundsledet ska avskaffas senast den 15 juni 2017 (se faktapromemoria 2015/16:FPM105). En förutsättning för detta var även att grossistavgifterna för roaming setts över. Grossistavgifter är det som operatörer betalar till sina konkurrenter för att deras abonnenter ska kunna koppla upp sig på deras mobilnät när de befinner sig utomlands. Kommissionen presenterade därför ett förslag till förordning i juni.

Förslaget innehåller nya avgiftstak för data, röstsamtal och sms. Sverige har drivit på för lägre grossistavgifter som en förutsättning för ett hållbart avskaffande av tilläggsavgifter för roaming i slutkundsledet. Medlemsstater med mycket inkommande roaming har, i motsats till Sverige, drivit på för högre grossistavgifter.

TTE-rådet beslutade om en allmän inriktning på rådsmötet den 2 december varefter förhandlingar med Europaparlamentet kommer att inledas.

Trafikutskottet informerades i november och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

40.6 Europeisk kommunikationslag

Kommissionens förslag presenterades i september (se faktapromemoria 2016/17:FPM17). Det består av ett direktiv som är en omarbetning av fyra av de ursprungliga fem direktiven på området i form av en ”europeisk kommunikationslag”. Syftet med förslaget är att modernisera regelverket för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster för att möta teknikutveckling, ändrade marknadsförhållanden och användarnas behov av uppkoppling.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till moderniserad reglering av den elektroniska kommunikationssektorn. Regeringen välkomnar också kommissionens höga ambitionsnivå när det gäller investeringsincitament och att koppla upp EU:s invånare. Den framtida regleringen behöver utformas med resultatet för slutanvändare i fokus.

Skr. 2016/17:115 Frågan var föremål för övergripande politisk diskussion vid TTE-rådet den 2 december.

Trafikutskottet informerades i november och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

40.7 Organet för regleringsmyndigheter – Berec

Parallellt med förslaget till ny europeisk kommunikationslag publicerade kommissionen i september ett förslag till en ny förordning om Organet för de europeiska regleringsmyndigheterna för elektronisk kommunikation (Berec) (se faktapromemoria 2016/17:FPM17). Förslaget innebär att Berec ges status av EU-myndighet och därtill vissa begränsade beslutsbefogenheter.

Förslaget var föremål för övergripande politisk diskussion vid TTE-rådet den 2 december.

Trafikutskottet informerades i november och samråd med EU-nämnden ägde rum samma månad.

40.8 Förordning om finansiering av offentlig wifi

Förslaget om finansiering av offentlig wifi presenterades i september och syftar till att nå målet om att platser där offentlig service tillhandahålls ska vara utrustade med internetuppkoppling av gigabithastighet år 2025. Förslaget innebär att man inom ramen för telekomdelen av Fonden för ett Sammanlänkat Europa (FSE-telekom) ska kunna finansiera projekt för att installera gratis wifi på offentliga platser (se faktapromemoria 2016/17:FPM15).

Själva finansieringen av förslaget har förhandlats inom ramen för översynen av den fleråriga budgetramen (MFF). På TTE-rådet den 2 december presenterade ordförandeskapet en partiell överenskommelse för beslut. Sverige kunde inte ställa sig bakom förslaget då det saknades en konsekvensanalys av de långsiktiga effekterna och då denna typ av satsningar bör genomföras på nationell nivå.

Överläggningar med trafikutskottet ägde rum i november och samråd med EU-nämnden samma månad.

40.9 NIS-direktivet och cybersäkerhet

Direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen (NIS-direktivet) trädde i kraft i augusti (se faktapromemoria 2012/13:FPM68). Medlemsstaterna ska senast i maj 2018 ha genomfört direktivet i nationell lagstiftning.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

40.10 Motståndskraft i nätverk och informationssystem

Skr. 2016/17:115

Kommissionen publicerade i juli ett meddelande om stärkt motståndskraft i nätverk och informationssystem (se faktagromemoria 2015/16:FPM118). Meddelandet innehåller en presentation av initiativ och förslag till åtgärder som syftar till att stärka Europas system för cyberresiliens och främja en konkurrenskraftig och innovativ cybersäkerhetsbransch i Europa. Med cyberresiliens menas att it-system, kritisk infrastruktur m.m. ska vara motståndskraftiga och kunna fortsätta leverera önskade tjänster vad som än händer.

41 Energi

EU:s strategi på energiområdet vilar på tre pelare: miljömässig hållbarhet, konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet. Inom dessa tre områden har EU satt upp energi- och klimatmål för 2020 och 2030 och klimatmål för 2050. Strategin för Energiunionen bygger på fem dimensioner: försörjningstrygghet, inre marknad, energieffektivitet, minskade klimatutsläpp samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Ramverket för EU:s klimat- och energipolitik till 2030 innebär att utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 40 procent, att andelen förnybar energi ska vara minst 27 procent och att energieffektiviseringen ska öka med minst 27 procent till 2030. Det långsiktiga klimatpolitiska målet för 2050 innebär 80–95 procent lägre växthusgasutsläpp jämfört med år 1990.

41.1 Nytt ramverk för EU:s energimärkning

Under hösten har rådet och Europaparlamentet försökt nå en överenskommelse om kommissionens förslag till nytt ramverk för EU:s energimärkning (se faktagromemoria 2014/15:FPM46). Förslaget innebär en ändring av energimärkningsdirektivet från 2010 om märkning och standardiserad information om energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser. Frågan togs upp som en informationspunkt på rådet för transport, telekom och energifrågor (TTE-rådet) den 5 december. Förhandlingarna fortsätter och förhoppningen är att det nya ramverket ska kunna träda i kraft i juli 2017.

41.2 Gasförsörjningsförordningen

I februari presenterade kommissionen ett förslag till förordning som ska ersätta den nuvarande gasförsörjningsförordningen (se faktagromemoria 2015/16:FPM56). Vid rådsmötet den 6 juni hölls en politisk diskussion om regionalt samarbete i förutbestämda grupperingar, solidaritet och

transparens om kommersiella kontrakt. Framsteg i förhandlingarna har gjorts när det gäller solidaritet och transparens av kommersiella kontrakt. Ett antal frågor är fortfarande utestående, däribland regleringen av regionalt samarbete.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

41.3 Mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeland inom energiområdet

I februari presenterade kommissionen ett förslag till reviderat beslut om en mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeland (IGA) inom energiområdet (se faktapromemoria 2015/16:FPM57). Förslaget syftar till att öka de mellanstatliga avtalens transparens och förenlighet med EU-lagstiftning. Förslaget är framför allt föranlett av tidigare gasprojekt, där inkompatibla avtal förekommit. Rådet enades den 6 juni om en allmän inriktning som minskade ambitionen i kommissionens förslag genom att föreslå att förhandskontrollen endast ska omfatta gasavtal (alla icke gasrelaterade IGAs hanteras ex-post). Rådets allmänna inriktning omfattar inte heller icke-bindande avtal.

Samråd ägde rum i EU-nämnden inför TTE-rådet i juni.

41.4 Fortsatt genomförande av energiunionen

I kommissionens meddelande om Energiunionen som är kommissionens handlingsprogram inom energiområdet under mandatperioden anges 2016 som leveransår för revidering av nästan all EU-lagstiftning på energiområdet (se faktapromemoria 2014/15:FPM23). I februari lanserade kommissionen förslag om gasförsörjning (se separat avsnitt ovan). I november presenterades de återstående förslagen i ett s.k. vinterpaket om hållbar energi.

Paketet innehåller förslag till revidering av energieffektiviseringsdirektivet och byggnaders energiprestanda, revidering av direktivet om förnybart – inkl. hållbarhetskriterier för biomassa, flera förslag om en ny elmarknadsdesign samt ett förslag om ett övergripande styrningssystem för Energiunionen (se faktapromemoriorna 2016/17:FPM 42, 43, 44 och 45).

Överläggning med näringsutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum inför TTE-rådet i december.

Från svensk sida har hållbarhetskriterier för biomassa och förslagen om energieffektivisering haft högst prioritet. Överläggning i näringsutskottet ägde rum i april.

42 Den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett harmoniserat politikområde som består av två pelare: första pelaren (direktstöd och marknadsstöd) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd).

42.1 Ekologisk produktion

Kommissionens förslag till ett nytt lagstiftningspaket om ekologisk produktion har förhandlats sedan mars 2014 (se faktapromemoria 2013/14:FPM 72). Det har hållits flera trepartssamtal under året. Förhandlingarna förväntas fortsätta under 2017. Information gavs till miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och november.

42.2 Åtgärder med anledning av situationen på jordbruksmarknaderna

Efter rekordhöga priser på smör och skummjörkspulver under 2013 så sjönk priserna kraftigt under 2014–2016 till följd av en global obalans inom mejerisektorn. Kommissionen har befogenhet att skyndsamt besluta om krisåtgärder om allvarliga störningar på marknaden kan befaras.

På jordbruks- och fiskerådet 14 mars och 18 juli presenterade kommissionen därmed åtgärds paket för att underlätta situationen för mjölkproducenterna inom EU. Paketet innehöll bland annat reduktionsstöd, ett särskilt anpassningsstöd och förskottsutbetalningar av gårdsstöden.

Sverige har generellt sett en kritisk inställning till marknadsåtgärder. Mot bakgrund av den allvarliga situationen för många mjölkproducenter har Sverige dock haft ett konstruktivt förhållningssätt i förhandlingarna och bl.a. drivit frågan om förskottsutbetalningar.

Informationstillfällen i miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i februari, mars, april, maj och juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, mars, april, maj, juni och juli.

42.3 Förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken

Under 2015 tog kommissionen initiativ till att förenkla den gemensamma jordbrukspolitiken. Flera av förenklingarna har redan genomförts i medlemsstaterna under året. Ett förslag till ändring av detaljreglerna för

Skr. 2016/17:115 förgröningen diskuterades i jordbruks- och fiskerådet den 18 juli. De nya reglerna förväntas träda ikraft 2018. I september presenterade kommissionen även ett förslag till ändring av vissa regler i grundförordningarna för den gemensamma jordbrukspolitikerna i samband med översynen av EU:s fleråriga budgetram. Förslaget diskuterades senast i jordbruks- och fiskerådet den 10 oktober.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

42.4 Gödselprodukter

Kommissionen presenterade ett reviderat och utvidgat regelverk för tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter i mars (se faktapromemoria 2015/16:72). Syftet med förslaget är att skapa lika villkor för gödselprodukter på EU-nivå och därigenom öka företagens möjlighet till tillträde till den inre marknaden.

43 Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad unionspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs på ett sådant sätt att ett hållbart nyttjande kan uppnås i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

43.1 Bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder

Tekniska åtgärder är regler som styr hur och var fiskare får fiska. Förslaget till ny förordning innebär framför allt en ändring i strukturen för hur och var regler sätts upp, snarare än ändringar i de enskilda regler som finns (se faktapromemoria 2015/16:FPM7).

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i april.

43.2 Upprättande av en flerårig plan för demersala bestånd i Nordsjön och de fisken som nyttjar dessa bestånd

Syftet med förordningsförslaget är att fastställa en förvaltningsplan för bestånd av arter som lever på eller nära havsbotten (så kallade demersala bestånd) och fisket av dessa bestånd i Nordsjön (se faktapromemoria 2016/17:FPM1).

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i september. Skr. 2016/17:115
Information gavs till miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

43.3 Flerårig förvaltningsplan för torsk, sill och skarpsill i Östersjön

I oktober 2014 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om en flerårig förvaltningsplan för bestånden av torsk, sill/strömning och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd (se faktapromemoria 2014/15:FPM9). Förordningen som innehöll en flerårig plan för torsk, sill och skarpsill i Östersjön antogs och trädde i kraft i juli.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i april 2015.

43.4 Fiskemöjligheter i Östersjön för 2017

Kommissionen presenterade i augusti ett förslag till förordning om reglering av maximal tillåten fångst (TAC) och kvoter under 2017 för fem arter i Östersjön (se faktapromemoria 2016/17:FPM5). En politisk överenskommelse om förslaget om fiskemöjligheterna i Östersjön för nästkommande år nåddes vid jordbruks- och fiskerådet den 10 oktober. Den slutliga överenskommelsen innebar i enlighet med Östersjöplanen en väsentlig minskning av TAC för torsk i västra Östersjön om 56 procent, och en väsentlig minskning av TAC för torsk i östra Östersjön om 25 procent. Utöver att reglera TAC innebar överenskommelsen även ytterligare kompletterande bevarandeåtgärder för torsk i västra Östersjön.

I syfte att ytterligare öka skyddet av västlig lektorsk under dess huvudsakliga lekperiod förlängdes den nuvarande stängningen under lekperioden från 6 till 8 veckor, och gäller nu från 1 februari till den 31 mars 2017 i västra Östersjön.

Vidare regleras för första gången även fritidsfiske på torsk i västra Östersjön på EU-nivå, genom fastställande av hur många torskar som maximalt får behållas per person per dag. Fastställandet av TAC för både sill och skarpsill innebar att Östersjöplanen tillämpades. När det gäller både skarpsill och lax i huvudbassängen beslutades om en försiktigare linje än den som föreslagits av kommissionen. När det gäller rödspätta anpassades TAC till den vetenskapliga rådgivningens MSY-råd om fångster istället för landningar då rödspätta i Östersjön från och med den 1 januari 2017 omfattas av landningsskyldigheten.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

43.5 Fiskemöjligheter i Västerhavet för 2017

Under 2017 kommer genomförandet av den gemensamma fiskeripoliken att fortsätta genom infasning av landningsskyldighet för det demersala fisket. Infasningen sker i enlighet med de gemensamma rekommendationer som lämnats av olika regioner. För Nordsjön innebär

det att infasningen sker redskapsvis. Vissa av kvoterna kommer därför att anpassas för att återspegla att vissa fångster från och med årsskiftet ska föras i land. För Nordsjön och Skagerrak kommer de kvoter som huvudsakligen berörs av landningsskyldigheten fastställas tillsammans med Norge. Det rör torsk, kolja och vitling. Av de fiskemöjligheter som EU beslutar om autonomt i Nordsjön är det främst äkta tunga som fasas in i landningsskyldigheten för 2017.

Den 14 december antog jordbruks- och fiskerådet politisk överenskommelse om förordningen. Beslutet innebär att ytterligare steg tas för att uppnå målet i den gemensamma fiskeripolitiken som innebär att fiskemöjligheter ska fastställas på nivåer i enlighet med maximal hållbar avkastning senast 2020 och att landningsskyldigheten införs gradvis fram till 2019. För 2017 fastställdes 44 fiskemöjligheter i enlighet med maximal hållbar avkastning jämfört med 36 för 2016. Förordningen återpeglar att beståndssituationen generellt är god i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt vilket innebär att många av fiskemöjligheterna därför kunde öka medan beståndssituationen i bl.a. Medelhavet och Keltiska havet medförde beslut om minskade fiskemöjligheter.

44 Livsmedel, djur och växter

Inom EU finns omfattande regelverk för växter, djur och livsmedel. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar till att försäkra en hållbar djurproduktion, underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar och till att förhindra smitta från djur till människa. Lagstiftningen för livsmedel är i stort sett harmoniserad inom unionen, vilket innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare regler eller mer generösa bestämmelser än de som finns i EU:s regelverk. Lagstiftningen om växter syftar bl.a. till att skydda unionen mot allvarliga växtskadegörare och säkerställa att utsäde m.m. är av god kvalitet.

44.1 Friskare djur, sundare växter och säkrare livsmedel

Under 2013 presenterade kommissionen ett lagstiftningspaket med fem rättsakter och ett meddelande under namnet Friskare djur, sundare växter och en säkrare jordbruksbaserad livsmedelskedja – en moderniserad lagstiftning för ett mer konkurrenskraftigt EU (se faktopromemorior 2012/13:FPM113, 2012/13:FPM114, 2012/13:FPM115, 2012/13:FPM116 och 2012/13:FPM129).

Förordningsförslagen handlar om djurhälsa, skyddsåtgärder mot växtskadegörare, produktion och tillhandahållande på marknaden av

växtförökningsmaterial, offentlig kontroll inom djur-, växt- och livsmedelsområdena m.fl. och EU-utgifter inom områdena djurhälsa, växtskadegörare och offentlig kontroll. Skr. 2016/17:115

44.2 Skyddsåtgärder mot växtskadegörare

Förslaget till ny lagstiftning om skyddsåtgärder mot växtskadegörare (se faktagromemoria 2012/13:FPM116) antogs den 14 december.

44.3 Förslag till ny djurhälsoföresordning

Förslaget till ny föresordning om djurhälsa F(EU)2016/429 antogs den 9 mars.

44.4 Förslag till ny föresordning om offentlig kontroll

I juni nåddes en politisk överenskommelse om kommissionens förslag till ny föresordning om offentlig kontroll. Föresordningen förväntas antas under första kvartalet 2017.

44.5 Zooteknisk föresordning

I juni antogs en ny föresordning om avelstekniska och genealogiska villkor för handel med och import till unionen av avelsdjur och avelsmaterial från dem (se faktagromemoria 2013/14:FPM64).

Miljö- och jordbruksutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i december 2014.

44.6 Djurläkemedel

Kommissionen lade 2014 fram ett förslag till ny föresordning om veterinärmedicinska läkemedel (se faktagromemoria 2014/15:FPM2). Förhandlingar har pågått under året. Överläggning ägde rum i socialutskottet i januari 2016, samt i konstitutionsutskottet i mars 2016. Information i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i december 2015.

44.7 Foderläkemedel

Kommissionens lade i september 2014 ett förslag till föresordning om foder som innehåller läkemedel se faktagromemoria 2014/15:FPM3). Förhandlingar har pågått under året. Information i miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i december 2015.

44.8 Djurskydd

44.8.1 Samarbete på djurskyddsområdet

Det svenska samarbetet med Danmark, Nederländerna och Tyskland har fortsatt under året. I januari lämnades ett förslag till kommissionen om en plattform för djurskydd inom EU. Förslaget har behandlats på jordbruks- och fiskeråden i februari, maj och november. Kommissionen meddelade i november att de har för avsikt att inrätta plattformen under första halvåret 2017.

Miljö- och jordbruksutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari, maj och november.

På jordbruks- och fiskerådet i november tog länderna, på initiativ av Sverige, även upp det stora behovet av att skärpa efterlevnaden av EU:s gemensamma regler om transport av djur. Kommissionen uppmanades också att lägga fram förslag för att uppdatera det nu gällande regelverket för att öka skyddet för djuren.

Miljö- och jordbruksutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

44.9 Livsmedel

44.9.1 Matsvinn

Matavfall är ett av fem prioriterade områden i kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi, (se faktapromemoria 2015/16 FPM30). Med tanke på den stora uppmärksamhet och efterfrågan på åtgärder som uppkommit i samband med matsvinn och livsmedelskedjans avgörande roll i att minska matsvinnet antogs särskilda rådsslutsatser om matsvinn på jordbruks- och fiskerådet i juni. Kommissionen uppmanades att genomföra de åtgärder som man identifierat i handlingsplanen för cirkulär ekonomi och medlemsstaterna ombads stödja kommissionens arbete med detta.

Miljö- och jordbruksutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

44.9.2 Bra matvanor

I juni antogs rådsslutsatser om bättre livsmedel. Slutsatserna behandlar förbättringar både utifrån hälsoperspektiv och ur inre marknadsperspektiv samt om offentlig-privat samverkan (PPP).

Socialutskottet informerades och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

Inom EU finns ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik men svenskt skogsbruk påverkas av utvecklad unionspolitik inom en rad olika områden, inte minst på klimat- och energiområdet och av internationella skogliga överenskommelser.

45.1 Skogsfrågor och EU:s skogsstrategi

Under året har arbetet med genomförandet av den fleråriga planen för EU:s icke-bindande skogsstrategi fortlöpt. Regeringen värnar det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och följer noggrant nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäring. Generellt verkar regeringen för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet. Samtidigt ska subsidiaritetsprincipen respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet. Sverige har tillsammans med likasinnade medlemsstater bedrivit aktivt påverkansarbete i relaterade policydiskussioner, t.ex. om hållbarhetspolitik för bioenergi, och förvaltat och stärkt de möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt förbättrad samordning inom EU som strategin omfattar.

46 Horisontella frågor

EU ska vara en drivande kraft för att både inom EU och globalt skydda miljön och underlätta omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi som säkerställer en hållbar utveckling.

46.1 Cirkulär ekonomi, inklusive avfallspaket

Under året har förhandlingar pågått inom ramen för kommissionens meddelande om cirkulär ekonomi som presenterades i slutet av 2015 och ersatte det tidigare återkallade ”Gröna paketet” (se faktagromemoria 2015/16:FPM30). Meddelandet innehåller två delar; en handlingsplan för en cirkulär ekonomi samt ett nytt avfallspaket med förslag på revideringar av samma sex direktiv på avfallsområdet som i det tidigare paketet.

Sverige har verkat för en ambitiös inriktning för omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Från svensk sida har giftfria kretslopp, minskad deponering, mål för biologisk behandling, ekodesign, ekonomiska styrmedel, nya affärsmodeller, biobaserade lösningar och att främja marknader för återvunna och förnybara råvaror haft högsta prioritet.

Rådsslutsatser om handlingsplanen för en cirkulär ekonomi förhandlades under våren och antogs vid miljørådet den 20 juni. Förhandlingar om avfallspaketet pågår.

Informationstillfällen med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

47 Klimat och luft

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik såväl globalt som inom EU. EU är en drivande kraft i det globala klimatarbetet. Det är viktigt att EU så snart som möjligt genomför ramverket för energi- och klimatpolitiken till 2030. För att minska luftföroreningarna som sprids över länders gränser är internationellt samarbete av högsta vikt inom EU och globalt.

47.1 Genomförande av Parisavtalet

Vid FN:s klimattoppmöte COP 21 i december 2015 nåddes enighet om ett globalt klimatavtal.

I mars presenterade kommissionen ett meddelande om vägen från Paris. Meddelandet innehåller inga nya förslag utan syftar till att vägleda diskussionen i Europaparlamentet och rådet. Meddelandet beskriver utfallet från Parismötet och analyserar vad Parisavtalet innebär för EU:s interna och internationella arbete (se faktapromemoria 2015/16:FPM65).

Kommissionens meddelande berördes under den riktlinjedebatt som hölls på miljørådet den 4 mars då rådet delade kommissionens positiva syn på avtalet. Medlemsstaterna visade också stor enighet om att det nu handlar om att genomföra avtalet och EU:s energi- och klimatramverk 2030.

Överläggning om meddelandet med miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i maj. Miljørådet beslutade i september att godkänna Parisavtalet. Förslaget till rådsbeslut innebar att EU kunde ratificera avtalet innan alla medlemsstater hade färdigställt sina nationella processer för ratificering. Samråd med EU-nämnden om rådsslutsatserna och rådsbeslutet ägde rum i september.

Till följd av EU:s ratificering kunde Parisavtalet träda ikraft i tid för att i samband med COP 22 för Klimatkonventionen i Marrakech i november även hålla den första partskonferensen för Parisavtalet. Mötet fokuserade till stor del på frågor som kopplar till genomförande av Parisavtalet. Miljørådet antog rådsslutsatser på ett extrainsatt råd den 30 september som var grunden för EU:s ståndpunkt vid förhandlingarna. Slutsatserna gav EU ett mandat att vara pådrivande för utvecklingen av avtalets regelbok och ett starkt genomförande av Parisavtalet.

Den svenska linjen fick avtryck i slutsatserna framförallt då EU enades om stärkta skrivningar om betydelsen att hålla temperaturökningen under 1,5 grader och hur de delar i Parisavtalet som är så viktiga för att kunna höja den globala ambitionen i linje med temperaturmålen ska utvecklas. Centrala för detta är utvecklingen av avtalets femåriga cykler för utsläppsminskningar, den globala översynen, det gemensamma uppföljnings- och transparensystemet och den s.k. efterlevnadsmekanismen.

EU:s ståndpunkt i frågan om internationell finansiering för klimatåtgärder inför COP 22 behandlades vid Ekofinrådet den 11 oktober. Rådsslutsatserna om klimatfinansiering har två syften, dels att redovisa EU:s fortsatta arbete med att mobilisera och öka finansiering för klimatrelaterade ändamål och dels att ta fram och tydliggöra EU:s position i frågor som är specifikt kopplade till klimatförhandlingarna och genomförandet av Parisavtalet. Sverige har bl.a. drivit och fått gehör för vikten av en rimlig balans mellan finansiering av utsläppsbegränsningar och anpassningsinsatser samt behov av förbättrad transparens vid rapportering av klimatfinansiering.

47.2 EU:s system för handel med utsläppsrätter

Som ett första steg i genomförandet av EU:s 2030-ramverk för klimat och energi presenterade kommissionen i juli 2015 ett förslag till reform av EU:s system för handel med utsläppsrätter (faktapromemoria 2014/15:FPM47). Under förhandlingarna har Sverige betonat vikten av

Skr. 2016/17:115 en stabil, långsiktig och välfungerande utsläppshandel med stärkt prissignal för att uppnå EU:s långsiktiga klimatmål på ett kostnadseffektivt sätt. Sverige har även framhållit att regler för den fria tilldelningen av utsläppsrätter bör fokuseras på de sektorer som är verkligt utsatta samt verkat för att marknadsstabilitetsreservens integritet ska värnas.

Ordförandeskapet presenterade en lägesrapport om förhandlingarna för diskussion vid miljørådet 19 december. En allmän inriktning förväntas under Maltas ordförandeskap våren 2017.

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i juni respektive december.

47.3 Ansvarsfördelning samt utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning och skogsbruk

I juli presenterade kommissionen ett förslag till förordning om ansvarsfördelning (ESR) mellan medlemsländerna för utsläppsminskningar i de sektorer som inte omfattas av EU ETS för perioden 2021–2030 (faktapromemoria 2015/16:FPM124). Samtidigt presenterade kommissionen ett förslag till förordning som inkluderar utsläpp och upptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) som en separat del i EU:s ramverk för klimat och energi till 2030 (faktapromemoria 2015/16:FPM125).

Under förhandlingarna har Sverige framhållit att alla medlemsstater och sektorer måste bidra till att uppnå EU:s långsiktiga klimatmål. Dessutom har Sverige verkat för en skärpning beträffande att regleringarna behöver beakta Parisavtalet fullt ut och delta i dess femåriga översynsrytmer. När det gäller inkluderandet av LULUCF har Sverige framhållit att det måste göras på ett sådant sätt att ambitionen i ramverket inte minskas, att referensnivåerna för skogsbruket ska sättas av medlemsländerna och verkat för att bokföringsreglerna ska bli robusta och rättvisande samt att det nationella självbestämmandet över skogspolitiken inte äventyras.

Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i oktober.

47.4 Taktdirektivet

Direktivet för nationella utsläppstak för vissa luftföroreningar (det s.k. taktdirektivet) antogs i december (faktapromemoria 2013/14:FPM49). Direktivet innehåller bindande utsläppstak för 2020 och 2030 för svaveldioxid, kväveoxider, lättflyktiga organiska föreningar (NMVOC), ammoniak och partiklar PM_{2.5}, där sot ingår.

Informationstillfällen med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum i juni.

47.5 Utsläppskrav på fordon

Skr. 2016/17:115

I mars antog rådet och Europaparlamentet en ny testmetod och tekniska krav för att mäta bilars verkliga utsläpp samt en ny testprocedur för ombordmätning (RDE) av bilars utsläpp av kväveoxider. Syftet med RDE är att kontrollera att bilens testvärden inte avviker från körning i trafik. De nya tekniska kraven ska införas stegvis från september 2017.

47.6 Strängare miljökrav för arbetsmaskiner

I april nåddes en överenskommelse mellan rådet och Europaparlamentet om förslaget till förordning med nya miljökrav och typgodkännande för motorer i arbetsmaskiner (EU) 2016/1628) (se faktapromemoria 2014/15:FPM5).

48 Kemikalier och avfall

EU:s kemikaliepolitik syftar till att skydda människor och miljön mot farliga kemikalier och säkra att avfallet kan tas om hand på ett miljömässigt bra sätt och utnyttjas som resurs. Problematiken med negativa effekter på hälsa och miljö orsakade av farliga ämnen är gränsöverskridande och förstärks av en globaliserad ekonomi.

48.1 Hormonstörande ämnen

Kommissionen publicerade i juni förslag till vetenskapliga kriterier för fastställande av hormonstörande egenskaper inom ramen för förordningarna om växtskyddsmedel respektive biocidprodukter. Kriterierna ska infogas i eller kopplas till utfasningsreglerna i rättsakterna. Sverige har i diskussioner framfört att förslagen i vissa delar ligger utanför de befogenheter som kommissionen tilldelats av lagstiftarna samt att de föreslagna beviskraven skulle leda till ett otillräckligt skydd för människa och miljö. Processen väntas fortsätta under 2017.

Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet ägde rum i oktober.

48.2 Minamatakonventionen om kvicksilver

Kommissionen lade i februari fram sina förslag om EU:s ratificering och genomförande av Minamatakonventionen om kvicksilver (se faktapromemoria 2015/16:FPM52). Genomförandet sker genom en ny förordning om kvicksilver samt ett rådsbeslut om godkännande av konventionen. Sverige har verkat för ett ambitiöst genomförande av den globala Minamatakonventionen, i linje med bl.a. regeringens proposition

Skr. 2016/17:115 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken. Förhandlingarna slutfördes under året för att möjliggöra ratificering inför konventionens första partsmöte som planeras till juli 2017.

48.3 Rådsslutsatser om kemikalier

Förberedande arbete inför rådsslutsatser om kemikalier påbörjades redan hösten 2014 genom det s.k. Reach up-nätverket mellan likasinnade medlemsstater. Rådsslutsatser om kemikalier förhandlades i november och antogs vid miljörådsmötet den 19 december.

Informationstillfälle med miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

48.4 Stämningsansökan om blykromater

I november lämnade Sverige in en stämningsansökan mot kommissionen till tribunalen. Sverige yrkar att tribunalen ska ogiltigförklara ett beslut om att ge ett företag tillstånd för användning av blykromater. Kommissionen har fattat beslutet med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reachförordningen). Sverige har anfört att kommissionen genom det omtvistade beslutet har överträtt sina genomförandebefogenheter, gjort en uppenbart felaktig bedömning och felaktig rättstillämpning samt åsidosatt omsorgsprincipen och motiveringsskyldigheten.

49 Utbildning

EU-politiken på utbildningsområdet syftar till att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja dem i arbetet med att vidareutveckla sina utbildningssystem, men den omfattar inte harmonisering av lagstiftning.

49.1 Utbildningens bidrag till den europeiska terminen

Utbildning och forskning är en viktig del av uppföljningen av Europa 2020-strategin inom ramen för den europeiska terminen. Rådet för utbildning, ungdom, kultur och idrott (UUKI-rådet) antog i februari en rådsresolution som var utbildningsministrarnas bidrag till Europeiska rådet i mars. I resolutionen betonas vikten av att bl.a. investera i utbildning, att ta itu med matchningsproblematiken och att sträva efter utbildningssystem som innebär att en individ oavsett bakgrund har möjlighet att uppnå uppsatta mål.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i februari.

49.2 Medie- och informationskunnighet genom utbildning

Det blir allt viktigare för barn och unga att utveckla egenskaper för att hitta, analysera, kritiskt värdera och skapa innehållet i medier. Detta betonas i rådsslutsatser som antogs vid UUKI-rådet den 30–31 maj.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

49.3 En ny kompetensagenda för Europa

I kommissionens meddelande En ny kompetensagenda för Europa är avsikten att stärka och i vissa fall förenkla befintliga initiativ gällande utbildning och kompetens för att ge ett bättre stöd till medlemsstaterna i deras nationella reformer. Arbetet kommer att inriktas på tre områden, bättre och mer relevant kompetensutveckling, tydligare och mer jämförbara kompetenser och kvalifikationer samt bättre kompetensinventering och information för mer välgrundade yrkesval. UUKI-rådet antog den 21 november en resolution om kommissionens förslag till en ny kompetensagenda.

En av Sveriges prioriteringar under året var ett socialt Europa för jobb och tillväxt. Prioriteringen innebär att verka för att kompetensagendan ska understryka att all utbildning bidrar till enskilda individers utveckling, livslångt lärande, samhällsengagemang och kritiskt tänkande samt understryker yrkesutbildningens viktiga roll.

Åtgärderna inom ”En ny kompetensagenda för Europa” syftar till att individer som inte uppnått en utbildningsnivå som motsvarar en genomförd gymnasieutbildning ska få tillgång till kompetenshöjningsmöjligheter och därmed öka sin anställningsbarhet (se faktapromemoria 2015/16:FPM109).

Överläggning med utbildningsutskottet ägde rum i september och november och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

49.4 Förebygga radikalisering som leder till våldsbejakande extremism

Som uppföljning till kommissionens meddelande ”Att stödja det förebyggande arbetet mot radikalisering som leder till våldsinriktad extremism” (se faktapromemoria 2015/16:FPM104) antogs rådsslutsatser om förebyggande av våldsbejakande extremism vid UUKI-rådet den 21–22 november.

Överläggning med utbildningsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

49.5 Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning

Förslaget preciserar den roll Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) har när det gäller att bistå kommissionen, medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter i utformningen och genomförandet av en politik för yrkesutbildning och annan utbildning, kompetens samt kvalifikationer. En allmän inriktning antogs på EPSCO-rådet den 8 december.

Överläggning med utbildningsutskottet ägde rum i november och samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

49.6 Europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande

En reviderad rekommendation om en europeisk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande föreslås upphäva och ersätta rekommendationen från Europaparlamentet och rådet som antogs 2008 (se faktapromemoria 2015/16:FPM110). Syftet med den europeiska referensramen var att göra nivån på kvalifikationer i olika länder lättare att jämföra inom EU. Överläggning med utbildningsutskottet ägde rum i september.

49.7 Tillhandahålla bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass) Skr. 2016/17:115

Förslaget om reviderat Europass innebär en webbaserad plattform där individer kan få tillgång till flera olika verktyg och tjänster som används för att presentera och utbyta information om kompetens och kvalifikationer (se faktapromemoria 2016/17:FPM23).

50 Ungdom

De två övergripande mål som ligger till grund för EU-samarbetet på ungdomsområdet 2010–2018 är att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden och att främja allas ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet.

50.1 Förebygga och bekämpa radikaliserings bland ungdomar

Rådsslutsatser om ungdomssektorns roll när det gäller att förebygga våldsbejakande radikaliserings antogs av ungdomsministrarna den 30 maj. De fokuserar bl.a. på främjande av ett effektivt samarbete mellan ungdomssektorn, utbildningssektorn och andra sektorer för att utveckla verktyg för att diskutera komplexa frågor med ungdomar samt hantera fall av radikaliserings. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

50.2 Främja nya tillvägagångssätt inom ungdomsarbete

Rådsslutsatser om att främja nya sätt att tänka kring ungdomsarbete för att bättre utveckla och upptäcka unga människors potential antogs av ungdomsministrarna vid rådmötet den 21 november. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

50.3 Europeiska solidaritetskåren

Ett meddelande om den europeiska solidaritetskåren presenterades den 7 december som en del av kommissionens nya initiativ riktade till ungdomar (se faktapromemoria 2016/17:FPM52). Syftet med solidaritetskåren är att ge unga i EU fler möjligheter till lärande, arbete, rörlighet och att engagera sig i samhället. Solidaritetskåren ska inte bara stödja de unga deltagarna, utan också nationella och lokala myndigheter och organ, icke-statliga organisationer och företag som måste hantera

olika utmaningar och kriser. Solidaritetskåren föreslås bestå av två delar. Den ena delen ska fokusera på volontärarbete och bygga vidare på den europeiska volontärtjänsten. Den andra delen ska fokusera mer på professionellt arbete genom jobb, praktik- eller lärlingsplatser.

51 Kultur, medier och idrott

Enligt fördragen ska EU bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling med respekt för den nationella och regionala mångfalden samtidigt som unionen ska framhäva det gemensamma kulturarvet. EU ska också främja europeiska idrottsfrågor och ska då beakta idrottens särart. Kultur-, medie- och idrottspolitik faller huvudsakligen under nationell behörighet, men EU ska främja samarbete mellan medlemsstaterna och kan vid behov stödja och komplettera medlemsstaternas insatser.

51.1 Kultur

Den 31 maj antog rådet slutsatser om Europeanas roll för digital tillgång till, synlighet för och användning av det europeiska kulturarvet. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i maj.

I augusti presenterade kommissionen ett förslag om ett Europaår för kulturarv 2018 (se faktapromemoria 2016/17:FPM3). Rådet beslutade om en allmän inriktning om förslaget den 22 november. Överläggning med kulturutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november.

51.2 Audiovisuella frågor

I maj presenterade kommissionen ett förslag till revidering av det s.k. AV-direktivet som innehåller gemensamma grundläggande regler för tv- och beställ-tv-tjänster i EU (se faktapromemoria 2015/16:FPM:101). Förslaget syftar till en förenkling och modernisering av direktivet med anledning av den tekniska utvecklingen och ändrade konsumtionsmönster.

I förslaget föreslås en utvidgning av direktivets tillämpningsområde till att omfatta audiovisuella tjänster med användar-genererat material, s.k. videodelningsplattformar. Dessa tjänster ska regleras genom samreglering och nationella uppförandekoder för att garantera ett grundläggande skydd av minderåriga och skydd mot uppmaningar till våld och hat.

Vidare föreslås ett antal justeringar av direktivets jurisdiktionsregler liksom en utjämning av innehållsreglerna för tv respektive beställ-tv. Krav på nationella myndigheters självständighet och samarbete föreslås

också. Överläggning med konstitutionsutskottet ägde rum i september. Skr. 2016/17:115
Förhandlingsarbetet kommer fortsätta under 2017.

51.3 Kreativa Europa 2014–2020

Kreativa Europa är EU:s program för kultur, audiovisuella medier och de kulturella och kreativa näringarna. Under året beviljades totalt nästan 4 miljoner euro till projekt med svensk medverkan inom delprogrammet Kultur. Inom delprogrammet MEDIA (film, tv och dataspel) beviljades svenska aktörer totalt drygt 5 miljoner euro. Ett särskilt projektbidrag fördelades under året för projekt med fokus på integration av flyktingar via konst, kultur och audiovisuella medier. Projekt med svensk medverkan var framgångsrika inom detta område och beviljades nästan en miljon euro.

DEL 12 EU:s INSTITUTIONER

52 Institutionernas verksamhet

52.1 Kommissionen

Kommissionen har under året fortsatt sitt arbete utifrån ordförande Jean-Claude Junckers politiska prioriteringar för mandatperioden.

52.1.1 Kommissionens arbetsprogram

Den 27 oktober 2015 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2016 (se faktagromemoria 2015/16:FPM16). Kommissionen fokuserade på de stora frågorna där medborgarna förväntar sig resultat från EU. Flyktingsituationen, arbetslösheten, ekonomisk återhämtning, en stärkt inre marknad, fördjupningen av EMU, och klimatförändringarna och ett rimligt avtal med Storbritannien hör till de frågor kommissionen pekar ut som de stora utmaningarna för EU under 2016. Arbetsprogrammet är indelat efter prioriteringarna:

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. En sammankopplad digital inre marknad
3. En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. Mot en ny migrationspolitik
9. En starkare global aktör
10. En union i demokratisk förändring

Arbetsprogrammet innehöll 23 nya initiativ, 27 förslag som ingår i s.k. REFIT-åtgärder, 17 prioriterade förslag under behandling, 20 förslag som kommer att dras tillbaka eller modifieras, 28 planerade upphävanden samt en lista över de 68 lagförslag som trädde i kraft under 2016.

52.1.2 Genomförande av direktiv

För att EU:s medborgare och företag ska kunna göra gällande sina rättigheter och skyldigheter inom hela unionen krävs det att medlemsstaterna genomför direktiv korrekt och i tid i nationell rätt. EU-domstolen har på talan av kommissionen möjlighet att utdöma ekonomiska sanktioner om medlemsstaterna inte genomför direktiv inom utsatt tid.

I syfte att ytterligare inskräpa betydelsen av direktivgenomförande i tid avser kommissionen att ändra sin praxis vid processer i EU-domstolen om för sent genomförande av direktiv (kommissionens meddelande om EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning, C(2016) 8600).

Fortsättningsvis kommer kommissionen att vidhålla sin talan vid EU-domstolen och yrka på ekonomiska sanktioner (standardbelopp) även om en medlemsstat under processens gång meddelar att den fullständigt har genomfört ett direktiv.

Kommissionen redogör årligen för medlemsstaternas resultat när det gäller direktivgenomförande i tid.

Av kommissionens resultattavla för den inre marknaden framgår att Sverige har uppnått medlemsstaternas politiska målsättning om att ha ett maximalt genomförandeunderskott för inre marknadsdirektiv på 1 procent. I maj 2015 respektive december 2015 uppnådde Sverige ett genomförandeunderskott på 0,2 procent (motsvarande 2 direktiv) respektive 0,4 procent (motsvarande 4 direktiv). Vid mätningen i juli 2016 låg Sverige kvar på 0,4 procent i genomförandeunderskott. Från och med 2016 publiceras resultaten endast en gång per år. Det genomsnittliga underskottet på direktivgenomförande för samtliga medlemsstater var vid samma mättillfälle 0,7 procent.

I kommissionens årsrapport om unionsrättens tillämpning anges bl.a. hur många överträdelseärenden som rör för sent genomförda direktiv på samtliga politikområden. I årsrapporten för 2015 noterades för Sveriges del 13 pågående ärenden, vilket är mer än en fördubbling av antalet ärenden (föregående år hade Sverige sex ärenden). Ärendena ifråga gällde försenade direktiv på de under 2015 mest lagstiftningsintensiva områdena miljö, finansmarknad och migration. Jämförelsevis hade Polen och Slovenien flest överträdelseärenden om för sent genomförda direktiv (30 ärenden).

52.1.3 Överträdelseärenden och EU-pilotärenden

För en allmän beskrivning av det formella förfarandet för överträdelseärenden och av förfarandet för ärenden inom ramen för projektet EU-piloten (EU-pilotärenden), se skr. 2015/16:115 s. 229 f.

När det gäller överträdelseärenden överlämnade kommissionen under året 24 formella underrättelser och 2 kompletterande formella underrättelser till Sverige, varav 22 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv och 4 felaktigt genomförande av direktiv.

Vidare riktade kommissionen under året 7 motiverade yttranden mot Sverige, varav 5 avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv, 1 felaktigt genomförande av direktiv och 1 felaktig tillämpning av EU-rätten.

För en jämförelse med antalet formella underrättelser och motiverade yttranden som riktades mot Sverige under föregående år, se skr. 2015/16:115 s. 229.

Under 2016 skrev kommissionen av 16 ärenden som varit föremål för överträdelseförfarande mot Sverige.

Beträffande EU-pilotärenden har Sverige under året tagit emot 21 sådana ärenden. Vidare har 19 EU-pilotärenden mot Sverige avslutats. Vid årsskiftet fanns 31 öppna EU-pilotärenden.

I bilaga 2 redogörs det för läget per den 31 december 2016 när det gäller överträdelseärenden mot Sverige. För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna

52.2 Europaparlamentet

Asyl- och gränskontrollfrågorna som följd av den fortgående migrationskrisen tog stort utrymme på Europaparlamentets dagordning under år 2016. Även kampen mot terrorismen och den organiserade brottsligheten gavs stor uppmärksamhet liksom uppföljningen och ratificeringen av klimatavtalet från COP 21 i Paris.

Europaparlamentet höll också en lång rad debatter om högaktuella frågor, inte minst om brexit och Turkiets anslutningsförhandlingar.

Europaparlamentets undersökningskommitté EMIS, som undersöker utsläppstester i bilindustrin, fortsatte sitt arbete under 2016. Den 8 juni upprättade Europaparlamentet ytterligare en undersökningskommitté ”PANA” för att undersöka om det förekommit penningtvätt eller skattefusk i strid mot EU-lagstiftning eller andra oegentligheter.

Talmannen Martin Schulz har fortsatt att bjuda in stats- och regeringschefer från medlemsstaterna, men även makthavare från andra delar av världen. Den 9 mars talade statsministern i Europaparlamentet. Han nämnde särskilt det viktiga arbetet för ett socialt Europa och det kommande sociala toppmötet i Sverige 2017.

Årets Sacharovpris tilldelades Nadia Murad Basee Taha och Lamiya Aji Bashar som är offentliga talespersoner för den yazidiska folkgruppen i Irak.

52.3 Europeiska unionens domstol

Under året påbörjades genomförandet av den reform av institutionen Europeiska unionens domstol som beslutades i december 2015. Reformen syftar till att effektivisera och komma till rätta med höga balanser och långa handläggningstider i tribunalen och innebär att antalet domare vid tribunalen stegvis i tre etapper under åren 2016–2019 ska utökas till totalt 56, dvs. två domare per medlemsstat, varav 7 domare tillförs genom att personaldomstolen läggs ned och dess uppgifter överförs till tribunalen.

Hittills har reformens två första etapper genomförts vilket resulterat i att antalet domare vid tribunalen vid årsskiftet uppgår till 44 domare och att personaldomstolen är nedlagd. Nedläggningen av personaldomstolen innebär vidare att Europeiska unionens domstol numera består av domstolen (kallas i dagligt tal EU-domstolen) och tribunalen.

För en närmare beskrivning av EU-domstolens och tribunalens behörighet och av de olika måltyper som normalt handläggs vid dessa instanser, se skr. 2015/16:115 s. 231 f.

De vanligaste målen vid EU-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Under året begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EU-domstolen i 419 fall, varav 6 från svenska

domstolar. Under året yttrade sig regeringen skriftligen i 15 mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i 5 sådana mål.

För att möjliggöra en snabb och rättssäker hantering av mål om förhandsavgörande som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande, finns sedan 2008 på området frihet, säkerhet och rättvisa ett särskilt förfarande. Under året beslutade EU-domstolen om att tillämpa detta förfarande i 8 mål. Inget av dessa kom från svensk domstol. Regeringen gav i ett sådant mål in en inlaga med svar på skriftliga frågor från EU-domstolen.

En annan vanlig måltyp är mål om s.k. direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EU-domstolen eller tribunalen.

I EU-domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrottstalan mot en medlemsstat enligt artikel 258 i EUF-fördraget. I sådana mål mot en institution eller annan medlemsstat än Sverige ansökte regeringen under året om att få föra talan till stöd för en av parterna (intervention) i 4 mål. Vidare gav regeringen in interventionsinlagor i 4 sådana mål.

Tribunalen handlägger bl.a. mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot EU-institutionernas beslut. Under året väckte Sverige talan mot kommissionen i 2 mål vid tribunalen. Vidare intervenerade Sverige i ett mål och gav in 2 interventionsinlagor. Regeringen gav också in en replik och yttrade sig över en interventionsinlaga i ett mål samt deltog i en muntlig förhandling [i tribunalen].

Tribunalens avgöranden kan överklagas till EU-domstolen. Sverige intervenerade under året i ett överklagat mål och gav in en interventionsinlaga. Vidare deltog regeringen i muntliga förhandlingar i 3 sådana mål.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid domstolen och tribunalen under året.

52.4 Öppenhet och insyn

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan 2001 förordningen om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda ärenden om utlämnande av handlingar som rådet beslutar i har Sverige sedan reglerna antogs agerat aktivt för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på internet. Utvecklingen mot ökad handlingsoffentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes 2008 har även framförts förslag som skulle kunna leda till minskad öppenhet. Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad öppenhet i EU:s institutioner. Sverige verkar också aktivt för att öppenhetsförordningen ska göras tillämplig även på

handlingar som förvaras hos EU:s myndigheter, byråer och organ. Sverige har även i förhandlingen om det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning verkat för ett öppet och effektivt beslutsfattande som främjar demokratisk legitimitet (se avsnitt 11).

Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under året har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige redan tidigare har varit aktivt. Sverige har även intervenerat i ett nytt mål vid domstolen som är av principiell betydelse för tillämpningen av öppenhetsförordningen. Målet rör frågan om allmänhetens tillgång till konsekvensanalyser och utkast till konsekvensanalyser samt yttranden från det organ som bistår kommissionen med oberoende granskning av konsekvensanalyserna (C-57/16 P, ClientEarth mot Europeiska kommissionen).

52.5 EU-rekrytering

Basrekryteringen till EU:s centrala institutioner sker främst via uttagningsprov. En framgångsrik basrekrytering är en förutsättning för att det på sikt ska finnas svenska medborgare inom institutionen som kan befordras till högre tjänster. Det är angeläget att fler svenska medborgare söker till dessa prov och att de lyckas bli antagna. Därför har regeringen under 2016 tillfört Universitets- och högskolerådet särskilda medel för att myndigheten ska informera om EU:s institutioner som arbetsgivare och om karriärvägar inom dessa institutioner.

52.6 Språk

Tolkning

Vid möten i rådet tolkas det till och från samtliga 24 EU-språk. När det gäller tolkning för rådsarbetsgrupper inom det s.k. beställa-betalasystemet beställer Sverige tolkning i samma omfattning som exempelvis Finland och Estland.

EU-språkvården

Regeringskansliet driver EU-språkvården och den riktar sig främst till dem som arbetar med EU-texter inom Regeringskansliet, myndigheterna eller EU:s institutioner. Inom EU-språkvården finns det ett nätverk av kontaktpersoner i EU-språkliga frågor på olika departement och myndigheter. Stöd ges till översättare, granskare och juristlingvister i institutionen.

52.7 Regionkommittén

Regionkommittén har under året haft sex plenarsessioner, varav en var ett toppmöte för städer och regioner i Bratislava. Under året har Sverige haft sju rapportörskap: EU:s luftfartsstrategi, EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020, en EU-strategi för alkoholfrågor, översyn av

utstationeringsdirektivet, en ny kompetensagenda för EU, finanspolitisk kapacitet och automatiska stabilisatorer i EMU samt regionala hälso- och sjukvårdssystem. Skr. 2016/17:115

Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2016

I det följande redovisas de mål vid EU-domstolen och tribunalen i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller intressent och – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser 2016. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress: <http://curia.europa.eu> (se Press och medier>Pressmeddelanden).

I det inledande registret nedan listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 2 de mål som har avgjorts slutligt under år 2016. I avsnitt 3 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående med undantag för de pågående mål där regeringen inte givit in någon inlaga under året. I dessa mål görs istället en hänvisning till skr 2015/16:115 i anslutning till målnumret i registret.

Målen redovisas inom respektive avsnitt i två avsnitt, varav de första (avsnitt 2.1 och 3.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (avsnitt 2.2 och 3.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EU-domstolens mål först följda av tribunalens mål.

Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EU-domstolen redovisas särskilt i bilaga 2.

Arbetsrätt

C-188/15 – Tolkning av arbetslivsdirektivet (se skr 2015/16:115)

C-336/15 – Tolkning av överlåtelsedirektivet (se skr 2015/16:115)

C-306/16 – Tolkning av arbetstidsdirektivet

Institutionella frågor och behörighetsfördelningen inom EU

C-263/14 – Överföring av pirater, gemensam utrikes- och säkerhetspolitik eller straffrättsligt samarbete?

C-14/15 – Rättslig grund för beslut avseende tredjepelarinstrument efter Lissabonfördragets ikraftträdande

C-5/16 – Rättslig grund för beslut om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem

C-626/15 – Befogenhet att lägga fram ett diskussionsunderlag i CAMLR-kommissionen, delad eller exklusiv kompetens?

C-643/15 och C-647/15 – Rättslig grund för beslut om omplacering av asylsökande

Domstols behörighet

C-168/16 och C-169/16 – Begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen

C-242/16 – Begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen

Energi

C-549/15 – Begreppet massbalanssystem i förnybartdirektivet (se skr 2015/16:115)

Etableringsfrihet

C-382/16 – Armlängdsprincipen (skatterätt)

Fri rörlighet för arbetstagare/personer

C-189/16 – Erhållande av garantipension

Hälsa- och sjukvård

C-148/15 – Prisbindning vid försäljning av receptbelagda läkemedel

Miljö

C-673/13 P – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen

C-442/14 – Begreppet utsläpp i miljön i miljöinformationsdirektivet

C-472/14 – Produktregistrets förenlighet med Reach-förordningen

C-180/15 – Systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen

T-545/11 RENV – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen

T-429/13 och T-451/13 – Användningen av neonikotinoider i växtskyddsmedel (se skr 2015/16:115)

T-716/14 – Begreppet utsläpp i miljön i Århusförordningen (se skr 2015/16:115)

T-115/15 – Uppdatering av Reach-förordningens kandidatförteckning (se skr 2015/16:115)
T-837/16 – Beslut om tillstånd för användning av blykromater

Skatterätt

C-252/14 – Beskattning av utdelning till utländska pensionsstiftelser
C-464/14 – Beskattning av utdelning från dotterbolag i Tunisien och Libanon
C-122/15 – Finländsk tilläggsskatt på pensionsinkomster
C-283/15 – Verksamhetsstatens skyldighet att beakta begränsat skattskyldigas personliga förhållanden (se skr 2015/16:115)
C-462/15 – Beskattning av jordbruksstöd
C-548/15 – Skatteavdrag för utbildningsutgifter
C-115/16—C-119/16 samt C-299/16 – Tolkning av ränte- och royaltydirektivet samt moder- och dotterbolagsdirektivet
C-292/16 – Beskattning av verksamhetsöverlåtelse, etableringsfriheten i förhållande till fusionsdirektivet (artikel 10.2)
C-327/16 och C-421/16 – Tolkning av artikel 8 i fusionsdirektivet i fråga om beskattning av andelsbyten
C-504/16 – Standardiserade skatteflyktsklausuler

Öppenhet (tillgång till handlingar)

C-57/16 P – Handlingar som innehåller miljöinformation (överklagande)
C-213/15 P – Handlingar som härrör från EU-domstolen (överklagande) (se skr 2015/16:115)
C-331/15 P – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende (överklagande) (se skr 2015/16:115)
C-562/14 P – Handlingar i ett ärende i EU-piloten (överklagande) (se skr 2015/16:115)
T-51/15 – Handlingar i beslutsförfarandet för att anta en delegerad akt
T-110/15 – Handlingar hos Europeiska byrån för bedrägeribekämpning
T-136/15 – Handlingar i ett ärende om offentlig upphandling
T-514/15 – Handlingar i ett s.k. 98/34-ärende

Övrigt

C-410/14 – Valfrihetssystem och upphandlingsplikt
C-501/14 – Verkställandet av sanktioner vid överträdeler av kör- och vilotider
C-155/15 – Överprövning av beslut enligt Dublinförordningen
C-203/15 – Datalagring
C-289/15 – Krav på dubbel straffbarhet vid överföring av straffverkställighet (se skr 2015/16:115)
C-526/15 – Tillståndskrav för att få utföra taxitjänster
C-60/16 – Beräkning av tidsfrister för förvar enligt Dublinförordningen
C-452/16 PPU – Begreppet ”rättslig myndighet” enligt rådets rambeslut om en europeisk arresteringsorder
T-68/15 – Statligt stöd till Öresundskonsortiet (se skr 2015/16:115)
T-260/16 – Finansiell korrigering på gårdsstöd
T-627/16 – Finansiell korrigering på gårdsstöd

2.1 Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-673/13 P (UDEUD2015/157) Europeiska kommissionen mot Stichting Greenpeace Nederland m.fl.

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 273 f.

EU-domstolens dom den 23 november 2016: Domstolen upphävde tribunalens dom om delvis ogiltigförklaring av kommissionens beslut och återförvisade målet till tribunalen för ny prövning. Domstolen ansåg att begreppet ”utsläpp i miljön” i artikel 6.1 första meningen i förordning (EG) nr 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på gemenskapens institutioner och organ (Århusförordningen) visserligen inte måste tolkas restriktivt och inte är begränsat till utsläpp från industriella anläggningar. Emellertid kan begreppet inte inkludera information med vilken koppling som helst, även en direkt sådan, till utsläpp i miljön. Tribunalens bedömning att det är tillräckligt att informationen berör, på ett tillräckligt direkt sätt, utsläpp i miljön för att den ska falla in under tillämpningsområdet för artikel 6.1 första meningen i Århusförordningen, var därför felaktig.

C-263/14 (UDEUD2014/298) Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 274.

EU-domstolens dom den 14 juni 2016: Domstolen biföll talan utifrån Europaparlamentets andra grund och ogiltigförklarade rådets beslut om undertecknande och ingående av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade republiken Tanzania om villkoren för överföring av misstänkta pirater och egendom som i detta sammanhang har beslagttagits från den EU-ledda marina styrkan till Förenade republiken Tanzania.

C-14/15 (UDEUD2015/130) Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 275.

EU-domstolens dom den 22 september 2016: Domstolen ogiltigförklarade tre radsbeslut om inledande av automatiskt utbyte av uppgifter ur fordonsregister i Malta, Cypern respektive Estland och rådets beslut om inledande av automatiskt utbyte av fingeravtrycksuppgifter i Lettland. Domstolen förordnande att rättsverkningarna av radsbesluten ska bestå tills nya rättsakter som ska ersätta besluten träder i kraft. Domstolen ogiltigförklarade radsbesluten på den grunden att besluten antagits på felaktig eller rättsstridig rättslig

grund. Enligt domstolen ska den aktuella grunden, dvs. artikel 25.2 i beslutet 2008/615 tolkas så, att den föreskriver att genomförandeåtgärder för beslutet ska antas genom enhälligt beslut av rådet. Genom att kräva att nödvändiga åtgärder för att genomföra beslutet 2008/615 på unionsnivå antas av rådet genom enhälligt beslut, trots att artikel 34.2 c i EU-fördraget föreskrev att sådana åtgärder skulle antas av rådet med kvalificerad majoritet, har artikel 25.2 i beslutet 2008/615 rättsstridigt infört bestämmelser för antagande av sådana åtgärder som de ogiltigförklarade rådsbesluten, vilka är mer långtgående än det förfarande som föreskrivs i fördragen.

T-51/15 (UDEUD2015/158) Pesticide Action Network Europe (PAN europe) mot Europeiska kommissionen

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 278 f.

Tribunalens dom den 20 september 2016: Tribunalen ogiltigförklarade kommissionens beslut beträffande de handlingar där avslagsbeslutet grundades på sekretessundantaget till skydd för institutionens beslutsförfarande enligt artikel 4.3 första stycket i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). Enligt tribunalen var de skäl som kommissionen anfört till stöd för att ett utlämnande av handlingarna allvarligt skulle skada institutionens interna beslutsförfarande – bl.a. yttre press och begränsning i dess manöverutrymme – alltför generella och vaga, och under alla förhållanden inte tillräckliga, för att kunna påvisa en förutsebar risk för att ett utlämnande skulle medföra en sådan skada.

2.2 Mål om förhandsavgöranden

C-252/14 (UDEUD2014:221) Pensioensfonds Metaal en Technie mot Skatteverket Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 281 f.

EU-domstolens dom den 2 juni 2016: Artikel 63 i EUF-fördraget ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken utdelning från ett bolag med hemvist i landet är föremål för källskatt när utdelningen utbetalas till en pensionsfond utan hemvist i landet medan utdelningen, när den utbetalas till en pensionsfond med hemvist i landet, är föremål för en schablonbeskattning beräknad på en fiktiv avkastning, som sett över tid är avsedd att motsvara beskattningen av samtiliga kapitalinkomster enligt de skatteregler som gäller i allmänhet. Artikeln utgör emellertid hinder för att pensionsfonder utan hemvist i landet som uppburit utdelning inte får beakta eventuella kostnader för intäkternas förvärvande med direkt koppling till uppberandet av utdelningar, när metoden för att beräkna beskattningsunderlaget för pensionsfonder med hemvist i landet föreskriver ett sådant beaktande, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 282.

EU-domstolens dom den 2 juni 2016: Artikel 1.2 a i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster ska tolkas på så sätt att det inte ska anses föreligga ett offentligt kontrakt i den mening som avses i direktivet när det inrättas ett system med avtal, såsom det system som är i fråga i det nationella målet, inom ramen för vilket ett offentligt organ ämnar förvärva varor på marknaden genom att, under detta systems hela giltighetstid, ingå avtal med varje ekonomisk aktör som åtar sig att leverera de berörda varorna på i förväg fastställda villkor, utan att nämnda offentliga organ därvid gör något val mellan intresserade ekonomiska aktörer och varvid de ekonomiska aktörerna ges möjlighet att ansluta sig till nämnda system under systemets hela giltighetstid. Förutsatt att det står klart att föremålet för ett sådant auktorisationsförfarande för anslutning till ett system med avtal som det som är i fråga i det nationella målet är av ett gränsöverskridande intresse, ska förfarandet utformas och genomföras på ett sätt som är förenligt med de grundläggande reglerna i EUF-fördraget, särskilt principen om förbud mot diskriminering och principen om likabehandling av de ekonomiska aktörerna, samt den därav följande skyldigheten att lämna insyn.

C-442/14 (UDEUD2014/378) Bayer CropScience och Stichting De Bijenstichting

Begäran från College van Beroep voor het bedrijfsleven, Nederländerna

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 283.

EU-domstolens dom den 23 november 2016: Aktuella rättsakter (artikel 4.2 i direktiv 2003/4, artikel 14 i direktiv 91/414, artikel 19 i direktiv 98/8 samt artiklarna 33.4 och 63 i förordning nr 1107/2009) ska tolkas på så sätt att den behöriga myndigheten är oförhindrad att pröva en senare framställd invändning om sekretess från den som sökt godkännande, trots att denne under förfarandet inte begärt att uppgifter som då lämnats skulle behandlas konfidentiellt. Inte heller hindrar bestämmelserna att myndigheten i förekommande fall avslår en begäran om att få tillgång till information på den grunden att ett utlämnande av de aktuella uppgifterna skulle få negativa följder för den sekretess som omfattar den kommersiella och industriella informationen. Begreppet ”utsläpp i miljö” i artikel 4.2 andra stycket i direktiv 2003/4 ska inte tolkas restriktivt och kan följaktligen inte begränsas till utsläpp från vissa industrianläggningar. Begreppet ”utsläpp i miljö” ska tolkas på så sätt att det omfattar bl.a. utsläpp i miljö av sådana produkter och ämnen som växtskyddsmedel eller biocidprodukter och de ämnen som dessa innehåller, förutsatt att det rör sig om faktiska eller förutsebara utsläpp under normala eller realistiska användningsförhållanden.

Begäran om förhandsavgörande från Tribunal Tributário de Lisboa, Portugal

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 283.

EU-domstolens dom den 24 november 2016: Den aktuella nationella lagstiftningen omfattas av EUF-fördragets liksom de aktuella associeringsavtalens (med Tunisien och Libanon) bestämmelser om fri rörlighet för kapital. Vidare har berörda bestämmelser i associeringsavtalen direkt effekt och kan således – liksom fördragets motsvarande regler – åberopas direkt av enskilda i nationell domstol. De nationella bestämmelserna kan delvis rättfärdigas med hänsyn till särkerställandet av en effektiv skattekontroll, under förutsättning att nationella myndigheter inte kan få erforderliga upplysningar från myndigheterna i Tunisien och Libanon för kontroll i samband med beskattningen (associeringsavtalen innehåller inte regler om sådant administrativt samarbete). Vidare får en medlemsstat anses avstå från befogenheten enligt artikel 64.1 i EUF-fördraget (att bibehålla nationella restriktioner för den fria rörligheten för kapital som var i kraft före den 31 december 1993) när den ingår ett associeringsavtal som innehåller bestämmelser om fri rörlighet för kapital som har direkt effekt.

C-472/14 (UDEUD2014/403) Canadian Oil m.fl. mot Riksåklagaren

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 283 f.

EU-domstolens dom den 17 mars 2016: Reach-förordningen ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för nationella bestämmelser som gör det obligatoriskt för en importör av kemiska produkter att registrera dessa hos den behöriga nationella myndigheten, trots att importören redan har en skyldighet enligt förordningen att registrera dessa produkter hos Europeiska kemikaliemyndigheten. Detta gäller under förutsättning att registreringen hos den behöriga nationella myndigheten inte utgör någon förutsättning för utsläppandet på marknaden av de kemiska produkterna, att registreringen avser andra uppgifter än de som ska lämnas enligt förordningen och att registreringen bidrar till att uppnå de mål som eftersträvas i förordningen, framför allt målet att garantera en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön samt målet att sådana ämnen fritt kan cirkulera på den inre marknaden, bland annat medelst införande av ett system för att kontrollera att hanteringen av sådana produkter sker på ett säkert sätt i den berörda medlemsstaten och medelst utvärdering av hanteringen, vilket det ankommer på den nationella domstolen att pröva. Bestämmelserna i artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tillsammans tolkas så, att de inte utgör hinder för en sådan skyldighet att anmäla och registrera kemiska produkter som den som föreskrivs genom de aktuella nationella bestämmelserna.

Begäran från Szegedi Közigazgatási es Munkaügyi Birosag, Ungern

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 284.

EU-domstolens dom den 19 oktober 2016: Förordning (EG) nr 561/2006 om harmonisering av viss sociallagstiftning på vägtransportområdet ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken det såsom en säkerhetsåtgärd är tillåtet att hindra fortsatt färd med ett fordon som tillhör ett transportföretag i en situation där dels föraren, som är anställd av företaget, har framfört fordonet i strid med bestämmelserna i rådets förordning (EEG) nr 3821/85 om färdskrivare vid vägtransporter, dels den behöriga nationella myndigheten inte hållit nämnda företag ansvarigt för överträdelsen, eftersom en sådan åtgärd inte uppfyller de krav som följer av proportionalitetsprincipen.

C-122/15 (UDEUD2015/111) C

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Finland

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 285.

EU-domstolens dom den 2 juni 2016: Artikel 3.1 c i rådets direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet ska tolkas på så sätt att en nationell lagstiftning, som den som är aktuell i det nationella målet, angående en tilläggsskatt på inkomster från ålderspension inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för direktivet och därmed inte heller av artikel 21.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

C-148/15 (UDEUD2015/134) Deutsche Parkinson Vereinigung e.V. mot Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V.

Begäran från Oberlandesgericht Düsseldorf, Tyskland

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 285 f.

EU-domstolens dom den 19 oktober 2016: Artikel 34 i EUF-fördraget ska tolkas på så sätt att en nationell lagstiftning, som den som är aktuell i det nationella målet, som föreskriver prisbindning vid försäljning av receptbelagda humanläkemedel i apotek utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion i den mening som avses i nämnda artikel, eftersom en sådan lagstiftning i högre grad inverkar på försäljningen av receptbelagda läkemedel i apotek etablerade i andra medlemsstater än på försäljningen av sådana läkemedel i apotek etablerade inom det egna territoriet. En sådan lagstiftning kan inte motiveras av hänsyn till intresset att skydda människors hälsa och liv enligt artikel 36 i EUF-fördraget eftersom den inte är ägnad att uppnå de eftersträfvade målen.

C-155/15 (UDEUD2015/136) Karim mot Migrationsverket

Begäran från Kammarrätten i Stockholm – Migrationsöverdomstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 286.

EU-domstolens dom den 7 juni 2016: Artikel 19.2 i förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat, ska tolkas så, att denna bestämmelse, i synnerhet dess andra stycke, är tillämplig på en tredjelandsmedborgare som efter att ha lämnat in en första asylansökan i en medlemsstat visar att han eller hon har varit utanför medlemsstaternas territorium i minst tre månader innan vederbörande lämnar in en ny asylansökan i en annan medlemsstat. Vidare ska artikel 27.1, jämförd med skäl 19 i förordningen, tolkas så, att en asylsökande, i en sådan situation som den som är aktuell i det nationella målet, till stöd för ett överklagande av ett beslut om överföring av vederbörande får åberopa att bestämmelsen i artikel 19.2 andra stycket i förordningen har åsidosatts.

C-180/15 (UDEUD2015/179) Borealis m.fl. mot Naturvårdsverket

Begäran från Nacka tingsrätt, Mark-och miljödomstolen, Sverige

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 286.

EU-domstolens dom den 8 september 2016: Domstolen fann bl.a. att det vid prövningen av den första, andra och trettonde frågan inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av artikel 15.3 i kommissionens beslut 2011/278/EU om fastställande av unionstäckande övergångsbestämmelser för harmoniserad gratis tilldelning av utsläppsrätter enligt artikel 10a i direktiv 2003/87/EG. Däremot är artikel 4 i och bilaga II till kommissionens beslut 2013/448/EU om nationella genomförandeåtgärder för övergångsutdelningen av gratis utsläppsrätter för växthusgaser i enlighet med artikel 11.3 i direktiv 2003/87/EG ogiltiga.

C-203/15 (UDEUD2015/195) Tele2 Sverige AB mot Post-och telestyrelsen

Begäran från Kammarrätten i Stockholm

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 287 f.

EU-domstolens dom den 21 december 2016: Enligt direktiv 2002/58/EG om integritet och elektronisk kommunikation är lagring av trafikuppgifter avseende elektronisk kommunikation i princip förbjuden utan användarnas samtycke och möjligheten till undantag enligt artikel 15 i direktivet från denna princip om konfidentialitet vid kommunikation ska tolkas strikt. Syftet att bekämpa grov brottslighet kan inte ensamt

motivera att en nationell lagstiftning som föreskriver en generell och odifferentierad lagring av samtliga trafikuppgifter och lokaliseringsuppgifter ska anses vara nödvändig för detta ändamål. Således utgör artikel 15.1 i direktivet, jämförd med artiklarna 7, 8, 11 och 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, hinder för nationell lagstiftning som i brottsbekämpande syfte föreskriver en generell och odifferentierad lagring av samtliga trafikuppgifter och lokaliseringsuppgifter avseende samtliga abonnenter och registrerade användare och samtliga elektroniska kommunikationsmedel. Också med utgångspunkt i proportionalitetsprincipen utgör nämnda unionsrättsliga bestämmelser hinder för nationell lagstiftning. Den reglerar skydd och säkerhet för trafikuppgifter, lokaliseringsuppgifter och behöriga nationella myndigheters tillgång till lagrade uppgifter och vilka inte – inom ramen för brottsbekämpning – begränsar denna tillgång till enbart åtgärder som syftar till att bekämpa grov brottslighet, inte föreskriver att tillgången ska vara underkastad förhandskontroll av en domstol eller av en oberoende förvaltningsmyndighet och inte kräver att uppgifterna ska lagras inom unionen.

C-462/15 (UDEUD2015/350) Verners Pudāns mot Valsts ieņēmumu dienests

Begäran från Augstākā tiesa, Lettland

För bakgrund se skr 2015/16:115 s. 289 f.

EU-domstolens särskilt uppsatta och motiverade beslut den 28 april 2016: Artikel 29.1 i förordning (EG) nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd till jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en medlemsstat att ta ut inkomstskatt på utbetalningar som görs enligt de stödordningar som anges i bilaga I till nämnda förordning.

C-526/15 (UDEUD2015/402) Taxi Radio Bruxellois NV mot Uber Belgium BVBA

Begäran från Rechtbank van Koophandel Brussel, Belgien

Den nationella domstolen ville få utrett om kravet i belgisk lagstiftning på tillstånd för att få utföra taxitjänster, vilket enligt samma domstol skulle kunna tolkas på så sätt att regelverket för taxitjänster även omfattar oavlönade (i den betydelsen att de inte gör någon vinst) privatpersoner som tillhandahåller transport i form av samåkning genom att erbjuda körningar efter förfrågningar som de mottar via applikationen UberPop, är förenligt med proportionalitetsprincipen som den slås fast i artikel 5 i EU-fördraget och artikel 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, jämförd med artiklarna 15-17 i nämnda stadga och artiklarna 28 och 56 i EUF-fördraget.

Sverige yttrade sig i målet och ansåg att proportionalitetsprincipen inte utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som den belgiska.

EU-domstolens slutliga beslut den 27 oktober 2016: Målet avvisades då det var uppenbart att begäran om förhandsavgörande inte kunde tas upp till sakprövning eftersom den inte var tillräckligt klar och preciserad.

C-452/16 PPU (UDEUD2015/350) Openbaar Ministerie mot K M Poltorak

Begäran från Rechtbank Amsterdam, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor avsåg huruvida begreppen rättsligt avgörande och rättslig myndighet i rådets rambeslut (2002/584/RIF) om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna ska tolkas som självständiga unionsrättsliga begrepp, om den svenska Rikspolisstyrelsen och dess utfärdandebeslut omfattas av dessa begrepp och, om så inte är fallet, om det är förenligt med EU-rätten att utse en sådan nationell polismyndighet som den svenska Rikspolisstyrelsen till utfärdande rättslig myndighet.

Mot den bakgrunden bad EU-domstolen Sverige att besvara vissa frågor om tolkningen av rambeslutet och det svenska förfarandet. I sitt yttrande över frågorna försvarade regeringen det svenska genomförandet av rambeslutet och inriktade argumentationen på att ”utfärdande rättslig myndighet” inte är ett självständigt unionsrättsligt begrepp och att rambeslutet ger medlemsstaterna utrymme att utse en sådan myndighet. Vidare framhölls att en polismyndighet under vissa förutsättningar kan betecknas som en ”rättslig myndighet” i rambeslutets mening och att målet rör en arresteringsorder för verkställighet av påföljd för brott, som till skillnad mot arresteringsorder för lagföring, har föregåtts av en domstolsprövning. Vidare beskrevs Kriminalvårdens och Polismyndighetens självständighet och de handläggningsregler som gäller vid utfärdandet en europeisk arresteringsorder, liksom ev. möjligheter till överklagande av beslut enligt förvaltningslagen.

EU-domstolens dom den 10 november 2016: Begreppet rättslig myndighet enligt artikel 6.1 i rambeslutet är ett självständigt unionsrättsligt begrepp, och artikeln ska tolkas så att en polismyndighet, såsom Rikspolisstyrelsen, inte omfattas av begreppet utfärdande rättslig myndighet enligt artikeln, vilket innebär att den europeiska arresteringsorder som polismyndigheten har utfärdat för verkställighet av en frihetsberövande påföljd inte kan anses utgöra ett rättsligt avgörande enligt artikel 1.1 i rambeslutet.

3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-626/15(UDEUD2016/127) Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd

Kommissionen har yrkat att domstolen delvis ska ogiltigförklara rådets beslut av den 11 september 2015, såsom det framgår av slutsatserna från Corepers ordförande om godkännande av framläggandet i unionens och medlemsstaternas namn av ett diskussionsunderlag beträffande ett framtida förslag till kommissionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis (nedan CAMLR-kommissionen) avseende skapandet av ett marint skyddsområde i Weddellhavet, såvitt rådet har beslutat att diskussionsunderlaget ska läggas fram i unionens och medlemsstaternas namn istället för enbart i unionens namn (det omtvistade beslutet i det följande). Kommissionen har gjort gällande att det omtvistade beslutet kränker unionens exklusiva befogenheter, för det första eftersom framläggandet av diskussionsunderlaget avser bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitikens område enligt artikel 3.1 d i EUF-fördraget och för det andra eftersom framläggandet av diskussionsunderlaget i vart fall är ägnat att påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden av dessa i enlighet med artikel 3.2 i EUF-fördraget.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som rådet har åberopat till stöd för sitt bestridande.

C-643/15 (UDEUD2015/105) Slovakien mot Europeiska unionens råd

Slovakien har yrkat att EU-domstolen ska ogiltigförklara rådets beslut (EU) 2015/1601 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland med hänsyn till bl.a. att artikel 78.3 i EUF-fördraget inte utgör en korrekt rättslig grund för beslutet. Enligt artikel 78.3 i EUF-fördraget får rådet, om en eller flera medlemsstater försätts i en nödsituation med plötslig tillströmning av medborgare från tredjeländer, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, besluta om provisoriska åtgärder till förmån för den eller de medlemsstater som berörs. Det angripna beslutet innebär att 120 000 sökande i behov av skydd ska omplaceras från framför allt Italien och Grekland till andra medlemsstater.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som rådet har åberopat till stöd för sitt bestridande.

C-647/15 (UDEUD2015/106) Ungern mot Europeiska unionens råd

Ungern har yrkat att EU-domstolen ska ogiltigförklara rådets beslut (EU) 2015/1601 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland med hänsyn till bl.a. att artikel 78.3 i EUF-fördraget inte utgör en korrekt rättslig grund för beslutet. Enligt artikel 78.3 i EUF-fördraget får rådet, om en eller flera medlemsstater försätts i en nödsituation med plötslig tillströmning av medborgare från tredjeländer, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, besluta om provisoriska åtgärder till förmån för den eller de medlemsstater som berörs. Det angripna beslutet innebär att 120 000 sökande i behov av skydd ska omplaceras från framför allt Italien och Grekland till andra medlemsstater.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som rådet åberopat till stöd för sitt bestridande.

C-5/16 (UDEUD2015/167) Polen mot Europeiska unionens råd

Polen har yrkat att EU-domstolen ska ogiltigförklara Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2015/1814 om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem och om ändring av direktiv 2003/87/EG. Beslutet rör EU:s utsläppshandelssystem och syftar till att rätta till en strukturell obalans mellan tillgång och efterfrågan på marknaden, närmare bestämt ett överskott på densamma, genom att upprätta en reserv för marknadsstabilitet år 2018 i vilken 900 miljoner utsläppsrätter ska placeras från och med den 1 januari 2019. Polen har huvudsakligen gjort gällande att artikel 192.1 i EUF-fördraget inte utgör korrekt rättslig grund för beslutet eftersom det har antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet trots att det utgör en åtgärd som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning, och att beslutet därmed skulle ha antagits enhälligt av rådet enligt artikel 192.2 c i EUF-fördraget.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och i allt väsentligt anslutit sig till de grunder och omständigheter som rådet har åberopat till stöd för sitt bestridande.

C-57/16 P (UDEUD2015/186) ClientEarth mot Europeiska kommissionen

ClientEarth väckte talan vid tribunalen och yrkade ogiltigförklaring av dels kommissionens beslut att neka tillgång till en miljökonsekvensbedömning (mål T-425/14), dels kommissionens beslut att neka tillgång till ett utkast till miljökonsekvensbedömning och till ett yttrande från konsekvensbedömningsnämnden (mål T-424/14). Den 13 november 2015 meddelade tribunalen dom i målen och ogillade ClientEarths talan.

ClientEarth har överklagat tribunalens dom och yrkat att domstolen ska upphäva denna. Enligt ClientEarth har tribunalen gjort sig skyldig till

felaktig rättstillämpning genom att, för det första, godta en allmän presumtion om sekretess i fråga om tillämpningen av sekretessundantaget till skydd för institutionens beslutsförfarande enligt artikel 4.3 första stycket i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen), med avseende på de handlingar som begärts utlämnade och, för det andra, genom att inte slå fast att det finns ett övervägande allmänintresse.

Sverige har intervenerat till stöd för ClientEarth och ställt sig bakom ClientEarths uppfattning att tribunalen gjorde fel när den godtog att kommissionen tillämpat en allmän presumtion om sekretess för de aktuella handlingarna och att tribunalen även kom till en felaktig slutsats ifråga om förekomsten av ett övervägande allmänintresse.

T-545/11 RENV (UDEUD2016/429) Stichting Greenpeace Nederland och Pesticide Action Network Europe (PAN Europe) mot Europeiska kommissionen

Kommissionen har nekat sökandena tillgång till handlingar i ett utkast till utvärderingsrapport som Förbundsrepubliken Tyskland, i egenskap av rapporterande medlemsstat, upprättat ifråga om det verksamma ämnet glyfosat enligt rådets direktiv 91/414/EEG om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Målet avser nu vilka slutsatser som bör dras av domen i målet C-673/13 P Europeiska kommissionen mot Stichting Greenpeace Nederland och PAN Europe (se beskrivning ovan under avgjorda mål) med avseende på utgången i det återförvisade målet T 545/11 RENV. I allt väsentligt är det för tribunalen en fråga om att avgöra i vilken utsträckning som de berörda handlingarna, med hänsyn till EU-domstolens bedömning i C 673/13 P, omfattar information som rör utsläpp i miljön enligt artikel 6.1 i förordning (EG) nr 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna i Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor på gemenskapensinstitutioner och organ (Århusförordningen). Om berörda handlingar omfattar information om utsläpp i miljön, ska kommissionens beslut att neka sökandena tillgång till handlingarna upphävas. I annat fall är det för tribunalen att pröva frågan om utlämnande av berörda handlingar i förhållande till sekretessundantaget till skydd för en fysisk eller juridisk persons affärsintressen, inklusive immateriella rättigheter, enligt artikel 4.2 första strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen).

Sverige har möjlighet att senast den 23 januari 2017 ge in ett skriftligt yttrande till tribunalen i målet.

T-136/15 (UDEUD2015/282) Evropaïki Dynamiki mot Europaparlamentet.

Evropaïki Dynamiki har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara Europaparlamentets beslut den 13 februari 2015 att med hänvisning till

olika sekretessundantag i artikel 4 i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen) inte ge tillgång till handlingar i form av Europaparlamentets beställningar enligt ett sedan tidigare ingånget ramavtal.

Sverige har intervenerat till stöd för Evropaiki Dynamiki och anfört följande. Det finns inte något som motiverar en tillämpning av en allmän presumptionsregel om sekretess i ärenden om offentlig upphandling för handlingar med anknytning till ingångna ramavtal. Europaparlamentet borde därför ha gjort en konkret och individuell prövning av innehållet i var och en av handlingarna i det aktuella ärendet. Inte heller har Europaparlamentet visat att förhållandena i målet är sådana att institutionen haft rätt att underlåta att göra en konkret och individuell prövning med motiveringen att arbetsbördan som utlämnandet av handlingarna är oproportionerlig med avseende på syftena med begäran om tillgång.

T-514/15 (UDEUD2015/449) Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych (Izba) mot Europeiska kommissionen

Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych (Izba) har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut den 12 respektive 17 juni 2015 att inte ge tillgång till två detaljerade yttranden som avgetts inom ramen för ett anmälningsförfarande enligt direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter, med hänvisning till sekretessundantaget till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i art 4.2 tredje strecksatsen i förordning (EG) nr 1049/2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen).

Sverige har intervenerat till stöd för Izba och anfört följande. Det finns inte något som motiverar en tillämpning av den allmänna presumptionsregeln om sekretess i överträdelseärenden på ett detaljerat utlåtande inom ramen för ett förfarande enligt direktiv 98/34. Kommissionen borde därför ha gjort en konkret och individuell prövning av innehållet i var och en av handlingarna i det aktuella ärendet. I vart fall borde kommissionen ha givit Izba delvis tillgång till handlingarna enligt artikel 4.6 i öppenhetsförordningen. Vidare gjorde kommissionen en oriktig bedömning av huruvida det föreligger ett övervägande allmänintresse enligt artikel 4.2 andra stycket i öppenhetsförordningen.

T-260/16 (UDEUD2016/182) Sverige mot Europeiska kommissionen

Sverige har i sin stämningsansökan i första hand yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/417 om undantagande från unionsfinansiering av vissa betalningar som verkställts av medlemsstaterna inom ramen för Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och inom ramen för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu), i den utsträckning det innebär att

finansiella korrigeringar ska göras med en schablon om 2 procent motsvarande 8 811 286,44 euro avseende frikopplat direktstöd som betalats ut till Sverige för ansökningsåret 2013 enligt förordning (EG) nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare. I andra hand har Sverige yrkat att tribunalen ska upphäva alternativt ändra genomförandebeslutet på så sätt att ovan angivet undantaget belopp sätts ned.

Till stöd för sin talan har Sverige anfört i huvudsak följande. För det första har kommissionen åsidosatt artikel 52 i förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och artikel 11.1 i kommissionens förordning (EG) nr 885/2006 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1290/2005 när det gäller godkännande av utbetalningsställen och andra organ och avslutande av räkenskaperna för EGFJ och EJFLU, genom att i det meddelande som ska delges medlemsstaten enligt nämnda bestämmelser varken precisera den påstådda brist som ligger Sverige till last i nu aktuellt avseende eller ange vilka korrigerande åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att de aktuella unionsreglerna följs i framtiden. För det andra har kommissionen grundat det omtvistade beslutet på felaktiga slutsatser om skillnader i antal funna fel vid användningen av fjärranalyskontroll jämfört med antal funna fel vid användning av kontrollmetoden klassisk fältkontroll. Kommissionen har varken förmått visa vad de påstådda bristerna består av eller hur dessa skulle ha lett till en risk för förlust för EGFJ. Sverige har genomfört de urval för kontroller och i allt väsentligt den riskanalys som föreskrivs i artikel 31 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 73/2009 vad gäller tvärvillkor, modulering och det integrerade administrations- och kontrollsystem inom de system för direktstöd till jordbruk som införs genom den förordningen och om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 när det gäller tvärvillkoren för stöd inom vinsektorn och följaktligen inte utsatt EGFJ för de risker som kommissionen påstår. För det fall tribunalen skulle komma till slutsatsen att riskanalysen inte har varit effektiv i enlighet med artikel 31.2 i förordning 1122/2009 har det inte förelegat skäl för kommissionen att tillämpa en schablonkorrigering om 2 procent. Varken storleken på den påstådda överträdelsen, med hänsyn till dess art och omfattning, eller den ekonomiska förlust som överträdelsen skulle ha kunnat orsaka unionen kan motivera det belopp som har undantagits från unionsfinansiering genom genomförandebeslutet. Det är också möjligt att med rimliga ansträngningar fastställa det belopp som motsvarar den risk som överträdelsen skulle ha kunnat orsaka.

T-627/16 (UDEUD2016/443) Tjeckien mot Europeiska kommissionen

Tjeckien har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/1059 om undantagande från unionsfinansiering av vissa betalningar som verkstälts av

medlemsstaterna inom ramen för EGFJ och Ejflu, i den del beslutet undantar betalningar som verkställts i samband med systemet för enhetlig arealersättning, i samband med investeringar i vinsektorn samt i samband med tvärvillkor. Målet liknar delvis mål T-260/16.

Sverige har ansökt om intervention till stöd för Tjeckien.

T-837/16 (UDEUD2016/417) Sverige mot Europeiska kommissionen

Sverige har i sin stämningsansökan yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens genomförandebeslut C(2016) 5644 om beviljande av tillstånd för vissa användningar av blyulfatkromat, gul och blykromatmolybdatsulfat, röd enligt förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach).

Till stöd för sin talan har Sverige anfört i huvudsak följande. Kommissionens beslut att bevilja ett företag tillstånd enligt Reachförordningen för industriell och yrkesmässig användning av blykromater strider dels mot kravet i Reachförordningen att tillstånd bara får beviljas om det saknas lämpliga alternativ till att använda berörd substans, dels mot förordningens syften. Vidare snedvrider det beviljade tillståndet konkurrensen.

3.2 Mål om förhandsavgörande

C-548/15 (UDEUD2015/414) J.J. de Lange mot Staatssecretaris van Financiën

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor handlar om hur en nederländsk skattebestämmelse om rätt till avdrag för utbildningskostnader för yngre personer förhåller sig till dels direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet, dels den allmänna unionsrättsliga principen om förbud mot åldersdiskriminering. Bl.a. vill den nationella domstolen få veta om artikel 3 i direktivet, som handlar om rätten till likabehandling vad gäller tillträde till yrkesutbildning, ska anses tillämplig på den aktuella bestämmelsen och, om så är fallet och lagstiftningen anses utgöra en otillåten särbehandling på grund av ålder, huruvida en sådan bestämmelse ändå skulle kunna motiveras av ett berättigat mål som rör sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik.

Sverige har anfört i huvudsak följande. Varken artikel 3.1 b eller någon annan bestämmelse i direktiv 2000/78/EG är tillämplig på en nationell skattebestämmelse om skatteavdrag för vissa utbildningsutgifter. En motsatt tolkning har varken stöd i direktivets ordalydelse, syfte eller rättsliga grund. Inte heller domstolens praxis om medlemsstaternas suveränitet att, i avsaknad av enhetliga eller harmoniserade unionsbestämmelser, besluta om direkta skatter ger stöd för en motsatt

tolkning. För det fall domstolen ändå skulle komma fram till att den nationella lagstiftningen faller inom unionsrättens tillämpningsområde och utgör en särbehandling på grund av ålder borde en sådan särbehandling kunna motiveras av ett berättigat mål i enlighet med vad som stadgas i artikel 6.1 i direktivet.

*C-60/16 (UDEUD2016/89) Mohammad Khir Amayry mot
Migrationsverket*

Begäran från Kammarrätten i Stockholm, Sverige

Den nationella domstolens frågor: 1. Om en asylsökande inte är tagen i förvar vid den tidpunkt då den ansvariga medlemsstaten godtar att överta denne utan tas i förvar vid en senare tidpunkt – på grund av att det först då bedöms att det föreligger en betydande risk för att personen avviker – får tidsfristen på sex veckor i artikel 28.3 i förordning nr 604/2013 i så fall beräknas från den dag då personen tas i förvar eller ska den beräknas från någon annan tidpunkt och i så fall vilken? 2. Utesluter artikel 28 i förordningen, i en situation då den asylsökande inte hålls i förvar vid den tidpunkt då den ansvariga medlemsstatens godtar att överta denne, tillämpningen av nationella regler som för svensk del innebär att en utlänning inte får hållas i förvar för verkställighet längre tid än två månader, om det inte finns synnerliga skäl för en längre tid, och om det finns sådana synnerliga skäl får utlänningen hållas i förvar högst tre månader och om det är sannolikt att verkställigheten kommer att ta längre tid på grund av bristande samarbete från utlänningen eller det tar tid att införskaffa nödvändiga handlingar, maximalt tolv månader? 3. Om ett verkställighetsförfarande påbörjas på nytt efter att ett överklagande eller en omprövning inte längre har suspensiv verkan (jfr artikel 27.3), ska då en ny tidsfrist om sex veckor för verkställighet av överföringen börja löpa eller ska det ske en avräkning t.ex. av det antal dagar som personen redan suttit i förvar efter att den ansvariga medlemsstaten godtagit övertagandet eller återtagandet? 4. Har det någon betydelse om den asylsökande som överklagat ett beslut om överföring inte själv har begärt att verkställigheten av överföringsbeslutet avbryts i väntan på resultatet av överklagandet (jfr artikel 27.3 c och artikel 27.4)?

Sverige har anfört följande. Tidsfristen 6 veckor i artikel 28 ska beräknas från den dag som den enskilde tas i förvar under förutsättning att asylsökanden inte är tagen i förvar vid den tidpunkt som den ansvarige medlemsstaten godtar att överta denne. Vidare framhålls det att Dublinförordningen, i motsvarande situation, utesluter tillämpningen av nationella regler om dessa medför att personen kan hållas i förvar längre än vad som kan ske med stöd av förordningen. Om verkställighetsförfarandet påbörjas på nytt efter ett överklagande eller en omprövning inte längre har suspensiv verkan ska det börja löpa en ny tidsfrist om 6 veckor för verkställighet av överföring. Vid tillämpningen av sexveckorsfristen i artikel 28 har det inte någon betydelse att den asylsökande, som överklagat ett beslut om överföring, inte själv har begärt att verkställigheten av överföringen avbryts i väntan på resultatet av överklagandet.

Begäran från Vestre Landsret respektive Østre Landsret, Danmark

De nationella domstolarna har begärt förhandsavgörande från EU-domstolen i totalt sex mål i fråga om tolkning av ränte- och royaltydirektivet samt moder- och dotterbolagsdirektivet. De centrala frågorna i målen är dels vem som är ”den som har rätt till” enligt artikel 1.1 och 1.4 i ränte- och royaltydirektivet samt enligt berörda skatteavtal, dels om de danska reglerna om källskatt är förenliga med etableringsfriheten och den fria rörligheten av kapital.

Sverige har anfört följande. Begreppet ”den som har rätt till” ska tolkas enligt ordalydelsen av artikel 1.1 och 1.4 i ränte- och royaltydirektivet samt direktivets syfte och systematik. Det innebär att bolag som uppfyller kraven i artikel 3 i direktivet som utgångspunkt omfattas av begreppet och endast om det klart kan visas att ett bolag utgör mellanhand för en betalning bör bedömningen bli annorlunda. OECD:s modellavtal med tillhörande kommentarer är inte av beskaffenhet att ge någon ledning vid tolkningen av begreppet. Inte heller kan en bestämmelse i ett skatteavtal baserat på OECD:s modellavtal som innehåller begreppet ”den som har rätt till” anses som en sådan avtalsgrundande bestämmelse som syftar till att förebygga bedrägeri eller missbruk enligt artikel 5.1 i direktivet. Bedrägeri kan inte anses föreligga endast på den grunden att det i den medlemsstat där räntebetalaren är hemmahörande, föreligger rätt till ränteavdrag medan det inte sker någon beskattning av räntorna i den medlemsstat där räntemottagaren är hemmahörande. Vidare utgör etableringsfriheten och, om den skulle vara tillämplig, den fria rörligheten av kapital inte hinder för att ett dotterbolag, till ett bolag som är begränsat skatteskyldig för källskatt på räntorna i dotterbolagets hemviststat åläggs att innehålla sådan källskatt samt att bära ansvaret för skatteinbetalningen till myndigheterna eller att dröjsmålsränta på källskatt tas ut med en högre räntesats än den som tas ut vid dröjsmål med betalning av bolagsskatt av ett bolag som är hemmahörande i medlemsstaten. Argumentation enligt samma linjer har i tillämpliga delar anförts i de mål som avser moder- och dotterbolagsdirektivet.

C-168/16 och C-169/16 (UDEUD2016/158) Nogueira m.fl. mot Crewlink samt Osacar mot Ryanair Ltd.

Begäran från Cour du travail de Mons, Belgien

Den nationella domstolens frågor handlar om hur begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen) ska tolkas.

Sverige har anfört följande. Bryssel I-förordningens särskilda behörighetsregler vid tvister om anställningsavtal, bl.a. nu aktuella artikel 19.2, syftar till att säkerställa ett adekvat skydd för arbetstagaren i egenskap av svagare avtalspart och att EU-domstolen konstaterat att detta syfte ska beaktas vid tolkningen av dessa regler. I de fall en arbetstagare utför sina arbetsuppgifter i flera stater samtidigt, vilket skulle kunna appliceras på en kabinbesättning som arbetar på internationella flyggrutter, har EU-domstolen definierat kriteriet som ”den ort där arbetstagaren har upprättat det faktiska centret för sin yrkesverksamhet och där eller varifrån denne i huvudsak faktiskt uppfyller sina förpliktelser gentemot sin arbetsgivare”. Denna definition är mycket nära besläktad med begreppet ”stationeringsort” i rådets förordning (EEG) nr 3922/91 av den 16 december 1991 om harmonisering av tekniska krav och administrativa förfaranden inom området civil luftfart. Detta begrepp definieras som ”den av operatören för varje besättningsmedlem fastställda ort där besättningsmedlemmen vanligen inleder och avslutar en tjänstgöringsperiod eller en serie tjänstgöringsperioder och där operatören vanligen inte är ansvarig för besättningsmedlemmens inkvartering”, vilket bör vara vägledande för tolkningen av vad som avses med begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” i artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen. Den omständigheten att nu aktuella anställningsavtal innehåller en klausul som föreskriver att irländska domstolar ska ha behörighet att pröva alla tvister rörande avtalen saknar betydelse eftersom en sådan klausul enligt artikel 21 i Bryssel I-förordningen inte kan tillämpas som en exklusiv behörighetsregel och därmed förbjuda arbetstagaren att väcka talan vid en domstol som är behörig enligt bl.a. artikel 19.2 i förordningen.

C-189/16 (UDEUD2016/165) Zaniewicz-Dybeck

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Sverige

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) vill få utrett om de bestämmelser som har betydelse för beräkning av garantipension står i strid med vissa bestämmelser i förordning 1408/71 om tillämpningen av system för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Den huvudsakliga frågan som HFD har ställt är om en behörig myndighet har rätt att vid sin beräkning av garantipension tilldela försäkringsperioder som fullgjorts i en annan medlemsstat ett pensionsmässigt värde som motsvarar det genomsnittliga värdet av de svenska försäkringsperioderna.

Sverige har anfört följande. En behörig institution kan vid beräkning av rätten till en sådan garantipension som är aktuell i målet ta hänsyn till pensionsinkomster som en försäkrad uppstår i en annan medlemsstat utan att detta kommer i konflikt med bestämmelserna i förordning 1408/71. Bestämmelsen i artikel 47.1 d i förordningen innebär att försäkringsperioder som fullgjorts i en annan medlemsstat, vid beräkning av sådan garantipension som är aktuell i målet, kan tilldelas ett pensionsmässigt värde som motsvarar det genomsnittliga värdet av de perioder som intjänats i den berörda medlemsstaten (Sverige i detta fall)

när den behöriga institutionen företar en pro rata-beräkning enligt artikel 46.2 i samma förordning.

C-242/16 (UDEUD2016/205) José Rui Garrett Pontes Pedroso mot Netjets Management Limited.

Begäran från Supremo Tribunal de Justiça, Portugal

Den nationella domstolens frågor handlar om hur begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” enligt artikel 19.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen) ska tolkas.

Sverige har anfört följande. Bryssel I-förordningens särskilda behörighetsregler vid tvister om anställningsavtal, bl.a. nu aktuella artikel 19.2, syftar till att säkerställa ett adekvat skydd för arbetstagaren i egenskap av svagare avtalspart och att EU-domstolen konstaterat att detta syfte ska beaktas vid tolkningen av dessa regler. I de fall en arbetstagare utför sina arbetsuppgifter i flera stater samtidigt, vilket skulle kunna appliceras på en kabinbesättning som arbetar på internationella flygrutter, har EU-domstolen definierat kriteriet som ”den ort där arbetstagaren har upprättat det faktiska centret för sin yrkesverksamhet och där eller varifrån denne i huvudsak faktiskt uppfyller sina förpliktelser gentemot sin arbetsgivare”. Denna definition är mycket nära besläktad med begreppet ”stationeringsort” i rådets förordning (EEG) nr 3922/91 av den 16 december 1991 om harmonisering av tekniska krav och administrativa förfaranden inom området civil luftfart. Detta begrepp definieras som ”den av operatören för varje besättningsmedlem fastställda ort där besättningsmedlemmen vanligen inleder och avslutar en tjänstgöringsperiod eller en serie tjänstgöringsperioder och där operatören vanligen inte är ansvarig för besättningsmedlemmens inkvartering”, vilket bör vara vägledande för tolkningen av vad som avses med begreppet ”den ort där arbetstagaren vanligtvis utför... sitt arbete” i artikel 19.2 i Bryssel I-förordningen.

C-292/16 (UDEUD2016/271) A Oy

Begäran från Helsingfors förvaltningsdomstol, Finland

Den nationella domstolens frågor handlar om etableringsfriheten i artikel 49 i EUF-fördraget utgör hinder mot en nationell reglering om omedelbar beskattning av verksamhetsöverlåtelse från ett fast driftställe som är beläget i en annan medlemsstat än det överlåtande bolaget, när motsvarande överlåtelse som sker under inhemska förhållanden beskattas först när berörda tillgångar realiseras. Den finländska regleringen bygger på hur Finland tolkat och genomfört fusionsdirektivet (artikel 10.2).

Sverige har anfört följande. En omedelbar beskattning av vinst vid överföring av tillgångar från ett fast driftställe i en annan medlemsstat följer av den ordning som etableras genom fusionsdirektivet dvs. att förmånen av framskjuten beskattning är förbehållen sådana transaktioner

mellan koncernbolag som inte medför att det överlåtande bolagets medlemsstat förlorar sin beskattningsrätt. Situationen att beskattningsrätten upphör specialregleras också i direktivet (artikel 10.2 samt regler om fiktiv avräkning). Den finländska regleringen utgör inte heller någon otillåten restriktion av etableringsfriheten eftersom situationen när ett fast driftställe i en annan medlemsstat överlåter tillgångar till ett koncernbolag i den medlemsstaten inte är jämförbar med situationen när motsvarande transaktion sker mellan ett fast driftställe som är beläget i samma medlemsstat som det överlåtande och det övertagande bolaget. Om en restriktion skulle anses föreligga är den rättfärdigad med hänsyn till intresset av att upprätthålla den väl avvägda fördelningen av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och en effektiv skattekontroll.

C-306/16 (UDEUD2016/273) António Fernando Maio Marques da Rosa mot Varzim Sol – Turismo, Jogo e Animação SA

Begäran från Tribunal da Relação do Porto, Portugal

Den nationella domstolens frågor handlar om tolkningen av direktiv 2003/88/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden och närmare bestämt om den veckovila som arbetstagaren har rätt till enligt direktivet ska ges efter en längsta tid på sex arbetsdagar i följd, eller huruvida arbetsgivaren har rätt att välja de dagar som arbetstagaren ges den veckovila denne har rätt till för varje sjudagarsperiod.

Sverige har anfört följande. Direktivet kan utifrån de tillämpliga bestämmelsernas lydelse, sammanhang och ändamål, inte tolkas på så sätt att veckovilan måste infalla senast den sjunde dagen efter sex arbetsdagar i följd. För det första ger direktivet inte någon anvisning om när under en sjudagarsperiod som ledigheten ska läggas ut. För det andra är en sådan tolkning oförenlig med artikel 16 a i direktivet som ger arbetsgivaren rätt att i detta avseende tillämpa en beräkningsperiod om högst 14 dagar. Detta innebär således att arbetsgivaren har utrymme att under en 14-dagarsperiod sammanföra två ledigheter till en längre ledighet genom att omväxlande placera veckovilan i början och i slutet av respektive sjudagarsperiod.

C-327/16 (UDEUD2016/294) Marc Jacob och C-421/16 (UDEUD2016/338) Marc Lassus

Begäran från Conseil d'État, Frankrike

Den nationella domstolens frågor i respektive mål rör om de franska reglerna att fastställa att en vinst uppkommit (och dess storlek) vid tiden för utbytet av aktier i ett bolag mot aktier i ett annat bolag, och skjuta upp beskattningen till dess att aktierna slutligen avyttrats (uppskovsmetoden) samt då kräva betalning av skatten (trots att medlemsstatens beskattningsrätt upphört) är förenliga med artikel 8 i fusionsdirektivet. I mål C-421/16 frågar den nationella domstolen dessutom om det är förenligt med unionsrätten, innefattande

etableringsfriheten, att inte beakta den förlust som uppstått vid den slutliga avyttringen.

Sverige har anfört följande. Den närmare metoden för medlemsstaterna att beskatta andelsbyten enligt artikel 8 regleras inte i fusionsdirektivet. Ändamålen med direktivet, att säkerställa att den inre marknaden upprättas och fungerar väl samtidigt som en stats ekonomiska intressen bör värnas, uppnås genom den i fransk rätt föreskrivna uppskovsmetoden. Den enskilde beskattas inte vid andelsutbytet (jfr artikel 8.1) samtidigt som beskattningsrättens fördelning mellan medlemsstaterna återspeglas genom att en beskattningsbar vinst kan fastställas i samband med att beskattningsrätten för en medlemsstat över det överlåtande bolagets tillgångar eller andelar upphör. På så sätt garanteras att orealiserade värdeökningar som berörda andelar har genererat i det överlåtande bolagets medlemsstat kan beskattas av denna medlemsstat (jfr artikel 8.2). I mål C-421/16 tillkommer argumentation i första hand om att beskattning med stöd av uppskovsmetoden, utan att beakta en eventuell förlust vid slutlig avyttring, inte utgör en begränsning i etableringsfriheten i enlighet med domstolens fasta praxis om fastställande av skatt på orealiserade upparbetade värden i samband med att en medlemsstats beskattningsrätt upphör över ett bolag. Medlemsstaterna behöver i sådana situationer vare sig beakta värdeökningar eller värdeminskningar efter att dess beskattningsrätt upphört. Det framhålls att motsvarande ordning således bör gälla även i förevarande fall. Om domstolen skulle komma fram till att beskattning med stöd av uppskovsmetoden, utan beaktande av en eventuell förlust vid slutlig försäljning av andelarna, skulle utgöra hinder för etableringsfriheten får en sådan begränsning anses vara motiverad med hänsyn till den väl avvägda beskattningsrätten mellan medlemsstaterna samt förenlig med proportionalitetsprincipen.

C-382/16 (UDEUD2016/314) Hornbach-Baumarkt AG mot Finanzamt Landau

Begäran från Finanzgericht Rheinland-Pfalz, Tyskland

Den nationella domstolens frågor avser om nationella bestämmelser, enligt vilka en inkomstjustering av ett bolags resultat gjorts i en situation då säkerhetsgarantier har ställts ut kostnadsfritt till närstående bolag med säte i en annan medlemsstat, strider mot etableringsfriheten i artiklarna 49 och 54 i EUF-fördraget.

Sverige har anfört följande: En sådan lagstiftning som den aktuella kan motiveras med hänsyn till behovet av att upprätthålla en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna; ledning för bedömningen kan hämtas från EU-domstolens praxis i mål C-311/08, SGI. Vidare ska bedömningen av om en transaktion är motiverad av affärsmässiga skäl göras med utgångspunkt i hur oberoende bolag skulle agera i en liknande situation dvs. i detta fall om ett från förmånstagaren av en säkerhetsgaranti fristående bolag skulle ha lämnat ut denna kostnadsfritt. Det är svårt att föreställa sig att ett bolag, som drivs i

vinstryfte, skulle ställa ut säkerhetsförklaringar kostnadsfritt till ett bolag med vilket det inte har några bolagsrättsliga förbindelser. Ledning för denna bedömning kan här hämtas från de riktlinjer som utfärdats av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

Skr. 2016/17:115
Bilaga 1

C-504/16 (UDEUD2016/389) Deister Holding AG mot Bundeszentralamt für Steuern

Begäran från Finanzgericht Köln, Tyskland

Den nationella domstolen har i huvudsak frågat om artiklarna 43 och 48 EG (numera artiklarna 49 och 54 i EUF-fördraget) samt artiklarna 1.2 och 5 i rådets direktiv av den 23 juli 1990 om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater (90/435/EEG) utgör hinder mot en nationell skattebestämmelse, enligt vilken återbetalning av skatt under vissa förutsättningar kan nekas ett utländskt moderbolag, medan ett moderbolag med hemvist i landet beviljas återbetalning av skatt oberoende av dessa förutsättningar. Enligt den aktuella bestämmelsen kan återbetalning av skatt bl.a. nekas om det saknas beaktansvärda skäl för det utländska bolagets inkoppling, varvid enbart förhållanden hänförliga till bolaget får beaktas, eller om bolaget inte erhållit mer än 10 procent av sina bruttointäkter från egen ekonomisk verksamhet det aktuella inkomståret, i syfte att motverka missbruk genom skatteupplägg.

Sverige har anfört följande. Det är regeringens uppfattning att artiklarna 1.2 och 5 i direktiv 90/435/EEG ska tolkas på så sätt att de utgör hinder mot en sådan nationell skattebestämmelse som den i målet vid den nationella domstolen. I syfte att förhindra missbruk får medlemsstaterna visserligen enligt artikel 1.2 göra undantag i nationell lagstiftning eller avtal, från den i artikel 5 fastlagda huvudregeln att vinstutdelning från ett dotterbolag till sitt moderbolag ska vara befriad från källskatt. Sådana undantag måste emellertid vara förenliga med de grundläggande friheterna i fördragen, däribland etableringsfriheten, och proportionalitetsprincipen. En sådan nationell skattebestämmelse som den i målet vid den nationella domstolen torde dock gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträvade syftet att förhindra missbruk genom skatteupplägg eftersom den träffar även utländska bolag som driver verksamhet med legitima syften. Den innebär därmed en oproportionerlig inskränkning av etableringsfriheten. För det i målet vid den nationella domstolen aktuella inkomståret garanteras den friheten i artiklarna 43 och 48 EG (numera artiklarna 49 och 54 FEUF). Även dessa artiklar utgör därmed hinder mot en sådan nationell skattebestämmelse.

Bilaga 2 Under 2016 avslutade och pågående överträdelseärenden

1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

1.1 Avslutade ärenden

Direktiv 2008/122/EG om konsumentskydd vid vissa aspekter av avtal om tidsdelat boende, långfristiga semesterprodukter, återförsäljning och byte (ärendenummer 2014/2279)

Kommissionen skrev av ärendet den 22 juli 2016.

Direktiv 2011/99/EU om den europeiska skyddsordern (ärendenummer 2015/0155)

Kommissionen skrev av ärendet den 22 juli 2016.

Direktiv 2013/29/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar (ärendenummer 2015/0338)

Kommissionen skrev av ärendet den 25 februari 2016.

1.2 Mål i EU-domstolen

1.3 Motiverade yttranden

Direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (ärendenummer 2011/2060)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 291 f.

1.4 Formella underrättelser

Direktiv 2013/32/EU om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (ärendenummer 2015/0486)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 november 2015 att ett förslag till hur direktivet bör genomföras (Ds 2015:37) hade remitterats och regeringen avsåg att överlämna en proposition till riksdagen i mars 2016. Sverige angav även att lagändringarna beräknades träda i kraft den 1 juli 2017 medan

förordningsändringar om handläggningstider beräknades kunna träda i kraft den 1 juli 2018.

Skr. 2016/17:115
Bilaga 2

Under 2016 överlämnade Sverige till kommissionen tre kompletterande svar på den formella underrättelsen med information om pågående lagstiftningsarbete; senaste tillfället var den 9 november 2016. I det sistnämnda svaret upplyste Sverige bl.a. att proposition Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet beslutades av regeringen den 6 oktober 2016 och att ändringarna, som tidigare meddelats, beräknades träda i kraft den 1 januari 2017.

Direktiv 2013/33/EU om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (ärendenummer 2015/0487)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 293.

Direktiv 2013/34/EU om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag (ärendenummer 2015/0488)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 293.

Direktiv 2014/26/EU om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (ärendenummer 2016/0462)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 21 juli 2016 följande. Regeringen beslutade den 9 juni 2016 en proposition som innehåller förslag till de författningsändringar som genomför direktivet i svensk rätt och propositionen har överlämnats till riksdagen för behandling under hösten 2016. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Direktiv 2014/36/EU om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (ärendenummer 2016/0818)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

Direktiv 2014/42/EU om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (ärendenummer 2016/0819)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

2 UTRIKESDEPARTEMENTET

2.1 Avslutade ärenden

2.2 Mål i EU-domstolen

Bilaterala investeringskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 294 f.

2.3 Motiverade yttranden

Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Rumänien, (ärendenummer 2013/2207)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 19 juni 2015 att Sverige, genom att bibehålla avtalet med Rumäniens regering om främjande och ömsesidigt skydd av investeringar (avtalet) i kraft efter Rumäniens anslutning till EU den 1 januari 2007 och också genom att underlåta att säkerställa att avtalet upphör att ha rättsverkningar efter detta datum, har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt fördragen. Kommissionen framhöll att vissa bestämmelser i avtalet skulle utgöra en överträdelse av artikel 3.2 i EUF-fördraget, som handlar om kompetensfördelningen mellan unionen och dess medlemsstater. Vidare gjorde kommissionen gällande att olika bestämmelser i avtalet strider mot bestämmelserna om etableringsfrihet enligt artikel 49 i EUF-fördraget, fri rörlighet för kapital enligt artikel 63 i EUF-fördraget, fri rörlighet för tjänster enligt artikel 56 i EUF-fördraget, unionsrättens bestämmelser om statligt stöd, bestämmelsen i artikel 344 i EUF-fördraget om tvistlösning mellan medlemsstater vad gäller tolkningen av unionsrätten och de allmänna principerna om unionsrättens företräde, enhetlighet och verkan samt lojalt samarbete.

Sverige svarade den 19 oktober 2015 följande. Sverige är berett att säga upp alla bilaterala investeringskyddsavtal med andra medlemsstater. Detta gäller dock under förutsättning att alla andra medlemsstater gör detsamma, att det sker på ett samordnat sätt, under gemensamma former och med säkerställande av förutsebarhet samt att ett fortsatt skydd tillförsäkras investerare även efter en uppsägning. Detta innebär emellertid inte att regeringen skulle dela kommissionens syn att avtalet strider mot unionsrätten. Vad gäller överföringsklausulen i artikel 5 vidgår regeringen dock att den, precis som var fallet med liknande bestämmelser i de bilaterala investeringskyddsavtal som Sverige haft med tredjeland och som omfattades av domen i mål C-249/06, Kommissionen mot Sverige, behöver omformuleras för att fullt ut vara förenlig med unionsrätten.

Kommissionen inkom den 30 september 2016 med ett motiverat yttrande som besvarades den 30 november 2016. I svaret vidhöll Sverige i allt väsentligt vad som anfördes i svaret på den formella underrättelsen den 19 oktober 2015.

Skr. 2016/17:115

Bilaga 2

2.4 Formella underrättelser

3 FÖRSVARSDPARTEMENTET

3.1 Avslutade ärenden

3.2 Mål i EU-domstolen

3.3 Motiverade yttranden

3.4 Formella underrättelser

4 SOCIALDEPARTEMENTET

4.1 Avslutade ärenden

4.2 Mål i EU-domstolen

4.3 Motiverade yttranden

Tjänstekoncessioner (ärendenummer 2013/4153)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 297 f.

Föräldrapenning (ärendenummer 2014/4101)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 298 f.

Direktiv 2014/40/EU om tillnärming av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter (ärendenummer 2016/0570)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 juli 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

I svar den 27 september 2016 och i kompletterande svar den 6 december 2016 redogjorde Sverige för pågående lagstiftningsarbete.

Den 9 december 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det ska besvaras senast den 9 februari 2017.

4.4 Formella underrättelser

Direktiv (EU) 2015/565 vad gäller vissa tekniska krav för kodning av mänskliga vävnader och celler (ärendenummer 2016/0821)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

Direktiv (EU) 2015/566 vad gäller förfarandena för kontroll av likvärdiga kvalitets- och säkerhetsnormer för importerade vävnader och celler (ärendenummer 2016/0822)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

5 FINANSDEPARTEMENTET

5.1 Avslutade ärenden

Mervärdesskatt på posttjänster (ärendenummer 2006/2046), mål C-114/14

Kommissionen skrev av ärendet den 26 maj 2016.

Beskattning av utdelning till utländska pensionsstiftelser (ärendenummer 2006/4107)

Skr. 2016/17:115
Bilaga 2

Kommissionen skrev av ärendet den 22 juli 2016.

Passiv näringsverksamhet och särskild löneskatt (ärendenummer 2014/4310)

Kommissionen skrev av ärendet den 25 februari 2016.

Direktiv 2013/36/EU om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag (ärendenummer 2014/0201)

Kommissionens skrev av ärendet den 28 april 2016.

Direktiv 2013/11/EU om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister (ärendenummer 2015/0485)

Kommissionen skrev av ärendet den 22 juli 2016.

Direktiv 2014/106/EU om ändring av bilagorna V och VI till direktiv 2008/57/EG om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen (ärendenummer 2016/0234)

Kommissionen avskrev ärendet den 18 november 2016.

5.2 Mål i EU-domstolen

5.3 Motiverade yttranden

Vadhållning på idrottsevenemang (ärendenummer 2004/4087)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 300 f.

Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 302 f.

Direktiv 2014/59/EU om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag (ärendenummer 2015/0102)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 29 januari 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Sverige besvarade underrättelsen den 27 mars 2015.

Den 29 maj 2015 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Sverige svarade den 29 juli 2015 följande. Regeringen har den 28 maj 2015 fattat beslut om en lagrådsremiss. Föredragning inför Lagrådet kommer äga rum under tre veckor i augusti och september. Så snart Lagrådet har meddelat sitt yttrande kommer Finansdepartementet att

arbeta in synpunkterna i en proposition som därefter kommer att lämnas till riksdagen. Riksdagens behandling beräknas ta omkring tio veckor. Som tidigare meddelats beräknas lagstiftningen träda i kraft den 1 januari 2016.

Den 22 oktober 2015 beslutade kommissionen att väcka talan mot Sverige men någon stämningsansökan har ännu inte inkommit.

I ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet den 29 januari 2016 upplyste Sverige att direktivet nu fullständigt genomförts i svenska rätt och att den nationella lagstiftningen, som anmälts i kommissionens MNE-databas den 30 december 2015 respektive den 27 januari 2016, skulle komma att träda i kraft den 1 februari 2016.

Direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (ärendenummer 2015/0228)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 28 maj 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 17 juli 2015.

Den 20 november 2015 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

I ett gemensamt svar avseende ärendena 2015/0228 och 2015/0229, se efterföljande ärende, svarade Sverige den 20 januari 2016 att direktiven nu var fullständigt genomförda i svensk rätt, att den nationella lagstiftningen hade trätt ikraft den 1 januari 2016 och att samtliga åtgärder hade anmälts i kommissionens MNE-databas den 9 december 2015.

Direktiv 2014/51/EU om ändring av direktiven 2003/71/EG och 2009/138/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 med avseende på befogenheterna för Europeiska tillsynsmyndigheten (ärendenummer 2015/0229)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 28 maj 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 17 juli 2015.

Den 20 november 2015 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det bevarades av Sverige den 20 januari 2016 genom ett gemensamt svar avseende ärendena 2015/0228 och 2015/0229, se föregående ärende.

Direktiv 2014/49/EU om insättningsgarantisystem (ärendenummer 2015/0490)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 23 september 2015 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 23 november 2015.

Den 10 december 2015 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande.

Sverige svarade den 11 februari 2016 följande. Arbetet med att genomföra direktiv 2014/49/EU pågår för fullt. Regeringen har den 28 januari 2016 överlämnat lagrådsremissen Förstärkt insättningsgaranti till Lagrådet, se bilaga. Remissen har även föredragits för Lagrådet den 3 februari 2016. Så snart Lagrådet har meddelat sitt yttrande, vilket förväntas ske inom några dagar, kommer Finansdepartementet att arbeta in Lagrådets synpunkter i en proposition som därefter kommer att lämnas till riksdagen om ca en månad. Riksdagens behandling beräknas ta omkring tio veckor. Som tidigare meddelats beräknas lagstiftningen träda i kraft den 1 juli 2016.

Direktiv 2014/17/EU om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (ärendenummer 2016/0458)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 21 juli 2016.

Den 18 november 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det ska besvaras senast den 18 januari 2017.

Direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner (ärendenummer 2016/0459)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 21 juli 2016.

Den 9 december 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det ska besvaras senast den 9 februari 2017.

Direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (ärendenummer 2016/0460)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 21 juli 2016.

Den 9 december 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det ska besvaras senast den 9 februari 2017.

Direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (ärendenummer 2016/0461)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Den besvarades av Sverige den 21 juli 2016.

Den 9 december 2016 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande. Det ska besvaras senast den 9 februari 2017.

5.4 Formella underrättelser

Kasinoverksamhet (ärendenummer 2008/4010)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 304 f.

Ränteavdragsbegränsningsreglerna i 24 kap. 10 b–10 f §§ i inkomstskattelagen (1999:1229) (ärendenummer 2013/4206)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 305 f.

Direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden (ärendenummer 2014/2132)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i september 2014 sammanfattningsvis att direktivet föreskriver en fullständig harmonisering av medlemsstaternas lagar på området. Kommissionen efterfrågade därför större överensstämmelse mellan direktivets text och den svenska lagtexten. Mot den bakgrunden ansåg kommissionen att Sverige underlåtit att på ett korrekt sätt införliva direktivets bestämmelser i fem huvudsakliga avseenden.

Sverige svarade i november 2014 följande. Direktivets bestämmelser har genomförts genom marknadsföringslagen (2008:486). De brister i genomförandet som kommissionen gjort gällande rör framför allt att den svenska lagstiftaren använt sig av förarbeten för att ge exemplifieringar till de förbud som finns intagna i lagen, i stället för att, såsom i direktivet, låta exemplen framgå direkt av författningstexten. Detta är ett vedertaget sätt att lagstifta i Sverige och det har också godtagits av EU-domstolen. I ett avseende, när det gäller förbud mot aggressiv marknadsföring, medger dock regeringen att den svenska lagtexten kunde vinna på förtydliganden och lovar att påbörja ett arbete för att få till stånd en författningsändring.

I kompletterande svar den 8 oktober 2015, den 26 november 2015 samt den 10 februari 2016 informerade Sverige kommissionen om pågående lagstiftningsarbete. I det senaste svaret uppgav Sverige att riksdagen den 27 januari 2016 beslutade att bifalla regeringens prop. 2015/16:46 och att regeringen följande dag (den 28 januari) beslutade att verkställa riksdagens beslut genom att utfärda lag om ändring i marknadsföringslagen (2008:486).

Upphandling av avfallstjänster (ärendenummer 2014/4183)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 307 f.

Direktiv 2013/50/EU om ändring av direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, av direktiv 2003/71/EG om de prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och av direktiv 2007/14/EG om tillämpningsföreskrifter för vissa bestämmelser i direktiv 2004/109/EG (ärendenummer 2016/0143)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 januari 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 23 mars 2016 följande. Direktivet är fullständigt genomfört i svensk rätt genom ändringar i lag och förordning som trädde i kraft den 1 februari 2016.

Direktiv 2014/91/EU om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) när det gäller förvaringsinstitutsfunktioner, ersättningspolicy och sanktioner (ärendenummer 2016/0463)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 27 maj 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 21 juli 2016 följande. Regeringen har beslutat om propositionen En uppdaterad fondlagstiftning (UCITS V) (prop. 2015/16:170) den 19 maj 2016 som innehåller de förslag som krävs för att genomföra direktivet i svensk rätt. Riksdagsbehandling pågår och förslaget i propositionen är att lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2016.

Kommissionens genomförandedirektiv (EU) 2015/2392 av den 17 december 2015 om Europaparlamentets och rådet förordning (EU) nr 596/2014 vad gäller rapportering till behöriga myndigheter av faktiska eller potentiella överträdelser av den förordningen (ärendenummer 2016/0679)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 september 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 21 november följande. Förslag till förordning som genomför direktivet i svensk rätt förväntas beslutas av regeringen under december 2016 och träda i kraft den 1 februari 2017.

Direktiv 2014/57/EU av den 16 april 2014 om straffrättsliga påföljder för marknadsmissbruk (marknadsmissbruksdirektivet) (ärendenummer 2016/0680)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 september 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 21 november följande. Förslag till lagändringar som genomför direktivet i svensk rätt är överlämnade till riksdagen och förväntas träda i kraft den 1 februari 2017.

Direktiv (EU) 2016/856 av den 25 maj 2016 om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller varaktigheten för skyldigheten att efterleva den lägsta normalskattesatsen (ärendenummer 2016/0681)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 september 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört.

Sverige svarade den 21 november följande. Det följer av rådets direktiv (EU) 2016/856 av den 25 maj 2016 om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller varaktigheten för skyldigheten att efterleva den lägsta normalskattesatsen att tidsfristen då normalskattesatsen inte får vara lägre än 15 procent ska förlängas t.o.m. den 31 december 2017. Detta följer av den föreslagna lydelsen av artikel 97. I den svenska mervärdesskattelagen är det redan reglerat att normalskattesatsen är 25 procent (7 kap. 1 § mervärdesskattelagen [1994:200]), dvs. högre än de föreskrivna 15 procenten.

Eftersom Sverige redan uppfyllde de krav som föreskrivs i direktivet har regeringen dessvärre missat att göra en anmälan till kommissionen om att Sverige vidtagit nödvändiga åtgärder för att uppfylla direktivet. Den aktuella bestämmelse som genomför direktivet anmälades till kommissionen den 11 november 2016.

Direktiv 2014/92/EU om jämförbarhet för avgifter som avser betalkonto, byte av betalkonto och tillgång till betalkonto med grundläggande funktioner (ärendenummer 2016/0820)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

6 UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

6.1 Avslutade ärenden

Direktiv 2013/55/EU om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen) (ärendenummer 2016/0232)

Kommissionen skrev av ärendet den 29 september 2016.

6.2 Mål i EU-domstolen

6.3 Motiverade yttranden

Skr. 2016/17:115
Bilaga 2

6.4 Formella underrättelser

7 MILJÖ- OCH ENERGIDEPARTEMENTET

7.1 Avslutade ärenden

Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/56/EU av den 20 november 2013 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer vad gäller utsläppande på marknaden av bärbara batterier och ackumulatörer som innehåller kadmium och som är avsedda att användas i sladdlösa elektriska handverktyg och knappceller med låg kvicksilverhalt och om upphävande av kommissionens beslut 2009/603/EG (ärendenummer 2015/0489)

Kommissionen skrev av ärendet den 25 februari 2016.

7.2 Mål i EU-domstolen

7.3 Motiverade yttranden

Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter/art- och habitatdirektivet (ärendenummer 2010/4200)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 311 f.

Överskridna gränsvärden – partiklar i luften, PM10 (2012/2216)

För bakgrund och händelser t.o.m. år 2015, se skr 2015/16:115 s. 312 f.

Med anledning av att mätdata för år 2015 inkommit samt då ytterligare åtgärder vidtagits för att komma till rätta med utsläppen av PM10 i luften överlämnade Sverige den 30 juni 2016 ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet till kommissionen. I svaret lyftes fram att nya mätdata visade att luftkvalitetsdirektivets gränsvärden respekterades i både Mellansverige och Stockholms tätort under år 2015. Vidare redogjordes för ytterligare kraftfulla åtgärder som vidtagits i januari 2016

för att förbättra luftkvaliteten i Stockholmsområdet; dels införandet av förbud mot trafik med fordon med dubbdäck på ytterligare två större gator i Stockholms innerstad, dels en höjning och utvidgning av trängselskatten.

7.4 Formella underrättelser

Rening av avloppsvatten (ärendenummer 2002/2130, mål C-438/07)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 313 f.

Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående genomförandet av direktivet (ärendenummer 2007/2239)

För bakgrund och händelser t.o.m. år 2015, se skr 2015/16:115 s. 314 f.

Kommissionen överlämnade den 30 september 2016 en tredje kompletterande formell underrättelse och anförde att denna i sin helhet ersatte tidigare formella underrättelser i överträdelseärendet. I underrättelsen återupptog kommissionen det, enligt kommissionen, felaktiga införlivandet av artikel 2.31 som tidigare dragits tillbaka och vidhöll att Sverige fortfarande inte uppfyller sina skyldigheter enligt artiklarna 2.33, 2.38, 2.39, 4.1, 4.7 och 9.1 i direktivet. Sverige uppmanades vidare att klargöra hur artikel 9.4 har införlivats i svensk rätt.

Sverige svarade den 30 november 2016 och vidhöll sammanfattningsvis att artiklarna 2.31, 2.33, 2.38, 2.39, 4.1, 4.7, 9.1 och 9.4 i direktivet genomförts i svensk rätt på ett fullständigt och korrekt sätt.

Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (ärendenummer 2009/2310)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 315 f.

Direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda (ärendenummer 2016/2044)

Kommissionen gjorde i en formell underrättelse den 29 april 2016 gällande att Sverige inte fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 3 i och bilaga I punkt 1 till Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda (direktivet).

Sverige svarade den 22 juni 2016 att Boverket tagit fram nya föreskrifter och allmänna råd om bestämning av en byggnads energianvändning vid normalt brukande, BEN, och gjort relaterade ändringar i tre andra föreskrifter. De nya föreskrifterna och ändringarna hade skickats ut på remiss och att ikraftträdande beräknades till den 1 november 2016.

Sverige överlämnade den 15 december 2016 ett kompletterande svar på den formella underrättelsen och angav att de aviserade föreskrifterna

hade beslutats den 22 november 2016 och trätt i kraft den 15 december 2016.

Skr. 2016/17:115

Bilaga 2

Direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävandet av vissa direktiv (ärendenummer 2016/2172)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 9 december 2016 att Sverige inte korrekt genomfört direktivet. Underrättelsen ska besvaras senast den 9 februari 2017.

8 NÄRINGSDEPARTEMENTET

8.1 Avslutade ärenden

Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) (ärendenummer 2014/2178)

Kommissionen skrev av ärendet den 26 maj 2016.

Direktiv (EU) 2015/413 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott (ärendenummer 2015/0340)

Kommissionen skrev av ärendet den 25 februari 2016.

Direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (ärendenummer 2016/0233)

Kommissionen skrev av ärendet den 29 september 2016.

Direktiv 2014/53/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning (ärendenummer 2016/0569)

Kommissionen skrev av ärendet den 8 december 2016.

8.2 Mål i EU-domstolen

8.3 Motiverade yttranden

Direktiv 64/432/EEG om djurhälsoproblem som påverkar handeln med nötkreatur och svin inom gemenskapen (ärendenummer 2010/4214)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 317 f.

För bakgrund och händelser t.o.m. år 2015, se skr 2015/16:115 s. 321 f.

Kommissionen överlämnade den 17 juni 2016 ett motiverat yttrande i ärendet.

Sverige svarade den 17 augusti 2016 följande. Regeringen har vidtagit åtgärder avseende kommissionens samtliga anmärkningar i ärendet utom de som avser alkoholås och att de ändringar av nationella bestämmelser som behövs för att säkerställa ett korrekt genomförande av direktivet kommer att träda ikraft så snart den svenska lagstiftningsprocessen slutförts. I yttrandet redogjordes också för skälen till att de svenska bestämmelserna om alkoholås står i överensstämmelse med direktivet på sammanfattningsvis följande sätt. Enligt kommissionen strider 5 kap. 19 § körkortslagen mot direktivet genom att den innebär att körkort får utfärdas till en person trots att han eller hon inte uppfyller de medicinska kraven på frånvaro av alkoholmissbruk eller alkoholberoende på villkor att ett alkoholås används. Regeringen håller inte med om det påståendet. De svenska reglerna om villkor om alkoholås innebär nämligen inte att körkort utfärdas eller förnyas efter den administrativa giltighetstidens utgång i den mening som avses i artikel 7.1 a respektive artikel 7.3 a samt punkt 14.1 i bilaga III till direktivet. Körkortslagens regler om villkor om alkoholås utgör i stället en form av körkortsingripande som sker till följd av att en körkortsinnehavare befunnits skyldig till rattfylleri eller grovt rattfylleri.

Den 3 november 2016 gav Sverige in ett kompletterande svar på det motiverade yttrandet och meddelade att de aktuella föreskriftsändringarna nu beslutats och att de skulle träda i kraft den 1 juli 2017. Hur direktivet införlivats i denna del, och i övrigt genom Transportstyrelsens ändrings-föreskrifter som det hänvisades till i regeringens svar den 17 augusti 2016, framgick av den bifogade underrättelsen från Transportstyrelsen om införlivande av EG-rättsakter.

8.4 Formella underrättelser

”Open skies” (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 318 f.

Det bilaterala luftfartsavtalet mellan Sverige och Ryssland (ärendenummer 2010/2182)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 319 f.

Direktiv 2009/12/EG om flygplatsavgifter (ärendenummer 2014/4136)

Ingen förändring sedan föregående årsbok, se skr 2015/16:115 s. 320 f.

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 11 december 2015 att Sverige, i strid med artikel 7.1, 16.1 och 16.3 i direktivet, inte har uppfyllt sina skyldigheter att vidta nödvändiga åtgärder för att tjänsteleverantörerna respektive användarna som önskar tillämpa egenhantering på Stockholm Arlanda Airport ska garanteras nödvändigt tillträde till flygplatsanläggningarna.

Sverige svarade den 7 mars 2016 sammanfattningsvis följande. Direktivet har på ett fullständigt och korrekt sätt genomförts i svensk rätt genom lagen (2000:150) om marktjänster på flygplatser. I 7 § i nämnda lag föreskrivs bl.a. att tillträde till marknaden för marktjänster ska vara fritt och att vid tillämpningen av denna lag ska beslut fattas och villkor uppställas utifrån skäl som är relevanta, objektiva, genomblickbara och icke-diskriminerande. I 20 § första stycket föreskrivs att leverantörer av marktjänster och användare som utöva egenhantering ska ges tillträde till anläggningar i sådan omfattning och på sådant sätt som är nödvändigt för att de ska kunna tillhandahålla tjänster till tredje man eller utöva egenhantering. I 20 § tredje stycket föreskrivs att den som har anläggningar som används av leverantörer av marktjänster eller användare som utövar egenhantering får ta ut en ersättning för utnyttjandet. En avgift som tas ut för utnyttjandet av anläggningar måste således uppfylla kriterierna i 7 § dvs. vara relevanta, objektiva, genomblickbara och icke-diskriminerande. I förevarande ärende har den påförda avgiften inte prövats i domstol. De nationella rättsmedlen, vilka säkerställer EU-rättens genomslag i aktuellt hänseende, är således inte uttömda.

Kommissionen överlämnade en kompletterande formell underrättelse den 25 juli 2016.

Sverige svarade den 25 oktober 2016 bl.a. följande. Trots att de aktuella bestämmelserna genomförts i svensk rätt genom 7 och 20 §§ i lagen (2000:150) om marktjänster på flygplatser har den aktuella situationen [på Stockholm Arlanda flygplats] uppstått. Den svenska regeringen konstaterar därvid att lagen om marktjänster inte innehåller något tillsynssystem eller liknande varigenom bestämmelsernas efterlevnad kan garanteras. Med ett sådant system kan en tillsynsmyndighet dels meddela föreskrifter om bl.a. grunderna för avgifternas beräkning, dels kontrollera att bestämmelserna följs och dessutom vidta åtgärder mot den som ändå inte följer dem. Föreskrifterna utgör således nationella bestämmelser med i förväg fastställda villkor. Dessa bestämmelser gäller givetvis alla aktörer som berörs av direktivet. Dessutom ges en garanti för att samtliga aktörer följer bestämmelserna och att rättelse kan ske om så inte skulle vara fallet. De åtgärder som en tillsynsmyndighet inom transportområdet kan vidta är oftast förelägganden som går att förena med vite. Myndighetens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol vilket innebär att den klagande inte är hänvisad till en civilrättslig process. Regeringen avser därför att komplettera lagen med

bestämmelser om ett tillsynssystem. Härutöver avser regeringen att justera 20 § tredje stycket så att det i enlighet med EU-domstolens praxis framgår att inga andra avgifter än de som avser utnyttjande är tillåtna. Detta avser att förtydliga att tillträdet till anläggningarna är en förutsättning för avgiftsuttag. Regeringen avser att omgående påbörja lagstiftningsprocessen.

*Direktiv (EU) 2016/882 vad gäller krav på språkkunskaper
(ärendenummer 2016/0823)*

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 24 november 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Underrättelsen ska besvaras senast den 24 januari 2017.

9 KULTURDEPARTEMENTET

9.1 Avslutade ärenden

9.2 Mål i EU-domstolen

9.3 Motiverade yttranden

9.4 Formella underrättelser

Direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (ärendenummer 2013/2191)

För bakgrund och händelser t.o.m. november 2015, se skr 2015/16:115 s. 323 f.

I ett kompletterande svar på den formella underrättelsen den 3 december 2015 informerade Sverige kommissionen om att lagändringar beslutats med anledning av propositionen samt att dessa träder i kraft den 1 januari 2016.

Ytterligare en komplettering överlämnades till kommissionen den 28 september 2016 i vilket Sverige upplyste i huvudsak följande. Mediegrundlagskommitténs betänkande Ändrade mediegrundlagar (SOU

2016:58) har nu överlämnats till regeringen. Kommittén, som varit parlamentariskt sammansatt, har haft i uppdrag att se över grundlagsregleringen i ett antal avseenden. Betänkandet behandlar i del 1, se särskilt avsnitt 17, 18.1.2, 18.2 och 18.3 och de hänvisningar som görs där, frågorna om främjande av europeiska produktioner och tillgänglighet för funktionshindrade samt ikraftträdande av förslagen. Författningsförslag respektive författningskommentar avseende 3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen lämnas i del 2. Betänkandet kommer nu att sändas ut på remiss och en lagstiftningsprocess ta vid i enlighet med den tidsplan som tidigare meddelats.

Skr. 2016/17:115
Bilaga 2

10 ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

10.1 Avslutade ärenden

Direktiv 1999/70 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (ärendenummer 2007/4835)

Kommissionen skrev av ärendet den 29 september 2016.

10.2 Mål i EU-domstolen

10.3 Motiverade yttranden

10.4 Formella underrättelser

Direktiv 2014/67/EU om tillämpning av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen) (ärendenummer 2016/0678)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 22 september 2016 att Sverige inte i tid anmält direktivet som genomfört. Sverige svarade på den formella underrättelsen den 21 november 2016.

Regeringen rapporterade i juni 2016 delvis genomförande av direktivet. Den 13 oktober 2016 fattade regeringen beslut om en proposition med förslag på genomförande av direktivets bestämmelser om gränsöverskridande verkställighet av ekonomiska administrativa sanktionsavgifter (bestämmelserna i direktivets kapitel 6 samt delvis

Skr. 2016/17:115
Bilaga 2

genomförande av bestämmelserna i artikel 6 och 7). Propositionen (prop. 2016/17:26) har behandlats i riksdagen och lagstifningen kommer att träda i kraft den 1 januari 2017.

Arbete pågår med genomförande av resterande delar av direktivet. En lagrådsremiss beslutades den 14 december 2016. En proposition är planerad att lämnas till riksdagen i februari 2017.

Bilaga 3 Beslut i rådet under 2016 som Sverige inte stött

Skr. 2016/17:115
Bilaga 3

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt påverkansarbete och aktivt deltagande i förhandlingsarbete nå resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år kan det dock uppkomma situationer då det inte är möjligt att stödja rådets beslut. Dessa fall redovisas i denna bilaga.

1 Beslut i rådet där Sverige röstat nej

1.1 Ansvarsfrihet för budgeten 2014

- Rådets rekommendation till Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2014

Datum för röstning: 12 februari

Rådsformation: Rådet för ekonomiska och finansiella frågor (EKOFIN)

Bakgrund: EKOFIN-rådet beslutade i februari att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2014.

Sverige röstade nej

Sverige röstade, tillsammans med två andra medlemsstater, nej till rekommendationen då felen för kommissionens genomförande av budgeten fortfarande var på en för hög nivå.

2 Beslut där Sverige lagt ner sin röst

2.1 Ändringsbudget nr 3/2016 om ökade säkerhetskostnader för institutioner 2016

Datum för röstning: 11 oktober

Rådsformation: Rådet för ekonomiska och finansiella frågor (EKOFIN)

Bakgrund: Kommissionen presenterade ett förslag till ändringsbudget för 2016 för att stärka budgeten för säkerhet för EU-institutionerna med 15,8 miljoner euro.

Sverige lade ner sin röst

Sverige ansåg att den föreslagna ökningen var en mycket liten del av den totala budgeten för rubrik 5 (0,18 procent) och att summan således skulle

Skr. 2016/17:115
Bilaga 3

kunna täckas genom omprioriteringar inom befintlig budget. Sverige lade därför ned sin röst.

Sakregister

- Afghanistan, 62
 Afrika, 58
 Afrikanska unionen, 58
 Agenda 2030, 47
 Aktieägares rättigheter, 111
 Albanien, 23
 Ansvarsfullt företagande, 43
 Antidiskrimineringsdirektivet, 105
 Antidumpning, 43
 Antimikrobiell resistens, 107
 Arbetsprogram, 146
 Armenien, 53
 ASEM, 65
 Associationsrätt, 110
 Asyl, 93
 Asyl-, migrations- och integrationsfonden, 94
 Audiovisuella frågor, 144
 Avfall, 139
 Avfallspaket, 136
 Azerbajdzjan, 53

 Bankmarknaden, 73
 Bankunionen, 74
 Barnrättsdirektivet, 92
 BEPS-paket, 78
 Betalningsbalansstöd, 68
 Bilateral förbindelser, 49
 Blykromater, 140
 Bosnien och Hercegovina, 24
 Brasilien, 57
 Bryssel II-förordning, 85
 Burundi, 61

 Carcinogen- och mutagendirektivet, 103
 Centrala motparter, 76
 Centralafrikanska republiken, 60
 Centralasien, 53
 CETA, 43, 56
 Cirkulär ekonomi, 136
 Civilrättsligt samarbete, 85
 Civilsamhälle, 27
 Civilskyddsmekanismen, 42
 Colombia, 57
 Cybersäkerhet, 41
 Cypern, 67

 Dataskyddsavtal, 98
 Dataskyddsförordning, 98
 Delaktighet, 27
 Delaktighet för konsumenter, 76
 Delegerade akter, 28
 Delningsekonomin, 109
 Demokrati, 46
 Demokratiska republiken Kongo, 61

 Digital inre marknad, 108
 Diskriminering, 104
 Djur, 132
 Djurskydd, 134

 EASA-förordningen, 123
 EEAS, 29
 Efsi, 70
 EFTA, 49
 E-förvaltning, 124
 EIB, 71
 EIF, 72
 EIT, 118
 Ekologisk produktion, 129
 Ekonomi och finans, 66
 Ekosystem, 130
 EMU, 70
 Energi, 127
 Energimärkning, 127
 Energiunionen, 128
 Eritrea, 59
 Etiopien, 58
 EU: s budget, 82; s finansiella intressen, 83; s fleråriga budgetram, 21; s institutioner, 146; s utrikestjänst, 29
 EU-domstolen, 148
 EU-handslag, 27
 EU-pilotärenden, 147
 EUREKA, 118
 EU-rekrytering, 150
 Eurojust, 91
 Europa 2020-strategin, 19
 Europaparlamentet, 148
 Europarådet, 36
 Europass, 143
 Europeisk gräns- och kustbevakning, 89
 Europeisk åklagarmyndighet, 91
 Europeiska forskningsområdet, 117
 Europeiska institutet för innovation och teknik, 118
 Europeiska investeringsbanken, 71
 Europeiska rådet, 15
 Europeiska terminen, 19
 Extern investeringsplan, 48

 Faktapromemorior, 14
 Finansiellt stabilitetsstöd, 66
 Finansmarknaden, 73
 Fiskeripolitiken, 130
 FN, 35
 Folkhälsa, 106
 Fonden för inre säkerhet, 88
 Forskning, 117
 Fredsprocessen i Mellanöstern, 54
 Frekvensband, 124
 Fri rörlighet, 103

Skr. 2016/17:115

Frihandelsavtal, 43
 Frihandelsavtal, Latinamerika, 57
 FTT, 78
 Företagshemligheter, 110
 Företagsrekonstruktion, 86
 Förmögenhetsförhållanden, 85
 Försvarsbyrån, 33
 Försvarshandlingsplan, 33
 Försäkringsmarknaden, 77
 Förvarningsmekanismen, 69

G20, 72
 Gasförsörjningsförordningen, 127
 Gemensam konsoliderad bolagsskattebas, 80
 Genomförande av direktiv, 146
 Genomförandeakter, 28
 Geoblockering, 108
 Georgien, 52
 Global strategi, 29
 Grekland, 66
 Grundläggande rättigheter, 98
 Grundläggande rättigheter och medborgarskap, 98
 Gödselprodukter, 130

Hamntjänster, 122
 Handelspolitiken, 42
 Hbti, 106
 Horisont 2020, 117
 Hormonstörande ämnen, 139
 Humanitärt bistånd, 47
 Hybrida missmatchningar, 79
 Hälsa och rättigheter, 48
 Hälso- och sjukvård, 107
 Hälsofrågor, 106

Immaterialrätt, 113
 Indien, 62
 Informationssamhället, 124
 Inlandssjöfart, 122
 Innovation, 117
 Inre säkerhet, 87
 Inre marknadsstrategin, 108
 Insatser i Afrika, 31
 Insatser i Europa och Medelhavet, 32
 Insatser i Mellanöstern och Asien, 32
 Insyn, 149
 Interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning, 27
 Internationella brottmålsdomstolen, 36
 Invandring, 93
 Investeringsplan, 70
 Irak, 55
 Iran, 54
 Irland, 67
 Israel, 54
 It-relaterad brottslighet, 87

Jordanien, 55

Jordbrukspolitik, 129
 Jämställdhet, 45, 104
 Järnvägspaketet, 121

Kanada, 56
 Kapitalmarknadsunionen, 75
 Kapitaltäckningsdirektivet, 74
 Kemikalier, 139
 Kina, 63
 Klimat, 136
 Kommissionen, 146
 Kommunikationslag, 125
 Kompetensagenda, 141
 Konfliktförebyggande, 34
 Konfliktmineraler, 44
 Kongo, demokratiska republiken, 61
 Konkurrenskraft, 108
 Konsulär beredskap, 42
 Konsumentpolitik, 116
 Konsumentskydd, 116
 Konventionella vapen, 39
 Kosovo, 24
 Kreativa Europa, 145
 Krigsmateriel, 39
 Kriminalregisteruppgifter, 89
 Krishanteringsdirektivet, 74
 Kuba, 57
 Kultur, 144
 Kvicksilver, 139
 Kvinnor, fred och säkerhet, 34
 Könsfördelning, 111

Land-för-land-rapportering, 81, 111
 Landsspecifika rekommendationer, 20
 Latinamerika, 56
 Libanon, 55
 Libyen, 56
 Livslångt lärande, 142
 Livsmedel, 132
 Luft, 136
 Luftfart, 123
 LULUCF, 138
 Läkemedel, 107

Makedonien (FYROM), 23
 Makroekonomiska obalanser, 69
 Makrofinansierat stöd, 68
 Mali, 60
 Markanvändning, 138
 Marrakechfördraget, 115
 Massförstörelsevapen, 38
 Materiell straffrätt, 92
 Medborgarinitiativet, 26
 Medicinteknik, 107
 Medier, 144
 Mellanöstern, 54
 Mervärdesskatt, 77
 Mexiko, 58
 Migration, 93, 95
 Miljö, 136
 Minamatakonventionen, 139

Moldavien, 52
 Montenegro, 23
 MOSS, 78
 Motiverade yttranden, 14
 Motorfordon, 122
 Myanmar, 64
 Mänskliga rättigheter, 37, 46

 Nationella reformprogram, 20
 Nedrustning, 38
 Nigeria, 60
 NIS-direktivet, 126
 Nordkorea, 63
 Nordsjön, 130
 Näringspolitik, 115

 Odeklarerat arbete, 103
 Officiella handlingar, 86
 Onlineplattformar, 109
 Onlinesändningar, 114
 Oskuldspresumtion, 92
 OSSE, 36

 Paketleveranstjänster, 125
 Pakistan, 62
 Palestina, 32, 54
 Parisavtalet, 136
 Partnerskapsavtal, Afrika, 58
 Partnerskapsprogram, 118
 Passagerarfartygssäkerhet, 122
 Patentsystemet, 113
 Pekingplattformen, 104
 Penningmarknadsfonder, 75
 Penningtvätt, 82
 Penningtvättsdirektivet, 73
 Personlig skyddsutrustning, 117
 Portabilitet, 113
 Portugal, 67
 Poseidon, 90
 PRAC-förfarandet, 28
 Processuella rättigheter, 92
 Produkter med dubbla
 användningsområden, 39
 Prospektdirektivet, 75
 Psykoaktiva ämnen, 106

 Radikalisering, 99, 142, 143
 Redovisningsfrågor, 111
 Regionala förbindelser, 49
 Regionkommittén, 150
 Regleringsmyndigheter, 126
 Revisionsfrågor, 111
 Riksdagen, 14
 Riskkapitalfonder, 76
 Roaming, 125
 Romsk inkludering, 105
 Rymd, 119
 Rymden, 39
 Ryssland, 51
 Rättshjälpsdirektivet, 93
 Rättsstatens principer, 26
 Rättvisa jobb och tillväxt, 12

 Sahel, 60

Samarbets- och
 verifikationsmekanismen, 22
 Sammanhållningspolitiken, 119
 Sanktioner, 40
 Schengenfrågor, 89
 Serbien, 24
 Sjöfart, 122
 Sjösäkerhetsbyrån, 123
 Skatter, 77
 Skatteundandraganden, 78
 Skogsbruk, 135
 Smart gränsförvaltning, 89
 Social utestängning, 103
 Sociala rättigheter, 102
 Sociala trygghetssystem, 103
 Socialt företagande, 76
 Solidaritetskåren, 143
 Somalia, 59
 Spanien, 67
 Språk, 150
 Sri Lanka, 63
 Stabilitets- och tillväxtpakten,
 68
 Standardisering, 110
 Statistik, 84
 Statsstöd, 116
 Straffrättsligt samarbete, 91
 Strategisk exportkontroll, 39
 Stålindustrin, 115
 Sudan, 59
 Sveriges EU-avgift, 83
 Sydafrika, 61
 Sydkinesiska havet, 64
 Sydsudan, 59
 Syrien, 54
 Sysselsättningspolitik, 100
 Sysselsättningsriktlinjerna, 100
 Säkerhets- och
 försvarspolitik, 30
 Säkerhetssektorreform, 47

 Taktidirektivet, 138
 Terrorism, 40, 87, 88
 Thailand, 64
 Tillgänglighet, 124
 Tillgänglighetsdirektivet, 105
 Tjänstepensionsinstitut, 77
 Tobaksvaror, 112
 Transeuropeiska transportnät,
 121
 Transport, 121
 Triton, 90
 TTIP, 43, 56
 Tullrättsliga överträdelser, 112
 Tunisien, 55
 Turkiet, 22
 Typgodkännande, 122

 Uganda, 61
 Ukraina, 51
 Ungdom, 143
 Unionsrättsakten, 27
 Uppförandekoden, 80
 Upphovsrätt, 114
 USA, 56

Skr. 2016/17:115

Utlåtanden, 14	Värdepappersmarknaden, 75
Utrikes- och säkerhetspolitik, 29	Världshandelsorganisationen, 42
Utsläppskrav, 139	Västerhavet, 131
Utsläppsrapporter, 137	Växter, 132
Utstationeringsdirektivet, 102	Yrkeskvalifikationer, 122
Utvecklingspolitik, 45	Yrkesutbildning, 142
Utvidgningen, 22	
Vapendirektiv, 88	Zimbabwe, 61
Varor på nätet, 85	
Wifi, 126	Återtagandeavtal, 96
Viseringsfrihet, 95	Återvändande, 96
Viseringsförenklingsavtal, 95	
Viseringskodexen, 96	Öppenhet, 149
Viseringspolitik, 95	Östersjön, 131
Vitryssland, 53	Östersjöregionen, 25
Vouchrar, 77	Östeuropa, 50
WTO, 42	Östliga partnerskapet, 49
Våld i hemmet, 105	Överläggningar, 14
Våld mot kvinnor, 105	Överträdelseärenden, 147
Våldsbejakande extremism, 99, 142	

Statsrådsberedningen

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 mars 2017

Närvarande: statsrådet Wallström, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Ygeman, A Johansson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström, Eriksson, Linde, Skog, Ekström

Föredragande: statsrådet Wallström

Regeringen beslutar skrivelse Verksamheten i Europeiska unionen under 2016